8,813

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

సంపాదకుడు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

ఆగస్టు 1958

సంపుటము ౩౫ : : సంచిక ౮

విడిపత్రిక వెల ఒక రూపాయి

విషయానుక్రమణిక

ఆగస్టు 1958

కరుణాలహరి

శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణరావు

* గతసంచిక తరవాయి *

మృగముల్ నాగము నావలెన్ భవమునం దెంతేనియుం జిక్కి తా
ముగ చాల్లం బడ, నన్ను మాని మరి యా యన్నింటి విప్పించి నా
వు గదా! నన్నెడిపింప కుండుటది బాబూ! నిదు డెందమ్ముఁ బి
ట్టగలింపం జవదే? యదేమి కత మప్పా! పక్షపాతానకుం?

ఏగతి లేని యార్తులకు నీవ శరణ్యము పాపహారి! యం
చాగమ తత్త్వముల్ దెలుప, నట్టిఁడ వీవని నిశ్చయించి నే
నేగి సమస్త పుణ్యముల హేళనముం బొనరించినాఁడ, నీ
లాగున నంబుజేక్షణ! తలంప వొకింత యదేల చెప్పుమా!

పతితులఁ బ్రోవగాఁగలుగు పావనమూర్తివి నీవయంచు నే
నతతము వేదశాస్త్రములు నత్యెడు ఘోషను బాగవింట, దు
ష్కృతములచే యుపాసనము సేసితి నోవరదా! యశేష దు
ర్గతులకు నీవనద్గతివిగా మదిఁ గట్టిగ నమ్మి శ్రీంతీ!

మునుసుకృతంబులన్ హాఱిపోయియు సేయనలేద యెన్నఁడున్,
విను మఖిలమ్ము దుష్కృతము వేమరు సేసితి, నీదు ముందటన్
గొన నీవు జేమి నల్కవలె కొంకును జంకును ఏడి? సిగ్గు యె
గ్గనునది లేదుగాని యొక యంతయు గర్వము లేదు శ్రీహరీ!

మదమును గామమోహములు మత్సరముల్ బలమెల్లనెత్తి నీ
యెదుటన శత్రువుల్ గదిసి యింతగ నన్నిటు లేడిపింపగా
వదిర! గదారి నందకము లాపయి శార్ఙ్గము చేతఁబట్టియున్
గదలవు సిగ్గు సొందవు కవన్ నను గాదని యుందువేలరా?

గోతనుబద్దబిడ్డఁగని కొండొక దారిని బోవువాఁడునుం
బ్రీతిని జాగుసేయకయ పేరిమితోడుత నుద్ధరించెడిన్,
బ్రాతవు నీవు నోజనక! దారి భవాంబుధి దూకుచున్న యీ
లేత వయస్సువాని గని లీలగఁ జూచుచు నూరకుందువే.

* జగన్నాథ పండితరాయల కృతికి అనుకృతి

వరపుణ్యప్రియ! పుణ్యవంతులకు సర్వశ్రేయముల్ గూర్తువన్
బిరుదల్లుండగనిమ్ము; పాపినగు నన్ వే ప్రోవరావేని యీ
ధర విశ్వంభరుఁడన్న పేర్నిలువ దంగన్ గాచి కావిమ్మిప్పు, ఎ
వ్వరు గాదన్నను నీవు గాదనక నన్ బాలింపు లక్ష్మీప్రియా!

పరుసము లెన్నిరో యకట! పల్కుచునుంటి నటంచు రోసమున్
విరసముఁ బూనకయ్య, యొకవేళ రుషాత్ముఁడవైన దోసమున్
మురహర! కోటికల్మష విమోహితునిన్ మఱి పాపదూరు ని
ర్భర కరుణాబ్ధిలో విసరివైవు, జగద్భరమింక తప్పెడిన్

కృతము గణించి నాకవల నెల్లసుఖమ్ములనుగ్రహింతు వా
శ్రితుఁడను నే గ్రహింపనవి చిన్నము పున్నము సేసియుంచమిన్,
పతితుల నుద్ధరించుట స్వభావము నాకని యేలుదేని శ్రీ
పతి! తలఁదాల్తు నీదయ యవశ్యముఁ దుష్టియుఁ బుష్టిసెందెదన్

పతితుఁడనైన దుఃఖముల పాలగువాడునునైన నెంతొ దు
ర్మతియుఁ గృతఘ్నుఁడే యయిన మంచితనమ్మనుమాట లేకయే
బ్రతికిననైన సిగ్గువడి ప్రాంజలినై భవదీయుఁడన్న న
ప్రతిహత మీశ! నీదయకుఁ బాత్రుడగుగా గద యా యపాత్రుఁడున్!

చతురతఁ బుణ్యమే సలుపు సాధులపైఁ గృపఁ గుమ్మరింతు వా
ప్రతిఫలమేమి నీకటఁ గృపానిధి! యీ ననుబోటివానిపై
సతత కృపాకటాక్షముల బాల్కొనఁజేసిన నాడు నీదు కీ
రితి యది యేమి వేసము ధరించునో నీవ గ్రహింపు మాధవా!

మును పోకనాడు లాలనము పొందిన బిడ్డఁడు తండ్రిచేత నీ
డున, మఱి బుద్ధి నేర్వగ గడుంగడుఁ దాడితుఁడౌటయుక్త, మా
లనయును బాలనన్ దెలియ లాలన నీయెడ నే నెఱుంగ, ప్రా
క్తన నిజ పాపకర్మమునఁ దన్నులు తింట యొకందు దక్కరా!

"భగవన్!" నే బహు దోషదూషితుఁడనై పాపౌఘముల్ ముంగా,
వగలన్ మున్గుచు నేమి తోచక వృథావాగ్ధోరణిన్ దిట్టితిన్
జగతిన్ బాంధుఁడు ప్రేయసీ విరహజ జ్వాలాగ్ని సంతప్తుఁడై
వగతో నయ్యయ్యొ కాంతుఁదిట్టునుగదా! భద్రాను సంధాయకా!

కరుణాలహరి

ఓ కరుణానిధీ! మిగుల నుద్ధతిమై దహియించె దుర్దశా
వ్యాకులుఁ బాప పంజరుని బట్టుక పీలిచి పిప్పిసేసెన
ప్పా! కను వేదిమో జ్వర మహాకృపామృతసాగరా! నరున్
జేకొని పీడకున్నది యికే! క్షణమేని యిఁకేమి సేయుదున్.

అల్పుఁడనై కటాక్షముల నిరంతర జల్పనముం బొనర్ప నం
కల్పితమౌన నాదుపయి కారుణికోత్తమ! నీకుఁ గ్రోధమ
త్యల్పముగుమో! గణింత్రె కుపితాతుర బాలక భాషితమ్ములం
దెల్ప! మహానుభావులు సుధీ నిధు, లాశ్రిత లోకపాలకా!

ఉరగారాతి సుకేతనా! కనుమమో! యుత్తంభితాశాసము
త్కర ఘోరాహవముల్ జట్టికొంటి, జటిలో దగ్రజ్వరోన్మత్తకుం
జరవజ్రాంకుశ, నన్ మహాజ్వరశిఖాజ్వాలావళీధుర్య నిరా
దరతన్ పీడకు మ్రొక్కుకొందును మహాధన్వంతరీ! శ్రీహరీ!

ఏనన దుష్కృతమ్ములవి యెన్నఁడు సేయన లేదటంచు, నో
దానవ వైరి! పల్కెద యథామతి నొక్క నిజ, మ్మదేమనన్
మానసమందు భీతి ననుమానముఁ బాపె ఖగేంద్రయాన! నీ
ధ్యాన, సుధానిధాన, పతితావన పావన నామగానముల్

శర్వ పితామహాదులును సర్వ సురర్షినిశాచరావళుల్
నిర్వచనమ్ము సేకయు నిన్ బొగడోర్తుఁడంచుఁ గొల్వ నిన్
గర్వ ముఖర్వ మూని యిటు గంటి యుపాలభమానవాక్కులన్
జెర్విడు పీడిపీ! ఖలుఁడు ఛీ! కను ఛీ! యిదె పాడు బుద్ధియున్.

సకలమ్ముల్ విడనాడినాఁడ, మఱి నా సర్వస్వమున్ నీవ, ని
న్నిఁక నే కోరికయేనికోర నిదిగో యీ కొంచె మర్థింతు, ని
ష్కలంకాద్భుత మెల్లయందములకాహా యందమే మూర్తి మా
మక హృన్మందిర గోచరమ్మగుత, శ్రీమందార మాలాధరా!

సశేషం

హరవిలాసము: దేవదారు వనవిహారము

శ్రీ చిలుకూరి పాపయ్యశాస్త్రి

శ్రీనాథుఁడు బ్రాహ్మీదత్త వరప్రసాదుఁడు. తత్ప్రసాదలబ్ధ వాణీ ప్రసారయుతుఁ బరమేశ్వరు నారాధించినవాఁడు. సంస్కృత కవులలోఁ గవితా రూపోపహారములఁ బార్వతీ పరమేశ్వరుల నారాధించినవాఁడు కాళిదాసు. అతని యడుగుజాడలలో నడచినవాఁడు శ్రీనాథుఁడు. వివిధ రసభావములను బరమేశ్వరాలంబనముగఁ జిత్రించుటలోఁ బెక్కు విషయములం దిరువురకును సామ్యము గానవచ్చును. శ్రీనాథుఁడు తాను సంతరించిన హరవిలాసమునఁ ద్వితీయ చతుర్థాశ్వాసములందు కుమార సంభవ కావ్యము సరణము గావించుట యిందులకొక నిదర్శనము. కుమార సంభవ కావ్యమునం దష్టమ సర్గలోఁ బార్వతీ పరమేశ్వరాలంబన శృంగార రస భావములు పరాకాష్ఠనందింపఁబడినవి. హరవిలాసమున పార్వతీ పరమేశ్వర వివాహము వఱకు కుమారసంభవమునందలి కథావస్తువు నాదరించి, పిమ్మట శృంగార రస సమగ్రత నాపాదించుటకై శివపురాణమునందలి దేవదారు వనవిహార కథావస్తువు గైకొనినాఁడు శ్రీనాథుఁడు.

పెక్కు కవులు శివుని విలాసములలో దేవదారు వన విహారము ప్రథమముగ గణించి, తదాశ్రయమున శృంగార రసభావములను బరమేశ్వరాలంబనముగ నతిమాత్రము చిత్రించుట యొక పరిపాటి. ఆ ప్రక్రమమునఁ బరమ శివభక్తుఁడైన శ్రీనాథుఁడు దేవదారు వన విహార కథావస్తువును దన హరవిలాస కావ్యోపసంహారకముగఁ గైకొనియు శృంగార రసభావముల నతిమాత్రముగఁ జిత్రింపఁదలఁచియు నౌచిత్యమునకు రసపోషణమునకు సారస్యమునకు భక్తిభావ నిష్కృతికి లోపమేపాటియుఁ గాకుండ నిర్వహించియున్నాఁడు. ఈ దేవదారు వనవిహారము సంస్కృతమున ఉత్ప్రేక్షా వల్లభుఁడను కవి రచించిన భిక్షాటన కావ్యమునందును, తదితర శైవకవుల కృతులందును గానవచ్చును. కాని యా రచనలన్నియు శృంగారరస నిర్వహణమున నుచ్ఛృంఖలములై నడచినవియే. శ్రీనాథునకు సమకాలికుఁడగు నిశ్శంక కొమ్మనామాత్యుఁడు, ఈతని కాశీఖండ కృతి భర్తయగు వీరభద్రారెడ్డి సోదరుఁడు దొడ్డారెడ్డికిఁ గృతిగా నొసఁగిన శివలీలా విలాసము నందును దేవదారు వన విహారమును జిత్రించియే యున్నాఁడు. అదియు శృంగార రస భావావిష్కరణమున నుచ్ఛృంఖలమై కొనసాగినది.

శ్రీనాథుఁ డీయితివృత్తముఁ జేఁబట్టి ఔచిత్యమును సంతరించుకొనుచు రస నిర్వహణమునఁ బ్రతిభానము సంయమనము నలవరించుకొని, శృంగార రసమును భక్తిలో మేళవించి చరమసీమకుఁ గొనిపోయినాఁడు. ఆ విషయము నిట నా యూహకొలఁది వివరింతును. పరమేశ్వరుఁడు పార్వతిని బెండ్లియాడి, మన్మథుని పునరుజ్జీవితుని జేసి, పారిషదగణము తన్ను భజించుచుండ రజత నగమున నిత్య కుటుంబభార సహిష్ణుఁడై సంసారసుఖ మనుభవించుచుండెను. పార్వతి మీఁది వలపుచేఁ ద్రిలోకాధీశ్వరుఁడెపుడు హిమవంతు నింట నిల్లడముండెను. ఏనాఁడైన నత్తవారియింట నిల్లటముండిన యల్లునిపై నత్తవారి కనాదర భావ మేర్పడకమానదు. ఈశ్వరునకునైన నట్టిది తటస్థించెనని తెలుపుదు—

> "అర్థమైఁ గూర్మి యెట్టిరా! యత్తయింట
> నిల్లడంబుండెఁ ద్రిభువనాధీశ్వరుండు."

అనినాఁడు. త్రిలోకాధిపతియైనను భార్యమీఁది వలపుచే నత్తవారింట నిల్లటముండుట యనివార్యమని యింగిత ధ్వనితము.

ఇప్పటి యీశ్వర వేషము శ్వశుర గృహనివాస యోగ్యమా కాన్నలంకార పరిశోభితము. ఇంతకుముందు నాగయజ్ఞోపవీతధారి యిప్పుడు బంగారు జన్నిదములు ధరించుచున్నాఁడు. ఉగ్రుఁడెపుడు గజాసురచర్మము వీడి పట్టుపచ్చడములు దాల్చుచున్నాఁడు. భస్మాంగరాగము విసర్జించి కస్తూరితో మేదించిన శ్రీగంధము లలఁదుచున్నాఁడు. ఎముకల పేరులు వదలి ముత్యాల హారములు ధరించుచున్నాఁడు. జడలపైఁ [illegible] ధరించి బాలచంద్రు నవతంసముగఁ గూర్చుచున్నాఁడు. ఇట్లు చంద్రశేఖరుఁడు పెండ్లికొడుకు

ఉచితమైన వేషము దాల్చి హిమవంతునింట మనువు గుచుండెనట. శివుని శంకితోడుగా క్రీడిం చుట శ్రీనాథుని కొక వినోదము.

కాని శివుడుగ వికృతవేషభూషితుండై తన వాహనమగు వృషభమును వాహ్యాళికి వదలిపెట్టి అశ్వ ముల నధిరోహించి, ప్రమథగణములు వెంటరాగ నోషధిప్రస్థపురవీథులలో విహరింపసాగెను. తన ప్రమథ వీరులు మహోద్ధతవాహినులై, యోషధిప్రస ములు విహరించుచుండ, వారిని యువతులు పెట పెద్ద కొనుచు లోకులు చేష్టలు సేయసాగిరి. శైవ తమ మున స్వేచ్ఛాచారమునకు జాలించ దొడఁగి, విద్యాధర గంధర్వస్త్రీగణముల భామినీ విటులను బహుధంగుల బాధింపఁ దొడఁగిరి

సీ. పురి సౌధములఁ గప్పుకొని బాలగాఁడౌ
విద్యాధరాంగనా విటగణంబు
గంధర్వ కామినీ కాముక వ్రాతంబు
లాకొనఁగోనిమాద్రి లజ్జగొంద్రుచు
శకపాల నలిఁబోఁడిఁ గన్నులలోఁ బ్రామి
బాధించు రప్పరః పల్లవులను
గరుడ కామా భుజంగ ప్రతాపముఁబట్టి
బాధించు దుర్గామా పట్టకముల
నాగడీల మహాధూర్తులగుచుఁ గాకు
లడ్డులు గొంగులు పలుగాకు లడుగు మిసుకు
లాకదాయలు శిశులు గయ్యాళులగుచు
నోషధిప్రస్థ మెల్లను నుసుకుచుండె

—హర 5-10

శివ యల్లుని పరివార మోషధిప్రస్థపురంబున క్షుద్రోపద్రవంబులు సేయుచుండ హిమవంతుఁడది యంతయు నెఱింగి, మేనాదేవియు దానును మంతనం బుండి, యీశ్వరుని దిద్దరాని చాలునని, శివ కడకు రావించి, "ప్రమథగణములు ధూర్తములు పిశా చములు మున్నగు ధూర్తగణములను నీమొగఁ డాదరిం చును. నీ భర్త యొక్క గారాబంబున వారి ధూర్తచేష్టిత ములు మాన్పఁబడవా? అనుంగులా కొడుకై బ్రహ్మకపా లము చేతఁబట్టి వాడవాడల భిక్షమెత్తు పాటు గాక యిట్టి దివ్యాన్నములఁ గుడిచించుచున్నవాని హిమ వంతుఁడు యాదిభిక్షుని స్వరూపమును వికృతముగా నిరూపించెనట.

సీ. తలమీఁద దవశేటి దరిమీలఁ దివఁ జేసు
కొంకలు వెలఁగి కొంగొంగు రవఁగ
మెడఁ దమ్ము పురుకల మెకు పేరు లొండొంటిఁ
జోరిఁ జోరిఁ దాఁకి బొర్బ్రణుఁగు రవఁగఁ
గట్టిన పులితోలు కడకొఁగు పోఁకి తాఁ
కోడు నత్తికి చిఱుబుఱ్ఱు మనఁగఁ
గడిఁ గంపుఁ గాములు కపాలలో నున్న
ధూర్తి మెఁ జలిలిన బుఱ్ఱు రవఁగ
తమ్మిపూఁజాలి పునుక కందముగ్ర పాడి
దిట్టతనమున భిక్షము గోహి గాను
వాడవాడల భిక్షింతు మాకు గాని
యిట్టి దివ్యాన్నములఁ గెమ్మె నీవుంతుఁ?

—హర 5-16

ఈ పద్యమున నీశ్వరుని భిక్షాటన స్వరూప మభి వర్ణితమైనది. దారుకావన విహారమున కీ భిక్షుక రూప మును భిక్షాటనముగను, ప్రధాన రస నిర్వహణ సాధనము గను జిత్రించియున్నాఁడు. హిమవంతు డిట్టి యీశ్వర రూపమును మంగళాకారముగా నిరూపించి, యీతని సవమానింపఁగనఁగుటయే పరమేశ్వరుని దేవదారువన ప్రయాణమునకు నిదానమై జంగమభిక్షుక వేషధారణ మునకుఁ గారణమైనది. మరల నా జంగమభిక్షుక వేషధారణము మునిపత్నుల సమ్మోహనమై శంకరుని యాదిభిక్షుక స్వరూప విస్ఫూర్తికి మూలమైనది. ఇట్లే యితివృత్తమున శ్రీనాథుఁడు పలార్పిన త్రివిధ భిక్షుక స్వరూపములకుఁ గార్యకారణభావము సమన్వితమైనది. హిమవంతుఁడు తనకూఁతుతో నిట్ల నుట, పార్వతి భిక్షామములఁ దెలిసి, నీకు తండ్రి ప్రమథగణ దుష్ప్రవృత్తి నివృత్తికి గనఁగువానిఁ జేయుమనె. హిమవంతుఁడీ పలుకులు తన పుత్రితోఁ బలుకు నవసరముననే యచటలో నీశ్వరుఁడు వి నీశ్వ రుఁడు మామ మనస్సులోని వినుచును, జారగణములకుఁ గలుగు వేసటను, ప్రమథగణములు పేయు ధూర్తకృత్య ములను నెఱిఁగి వెంటనే దేవదారువనమునకుఁ బోఁదలఁ చెను. తలఁచిన వెంటనే పరమేశ్వరుఁడు నందివాహా రూఢుఁడు శిథిల ప్రమథగణ పరివార పరివృతుఁ డునై మామ యెఱింగింపక గౌరితోఁ జెప్పక దేవదారువన మునఁ ప్రవేశించెను

శివలీలా విలాసమునందలి దేవదారువనవిహారవృత్తి వృత్తము శివభక్తి తాత్పర్య సముద్బోధకము. ఈశ్వర

భక్తివినమ్రులై కర్తవ్యపరులైన దేవతాదు లవతారమునకు కాలము నిరీక్షించుచుండు హిమవంతము నందలి దేవదారు రూపములు కాళిదాసు కల్పనా విశేషములచేఁ దివ్యత్వము దాల్చిన మును లనఁబడు గాంభీర్యము గరిగించి, ధూర్జటి కృత్తివాసులచే మునిపత్నుల పాతివ్రత్యమునకు భంగము వచించి, తపోయోగనుక నవటి మునుల కైవల్యభక్తి యోగ్యత వచ్చి చేయుటకు హిమవంతమున నిర్వాణము గావించె నందరాగ నాపిహోగము నటు హిమగిరి భక్తులకు నిత్యనివాసము కింపురు షాంత త్రిభాగ పువ్వినిక యోగము కాళి దాస విరచిత కుమార సంభవ కావ్యమునందలి త్రితయమున కాలస్థితి కాలము కాళిదాసు కావ్యమునకు హిమవంతమున నుండు అమృతము ధనుస్సుగా గావించగల యీ అంగులకై కనకాంగన సౌందర్యమును ప్రతిబింబించినవాఁడు ఆ కవయును సహోదరులకు శరణు విశ్రాంతిను విహారయోగ్యము గావించినాఁడు

కవిసార్వభౌము హిమవత్పర్వత మనోహర తీరాంతరముల నిర్మలస్థితులచే మునిజన సంసేవ్యమై ఈ పలారిన ఆ పర్వతం బిటీదని—

సీ. వృద్ధిప్రవృద్ధిగ జాజి పంక్తి ఫలింపఁ
 బూవులు వెలుగొంద పరిమళింప
 బాలమందారము మదవాడసకు పేను
 పూల గ్రుచ్చిన బూరుగు పాలముచెంత
 కాత్యాయని కేళి కల్పలతలఁ జేసి
 చేసి నల్లని పొంగి పొంకము
 పాలనీయ మిత్ర శైల సామ్రాజ్యంబు
 యోగ మార్గంబున యోగిరంబు
 యోగ్యత కెక్కు కైలాస మల యోసమ్మా
 గంధమాదన మందార క్రొంత వింధ్య
 భూసారంబుల పుష్పాల పాగపంచనిమి
 సకలరూ ధామములనఁగ పార్వతీమకై

—కుమార 5–20

హిమవత్పర్వత సౌభాగ్యము మహిమము సకల వర్ణనా విధాన భేదభేదము, కన్దార తీరము, ఆతిధి జటిల పూజిత విధిన మన్మథుల విలాసము మహాత్మ్యజన తపశ్చర్యాయోగ్యము దివ్యబృంద వసతియోగ్యము.

క. అంగ విహరింపఁ గాంచన
 కందర మందిరములంగఁ గాకుల మెప్పన్
 బృందారక విపినంబు
 కందర్పవిహారములఁ బాల్గొను కేలన్

ఈ పర్వతము కేవలము మారికి శృంగార యోగ్యమే కాక రసికజన విహారయోగ్యముకూడ నని తెలుపుకై కన్నయను ఆ రసికజనము బృందారక విపినముల నటు కనక ధరపు విహారయోగ్యమని వివరించినాఁడు ఇటు లాహిమవత్పర్వతము మరియు సామ్రాజ్య సమున్నతము గావించి ప్రశస్తమగు దేవ దానవులకు విధమున పరువిత్రము చేసినాఁడు

సీ. కర్దమ కాదంబ కదళీ పరివృత తోఁ
 కల్పకపుష్ప గంధములతోఁ
 విమల చింతా రత్న దీపకాంతులతో
 సిద్ధగానప గాన విశిష్టాన
 దివ్య గంధర్వ స్త్రీకదంబములతోఁ
 గాము పూర్ణము సంఘములతోడ
 దివ్యావధూత సిద్ధయోగులతో
 సకల సన్నివేశంబుతోడ
 మదాన్వితముగా పుష్పమాలమైన
 మంచుకొండ హిమవంతమున
 జనకా ముని సేవ్యమై తేజరిల్లి
 శర్వసంజీవనము సకరాగ తనయు

ఈ పద్యమునం దభిప్రేతమైన విషయము కాళి దాస విరచిత భావ సౌందర్యమునందలి తత్సాధ్యము మర్మమును గ్రహింపఁ జేయుచున్నది

శ్లో. ప్రాజానామభిలేన సృష్టి గాచితా సర్వ కల్ప
 వృక్షేన వి
 తో యోకాంచన పద్మ రేణు కపిశే
 పుణ్యాభిషేకక్రియా
 ధ్యానం రత్నశిలా తలేషు విబుధ
 స్త్రీసన్నిధౌ సంయమః
 యత్కాంక్షంతి తపోభి రన్యమునయ
 స్తస్మిం స్తపస్యంత్యమీ
 అభి జ్ఞాన శాకుంతలము

ప్రాణాయామయోగ యోగ్యములగు కల్పవృక్ష ములు, కాంచన పద్మరేణు కపిశమై యాభిషేక యోగ్యములగు తోయము, ధ్యానయోగ్యమైన రత్నశిలా

శైలములు, సంయమి సౌర్యమునకు నిలువ స్త్రీ సాన్ని
ధ్యములను విడిచిపోవు తపస్విగృహస్థులఁ గాని లక్ష్యము
గావించినాఁడు కాళిదాసు. ఆ సామగ్రినంతయు
నీ దేవదారు వనమునకు సమకూర్చుచు శ్రీనాథుఁ
డింతటితోఁ దనివి నొందక కామసృష్టి సంఘటన
దివ్యాంగనలతో దీపమాలికలను నిలిపి సన్నివేశమును
ఆతఁడు కూర్చి దేవదారు వనమును గొప్పదాని జేసి,
మును సర్వసంపన్నమును గావించియున్నాఁడు.

ఇట్టి వనట వసించు సంయమి సంతోష
మును పందటకై సర్వశక్తులు, వారి బింబాధరల
సౌందర్య శోభాదృష్టి బృందావన సమున గా
చిత్రించియున్నాఁడు. పరమేశ్వరుఁడు జంగమ వేష
ధారియై తమ్ముఁ గనువారల పాలి వర్ణము భంగము చేయువాడై
యుండెను, కావున సర్వదేవతాగణముల కంటెను
సౌందర్యమును సమకూర్చినాఁడు. మఱియు
ఒకమేఱ భోగయోగ తత్త్వ ప్రాధాన్యము పాదించుటకై
తద్వనమున వర్ణించిన విహారములలోఁ గొన్ని
విలాసములు గావింపఁజేసినాఁడు.

శా. ఆయా వేళల మౌనిభార్యలు గృహ
వ్యాపారలీలాగతిన్
బోఁ దా శ్లేషము లుజ్జగించుకొని లవ
త్కూర్చా రంభాఫల
చ్ఛాయా శీతల చంద్రకాంతమణి పా
షాణ ప్రదేశంబులన్
ఆయుం బేరణ, బ్రహ్మ శిఖాగ్రము పై
విశ్రాంతి నెక్కొందురన్

—హా. ౬-౩౯.

మౌని భార్యలు ఆయా వేళల గృహవ్యాపారము
లందు శ్రమనొందినపుడు కర్పూరపు చెట్ల
నీడలోఁ జంద్రకాంత శిలాతల వేదికలపైఁ
గూర్చుండి తమ బ్రహ్మశిఖాగ్రము
మీఁద చాలముంచి వాయాసము నుజ్జగించుకొంటు
మఱియు మధ్యాహ్నకాలమున గృహవ్యాపారము
లందలి యలసటచే మేనులఁ జెమటలు పొడమినపుడు
చేయేటిలోఁ జల్లులు చిలకులు వాడుకొనుట ఇట్టి
తపోవన పరిసర ప్రకృతియంతయు మానవ జనితా
విహారయోగ్య సామగ్రి సమువేతమై నిండియుండె
నని చిత్రించుటకే యుపక్రమము.

ఇట్టి తాపసోచిత ప్రకృతి తపస్విగార్హస్థ్య నిరత
మౌనులకైన మునిదారి కనుకూలమైన సామగ్రితో
సౌభాగ్యముండెనని చిత్రించినాఁడు. అచటి మునుల
యోగాభ్యాసాది యాగముల నాగించుచుండె,
శ్రీశ్రీ సముద్భూతమై పుణ్యధూమ సౌభాగ్యవంతమైన
పరిమళము పొంది సంఘము వనసీమ యందు. అచటి
గంధర్వులు పాటను పాడింటిని వల్లించుచు
కొమ్మలు ప్రణామముగము లాలించుచు శుకశారిక
లాగమ సిద్ధాంతముల ప్రవచించుచు నెమిళ్లు
శాస్త్రము లాలపించుచు ఈ తీరున నచటి ప్రకృతి
యంతయు పర్వాణ సముద్యోగమై నాట్యముండె
ననినాఁడు. ఈ గ్రంథ పరిపాటి భారతిమునంగారి
శకుంతలోపాఖ్యానమునందలి కణ్వాశ్రమ వర్ణనమును
దలఁపింపఁ జేయుచున్నది. మహాగ్నుల యాశ్రమ
వనమునట్లు కాళిదాసుని శ్రీనాథుఁడును గొంత
ప్రణిధానము వహించెను.

ఇక నచటి నీవార ముష్టింపచులైన మునుల
సంగ్రహసు చేపాటికము లెక్కింపక కామక్రోధాది వికా
రములు దరిచేరనీయక సగరోక పావన పరాయణులై
ప్రశాంతగతిని తీర్ణమానోంతములనిగా సంగమై
చరించుటను తపస్వాంత తపోవనమున మునివల్లకా
నిబంధన పరిశీలింపఁగలవో తెలిసికొనినట్లుగా నెంచి,
కన్యలకలకు నీడపోయుటను మనోహర దృశ్యముగఁ
జిత్రించియున్నాఁడు.

సీ. జలుఁగైన కలశంబుఁ జేతాంబరము కొంగు
పాలింప బింకంబు బాగును ఉప
ప్రభుగకంబులఁ జాల ప్రస్వేదకణములు
జాలిని కనుపించ దూలకొలున
దరపల్లవంబైన నమ్ముల్ల భారంబు
చిమ్ము చీకటు కుఁ జేటమికికఁ
దటిపోటుకరత్న తటంకపుష్పలు
చెక్కుటద్దములపై తీగవ లంఁ
బసిఁడిపుంపల విప్లవాంధకు దచ్చి
పోయఁ గంకణ నిక్వాణములు చెలంగఁ
గన్నె లతిలకు మునికన్యకాకదంబ
మభిమతంబైన యుపహారనాశ్రమమున

ఈ సీసములోఁ గ్రమముగ కట్టు బొట్టు జుట్టు
అను నీ మూఁడును బొంకముగఁ జిత్రింపబడినవి. ముని
కన్యలు కన్నెలతిలకు నుండెలతో నీరుపోయుట వారి

మాడుగను పరిపడిన తపశ్చర్య హిమవత్పర్వతమును సకల శరా ప్రకరముగాఁ జిత్రించుటయు గాక కొలది ముని కన్యకా జనమునకుఁ జీనాంబరములు కొటంకములు కంకణ విశ్వాసములు సమకూర్చి నవశకుండలతోఁ గన్నెలతలను నీరుపోయించినాఁడు శ్రీనాథుడు. ఇటు లనే తిరాల్కిమ గోపుల గోష్ఠ దేశములందు లేఁగదూడలు గంతులు వేయుట మొదలగు స్వాభావికముగను ఉచిత మునుకు రమ్యముగను చిత్రించియున్నాఁడు.

ఉ॥ ఆనందంబునఁ గ్రుమ్మిఁ బుగ్గములు పె
ల్లల్లార్చుచున్ లేఁగల
క్రేవన్ గోపుల గోష్ఠసీమల
జంఘాలాసుతంబొప్ప హో
మ స్నాన విధి ప్రకార పరతం
త్రానీక ప్రదమా కామ ధు
గ్ధేనూ సస్య సుధా ప్రవాహ లహరీ
తృప్తాంత రంగంబులై
—5-34

దేవదారు వనమునందలి గోష్ఠ ప్రదేశములందు లేఁగదూడలు హోమానుష్ఠానయోగ్యపయస్సంపాదనము ముగిసిన వెనుక తమ తల్లులగు కామధేనువుల పయస్సుధా లహరీఁ గ్రోలి యానందంబునఁ దోఁకలు కదలించుచు గంతులు వేయుట చూచి ముచ్చట గొల్పును. అటువంటి ధేనువులు కామధేనువు లగుటచేఁ దయాసస్య సమృద్ధి ప్రవాహమే యానందము నొసఁగి జంఘాలాసుతము నొసఁగూర్చినది. లేఁగదూడలు పాలు త్రాగి గంతులు వేయు తీరు సహజ మధురమైన యొక ప్రేక్షణీయము

ఈ తీరుగనే పర్ణశాలాంతరముల మునికన్యలు చెంచు చిగురుఁబోఁడుల వేషములు దాల్చి వారి చేష్టల నభినయించుటయుఁ గడు మనోహరముగ చిత్రింపబడినది.

సీ॥ సెలయేటి తెలినీటఁ జలకంబాడి పసుపాడి
చేస క్రొమ్ముళ్లు విచ్చి యాలు తుడిచి
కురువింద పేరులు కుచ్చదమ్ములఁ దాల్చి
సెలవి పింఛంబు బొట్టములుగట్టి
పర్యాయదమాలు గాఁ బాలుటాకు లమర్చి
పాదమునఁ దిలకంబు సంతరించి
కంకేళి చిగురాకుఁ గర్ణపూరముఁ జేసి
కుసుమ పూవులధూళి గుబ్బలఁ జల్లి

చెంచుఁ జిగురాకుఁ బోఁడుల చేఁత లెల్ల
నభినయించుచు పర్ణశాలాంతరములఁ
దంత్రములు మెచ్చి జనుకప్పు తిల్లిరెగుర
గారవమ్మున మునికన్యకా జనమ్ము
—5-33.

ఆరణ్యక ప్రకృతిలో నాగరకుల కభినివేశమున ముగనైన చెంచు చిగురాకుఁబోండ్ల చేతలనుగూడ దివ్యరూపము నంతకుముందే పోతన్నకుఁ జిత్రించి నాఁడు

ఉ॥ ఆమోదంబున వేటలాడుచును నీ
హారాద్రి కాంతార క
చ్ఛా మధ్యంబునఁ జాపటంకృతులతో
గంధద్విప శ్రేణులన్
ఘూమ ఘూమ మనోజ్ఞ మధ్య లలితం
జా భూమ హాంకృతుల్
వ్యాఘ్రము గాఢ్య పయోధరల్ శబర సే
నానాథ సీమంతినుల్
—5-24.

ఈ విధముగ సహజ సౌందర్యముతోఁ గూడిన దేవదారు వనోపాంతమంతయుఁ దపస్వులు తపోధ్యానమునకు పరిపడిన పావ్రతతోఁ గూడియుండెను. అమూల్యమైన యచటి మునులు కామము క్రోధ మాదములను వంటి వికారములు పోటెంతురో వారికి గాఢాధ్యానము చేయుటకు, వారల వ్రతముల భంగింపఁజేయుటకు ఎదురాలు జాతుల యువ్వనిగంగ వలు జాతి కోకిల కేకా నాద యుక్తమై స్థిరావాసము ఏర్పడుచుండె తమ తమ భవనములందు అతోత్పత్తి స్థానలాంఛితములైన పశుకముల పొంగుచు కోమల మునులకు మనసుని కారణ మొనరింపఁజేయుటకై ప్రతి భవన భిత్తిభాగము లందును చిత్రరూపులు సంతరించుకొని యుండిరఁట. ఆ చిత్రరూపులను, తత్ద్రష్టన సాధకులైన యచ్చర పూబోండ్లను శ్రీనాథుఁ డీతీరుగ చిత్రించియున్నాఁడు

కళారసిక శ్రేత్ర త్రిభాగంబై మునులు కనక పత్తిరంబుల సంకల్పకుమ రతిదేవి కృత్తి స్తంభముల మీఁద వత్తిడిల్లియున్న చిత్రభిత్తి విక్రమసంపత్తి ప్రకారంబును, వట్టిగా బట్టపగలు యోజనగంధియును గంగాజగముల వట్టుపడునంగన చూచి కోట్రుబడు

వసిష్ఠపౌత్రుని దృష్టిప్రియత్వంబును, జాబాల్య భార్యయగు కామదేవిమీఁదఁ దారకరాజు వలపు చిలుంబు వాటంబుసేయు లలిత కటాక్షవిక్షేపమ్ములును, గృహిణులు మాలినీనది సైకతంబున కేళింబుం బలెఁ బొదలు కురియించు పొదలలో వేలుపులంజెలు కెంజిగురుం జిదిరి దవిమూచి చొక్కిన పుశి సందను రాగాకేళింబును, కుసుమ కోదండుని విజయ డిండిమంబగు విభాండకసుతుని వనితామండలాసక్తియు, బృందావనంబునంగు ముకుందుం డొనరించిన సంద్రవణ వధూవిహారాడంబరంబును సంబుగనూ నూతి గృతి చెడిపోడు పట్టింబట్టి కొనిన దోషంబు పట్టనుం బుగ హారాతుంకు గౌతము కళత్రంబు మీఁదం గల్పించిన చీకటితప్పుతుం జాపెఁజాపుఅఖుఁ జిత్రింబుల్పిరూప్యగుసఁలు"

ఏకచిత్రలోని స్వకలిత కథ వసురహ్యరసము మున్నగు దికా కోద్భూకము ఇవియన్నియుఁ బురాణప్రసిద్ధములైనవి కేతర గరిక్కృతి సంపాదకరూపములు ఇట్టివిత చిత్రముల నీ తిపోవిష్ణుల విష్టాభంగమునకై చిత్రింపఁ బడినవి. ఇటులనీ తిదావాసంబుల విహరించు నప్సరోంగనలను త్రిభువన వశీకరణ సౌభాగ్య విభ్రమ వ్యాపారాలాపాది భూషితలఁగాఁ జిత్రించినాఁడు

ఇట్లు వసించియుండు నచ్చెడియందు "ఏలుబమత్తకాశినీ జనోత్తమయగు తిలోత్తమయు, వశీకృత కుసుమకారచయగు ప్రమ్లోచయు, జలహూబర నఖరేఖాంకిత స్తనకుంభయగు రంభయు, గుణవేశియగు సుకేశియుఁ, గలమంజుఘోషయగు మంజుఘోషయు, శృంగార వారాశియగు నూర్వశియు, రూపానురూప స్థానకయగు మేనకయు, దివ్యగాయకులు అలకోక కలికామూపుల, హేలాసందర్శిత మేఖలా కలాపంబులగు విభ్రమ వ్యాపారంబుల, హాటకతులాకోటి ఝుకిఝుకి కారమంజరంబులకు సంగమనంబుల, చిక్కవరక పోల ఫలకంబులకు కొలకవవ్వుల, నమృతరసరూపంబులగు నాలాపంబులఁ, ద్రిభువనంబులు వశీకరింతురంట విబుధమత్తకాశినీజనోత్తంసంబుల సౌందర్యంబు సహృదయాకర్షకముగుటయే గాక, వారలరూపులు మందగమనములు మందహాసములు మధురాలాపములు త్రిభువనమోహన సాధనములని చిత్రించియున్నాఁడు ఇంతటి సంమోహన సామగ్రి యుండినను విస్మృతినంది ఇచటి వితరాగుల చిత్తవృత్తులనియు, అట్టి దేవదారు వనమున మదన వికారము నావిర్భవింపఁ జేయుటయా కొనిన పరమేశ్వర సౌందర్య మూహాతీతమని నిరూపింపఁదలఁచి త్రిభువన మోహన స్వరూపధరుఁడయిన యప్సరోంగనల గ్రహించి కవి ఈశ్వరునిచే భిక్షాటన ప్రవృత్తి నుపక్రమింపఁ జేసినాఁడు

అట్టి దేవదారువనమునం దీశ్వరుఁడు తన పరివారమునంతయు విటవటనుంపనియుంచి

సీ. పసిఁడి కప్పెరలాఁకొపుఁ బద్మగోల
కోక పటికక కపాలకోరెంచి
కలికి కౌటుక గీర్వాట్టు పలుఁగు పేరు
జాతిగాఁ దాల్చి కొమియింప జంగముఁడు.

—5.41.

ఈ జంగమరూపచిత్రణములో శ్రీనాథుని నాఁటి జంగమ భిక్షుకస్వరూపము ప్రతిఫలించుచున్నది ఇట్టి జంగమరూపము దాల్చి ప్రాశేయాద్రల కన్యకాధిపతి దేవదారు వనమున భిక్షాటనమునకై బయలుదేరి, తొలుత నప్సరో వీథికాటమునఁ జరింప మొదలిడినాఁడు అచటి యుద్యరలందఱు వింతయోగీశ్వరముల మొలకేర వా జంగమ భిక్షువునకు భిక్షాన్నములిడ దొరకొనిరి. ప్రమ్లోచ మాదాఫల ఘృతాని తింబయిన భిక్షమును, నఖాంకురగుర్తులతో మాణిక్యముద్రాలంకార మయూఖ కాంతులు గీలుకొను కెంగేలితోఁ బెట్టెనది రంభ, రంభాద్రుఫలసమగ్రమయిన భిక్షమును గామారికి, నలకూబరుఁడు దవరాపుఁజన్నుల కలఁబట్టియున్న నఖక్షత రేఖ బయల్పడునట్లు పెట్టెనది మంజుఘోష, కలఘోష ధరితకంకణ నూపుర ధ్వలంకార భూషితయై యొయ్యారముగా వల్లెవేసెంచి, హేమపాత్ర నమృత దివ్యాన్నపాయస పాహార భక్ష్యభోజ్యంబు కాంగిలి దాక్షాయణీపతికిఁ జక్కగాగ మెలఁగా మాధుకర భిక్షాన్నము వడ్డించెను ఊర్వశియు నప్పుఁ జేతచ్ఛిత్రవల్లభురూప్య పెచ్చులకి వాఁడై కొమ్మఁగొండ రాజల్లువికి దవళాన్నము భిక్షముగాఁ బెట్టెను. తిలోత్తమాప్సరస పులకాంకితముతో డత ఘృతంబుగోడను గూడిన భిక్షమును పసిఁడిపళ్ళెములోఁగల పదార్థమిడ గొంగింపఁగ జాతి దచ్చ్రష్టిఁ ఖాలలోచనుని మూఁడు కన్నులకు ముద్దులగొల్పునట్లు పెట్టెను. సహజ సౌజన్యయగు సహజన్య, దోరమ్ముల కూలంకషంబులైన చిఁగుఁబాలిండ్లు పైఁటచెఱఁగు వీడకొలుపు కంకణముతోఁ బున్ భిక్ష పానఁగ వడ్డించెను చిత్రరేఖ కనక నూపుర మేఖలా కలకలము రత్నకంకణరవముతో రాయుదంప

సధవ్యమ కమ్రాకార్మ భిక్షు నొసఁగెడు తమ్ము రేఖాంగన
లను భుజంగభూషణుఁడు సహాంగ రంగస్థల లాస్య
లంపటంబు సుకటాక్షవీక్షణంబుతోఁ జూచి భిక్షాన్నం
బులు సమర్పించిరి.

కడదాఁక నవ దేవదారువనము వదనవైరి భిక్షాటనము
చేయుచున్నపుడు అచ్చటి విలాసవతుల విలాసము లేరీతి
కాపాడియో వారిని గూర్చి వర్ణింపలేను. ఆశ్రమ
మునకేఁ వారలిద్ద దండకమును ధూపదీపాద్యుప
చారంబులు నైవేద్యము, సంతతేతరోఁ దనివిపడక కవక
నగ్నిక హోమపాత్రంబు పూర్ణించె కరపల్లవంబున మల
సిల, పల్లవల్లవ యోగపాగు కొయుగళంబు గల్లుగల్లన
మ్రోయ ముని వాటికంబుఁ బ్రవేశించినాఁడు
శివుఁడు. మునివాటమున భిక్షాటనము తేఁ గారణము కేళి
వాటమునఁ దన భిక్షాపాత్ర మర్పి పూర్ణమగుటచే దానిఁ
బూరింపఁజేయుటకని కడు మన్నికముగఁ దలిపి
యున్నాఁడు. అటనుండి మునిపత్ని దనోహారణ
దక్షుడగు సౌందర్యమును తిత్న మచిత విభ్రమభంగిని
శంకరుఁడాపఁ గాన్పింపఁజేసినాడు

హరుఁడు మునిమందిరంబుల కొంపలవిలిచి, 'భవతి
భిక్షాం దేహి' యని వారి నాహ్లాదకర గంభీర స్వరంబునఁ
బలుకుచుఁ, సులాంగనాజనంబు సహాంగ దృక్త్రంగం
బుఁ జిటుకగ పులికింతలు వాఁ గనుంగొనుచు,
సంయమినధూపాత్ర గత్యర్థంగంబు దనకుఁ బాగు
ప్రయోజనంబుగా నర్తనగోష్ఠి సందర్భంబున విలా
భిలాషంబు జేటపటుముచుఁ బ్యక్టించం దొడంగిన—

మ. దరహాసంబుల భ్రూలతా నటన ము
ద్రా విభ్రమ ప్రౌఢిమన్
బరిహాసోక్తుల భావగర్భరస సం
పల్లంపటాలోకన
స్ఫురణాభంగుల మౌని కాంతల మనం
బుల్ వ్యారలాడ మ్రహా
శ్వరుఁ డుద్దామ విలాస దారువని కా
నాట బ్రకటించెన్

—హర ౭—౭౭.

సీ. కులధరాగ్రంబుల కువలయాంబాయిన
ముక్కైల సంప్రమాకులింపఁ
బుణ్యగృహిణులఁ బతిభక్తిపూర్ణమతుల
భాగ్యసంపన్నలను బుత్రపౌత్రవతుల
పతులయు దైగుళ్ళలను విశ్వంక వృత్తి
రజవికరభంజమూలి ఎరాలిగొలిపె

ఉద్దామ విలాసియగు మహేశ్వరుఁడు నాగకో
నటనాట ప్రకటింబుల మునికాంతల మనములను మంద
హాసములతోఁ నరు భ్రూభంగవిభ్రమ ప్రౌఢిమలతోఁ నరు,
సర్వభాషితములతోఁ నరు, భావగర్భితాలోకనముల
తోఁ నరు ఊఁయలాడించెను. ఇట శ్రీనాథుఁడు
శృంగార రసభావఁ వ్యక్తీకరించుటకుఁ బాటించిన
సంయమ మరపోతీతము. ఇటి స్త్రీలంగు
రసానువ్యక్తిగా తత్త్వము నెఱిఁగిన కాళిదాసాది
మహాకవులకుఁ గొంచెముగాక సంయమము
పాటించుట యుండుటకు నలవిగాదు. ఇటి స్త్రీలంగు
శృంగార భావములను, నిగుఢ్యాన్యచేష్టాదికము చెంత
విపులమైనఁ బ్రపంచింపవచ్చును. ఈ తిగుణము ంగు
నైతిమభావమునతి విచిత్రము చేయుచు, నాటితభంగము
గావింపక, జాగుప్సావహభావము పోకుండ హాయని
విలాసాదికము శ్రీనాథుఁడు వ్యక్తీకరింపఁ గలిగె
ననుటలో నాతనికిఁ బరమేశ్వరునెడఁగల భక్తిభావమే
కారణము. పరమేశ్వరుఁ డిట్టి విలాసముల చేత నే
తిన ప్రయోజనమును సాధించెనుటకు "పతిభక్తి
పూర్ణమతులను, పుణ్యగృహిణులను పుత్రపౌత్రభాగ్య
సంపన్నలను, పతులను, మత్తైగుళలను నైతము బిరబిర
గొలిపెనని వివరించినాఁడు. మఱియును మునిపత్ని
పాతివ్రత్యంబును భంగింపఁజేసిన విధము నతిగంభీరము
గను భావగర్భితముగను సముచితముగ సాగించినాఁడు.

ఆ ఇల్లు ప్రతి గృహంబున భిక్షాటనంబు
చేయుచు మహోక్షలాంఛనుఁడు నాంధాను
కూలక్రంకారంబున కోరసు రతి వ్యాపారపరాయణుండై
మునల కన్నుమొఱంగి, సంధ్యాసమయంబుల నిమస్నా
నార్థంబుఁ బుష్పలు సమిత్కుశ ఫలాహారనార్థం
శెంగనిఁ జనిన యెడను వేచి, కపట తతిత్వంబును
విస్ఫుటివ్యాసోచ్ఛ్వాసంబును వివారిత పల్లవంబును
విహేమమాత్ర సౌఖ్యంబును విభిన్న భయకంపంబునైన
సంభోగంబు లభిలషించు నారంభోరుపుఁ మదనశిఖా
కథాసంగత వాక్యంబులను, సంకేతస్థాన కల్పితంబుల
విశంకక్రోడ సంకేత క్రీడల, మహాంగ్య దూతీ
సమాదర్శంబులను, భ్రూలతాచలంబులను, సహాంగ
రంగస్థల లాస్యలంపట కటాక్షవీక్ష విక్షేపంబులను
మండవోన కంపిత పరిస్పంద బంబును గందర్ప
బ్రహ్మానందం బనుభవింపఁజేసి మినిమంతుఁడును గాక

హరవిలాసము: దేవదారు వనవిహారము

దేవదారు కాంతారమధ్యంబున భల్లూకంగ పాణిభిక్షా వృత్తిఁ జరించుచుండెనట.

తెలుగింటి జంగము శేషముశాల్ని శివహోతభావ విలాసాగులచే హృదయముఁ జూఱఁగొనిన పరమేశ్వరుని గణయుగళము రంభోరువు మఱి వాగ్విలాసాది విధిము ప్రదర్శన యాత్రిమునకే కాకుఁడు కందర్ప పగబహోత్సవంద మనుభవింపఁ జేసెనని చిత్రించుటలో శృంగారరసము శక్తంగత్వ మహితమై పరాకాష్ఠ నందినది. ఈ శృంగారమునఁ గలిగెఁగల శౌకసంయుము మతి కేలమై చూపట్టినది. ఈ ఘట్టము సంగ విశ్వంకర కామ్యవాదాత్యుఁడు శివరదవలో పంచుమును చే పాటియుఁ బాటింపక మునిపత్నులతోడి పరమేశ్వర విహారవర్ణనమునందు బంధాదికమును గూడఁ జిత్రించి వదలినాఁడు. దారుకావనము పరమసంయమి తపశ్శాగ్ర నిలయము. ఋషిపత్నులు పాతివ్రత్య విహారిణులు. అత్యంతపాతివ్రత్యగంగ ప్రవృత్తుఁడైన కంకఁడు యోగీశ్వరేశ్వరుఁడు తివాలంబనముగ నిర్వహింపఁబలసిన శృంగారమున సంయమమును పాటింపకున్నదని రసజ్ఞ హృదయములకు వైరస్యమును గలిగింపకమానగు కావునఁ జే [illegible] బరమ సంయమియై నాఁడు.

ఇంతియకాక మునిపత్నుల పాతివ్రత్య భంగమును నిగూఢముగఁ దెలిపినాఁడీశ్వరుఁడు తత్ప్రవృత్తి ప్రత్యేకమై మహాత్ములందఱు కోరఁబడునుగాని హా బంధన ప్రయత్నము జరుగ వేరగు తత్ప్రయత్నమునఁగాని మహాలింగావిర్భవము జరుగ వేరగు తిరుపతిమము నిర్గుణదిఖలుని భైక్షుక స్వరూపమును నిజేంతి మనోహరముగఁ జిత్రించినాఁడు.

సీ. మువ్వపెన్పు పురితోలు మొలదిండుఁగఁ గట్టి
 కరకపాల కాహళ హారము ధరించి
చిలుగ బోఁబలము ప్రేర్చెవులఁ గీలుచేసి
 బలసి చక్కమైఁ గలయఁ బెదఁడి
చిన్నారి పొన్నారి కిరణ హసించు దాల్చి
 కానఁగోటె జడలేలి కోదమఁ బూని
పచ్చియేనికతోలు పచ్చడంబు ధరించి
 గిలుకు మువ్వలగోలఁ గేలఁ బట్టి
ఎకిరి జలబోనాయుచు [illegible]
విసరపాసము పుత్తడి [illegible] గాంచి
[illegible] విశేషధ నిలుచుండి [illegible]
 [illegible] భల్లూకపాణి
—హర 3-23

ఇప్పుడు పరమేశ్వరుఁడు నిజరూప మున్ ఘట పక్షమధ్యంబున నిలిచి బహ్మ్యాదిముల భిక్షకు వచ్చెఁ

దోషఁగాదు. ఇంతియకాక మందరంగము రూపమునముం జేన పరమేశ్వరుని విశ్వరూప దివ్యము ప్రత్యక్షమైనది. ఈ ప్రత్యక్షభావము తద్భావ్య ప్రయత్న హేతువైనది.

"ఇద్దేవోత్తమ మన్మథమానందు మహోత్సవంబునఁ గన్నుగానక మునిపత్నులు పాతివ్రత్యంబు పొలివుచ్చుచు నద్భుతుని జేఁ జింపఁబూనిన సలింపమాని ప్రాతంబు నాగికి వాడిక తెలిసిన బహుజనోపుచు వగవంబు ప్రకాశింపఁజాలక యోగీశ యతిందుమణి యుండుచు పె కవ్వాటం బతిధనంబునఁ బాటిల్ల చీకటితప్ప కప్పిపుచ్చ వగవుపడుచుండ నగఁ బ్రకాశించిన కట్టాయితంబై గండెబు జా జగజ్జెట్టి కేలు ఎత్తి బ్రకాశమునామై మ్రొక్కుచుండెను."

పరమేశ్వరకర్తృకమై యుంటింటఁ గప్పిపుచ్చుటకు నలవుపడెను యీ చీకటి బఱువఁబడినపుడు మహాత్ములందఱు కేకమై, జగదేకసిద్ధుఁడైన యాశ్వరుని శిష్యామర్త్యగములు దా మెట్టెఁగియుఁ బట్టుకొని బంధింపఁ జాలుచుండిరి తద్వ్యాపారము చూచి పరమేశ్వరుఁడు మందహాసము సేయుచుఁ దఱలింగమునందింగి దాఁకెఁ దెలిసి, తత్సంబంధము జా మును పన్నాహము వారించి, హోమార్థముకై హోమపాత్రంబుల డిగినమ్మి విశుద్ధంబా ప్రవాహంబున నభిషేకం బాపాదించి, తద్గంధోదకంబున బహ్వంశపర్యగం బప్పలింపఁ జేసఁజారు బహ్మగోత్రవ్యాపమైన యా పరమేశ్వరలింగమునకు బహ్మ తన కరతమం మందుంచిన యభిషేకం బాపాదించి, గంధపుష్పాద్యుపచారములతో నుపాసించి బహ్మంశపరివ్యాప్తంబైన యా లింగంబు నుపసంహరింపుము వైతిహాస్యమునఁ బ్రార్థించెను. పరమేష్ఠి ప్రార్థన నంగీకరించి పరమేశ్వరుఁడు 'లింగార్చనాపరులకు నపత్యంగతిగ బునర్జన్మమును ప్రసాదింపను' అని తెలిపి నిజమహాలింగమును సంక్షేపఁ జేసెను. దేవదారు వన దివ్యక్షేత్రములను గృహాసులు పరమేశ్వరు మహత్త్వమును గాంచి, తమ మనంబున నాతనియెడ నిర్వ్యాజ భక్తిని బెంచి యా శివాభిధానుని బహువిధ భక్తివేదముల భజియించిరి.

ఈవిధముగ శృంగార రస రాకాష్ఠ హావాదిం మెట్టెక్కి యూనిక్షిప్తమైన యీ కథనాథ వన విహారము పరమేశ్వరుని తేజోవినయుఁడు గ్రంథకర్త శ్రీనాథుఁడే కథను నిర్వహింప నెంచెనని దాని బహుశ్రేష్ఠంబనముగ నీ శ్రేయము గాఁక దత్తప్రయోజనముల నుయోగించి యుగములయ్యును దానవ్యతిరిక్తముల నుపదేశించి, తత్త్వ గరిమను వెలువరింపఁ బహించి భూతభిక్షాటనుఁడు మహేశ్వరుఁడు నిర్వహణ యనుపాసరలింగస్వరూపుఁడై యావిర్భవించినాఁడు!

అంతర్వాహిని

'హితశ్రీ'

రివ్వురివ్వున వీచే గాలుల్లో జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్ ముందుకి దూసుకుపోతూ పట్టాలు మారుతోంది. తనకి చేరువగా ఉన్న కిటికీ అద్దం పైకిలాగి విశ్వం తూర్పు దిసగా చూశాడు.

తయార్యారాలు తొలగిపోతూ దవ్వుగవ్వులకి జరిగిపోయే చీకటి తెర చాటున దాంకపుట్టుకుని వెలుగు పరాగాలు చల్లుతుంటే ఆకాశం ముసిముసిగా నవ్వుతోంది!

చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి.

తెల తెలవారుతోంది.

కొత్తగాలులు రివ్వున వీస్తూ విశ్వాన్ని పరామర్శించాయి. ఆ శుభోదయ సుందర దృశ్యాన్ని తదేకంగా చూస్తూ పులకితుడయ్యాడు విశ్వం. వికసించి ప్రసరించే అరుణ కాంతికి కొండల అంచులు గీతలు గీసినట్టు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. ఆకాశమార్గాన పక్షులు స్వేచ్ఛగా కలకల గానం చేస్తూ బారులు బారులుగా సాగిపోతున్నాయి. దూరంలో పసుగపాలు తీరికగా పచ్చిక మేస్తున్నాయి. ఆ పరిసరాలు చూడగానే విశ్వానికి ప్రాణం లేచివచ్చినట్టయింది. ఆ ప్రాంతాలను తనెప్పుడూ సందర్శించలేదు, నిజమే. కాని ఆ చిరపరిచిత దృశ్యాలన్నీ ఏదో అర్థంకాని జ్ఞాపకం చేస్తూంటాయి ఎప్పుడూ. అక్కడ రైలు దిగి ఆ ప్రదేశమంతా కాలినడకన తిరగాలని తనకెన్నోసార్లు అనిపించింది. కాని ఇప్పటివరకూ అది కోరికగానే నిలిచిపోయింది. మనుషుల కోరికలు కొన్ని ఎంత చిన్నవైనా ఎప్పుడూ కోరికలుగానే నిలిచిపోతూంటాయి. సముద్రస్నానం చెయ్యాలని తనకి ఎన్నోసార్లనిపించింది. వాల్తేరులో మూడు సంవత్సరాలు గడిపినా, చివరికి ఆ కోరిక తీర్చుకోకుండానే ఆ ఊరు విడిచి వచ్చేస్తున్నాడు.

రయిమని వీచిన గాలికి ఇంజన్‌లోనుంచి వచ్చిన సన్నని బొగ్గు విశ్వం కంట్లో పడ్డది. తటాలున తల వెనక్కిలాక్కుని చేతి రుమాలుతో ఎలాగో అవస్థపడి దానిని తీసివేశాడు కాని కన్ను ఎర్రబడ్డది. అప్రయత్నంగా ఎదురుగా ఉన్న సీటువైపు చూశాడు విశ్వం. ఆ అమ్మాయి ఇంకా అలాగే తూర్పువైపు నిశ్చలంగా కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తూనే ఉంది. తన అవస్థ ఆమె చూసేవుంటుంది. అయినా తల లోపలికి తీసుకోదేం? తన ఉనికి గుర్తించటం ఆమె కేమాత్రం ఇష్టం ఉన్నట్టు లేదు. ఇంతకీ, స్వాభావికమైతే గాని ఏ విషయమైనా మనస్సుకు రుచించదు. అందుకే కాబోలు ఒకప్పుడు నిర్లక్ష్యమూ, ఇంకోసారి అహంకారమూను. పాపం, ఆమె కంట్లో పడితే అవస్థపడుతుంది కాబోలు. ఆడవాళ్లు ఎంతకీ పట్టీకి పైకి దాటు పడరుగాని ఎంత చిన్న ఉపద్రవం జరిగినా ఇట్టే బయటపడిపోతారు. అయినా, ఈ అమ్మాయికి కొంచెం తెగువ ఎక్కువలా ఉంది. రాజమండ్రినుంచీ చూస్తున్నాడు. ఒంటరిగా అర్ధరాత్రి రాజమండ్రిలో ఈ బండి రైలెక్కటం ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. ఎవరో స్నేహితులు ఇద్దరు మొగవాళ్లు స్టేషన్‌కి వచ్చి సాగనంపి వెళ్లారు. అప్పటినుంచీ ఆమె మౌనంగా అలాగే తూర్పువైపు ఉంది. ఉత్తర హిందూస్థానీ యువతిలా తలమీద ఆ ముసుగెందుకూ? తన అందం కళ్లతో తాగెయ్యటానికి ఇక్కడెవరో సిద్ధంగా వున్నట్టు!

ఈ అమ్మాయి ఎవరోగాని వేషభాషల్లో నాగరికత ఉట్టిపడుతూ వున్నా కొత్త పూర్వాచారాల ఛాదస్తం వున్నట్టుంది. గోదావరిలో డబ్బులు వేసి దణ్ణం పెట్టింది. తనకి నవ్వొచ్చింది. తను చూస్తున్నాడని సంకోచమైనా ఆమెకి కలగలేదు. ఆ అభిప్రాయం వుంటే ఓ చిన్న దొంగచూపు చూసివుండేది! అన్నట్టు ఆమె రెండుమూడుసార్లు తనవైపు చూసినట్టు అనుమానంగా ఉంది. తన తోలుసంచీ వైపు మాత్రం తప్పకుండా చూసింది. బహుశా దానిమీద తన అడ్రసు వుండి వుంటుందనుకుందేమో! అంత తెలుసుకోవాలని

ఉంటే తనని అడగకూడదూ? పలకరిస్తే నోటిముత్యాలు రాలిపోతాయికాబోలు. ఎక్కడికి వెళుతుందో ఈమె! ఒకవేళ విజయవాడలో దిగిపోతుందేమో!

ఈ ఆలోచనరాగానే మళ్ళీ కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు విశ్వం. జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్ విజయవాడ సమీపిస్తోంది. కేవలా ఇంజన్ గావుకేక పెట్టింది తను గుంటూరువద్ద కెళ్ళబండిలోకి మారాలి చేతి గడియారం చూసుకుని, లేచినుంచుని సామాన్లు సర్దుకోసాగాడు విశ్వం తోలుసంచీ తియ్యబోయి అప్రయత్నంగా ఆమెవైపు చూశాడు అతను ఆమె యథాలాపంగా తన సామాన్లవైపు చూసింది ఒక్క క్షణం విశ్వంలో ఏదో బలహీనత తలెత్తి తన అడ్రస్ ఆమెకి కని పించేలా ఆ సంచీ తిప్పాలని అనుకున్నాడు కాని వెంటనే ఆ ఊహకి సిగ్గుపడ్డాడు తనెందుకు ఆమెని గురించి అంతసేపు ఆలోచించాడు? తనెవరు, ఆమె ఎవరు? ఆమెని మళ్ళీ తన జీవితంలో ఎప్పుడూ చూడటం తటస్థించకపోవచ్చు పైగా ఆమె తనకి స్నేహి తురాలేమీకాదు ఆమెతో ఒక్కమాట కూడా మాట్లాడలేదు రాజమండ్రినించి కలిసి ప్రయాణం చేశారు, నిజమే అయినా ఆమెని గురించి ఏ విష యమూ తనకి తెలియదు తనని గురించి ఆమెకి తెలి యదు ఆమె తనని గురించి ఏమైనా అనుకుందో, లేదో! అనుకునే ఉంటుంది తను ఏదేదో అను కున్నాడు ఆమె మాత్రం ఎందుకనుకోకూడదు! చిత్రం, ఇంతసేపు ప్రయాణంచేసే మనుషులో అను కోటాలతోనే విడిపోతున్నారు తనూ, ఆమే తోటి ప్రయాణీకులతో మాట్లాడకుండా దూర ప్రయాణాలు చేసిన రోజులున్నాయి—భాష తెలియనందువల్ల ఆ వ్యక్తి తెలుగువాడైనా, మగవాడైతే తను మాట్లాడకుండా వుండడు కాని 'ఆమె' అయిపోయింది ఆ వ్యక్తి!

ఎక్స్‌ప్రెస్ ప్లాట్‌ఫారం సమీపిస్తోంది ఆమె ఏమిటో సర్దుకుంటున్నట్టుంది సామాన్లు ఏమీ లేవు. ఒక చిన్న చేతిసంచి మాత్రం ఉంది వెనక్కి తిరిగి చూడాలనిపించింది విశ్వానికి కాని సాహసం చాల లేదు ఒకవేళ అదే సమయంలో ఆమెకూడా తన వైపు చూస్తే!

"టిక్కెట్టు పోయిందండీ"

ఆందోళన వ్యక్తమయ్యే సన్నని స్వరం విని పించింది. విశ్వం గుండె కొట్టుకోవటం స్పష్టంగా విన్నాడు. వెనక్కి తిరిగాడు. కాని ఆమెవైపు చూడ టానికి భిడియపడ్డాడు

"ఎలాగండీ?"

ఏం చెప్పాలో విశ్వానికి తెలియలేదు.

"ఎలాపోయింది!" ప్రయత్నించి అడిగాడు.

"ఏమో చేతి సంచీలో పెట్టుకున్నాను కిందపడి పోయిందేమో!"

విశ్వం చుట్టుపక్కల చూశాడు ఏమీ కని పించలేదు ఆమె గాభరా పడుతోంది అతనికి కొంచెం చిరాకు వేసింది ఆడవాళ్ళు జాగ్రత్త మను షులని తను ఇప్పటిదాకా అనుకున్నాడు

"బయటపడిపోయి ఉంటుంది ఎలాగండీ?" అందామె

"టి సి తో చెప్పండి" అందామనుకున్నాడు కాని జాలివేసింది ఇదికాక తనేమీ చెయ్యలేకపోతే వొట్టి అప్రయోజకుడనుకుంటుందేమో ముక్కూ మొగం ఎరగని మనిషే అయినా ఆమె దానిగురించి అలా అనుకోటం తనకిష్టంలేదు

"పోనీండి, పోయినా ఫరవాలేదు ఇంకో టిక్కెటు తెచ్చిపెడతాను ఎక్కడిదాకా వెళ్ళాలి?" అడిగాడు ధైర్యం చెబుతున్నట్లు

"విజయవాడలో దిగిపోతానండీ" ఆలోచిం చాడు విశ్వం కేమలో ఎక్స్‌ప్రెస్ ఆగింది

"టికెట్ నెంబరు తెలుసా?"

"ఉహూఁ"

ఇంత అజాగ్రత్త మనిషికి పరాకేమిటి? తను ప్పుడూ టికెట్ కొంటాడు గదా, ఇంకెప్పుడూ పారేసు కోలేదు అయినా, టికెట్ కొనగానే నెంబరు చూసి గుర్తుపెట్టుకోటం తనకి అలవాటు

"ఇప్పుడేం చేస్తామండీ?" అనేసి, రైలుదిగి పరుగెత్తాడు విశ్వం గార్డు కనిపించాడు అతనితో చెబుదామనుకున్నాడు విశ్వం కాని ఏం లాభం? ఎక్సెస్ కట్టుకోవాలిసిందే నంటాడు ఆమె దగ్గిం డబ్బుందో, లేదో అబ్బ, సమస్యలు తెచ్చిపెట్టటం ఈ ఆడవాళ్ళకి సైతం నిమగ్గా ప్లాట్‌ఫారం చివరిదాకా ఓ చూపు విసిరాడు విశ్వం దవ్వున అతనిలో ఊహ తట్టింది గబగబ బుకింగ్ ఆఫీసు దగ్గరికి వెళ్ళి ఓ ప్లాట్ ఫారం టికెట్ తీసుకుని వెనక్కి వచ్చాడు. కిటి

లోంచి ఆమె చూస్తోంది. ఆ లేత ఆకుపచ్చ చీర మనసుకు తనకే నచ్చే

"ఇదిగోనండి ప్లాట్‌ఫారం టికెట్ స్టేషన్‌లో ఎవరైనా అడిగితే రైల్లో ప్రయాణం చెయ్యలేదని చెప్పండి" టికెట్ ఇస్తూ అన్నాడు విశ్వం

"అబద్దమా?" అందామె ఇష్టం లేనట్టు. ఆ అనటం కూడా తను ఉత్తి అబద్దాలకోరు అని నిష్కర్ష భావం చూపినా అన్నట్టు ధ్వనించింది అతనికి. అందులో ఏదో అపహాస్యం కూడా ధ్వనించింది విశ్వానికి ఒళ్ళు మండింది

"నిజం చెప్పినా నమ్మలేరు, దగ్గర డబ్బుంటే?" అనేసి పోర్టర్‌ని పిలిచి సామాన్లు అప్పగించుకుని కుంటూకుంటూ బండికేసి నడవసాగాడు విశ్వం అతని మనసు పరిపరి విధాల ఆలోచిస్తోంది అలా కర్కశంగా అనకుండా వుంటే బావుండేదని అనిపించింది అతనికి పాపం, చిన్న బుచ్చుకుందేమో అయినా ఆమె అలా ఎందుకు వాలిక్కి ఒక్కొక్కసారి నిజానికి నిజంకన్నా చూస్తున్నట్టే నిజం తెలియనంత అమాయకురాలా ఆమె! అర్థరాత్రి ఒంటరిగా ప్రయాణంచేసే మనిషికి అమాయకత్వమేమిటి? కాని ఆమె తాహతు చూస్తే సాటిగా పు హావభావాలు పోయిన మనిషి సొంత డబ్బు పెట్టి టికెట్ కొనిస్తే కనీసం 'థాంక్స్' అని కూడా అనలేదు ఏం మనుష్యులు! మగ్గిపోయింది కదూ! ముఖంలో కృతజ్ఞత కనిపించే లేకుండా ఉంది ఇంతకీ తను ఆ సమయంలో కూడా ఆమె కళ్ళలోకి చూడలేకపోయాడు ఆమె కనీసం కూడా సరిగా చూడలేదు విశ్వానికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది మాట్లాడేటప్పుడు ఎదటి వ్యక్తి కళ్ళలోకి చూసి తను మాట్లాడలేడు కారణం ఏమిటో? ఈ విషయం తను చాలాసార్లు గమనించాడు

ఆలోచిస్తూ విశ్వం కుంటూకుంటూ వెళ్లి రైల్లో కూర్చున్నాడు సెకండ్ క్లాస్ కంపార్ట్‌మెంటు వెతుక్కోటం, పోర్టర్‌కి డబ్బు లిచ్చి పంపివేయటం యాంత్రికంగా జరిగిపోయాయి రైలు కదలటానికి ఇంకా చాలా వ్యవధి ఉంది ఆలోచనలన్నీ కట్టిపెట్టి ఆకాశంలోకి చూశాడు విశ్వం ప్రశాంతంగా ఉన్న తారలు దిక్కులకి వ్యాపిస్తున్నాయి రాత్రంతా నిద్రలేదు. పడుకోటానికి భారీగా వున్నా రాత్రంతా ఏమిటో ఆలోచిస్తూ అలా కూర్చునే ఉన్నాడు పత్రికల పేజీలు తిప్పుతుంటే అనేకానేకమైన ఆలోచనలు మనసులో మెదిలాయి. ఈ మాటెక్కడిది ఇంతతీవ్రంగా కదిలించినట్టుంది తనకి ఈ రాత్రే. ఆశర్స వదిలి తృప్తికరంగానే రాశాను బహుశా రెండో తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడు కావొచ్చు. అంతకంటే తను ఎక్కువ ఆశలు ఎప్పుడూ పెట్టుకోలేదు, తన పరిశోధనలు తనకి తెలుసు తన జీవితంలో ఒక దశ గడిచిపోయింది ఇక రెండో దశ ప్రారంభం కావాలి జీవితరంగంలో పోటీలు, కుస్తీలు మొదలైనవాటికి నాంది ప్రస్తావన జరుగుతుంది కానీ ఆ పోటీలు సహజం మానవులకి ఉనికిపాలక పెట్టింది విద్య రహస్యం అది మరి అని వర్ణనాతీతం ఎటువంటి ఫక్కుముక్కలైనా తను నిర్ధిందాలి మొదటినించీ ప్రశాంతత అంటే తనకి ఇష్టం కాని ప్రపంచం తనని పోయగా ఓటముల ఉంద కరిగి కృంగి, రాద్ధాంతం చేస్తుంది, తోస్తుంది జనంలో తనూ ఒకడు ఆ వ్యక్తిత్వానికి ఎన్నో సవాళ్ళు అన్యాయాలూ, అక్రమాలూ ఆవేశాలూ, అభిమానాలూ, అనుమానాలూ సగాగా తనలో రంగంలోకి ఈడుస్తాయి రకరకాల అద్దాల్లో రకరకాలుగా తన ప్రతిబింబం ప్రతిఫలిస్తుంది కాని ఈ అన్ని ప్రతిబింబాల్లో విశ్వం అనే వ్యక్తి - ఒక మనిషి-తనని తను గుర్తించుకోగలడా? కనీసం ఇలా ఒకసారి తను ఆలోచించాడని విషయమైనా గుర్తుకి రాగలదా? బహుశః తన భవిష్యత్తు ఈ ప్రశ్నపై వచ్చే సమాధానంమీదే ఆధారపడి ఉంటుంది బుద్ధిబలంమీద విశ్వాసం ఉన్నవాళ్ళు తర్కానికి శక్తి విలువ చూపిస్తూనే ఉంటుంది కాని మనిషి జీవిత ఆదరణలో పెట్టటానికి ధైర్యం ఉండాలి. తనకా ధైర్యం ఒక్కటే ఉంటే చాలని ఆ క్షణంలో విశ్వం చాలా సాధారణమైన కోరిక కోరుకున్నాడు అస్పష్టమైన ఆలోచనలన్నీ అలా ఒక దారికి వచ్చి తృప్తి కనిపించిన ముగింపుకి ఆకారం ఏర్పడ్డందువల్ల అతని మనస్సు తేలిక పడింది.

"వనిత్తూరి కారిందండీ, బస్సెక్కాడి కారిందా? కాదు అడా, కాయ మంటారా బాబూ?" అప్పుడుండగానే కాలువ పక్కే అతనిలో ఆ ఎన్నిమ్మకు చే అటామా విశ్వంతనకు మాటాడు అతను పరధ్యానంగా వొద్దన్నట్టుగా తలతిప్పాడు ఇంకా ఏటుకల్లా విశ్వం మనసులో ఏదో జ్ఞాపకం మెదిలింది. కొంపల్లిలో మామయ్యకి కారింతటి ఉంది తను కాలేజ్ క్లైజ్

అంతర్వాహిని

చదువుకున్నప్పుడు — అంటే అయిదేళ్ళకిందటిమాట — మామయ్యగారింటికి వచ్చాడు. అప్పటినుంచీ ఆ వారింట్లోటప్పుడప్పుడు జ్ఞాపకం వొస్తూనే ఉంటుంది తనకి. పాపం, ఈసారికూడా తనని వచ్చి రెండు రోజులుండిపొమ్మని ఉత్తరం రాశాడు మామయ్య. ఏమిటో ఆ ఊళ్ళోయూనా వెళ్ళి మూడేళ్ళ తనకింత ఇష్టం లేదు. పైగా అదో యాత్ర ప్రయాణం. తెలిపించింది బస్సులో రావటానికల్లా అక్కడ దిగింది. డొంకదారిన ఏడు మైళ్ళు గాని రెండు కాళ్ళు నడవాలి. ఈ మధ్య మటిగొట్టు వచ్చిందని మామయ్య రాశాడు. అయినా బస్తీ స్టాండు ఉన్నాడు ఇప్పటికింకా, పైగా తాన్ని కూడా అంత ఇష్టం లేదు. "అబ్బ, ఏముందిలేదూ అక్కడ?" అంటాడు. అమ్మ అప్పుడప్పుడు ఓసారి వెళ్ళిరమ్మని అంటూ ఉంటుంది. కిందటి మాఘ మాసంలో పద్మ పెళ్ళికి మామయ్య వచ్చినప్పుడు నిష్ఠూరం వేసిపోయాడు — అవన్నీ చదువుతో తీరుబాటు ఉండటం లేదట! ఓ సారి వెళ్ళి రావాలని అనుకున్నాడు విశ్వం. అలా అనుకోగానే "ఎప్పుడు?" అనే ప్రశ్న ఉదయించింది. ఎలాగూ విజయదశమి సెలవులు వస్తున్నాయి. ఇప్పుడే ఆ ముక్కేదో తీర్చుకుంటే బావుంటుందనిపించింది. అతనికి ఏదైనా అనుకుంటే అది వెంటనే చేసేదాకా తోచదు విశ్వానికి. వెంటనే పోస్టు చేసి పొద్దున్నే స్టేషన్ కు బయలుదేరి, బట్టలు సర్దుకుని అందువల్లనే — హోల్డింగ్ అండ్ లాకింగ్ [illegible] — కప్పి ఓ గది అద్దెకి తీసుకుని స్నానం అక్కడ పూర్తిచేసి బస్ స్టాండుకి వెళ్ళాడు. రాంపురం వెళ్ళే బస్సులు అప్పటికే రెండు వెళ్ళిపోయాయి. అది తెలుసుకుని ఓపిగ్గా బస్సుకోసం కాచుకుని కూర్చున్నాడు. అసలే బస్సు ప్రయాణాలు అతనికి తగనివి. పైగా తను వెళ్ళేదో కొంచెం ఇంతింత మాత్రమైందే. ఈ మధ్యనే సంపాదకులకు లేఖల శీర్షికలో విజ్ఞప్తులూ, ఆక్షేపణలూ [illegible] ప్రజానీకం దృష్టికి తెచ్చాయి. ఎలాగైతేనేం, బస్సు వొచ్చింది. విశ్వంలాగే మరికొంతమంది పల్లెటూరి జనం బస్సుకోసం ఎగబడ్డారు. చేతిలో ఓ చిన్న సంచీ మాత్రమే ఉండటంవల్ల విశ్వం జనాన్ని తోసుకుని ఫ్రంట్ సీట్ లో స్థలం సంపాదించుకున్నాడు. కొంచెం తేలిగ్గానే కుదురుగా కూర్చున్న విశ్వానికి ఆనందంలో ఆశావాదంమీద కొంచెం నమ్మకం కలిగింది. జీవితంలో ఎన్నిటికోసమో ఆశాభంగం చెందినా [illegible] ఫలితం దక్కుతుంది. మొదటిసారిగా వేస్తున్న విద్యార్థిలా విశ్వం [illegible] మాశాడు. అయితే అతని సంతోషం ఎంతోసేపు ఉండలేదు. బస్సు కదలబోయే సమయానికి పోలీస్ ఇన్స్పెక్టరుగారు అల్లంత దూరంలో కనపడ్డారు. పక్కనున్న కానిస్టేబుల్ బస్సు కండక్టర్ని దూరంనుంచే సంజ్ఞ చేశాడు. బస్సు ప్రయాణీకులు కొందరు విశ్వంవైపు జాలిగా చూశారు. కండక్టరు విశ్వం దగ్గరికి వచ్చి [illegible] అన్నాడు.

"సార్, ఈ సీటు ఇన్స్పెక్టర్ గారికి రిజర్వ్ చేశాం. దయచేసి ఇలా కూర్చుంటారా?" అని వెనకవైపు ఓ చిన్న ఖాళీ చూపించాడు. విశ్వానికి ఒళ్ళు మండింది.

"రిజర్వ్ చేస్తే ముందు చెప్పక పోయారేం?" అన్నాడు.

కండక్టరు అతనిమాట వినిపించుకోలేదు. [illegible] తప్పనిసరిగా వెళ్ళిపోయాడు.

"సారీ" అని కొంచెం జాలిగా అన్నాడు డ్రైవర్. ఇన్స్పెక్టర్ బస్సుకి కొంచెం దూరంగా [illegible] విశ్వానికి ఏం చేయటానికి తోచలేదు. ఇన్స్పెక్టర్ వొస్తాడని బస్సువాళ్ళకి ముందు తెలిసిన్నమాట స్పష్టం. రిజర్వేషన్ మాట శుద్ధ అబద్ధం. అగ్నికి ఆజ్యం పోసినట్టు తనని [illegible] రానిచ్చేవాళ్ళు కాదు కాని ఇప్పుడేం చెయ్యటం? ఈ గొడవలు తనకి తెలిసినవే. సిటీబస్ సర్వీసు ప్రయాణాల్లో అనుభవించిన పాటే. పేచీ పెట్టుకోటంవల్ల లాభం లేదు. చిరాగ్గా లేచి బస్సు వెనక సీటులో కూర్చున్నాడు. తనకు కలిగిన తక్కువ [illegible] బస్సులో ఫ్రంట్ సీట్ ఏమీ కాదని అయినా ఖాళీ చెయ్యమని నోటీసు [illegible] అధికారాన్ని [illegible] చూసి విశ్వం ఆ క్షణాన అధికారం హస్తగతం చేసుకుని విజయంతో గర్వించాలని జీవితంలో మొట్టమొదటిసారిగా అనుకున్నాడు. అయితే అలా అనుకున్నందుకు అతను వెంటనే విచారించక పోలేదు. ఇంత చిన్న చిన్న పరీక్షలకే తను తట్టుకోలేక పోతే [illegible]

పోతే తన వ్యక్తిత్వం సంగతేమిటి? "అబ్బ, మనకు పొట్టి శబ్దది" అని వ్యంగంలో అన్నాడు విశ్వం.

ఇన్‌స్పెక్టర్ గారు కూర్చోగానే బస్సు కదిలి సాగి పోతోంది. గతుకుల్లోనించి పోతున్నప్పుడల్లా ఆ కదుపులకి తూలిపడుతున్నారు జనం. ప్రయాణీకుల్లో చాలామంది చదువుసంధ్యలు లేని పల్లెటూరిజనం. మోటుతనం వేషంలోనే కాక మాటల్లోకూడా ప్రస్ఫుట మౌతోంది. ఎవరో లంకపొగాకు చుట్ట వెలిగించాడు. ఆ పొగ ఘాటుగా విశ్వంమీదికి వొదిలాడు తరవాత బస్సు కిటికీలోంచి తుప్పుక్కున ఉమ్మి వేశాడు. గాలికి ఆ తుంపురులు విశ్వం మొహంమీదికి తగిలాయి. అగ్నిహోత్రుడయాడతను.

"పారెయ్యవయ్యా ఆ చుట్ట"

"ఏంటే?"

"ఆ చుట్ట పారెయ్యమంటున్నాను"

"నీకెట్టయితే పనికొచ్చుద్దా?" అన్నాడు ఆ ఆసామీ కోపంగా. అంత కోపంలోకూడా విశ్వానికి నవ్వొచ్చింది. తను అన్నదేమిటి, అతను అర్థం చేసుకున్నదేమిటి? ఇహ తను ఏమిఅంటే ఏం ప్రయోజనం! మనుషులు ఈ కాలంలోకూడా ఇంత అజ్ఞానంగా ఉంటారని తను అనుకోలేదు విశ్వం. ఏమాట్లాడకపోవటంలో పక్కనఉన్న ఇద్దరు ముగ్గురు కలగచేసుకుని చుట్ట పారెయ్యమని ఆ ఆసామీకిసలహా ఇచ్చారు. అతను ఏమనుకున్నాడోగాని చుట్ట ఆర్పి తలపాగాలో పెట్టుకున్నాడు.

రాచవరం వచ్చిందని కండక్టరు కేకేశాడు. బస్సు బానమండి విముక్తి పొందాలనే తొందరలో విశ్వం బస్సు దిగబోతూ పొరపాటున గేటుపక్కనకూర్చున్న ఓ పడుచుస్త్రీ కాలు తొక్కాడు. వెంటనే "మాపలేదండీ, పొరపాటు" అంటూనే ఉన్నాడు. ఆవిడ తారా మండిపడ్డానికి లేచింది. పక్కవాళ్లుకూడా ఆవిడనే వెనకేసుకొచ్చారు.

"ఆడకూతుర్ని కనపట్టం లేదంటయ్యా?" అన్నాడు ఒకాయన.

"ఓయబ్బో, పట్రకారు పట్రకారా ఈ రోజుల్లో?" అని రిమార్కు చేశాడింకో పెద్దమనిషి.

"ఇది కాలం ప్రభావం గాక ఏవాడో చెప్పారు" అని విచారించాడింకో ఆసామీ.

ఆవిడ నడకయాను స్త్రీ కదుల పరిపోయింది కాని లేకపోతే తనకి ఆ గోలలోనే భూమ్మీద నూకలు తీరిపోయేవే అనిపించింది విశ్వానికి. గోరంతలు కొండంతలుగా చేసే స్వభావం మనుషుల్లో మాన్పలేరేమిటని ఆశ్చర్యం వేసింది అతనికి. ఎలాగో ఆ గొడవనించి తప్పించుకుని రోడ్డుమీద చేతిసంచీతో నిలబడ్డాడు విశ్వం. చెరిగిపోయిన చిన్నబోర్డు కొవపల్లికి దారి చూపిస్తోంది. అక్కడక్కడ చెదురుగా పొలాల్లో మనుషులు కనిపిస్తున్నారు. దూరదూరాన రెండెడ్ల బండ్లు పొలాలకి అడ్డంగా పోతూ ఉన్నాయి. బహుశా గుట్టబండ్లు అయిఉంటాయి. కంకరరోడ్డు దాటి మట్టిరోడ్డుమీదికి వచ్చాడు విశ్వం. దారి విశాలంగానే ఉంది. బండిచక్రాల ఇనపపట్టల చారలు రద్దీగల రస్తాయేనని చాటుతున్నాయి. దారికి రెండుపక్కలా బాగా పెరిగిన వృక్షాలు తీర్చిదిద్దినట్లున్నాయి. వాసంత సమీరం హాయిగా వీస్తోంది. మధుమాసశోభ వెల్లివిరుస్తోంది. అంటుమామిడిచెట్లు పువ్వులతో, చిన్ని చిన్ని పిందెలతో కన్నుల పండువగా కనిపిస్తున్నాయి. అక్కడక్కడ వేపచెట్లు విరబూచి కొమ్మలతో వింజామరలు వీస్తున్నాయి. దూరదూరాన వృక్షాలు రాలిపోయిన ఆకులతో మోడులుగా కన్పిస్తున్నాయి. దగ్గరగా ఉన్న చెట్లు ఎర్రటి కొత్త చిగుళ్లతో వసంతోదయాన్ని చాటుతున్నాయి. ఆ ప్రకృతి సౌందర్య సంపదల మధ్యగా నడుస్తున్న విశ్వం ఏదో అలౌకిక సౌఖ్యం అనుభవిస్తూ తన్ను తాను మర్చిపోయి కొత్త కొత్త అందాలు ఆస్వాదిస్తున్నాడు. బారెడు పొద్దెక్కినా దట్టంగా వ్యాపించిన చెట్లకొమ్మలు, ఆకులు ఎండ సోకనివ్వటంలేదు. ఆకుల సందుల్లోంచి సూర్యకిరణాలు వెలుగుల రవ్వలుగా జారిపడుతున్నాయి. బాటకి ఒకటి రెండు ఫర్లాంగుల దూరంలో కాలవ ప్రవహిస్తోందని ఆ ప్రాంతాల్లో మెమ్మది మెమ్మదిగా బారులుగా ఎగిరే తెల్లటి కొంగలూ, నీటికాకులూ చెప్పకనే చెబుతున్నాయి. కనుచూపు మేర దూరంలో తెరచాప కనిపించి ఆ దృశ్యాన్ని మరింత రమణీయంగా దిద్దుతోంది. కొంచెం దూరంలో ఏరు ప్రవహిస్తోంది. విశ్వం హృదయంలో రసవాహిని పొంగి పొర్లసాగింది. ఎంత కాలం నించో తను వట్టి దృశ్యాలకి అలవాటు పడ్డాడు. మోటారుకార్లూ, బస్సులూ, సైకిళ్లూ

మోటార్లూ, సినిమా థియేటర్లూ, కృత్రిమ పాత రాగాలూ, కావ్యాల్లో ప్రకృతిపద్ధతిన పెంచబడిన చెట్లూ, రేడియో సంగీతం, మెకానికల్ గా నిర్మిత సైద్ధ లాగా అతని మనోవీధిలో అవతరించి అంతరించాయి ఎన్నాళ్ళకీ తను ప్రకృతి మన్నన ఒంటరిగా తన్మయత్వంతో విలసిల్లిగాదు! ప్రకృతిసౌందర్యం స్ఫూర్తించినకొద్దీ హృదయ సౌందర్యం పెంపొందుతుంది. మానవుడి నిసర్గమైన ప్రేమ. ఆ సహజమైన సహజ ప్రకృతిలో భాసిస్తుంది కృత్రిమ వాతావరణంలో నిర్మితమైన నిప్పులా అంతర్గతంగా రగులుతూ ఉంటుంది విశ్వం గట్టిగా ఊపిరి పీల్చి వొదిలాడు. ఏదో బరువు తన మీది నించి తొలగినట్టుగా ఉంది. తనేదో సత్యం కనుక్కున్నాడు. ఏదో చీకటి తెర తొలగిపోయి నట్టయింది తనంతకు మునుపు తెరలు తొలగించి వస్తే తన మనసుని ఆవరించిన నీలితెరలు తను ఒక్కొక్కటే తొలగించుకుంటున్నాడు ఇప్పటిదాకా తను మానవుణ్ణి ద్వేషిస్తున్నాడు విషాద ధూమయుక్తమైన అతని దర్శనం విరసిస్తున్నాడు అసౌందర్యం దుర్గంధం అంతరూ చెయ్యగలిగినవే కార్యకారణాలు అర్థం చేసుకోటంలోనే విజ్ఞత ఉంది

ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్న విశ్వం మనసులో ఓ సందేహం కలిగింది వసంత శోభకి హృదయం ప్రఫుల్లితమై ఉన్మత్తమౌతుంది నిజం. కాని హేమంతంలో

విశ్వం కాలవీధిలో మెరుపు మెరిసింది ప్రకృతి సౌందర్యమున్నా నే గమనం తను విస్మరిస్తున్నాడు ఎండమావుల్లో, తొలకరిమబ్బుల్లో, తెలిమబ్బుల్లో, మంచుతెరలో అందాలు తొలకపలాడవా? సౌందర్యం ప్రకృతి సహజం ప్రేమ మానవునికి సహజం ఇవి రెండూ మమేకమైతే ఇతరేతరాసక్తులు విజృంభించవు తను ప్రకృతికీ, మనిషికీ అవినాభావ సంబంధం కల్పిస్తున్నాడు తనకు తెలిసిన అనేక విషయాల్లో ఇది సమర్థనీయమే. ఇది కొత్త సంగతేమీ కాదు. కాని తను ఈ కోణాన అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకుంటున్నాడు. కాలనే బతుకుగా చేసుకున్న కళారాధకులు ఈ సత్యాన్ని అనుభూతి పొంది ఉంటారు. తను కళారాధకుడు కాకపోవచ్చు కాని కళాజీవి కాగలడా? సర్వత్రా సౌందర్యాన్ని దర్శించగలడా?

తను అనుకోకుండానే పెద్ద ప్రశ్న వేసుకున్నాడు సర్వత్రా సౌందర్య దర్శనం! అన్ని చోట్లా, అన్నిటిలో సౌందర్యం చూడగలవాడు ధన్యుడే. అది ఆదర్శం రసజ్ఞుల కది సాధ్యమేమో. తనలాంటి సామాన్యమానవుడి సంగతేమిటి? వస్తుతః ఆర్ద్ర హృదయుడైతే అప్రయత్నంగానే రసానుభవం పొంది జీవితంలో పూలతోటలు పరుచుకుని సాదరంగా ఇతరులకి ఆతిథ్యమిచ్చి జీవితసౌఖ్యం పంచుకుంటాడు కాని ఈ కోణాల్లో ఆలోచించవల్సి ఎంత ఉంది!

ఏ మామిడికొమ్మమీదినించో కోయిల కుహూ అంది.

ఆ మధుర సంగీతం విశ్వం ఆలోచనల్ని పారదోలింది. ఆ సంగీతం వినిపించినప్పుడు తలెత్తి చూశాడతను

మళ్ళీ కొమ్మమీది కోయిల కుహూ అంది. పరవశించాడు విశ్వం ఆ సంతోషంలో కొంటెంగా తను కూడా 'కో' అన్నాడు

ఎవరో రైతు కాబోలు విశ్వం పక్కనుంచి వెళుతూ "ముందేటీగా?" అన్నాడు

అంతలో ఏదో ఎగతాళి గోచరించింది విశ్వానికి "కు ఊకొ" అన్నాడు వెక్కిరించినట్టు ఆ రైతు కొంచెం వింతగా చూసి ఏదో అనబోయాడు. విశ్వం సరకు చెయ్యకుండా ముందుకి వెళ్ళాడు మరుక్షణంలోనే తను అలా అన్నందుకు అతను విచారించాడు అలా అనటం పల్లెలో రివాజే తను అనవసరంగా తొందరపడి అపార్థం చేసుకుని అగౌరవంగా సమాధానం చెప్పాడు. తనబోటి మనుషుల లోపాలే వాళ్ళ అపార్థాలకి కారణాలు. ఇతర్ల చిత్తమీద తన లోపాల ఫలితాలు రుద్దటం ఘోరం విశ్వం తన ప్రవర్తనకి సిగ్గుపడ్డాడు.

కొద్దిమలుపు తిరిగేసరికి బాటమీద కొంచెం దూరంలో ఏదో పనిలో నిమగ్నులైన జనం కనిపించారు. మరి కొంచెం దగ్గిరికి వొచ్చేసరికి వాళ్ళంతా రోడ్డుమీద కంకర వేసే పనిలో ఉన్నారని గ్రహించాడు విశ్వం అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది. వాళ్ళెవరూ కూలిజనంలా లేరు. అందరూ యువకులు. విద్యార్థుల్లా కనిపిస్తున్నారు. పూర్తిగా దగ్గి

కొద్దిసేపటికి విశ్వానికి అసలు సంగతి తెలిసింది. వాళ్లందరూ కాలేజీ విద్యార్థులు. కాలేజీ సాంఘిక సేవా సమితి వేసవి శిబిరం ఈసారి ఊళ్లో వేశారన్న మాట. విశ్వం వినోదంగా రోడ్డు నిర్మాణ కార్యక్రమం చూస్తూ నిలబడ్డాడు. ఇంతలో ఆ శిబిరం నిర్వహించే కాలేజీ అధ్యాపకుడు అక్కడికి వచ్చాడు. విశ్వం ఆయనకి పాత విద్యార్థి. 'నమస్కారం మాస్టారూ!' అన్నాడు విశ్వం

"ఏమోయ్, ఇలా వచ్చావు, ఏంచేస్తున్నావిప్పుడు?" అడిగాడాయన

"ఎక్సటెన్షన్ ఆఫీసర్ పరీక్షకి వెళ్లానండి"

"అలాగా బాగా రాశావా?"

"బాగానే రాశానండి."

"సంతోషం. ఇలా వొస్తున్నావేమిటి కథ?"

తన మేనమామ కూతురు అకీలనీ, చుట్టపు చూపుగా చూసిపోదామని వచ్చాననీ చెప్పాడు విశ్వం ఆ అధ్యాపకుడు కొంచెం దమ్ముతీసుకొని అన్నాడు

"అయితే నువ్వు ఒకవిధంగా ఈ ఊరువాడివి మరి మా శిబిరంలో నువ్వులేకుండా ఎలా? శ్రమదానం చేసితీరాలిసిందే!" అన్నాడు.

విశ్వం చిరునవ్వు నవ్వాడు. తను ఆ కాలేజీలో చదివినప్పుడు ఇటువంటి కార్యక్రమాల్లో చాలా పాల్గొన్నాడు. మాస్టారుగారు తనని ప్రత్యేకించి ఆ జ్ఞాపకంతోనే బలవంతం పెడుతున్నారని తనకి తెలుసు

"ఏమిటోయ్ తటపటాయిస్తావు అదిగో, ఆ పార పుచ్చుకో పద నేనూ వొస్తున్నాను" అని హుషారిచ్చాడు అధ్యాపకుడు ఆయనమీద గౌరవంవల్లనైతేనేం, ఆ సమయంలో తనకి ఉత్సాహం కలగటం వల్లనైతేనేం విశ్వం రంగంలోకి దూకాడు.

ఉదయం సుమారు తొమ్మిదిన్నరగంటలు కావస్తోంది. అలిసిపోయాడు విశ్వం. పార పక్కన పడేసి తన దేహం చూసుకుని అదిరిపోయాడు తెల్లటిషర్టూ, ప్యాంటూ ఎర్రగా అయిపోయాయి. నలిగిపోయాయి. ఈ అవతారంతో మామయ్యగారింటికి వెళ్టటం ఎలా? తనకి ముందుచూపు బొత్తిగా తక్కువ. తనని చూడగానే మామయ్య "ఎవరోయ్, గ్యాంగ్ కూలీవా?" అనడుగరా! ఏంచేయటం? అప్పటంలోగానీ, ఇంకెక్కడగానీ ఇంటికి వెళ్ళేలోపల బట్టలు మార్చుకోటం అసంభవం.

"ఏమోయ్, వెళతావేమిటి?" అన్నాడు అధ్యాపకుడు.

"అవునండి"

"అలసిపోయావు వెళ్లు మళ్ళీ కనిపిస్తావుకదూ విష్‌యూగుడ్‌లక్" అన్నాడాయన.

విశ్వం సెలవుతీసుకుని కాళ్ళీడ్చుకుంటూ తల వొంచుకుని ఇల్లు చేరుకున్నాడు. మామయ్య ఇల్లు తనకి బాగా గుర్తే. పెద్ద మర్రిచెట్టు దాటగానే చెరువు, చెరువు పక్కనే ఉన్న పెద్ద మండువాఇల్లు. అదే ఆయన నివాసం

సంకోచిస్తూ ఓరగా వేసి వున్న తలుపు నెట్టి లోపలికి ప్రవేశించాడు విశ్వం. పెద్ద అరుగూ, బాదం చెట్టూ, పూలమొక్కలూ, ఓమూల గొడ్లపాకా అన్నీ తనకి బాగానే జ్ఞాపకం ఉన్నాయి.

గొడ్లదగ్గర కూర్చుని పనిచేస్తూ బట్టలకంటిన గడ్డి పరకలు దులుపుకుంటున్న వెంకట్రామయ్యగారు తలుపు చప్పుడు విని తలెత్తిచూసి కేకేశారు.

"ఎవరోయ్ అది?"

గోడకి పిడకలు కొడుతూ ఆ కేక విని సీతమ్మగారు వెనక్కి తిరిగి విశ్వంవైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది

పెరటిదిక్కున ఒకమూల బావిచప్టా మీద బట్టలు జాడించుకుంటున్న అమ్మాయి, జానకి, ముంగురులు వెనక్కి తోసుకుంటూ, స్వేదబిందువులు తుడుచుకుంటూ పక్కకి తిరిగిచూసింది.

పలుకు నేలమీద కూర్చుంటూ, ఎకసక్కెం పంచెలో ఏదోలాంటి అవతారాన వొస్తున్న సూరి విశ్వం వైపు పరకాయించి చూశాడు.

వీళ్లందర్నీ చూసి విశ్వం చిరునవ్వు తెచ్చుకుని పెదిమలు కదిలించబోయే లోపుగా వెంకట్రామయ్యగారే కేకేశారు.

"ఓరి నువ్వట్రా" మన విశ్వమేనట్రా, అలా చూస్తారేం!"

"అంత మారిపోయాడా నాయనా!" అంది సీతమ్మ

"ఊ, బాగానే వున్నారత్తయ్యా" అన్నాడు విశ్వం. వెంకట్రామయ్యగారు పకపక నవ్వుతూ, "ఇదేం వేషంరా?" అన్నారు

"ఎక్కడ పడ్డావయ్యా బాబూ?" అన్నాడు సూరి

"కాళ్ళు కడుక్కోటానికి కాసిని నీళ్ళివ్వవే జానకీ, అలా పిచ్చి మొద్దల్లే చూస్తావేం?" అంది సీతమ్మగారు.

విశ్వం ఉక్కిరిబిక్కిరి అయ్యాడు.

జానకి చెంబుతో నీళ్ళుతెచ్చి దగ్గిర పెట్టింది. ఆమెవైపు అప్రయత్నంగా చూశాడు విశ్వం. తలంటి పోసుకున్నట్టుంది జుట్టు చుట్టచుట్టుకుని వదులుగా ముడివేసుకుంది. చెంపలమీద ముంగురులు జారిపడుతున్నాయి. శరీరం తీగలా వంగి స్ప్రింగ్‌లా చివాలున మళ్ళీ వెనక్కి వెళ్ళింది.

"ఈ అమ్మాయి మన జానకేనా?" అన్నాడు విశ్వం. ఆ మాటలు అతని నోటివెంట ఎలా జారాయో అతనికే తెలియదు.

"మంచమ్మాయి పసంగా పెళ్ళి చేసెయ్యాలి లేకున్నా, అలా భయపడతావేం, ముందు కాళ్ళు కడుక్కో" అంది సీతమ్మగారు ముసిముసి నవ్వులతో.

విశ్వం సిగ్గుపడ్డాడు. చెంబెడు నీళ్ళూ కాళ్ళమీద దొర్లించుకుని అక్కడికి చేరువలోనే వాల్చివున్న మంచంమీద కూలబడ్డాడు. జానకి ఎంతలో ఎంత మారిపోయింది! పద్మ పెళ్ళికి వీళ్ళందర్నీ చూశాడు గాని జానకిని చూడలేదు. ఏదో కారణంవల్ల రావటానికి వీలుపడలేదన్నారు. ఇంతలోనే గుర్తుపట్టటానికి వీల్లేకుండా మారిపోయింది. ఎంత ఆశ్చర్యం!

"ఊఁ వేషమంతా ఏమిటో చెప్పనే లేదు!" అన్నాడు సూరి. విశ్వం ఆలోచించి తేరుకుని జరిగిన విషయం చెప్పి అన్నాడు.

"ఛ ఛ వెధవపని, ఇక వాలంటీర్గా చెయ్యను. ఊళ్ళోకి రావటానికే సిగ్గుపడి చచ్చాను అనుకో"

సూరి బిగ్గరగా నవ్వాడు

"మా సొంత పనులకోసం ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ అదే ఎంతో గొప్ప అని చేస్తూ, అందరూ కూడా అనుకుంటూంటే నువ్వు ఇతర్లకోసం శ్రమపడికూడా సిగ్గుపడతావేమిటోయ్ బాబూ?"

ఆ మాటల్లో ఏదో అర్థం మెరుపులా మెరిసి వెలుగు ప్రసరించినట్టయింది విశ్వానికి. తనుపొరబడ్డాడు తను ఎంతసేపటికీ తననుగురించి ఇతర్ల దృష్టులు ఆధారంగా ఆలోచించటం ఎందుకో తనకే అర్థంకావటం లేదు. తననుగురించి తన అభిప్రాయంకంటె ఇతర్ల అభిప్రాయాలకే విలువ ఇస్తున్నాడు. అంటే తననుగురించి ఇంతవరకూ ఒక నిర్దిష్టమైన అభిప్రాయం తనకే లేదన్నమాట! విషయం తప్పిస్తూ వెంకట్రామయ్యగారు అడిగారు.

"ఎక్కడినుంచి రావటం?"

"వాల్తేరు నించి"

"ఏం, అంత బుద్ధి పుట్టింది? ముందురాసే బండి పంపేవాణ్ణిగా"

"ముందు అనుకోలేదు"

"అంటే ఎగొట్టాలనే అనుకున్నావన్నమాట సరేలే, ముందు స్నానం చెయ్యి తరవాత తీరిగా మాట్లాడుకుందాం పంచెకట్టుకుని వచ్చావు, అదేచాలు"

సూరి స్నానాలగదికి దారితీశాడు. విశ్వం అనుసరించాడు

స్నానంచేసి బట్టలు వేసుకుని హాల్లోకి రాగానే బల్లమీద అద్దం, దువ్వెనా పెట్టి వెళ్ళింది జానకి మళ్ళీ వెంటనే వచ్చి "హేరాయిల్ సీసా బల్లమీద పెట్టి వెళ్ళిపోయింది.

"ఇవన్నీ నాదగ్గర వున్నాయి"

"ఇక్కడా వున్నాయిగా"

విశ్వం ఇంకేమీ అనలేదు. జానకి కూడా అక్కడ లేదు. ఏదో మాటాడాలనిపించింది విశ్వానికి కాని ఏదో అడ్డుపడుతోంది ఈ జానకితో చిన్న మొన్నటిదాకా తను అంత స్వేచ్ఛగా మాట్లాడింది! వయసులో మార్పు ఎన్నివిషయాల్లో మార్పు తెస్తుంది!

వరండాలోకి వచ్చాడు విశ్వం. అప్పటికే [illegible] వెంకట్రామయ్యగారు పడక కుర్చీలో కూర్చుని దగ్గుతున్నారు. పలుగు తలకిందులగా పాతి కొబ్బరికాయల పీచు తీస్తున్నాడు పాలేరు వెంకన్న. సూరి సహాయం చేస్తున్నాడు

"ఏమిటి మామయ్యా విశేషాలు ?"

వెంకట్రామయ్యగారు తలెత్తి చూసి "కూర్చోరా" అన్నారు.

ఇంతలో పేరమ్మగారు వచ్చి కాదంబరి ఒకటి అందిస్తూ, "ఇదికొంచెం నోట్లో వేసుకో నాయనా" అంది

"ఏమిటత్తయ్యా ఇది ?"

"ఉగాది పచ్చడి."

విశ్వం మాట్లాడకుండా రుచిచూశాడు

"కొత్తసంవత్సరం నీకు బాగా యోగిస్తుంది లేరోయ్" అన్నారు వెంకట్రామయ్యగారు

"మీ అందరికీ కూడా" అన్నాడు విశ్వం

అప్పుడే వొస్తున్న సూరి అందుకున్నాడు "మా కేమిటిలే, నీకు మంచి గిరాకీ తగుల్తుంది సంవత్సరం పొడుగునా సాంఘికసేవ చేస్తూనే ఉంటావులే"

నవ్వాడు విశ్వం

ఏడాదికి తొలిరోజున తొలిఘడియలు సంతృప్తికరంగానే గడిచాయి తనకి ఈ కొత్తసంవత్సరం పాతబడేసరికి తన జీవితంలో ఏ రేం మార్పులు జరుగుతాయో! తీపి, చేదు, వగరు, పులుపుల మిశ్రమమే జీవితం అని ఉగాది పచ్చడి హెచ్చరిక చేసింది. అందులో వేసిన ఆ రోజటి కొత్త ఫలపుష్పాలు జీవితపు కొత్త అనుభవాల సంపుటికి ప్రారంభోత్సవం చేశాయి

2

భోజనానంతరం కాసేపు విశ్వాపాటీ మాట్లాడుతుని మంచంమీద వెన్ను వాల్చగానే తనకు తెలియకుండానే కునుకు పట్టింది విశ్వానికి లేచి చూస్తే సూర్యుడు పడమటికి తిరిగి ఉన్నాడు. రిష్టవాచి చూసుకున్నాడతను అప్పుడే నాలుగు దాటింది. అంతా పనులమీద ఉన్నట్టున్నారు. దగ్గర ఎవరూ లేరు. కొంచెం దూరంలో పాలేరు వెంకన్నమాత్రం కొబ్బరి కాయల పీచు తీసే పనిలో నిమగ్నుడై వున్నాడు. అతన్ని చూడగానే విశ్వానికి జాలేసింది పండగపూట కూడా అతనికి పని తప్పదల్లే ఉంది

విశ్వం నిద్ర లేవటం వెంకన్న చూశాడు.

"ఏం బాబూ లేచార ?" పలకరించాడు.

"ఊఁ" అన్నాడు విశ్వం.

వెంకన్న ఓ కొబ్బరి బొండం బయట చూసి చెక్కి రంధ్రం చేసి విశ్వానికిస్తూ అన్నాడు.

"దాహం పుచ్చుకోండి, బాబూ. మా చెడ్డ ఎండగా ఉంది"

విశ్వం అడ్డు చెప్పలేదు

"మన తోటలో కాయేనండి ఇయ్యంటే ఊళ్లోవాళ్లు ఎగబడికొంటారనుకోండి"

మన తోట !

ఇద్దర్నీ కలిపి మాట్లాడుతున్నాడు వెంకన్న నిజానికా తోట ఇద్దరిలో ఎవరిదీ కాదు పాపం, శ్రమ చేసేది తనే కనుక అదొరకమైన తృప్తి పొందుతున్నాడు కాబోలు ఈ దేశంలో శ్రమకి ఫలితం దక్కటం అంత సులభంగా జరిగేదికాదు. సానుభూతి చూపిస్తూ అన్నాడు

"పండగనాడుకూడా పనేనటోయ్, హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకోక?"

"పండగైతే పని చేయకూడదా బాబు ? పని చెయ్యకపోతే నాలు వేళ్లు ఇరగొట్టేలుంటది"

"అంత చెయ్యాలని ఉంటే సొంత పనేదైనా చేసుకోకూడదూ?"

"ఇది సొంత పని కాదంటారండీ ?"

అమాయకుడల్లే ఉన్నాడు ఆంధ్రదేశం రాజకీయంగా ఎంతో ముందున్నదని తను అనుకుంటున్నాడు చైతన్యవంతమైన ప్రజ అని గర్వపడేవాడు. కనీస హక్కుల్ని గురించి ఏమీ తెలియనట్టు మాట్లాడతాడేం ఇతను !

"నువ్వు వట్టి అమాయకుడివోయ్"

వెంకన్న చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"అయితే ఆ తప్పు ఆసామీగారిదేనండి. వారితోనే చెప్పండి ఆమాట"

నిశ్చేష్టుడయాడు విశ్వం అతనేదో మర్మగర్భితంగా మాట్లాడుతున్నాడు అతనలా అంటాడని తను ఏమాత్రం ఊహించలేదు.

"అంటే ?" అన్నాడు అర్థం కానట్టు తెలియ చేస్తూ.

అప్పుడే అటువైపు వస్తున్న సూరివైపు చూపిస్తూ అన్నాడు వెంకన్న.

"అదుగో చిన్నాయన వస్తున్నాడు అయన్నే అడగండి. ఏంచిన్నయ్యా, నన్ను కచేరీలోంచి వేసింది ఎప్పుడు, నువ్వు చెప్పు"

విశ్వం అప్రతిభుడయ్యాడు. మనుషులు పైకి కన బడేటంత తెలివితక్కువ వాళ్ళు కారు! సూరి నవ్వుతూ అడిగాడు.

"ఏమిటి బావా ఆ సందేహం?"

"ఏం లేదులే"

వెంకన్న వైపు తిరిగి సూరి అన్నాడు

"వెంకన్నా, కడవలో నీళ్ళు పెట్టు బావ ముఖం కడుక్కుంటాడు"

విశ్వం లేచాడు వెంకన్న నీళ్లిచ్చాడు ఆ చల్లటి ఉదకం తగలగానే నిద్రమత్తు పూర్తిగా తొలగిపోయి శరీరంలో కొత్త శక్తి వచ్చింది విశ్వానికి.

జానకి కాఫీ కప్పుతో వరండాలో నిలబడి తట పటాయించటం చూశాడు విశ్వం దగ్గిరికి వచ్చాడు. ఆమె కాఫీ కప్పు బల్లమీద పెట్టి వెళ్లిపోయింది. ఈ కొత్త దనం ఏమిటో అసహజంగా కనిపించింది విశ్వానికి

కాఫీ త్రాగాడు

"ఊరిమీద తిరగటానికి సిద్ధమేనా?" అన్నాడు సూరి

"మామయ్య ఏడీ?"

"ఏదో పనిమీద బజారుకి వెళ్లాడు. అలా తిరి గొద్దాం పద, ఓపిక ఉంటే."

ఇద్దరూ బయల్దేరారు. ఎదురైనవాళ్లు విశ్వం వైపు పరకాయించి చూస్తున్నారు నడుస్తూ ఊరిమధ్యకి ప్రవేశించారు. బోదెచుట్టూ అరుగు కట్టారు దగ్గిరలోనే కిల్లీ దుకాణం లాంటి కొట్టు ఒకటుంది. దానికెదురుగా ఉన్న ఓ చిన్న పెంకుటింటిముందు 'యువజన గ్రంథాలయం' అనే బోర్డు ఉంది మర్రిచెట్టు ఆకుల్లోంచి చూసుకొచ్చిన కర్రలకి ఏవో రాజకీయ పార్టీల జండాలు కట్టుకొని గాలికి ఎగిరేట్టుగా కని పిస్తాయి దూరంలో గుడి గోపురం, ధ్వజస్తంభం కనిపిస్తున్నాయి గుడికి పక్కగా ఉన్న ఖాళీస్థలంలో కొంత మంది కుర్రాళ్ళు ఏవో ఆటలు ఆడుకుంటు న్నారు. ఈ దృశ్యాలన్నీ విశ్వం పరిశీలనగా చూస్తు న్నాడుగాని, సూరి కళ్లు ఎదురుగా రచ్చబండమీద ఉన్న యువకులమీదే ఉన్నాయి వాళ్ళని పరిచయం చేయగానే విశ్వానికి అందర్నీ పరిచయం చేశాడు. వాళ్ళందరికి ఏవేవో కొత్త సంగతులు చెప్పి వాళ్ళలో ఉత్సాహం కలగచేయాలని మొదట విశ్వం అను కున్నాడు కాని కొద్ది నిముషాల సంభాషణ తరవాత వాళ్ళెవరూ తను మాట్లాడేది సరిగా వినటం లేదని విశ్వం గ్రహించి ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు. మరికొంతసేపటికి తను అనే ఓ కొత్తవ్యక్తి అక్కడ ఉన్నాడనే విషయమే వాళ్ళు పట్టించుకున్నట్టులేదు తనకి తెలిసొచ్చి పోతోంది లేకపోతే, మన్నాలు కబుర్లు కొంటున్నా గొడవలూ, కుటుంబాల వ్యవహారాల్లో వాళ్ళ కైంకర్యాలూ, బండకు తగాదాలూ మొదలైనవన్నీ తన కెందుకు?

విశ్వం విసుగుదల కనిపెట్టి సూరి లేచి నుంచున్నాడు.

"ఉళ్ళో కబడ్డీ పోటీలుపడి చేసుకుడు అనుకున్నార్ట్, చూద్దాం పదండి" అని హెచ్చరించా డతను మిత్రుల్ని. కొంతమంది నిశ్శబ్దాపడ్డారు. చివరికి ఎక్కువమంది కదలడానికి నిశ్చయించుకుని చెరువుముందు జరుగుతున్న చోటికి వెళ్లారు.

ఆట మంచి జోరుగా ఉంది. సమ ఉజ్జీలు. అటూ ఇటూ పైజనం ప్రోత్సహిస్తున్నారు ఉత్సాహ కేకలూ, ఈలలూ పెరుగుతున్నాయి ఆటగాళ్ళు రాను రాను వల దగ్గిరే కొట్టుకుంటున్నారు. కూతకి వెళ్ళినవాడు పాయింటు ఇవ్వటమో, తేవటమో జరుగు తోందిగాని ఊరికే రావటం లేదు

ఉన్నట్టుండి పెద్ద సందడి లేచింది "ఏమి టేమిటి?" అంటున్నారు కొంతమంది. "ఘోరం, అన్యాయం" అని ఖండిస్తున్నారు మరి కొంతమంది.

"ఏంజరిగిందిరా సూరీ?" ఆదుర్దాగా అడిగాడు విశ్వం

"తలకాయ పగిలింది" అన్నాడు సూరి తాపీగా, అదేం పెద్దవిషయం కానట్టు

జనం మూగుతున్నారు.

"ఎవరిది?"

"ఎవరిదో లే. ఎవరిదైతేమాత్రం నీకేం తెలుస్తుంది."

"అంత దురుసుగా ఆడకపోతే యేం?"

"నీకీ విషయాలు తెలియవుగానీ అంతా ప్లాను ప్రకారమే జరిగింది."

"అంటే, ఇలా జరుగుతుందని నీకు ముందే తెలుసా?"

"ఊహించాను. ఓ మాట చెబుతాను విను. ఇక్కడ అభ్యర్థిగా ఎవరికీ ఏమీ తెలియకుండా జరిగే విషయాలు బహు తక్కువ."

"అసలేం జరిగింది?"

"చెప్పాను కదా! ఎలక్షన్లో తొక్కటం చేతని మనిషిని! అందరూ మాపండితే ఏ మంత్రాను, పాపం! ఓటేసి గెలిపిస్తామని ఆట ఏర్పాటు చేశాగా, ఓడిపోయారు అదీ సంగతి."

"ఏమిట్రా ఈ తగాదాలు చిన్న పిల్లల్లాగా?"

మూర్తి నవ్వాడు పొడిగా

"పార్టీలు బాబా పార్టీలు."

"ఏం పార్టీలు?"

"ఏ రాష్ట్రమైతే ఏం తల పగలగొట్టుకోటానికి! ఏదో పార్టీలు పల్లెకుని ప్రయాణిస్తూ."

సందడనం పెద్దదైంది. మాటలు తెంచుకున్నట్లు మాట్లాడుకున్నారు. పార్టీలని మనస్ఫూర్తిగా ఎవరూ ప్రశాంతిస్తున్నట్టు లేదు. వ్యవహారం చేతులు కలిపే దాకా పోచ్చేట్టుంది.

"సర్దుబాటు చెయ్యడానికి ప్రయత్నిద్దాం పద" అన్నాడు విశ్వం.

"ఇక్కడ నీ మాట ఎవరూ వినరు"

"చూద్దాం"

"లాభం లేదు ఇంకో రహస్యం చెప్పమన్నావా? ఇక్కడ సర్దుబాటు చేసేట్టు కనిపించేవాళ్ళే వ్యవహారం అంత త్వరగా సర్దుబాటు కాకుండా ఇష్టం పుండరు ఏ మళ్ళ జరిగి కొత్త తమాషా చూస్తేగాని వాళ్ళకి తృప్తిపుండదు. కన్ను లేకుండా వినోదం చూడొచ్చు కదా మరి." వ్యంగ్యంగా నవ్వాడు మూర్తి.

"ఇలా ఊరికే పుంటే మనం ఆ తరగతిలోకే చేరతాము" అన్నాడు విశ్వం.

"నా మాట విని నువ్వు కాసేపు ఆ సుబ్రహ్మణ్యంతో చెప్పకే పోత్తా" అంటేనే విశ్వం సమాధానం కోసం ఎదురు చూడకుండానే గుంపులో కలిసి ఓ పాఠరివరక్క తోసి విశ్వాన్ని పక్కనున్నట్టగా చెంబుకు తీసాడు. ఈ ఉద్రిక్తతానికి విశ్వం మనసు కొంచెం చెప్పింది అతను ప్రాంగణంలో కుడికి తిరిగి అడుగులు వేయసాగాడు జనం దాటించుకుంటూనే ఊరికిపో పోతున్నాడు.

కొంతదూరం వచ్చి ఆగాడు విశ్వం. శ్రావ్యమైన కంఠం వినిపిస్తోంది. పురాణకాలక్షేపం జరుగుతోంది.

అఖిలరూపములు దానరూపమైనవాడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యడరువాడు
భక్తజనుల దీనుల పాలివాడు
వినడె చూడడె తలపడె వేగరాడె

గజేంద్రమోక్షం. అలాగే వింటూ నిలబడ్డాడు విశ్వం. చిన్నప్పుడు తను కంఠోపాఠం చేసిన పద్యం. అప్పుడు తనకి అర్థం తెలియదు. ప్రాచీన పద్యమని తెలుసు. స్తుతి చేస్తున్నాడు మొదటి పాదం ..

కలుగడే నాపాలి కలిమి సందేహింపఁ
గలిమి లేముల లేక కలుగువాడు.

తనకి చాలా ప్రీతిపాత్రమైన పద్యం ఏదో హాయిగా ఉండేది చదువుతుంటే. అప్పుడు తనకు భక్తి అంటే ఏమిటో తెలియదు కనుక అది ఉండాలనుకునేవాడు కాని ఇప్పుడు తను పూర్వపు విశ్వం కాదు యుక్తాయుక్తాలు తెలిసినవాడు. పూర్వాపరాలు విచారించగలవాడు ఇప్పుడా పద్యం వింటుంటే తనకి పూర్వపు అనుభూతి కలగటం లేదు.

పురాణ కాలక్షేపం జరుగుతూనే ఉంది

"లావొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలంబయ్యె.." విన్నపుడై గజేంద్రుడు వేడుకుంటున్నాడు. అలా వేడుకోటం విశ్వానికి ఇష్టం లేదు.

ఆలోచిస్తూ నిలబడ్డాడు విశ్వం. కొంచెం సేపట్లో పురాణం అయిపోయింది. గుడిగంటలు వినిపిస్తున్నాయి. ఒక్కొక్కరే బయటికి నడుస్తున్నారు గుడిలోపలికి నడిచే మండపంమీద హాయిగా కాసేపు కూర్చోవచ్చుననిపించింది విశ్వానికి. నెమ్మదిగా అడుగులు వేసుకుంటూ చేరబోగాడు అలా నడుస్తూ యాధాలాపంగా తలెత్తి చూసి, మళ్ళీ అలాగే అటువైపే చూసి నిలబడిపోయాడు ఉరుకు. ఎవరికి! పట్టుచీర కట్టుకుని అంచేతిలో పళ్ళెం బుట్టా

నికి సమీపంగా పట్టుకుని ఎడం చేతిలో పూలసజ్జతో భాగవతారిణిలా కనిపిస్తోంది జానకి. జడలో పద్మగంధి పూలు ఘుమఘుమలాడుతున్నాయి. ఆ వేషం చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు విశ్వం. అతనిని ఆశ్చర్యంగా చూసి జానకి కొంచెం చలించరాలై ఆగింది.

"మూర్తేడీ?"

ఒక్కొక్కసారి మూర్తిని అన్నయ్యా అనీ, ఇంకో సారి మూర్తీ అని పిలుస్తుంది జానకి

"ఎక్కడికో వెళ్ళాడు."

"గవుణ్ణి చూస్తావా?"

"ఊహూఁ"

"ఏం?" కొంచెం ఆశ్చర్యపడి అడిగింది జానకి

"నాకు కనపడదు కనుక"

జానకి అర్థమైంది

"పూజారి ఉన్నాడు" అంది కొంచెం కొంటెగా.

"ఆ కోలింగ్ బెల్ కొట్టటానికి నాకు ఓపిక లేదు"

"మాటలు నేర్చుకున్నావే!"

"నువ్వు భక్తురాలివి కాబోలు"

"నీకు భక్తి లేదా?"

"చెప్పలేనంత ఉంది"

జానకి ముఖం చిట్లించుకుంది.

"సరిగా మాట్లాడరాదూ?"

ఇంటిదగ్గర విడిచిపెడితే ఇక్కడ ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు ఇంత స్వేచ్ఛగా ఆమె మాట్లాడటం విశ్వానికి ఆశ్చర్యంగా ఉంది. కొత్తదాని తెచ్చి పెట్టుకునే లక్షణం కాకపోతే అసలు ఏమిటి!

"నాకు నమ్మకం లేదు ఇటువంటి వాటిమీద." అన్నాడు విశ్వం.

"అలా చెప్పు"

"నేను రోజువారి వరకాలకుధనిస్తానని నువ్వు భయపడుతున్నట్టున్నావు"

"ఊహూఁ."

"ఏం? మరి నాకు భక్తి లేదుగా?"

"మంచివాళ్ళకి భక్తి ఉన్నా లేకపోయినా పరవా లేదులే"

"నేను మంచి వాడినా?"

"కాదా?"

"కాదేమో! నీకేం తెలుసు?"

"మంచి వాడివి కాకపోతే టికెట్ పారేసుకున్న వాళ్ళకి సొంత డబ్బుతో విసుక్కోకుండా టికెట్ కొనిస్తావా?"

అప్రతిభుడయ్యాడు విశ్వం.

"అలా కొయ్యబారిపోతావేం?" అంది జానకి నవ్వుతూ

"ఈ విషయం నీకెలా తెలుసు?"

"ఇటువంటివి తెలియకుండా ఉంటాయా?"

"నే ఎవరికీ చెప్పలేదే! కొంపతీసి ఆ అమ్మాయి కూడా ఈ ఊరేనేమిటి?"

"ఊఁ"

"నీకు తెలుసన్నమాట ఆమె ఎవరో"

"ఊఁ"

"ఎవరు?"

"ఎవరైతే ఏం?"

"పూర్తిగా తెలుసుకుందామని, ఆ అమ్మాయి ఎవరైతే ఏంగాని ఉట్టిమర్యాదా మట్టూ లేని మనిషి, జానకీ"

జానకి కొంచెం ఆశ్చర్యంగా అంది.

"కాదే!"

"కాకపోవటమేమిటి? అంత సహాయం చేస్తే కనీసం కృతజ్ఞతయినా చెప్పలేదు"

"ఓహో, అయితే నువ్వు పెద్దసహాయమే చేశావన్నమాట."

విశ్వం కొంచెం సిగ్గుపడ్డాడు. తను చేసిన సహాయం గురించి చెప్పుకున్నట్లు మాట్లాడాడు తన ఉద్దేశం అది కాకపోయినా

"చెప్పాలని కాదు, సంగతి చెబుతున్నాను. పైగా నేనేదో అబద్ధం చెప్పుతున్నానని అనిపిస్తుంది. నాకోసమైనట్టు ఆమె అబద్ధాలాడదు కాబోలు, పాపం."

"అవును" అంది జానకి.

"అయితే మాత్రం!" అన్నాడు విశ్వం కొంచెం ఉక్రోషంగా. "ఇంతకీ ఆ అమ్మాయి ఎవరో చెప్పావు కాదే!"

"ఏం? కృతజ్ఞత తెలియచెయ్యడానికి ఉత్తరం రాస్తావా? ఆ అమ్మాయి పేరు జానకి."

నెల్లూరో యాదున్ని నిత్యం అతని కళ్లలో అపనమ్మకం గోచరించింది.

"జానకా?"

"అవును. జానకి, అంటే సీత."

నవ్వింది జానకి, కొద్దిక్షణాలు ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు నిత్యం.

"నిజమా? నేను గుర్తుపట్టలేకపోయాను."

"అందుకే నన్ను మరిచిపోయావు."

"నువ్వు రాజమండ్రి ఎందుకు వెళ్లావు?"

"నిన్న మా ఇంటిపక్కన ఒక డెప్యూటీ పంచాయతీ ఆఫీసర్ గారుండేవారు. ఆయన భార్య నాకు ముఖ్యస్నేహితురాలు. ఆ అమ్మాయి పెళ్లికి నన్ను తప్పక రమ్మనమని బలవంతం చేస్తే వెళ్లాను. వాళ్లు ఈ మధ్యనే రాజమండ్రి బదిలీమీద వెళ్లారు."

"అలాగా ఒంటరి ప్రయాణమంటే నీకు భయం లేదన్నమాట."

"భయమెందుకూ? పెద్దపులి ఎత్తుకుపోతుందా? కాలేజీకి ఎన్నిసార్లు ఒంటరిగా వెళ్ళి రావటం లేదు!"

"టికెట్ పోతే మరి అంత గాభరాపడ్డావేం?"

జానకి సమాధానమివ్వలేదు. చిరునవ్వు నవ్వింది.

"రైల్లో నన్ను గుర్తుపట్టావా?" అనుమానంగా అడిగాడు నిత్యం.

"అనుమానించాను."

"నేను చాలా మారానని అందరూ అంటారే!"

"పోలికలు ఎక్కడికి పోతాయి?"

కొంచెం చిలిపిగా నిత్యం ముక్కుపైకి చూపించాడు.

"నాది గరుత్మంతుడి ముక్కు కదూ!" నవ్వుతూ అన్నాడు నిత్యం. జానకి చిన్నప్పుడు తనని అలాగే వేళాకోళం చేసేది.

'అది నీకు తెలిసిందే!' మనసులోనే నవ్వింది జానకి.

"నేను మాత్రం నిన్ను గుర్తుపట్టలేకపోయాను."

"మగవాళ్లకి మతిమరుపెక్కువ."

"అనుమానం వచ్చినప్పుడు పలకరిస్తే తెలిసిపోయేదిగా."

"ఒకవేళ నువ్వు కాకపోతే?"

"ఏం కాకపోతే, ఇంతలో కొంపలంటుకుంటాయా?"

సమాధానం అనవసరం అన్నట్టుగా జానకి ఊరుకుంది.

"సమయానికి నేనున్నాను కనుక సరిపోయింది గాని లేకపోతే అవస్థపడేదానివి."

"అప్పుడు టికెట్ పారేసుకొనేదాన్ని కాదులే."

"అన్నీ మన మేలుకోసం జరుగుతాయా?"

"నువ్వున్నావు గనుక టికెట్ పోయిందేమో."

"అదేమిటి?"

"లేకపోతే నువ్వు సూట్‌కేస్ మీద రాసుకున్న నీ పేరూ, లెదర్ బ్యాగ్ మీద రాసుకున్న అడ్రసూ చూడటానికి వీలు అయ్యేది కాదుగా."

వింతగా చూశాడు నిత్యం. అనుమానిస్తూ అన్నాడు "అయితే అంతా కావాలనేనా?" చిన్న కోపం అతని ముఖంలో తాండవించింది. జానకి చిరునవ్వు నవ్వింది. దాంతో అతని అనుమానం రూఢి అయింది.

"నువ్వు అబద్ధాలు చెప్పవుగా" అన్నాడు నిత్యం కొంచెం కోపంగా.

"ఏం, గుంజీలు తియ్యాలా!"

ఆ మాటల్లో ఏదో వ్యంగ్యం ఉంది. తిరుక్కున నిత్యం స్మృతిపథంలో ఒక దృశ్యం మెదిలింది. పూర్వం ఓ సందర్భంలో జానకి అబద్ధం చెప్పిందని "అబద్ధమాడరాదు" అనిపిస్తూ ఆ పిల్లచేత వరసగా చెవులు పట్టించి గుంజీలు తీయించాడు.

"అబద్ధమా?" అని రైల్లో జానకి అన్న మాటలో అదే చిలిపితనంతో కూడిన ఎత్తిపొడుపు విని విస్తుపోయాడతను. చాదస్తురాలు, అమాయకురాలు అనుకొన్న జానకిలో ఇంత గడుసుతనం ఉందనుకోలేదు.

"ఏమిటి బావా! ఆలోచిస్తున్నావు?" అంది జానకి.

"ఏం లేదులే" అన్నాడు.

"నిజంగా స్కూలుకి వెళ్లాలా?"

"ఉఁహూఁ."

"అయితే యిక్కడే ఉంటున్నావా, మరి?"

"మూర్తి ఇక్కడ ఉంటున్నాడు ఇప్పుడే వస్తానన్నాడు. ఇంకా రాలేదే, పోదామా?"

"పద."

దారితీసింది జానకి. తనని ఇంట్లోకి పిల్చుకుని ఆతిథ్యం చేస్తుందనుకున్నాడు విశ్వం కాని ఆమె అలా ప్రవర్తించకపోవటం అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యంగానే ఉంది దేవుళ్లగురించి జానకితో వాదన చేసుకోవాలనిపించింది అతనికి కాని ఆమె అందుకు అవకాశం ఇవ్వటంలేదు ఇద్దరూ నడుస్తున్నారు. దారిలో మూర్తి కలిశాడు.

"పరిస్థితి అదుపులోకి వచ్చినట్టేనా?" అంటో వెనగా అడిగాడు విశ్వం

"కొంచెం ఉద్రిక్తంగానే ఉంది వాతావరణం. కాని సద్దుమణిగిందనుకోవొచ్చు లోలోపల రాజుకుంటూనే ఉంటుందనుకో"

"దెబ్బతిగిలిన వాడెలా ఉన్నాడు?"

"ఆస్పత్రిలో చేర్పించి వచ్చాం. అంత ప్రమాదమేం లేదు."

"ఈ ఊళ్ళో ఆస్పత్రి ఉందా?"

"ఉందిలే లోకల్ ఫండ్ డిస్పెన్సరీ"

"డాక్టరున్నాడా?"

"ప్రాణభయం ఏమీ లేదన్నాడు కాంపౌండర్"

"డాక్టర్?"

"డాక్టర్ ఈ ఊరినించి బదిలీ అయి మూడునెలలయిందిలే. ఇంకా కొత్తడాక్టరు రాలేదు"

"నిజం? విచారంగా ఉందే!"

మూర్తి పొడిగా నవ్వాడు.

"అదంతేలే. వాళ్లకు అలవాటుగా ఉన్నార్లే."

కొంచెంసేపు మౌనంగా నడిచారు వాళ్ళు. మలుపు తిరగగానే కొంతమంది పిల్లలు ఏదో గొడవతో ఆడుకుంటూ కనిపించారు. వాళ్ళని దగ్గరికి పిలిచి జానకి కొబ్బరి చిప్పలు ఇచ్చింది.

"దెయ్యం కొప్పుకుంది కాలం పాపం" అన్నాడు విశ్వం

"ప్రసాదం" అంది జానకి.

"నరాన్ని రాయించేరా!" అన్నాడు. "ఏదోలే, వాళ్ళకి దాని తృప్తి" అంది ఆమె.

ఇందుమూలంగా అదే సమయంలో ఓ కుంటివాడు ఎదురై "నమస్కారం బాబూ" అన్నాడు విశ్వం ముఖం చిట్లించుకుని కనుకున్నాడు. అదుక్కునే వాళ్ళని చూస్తే అతని కెందుకైన అసహ్యం కాలేదని కాదు కాని అతని మనిషిని ఆ స్థితిలో చూస్తే అతనికి ఏదో విపరీతమైన అసహ్యంగా కలుగుతుంది కుంటివాడు మూర్తికేసి చూసి చెయ్యి చాపాడు.

"అసహ్యం!" అన్నాడు విశ్వం.

పర్సులోంచి చిల్లర డబ్బులు తీసి జానకి వాడి చేతిలో వేసింది. అతను ఏదో దీవన గొణిగి వెళ్ళిపోయాడు.

"అలవాటు చేస్తేనే వాళ్లు ఈ విధంగా తయారవుతారు."

"పోనీలే, పాపం" అంది జానకి

విశ్వం ఊరుకోకుండా ముష్టివాళ్ళగురించి ఓ లెక్చరు దంచేశాడు. దేశం ఇలాంటి పోకిరీలతో కుళ్ళి భరించలేకున్నాడు. సంఘానికి ఇదో చీడపురుగులా తయారైందనీ, ముష్టి వెయ్యటం వాళ్ళని మరింత నికృష్టతకి తావిస్తుందనీ అంతటితో ముష్టివెయ్యటం మానాలనీ ఏమేమిటో మాట్లాడాడు.

జానకి, మూర్తి ఏమీ మాట్లాడలేదు. విశ్వానికి కొంచెం అనుమానం వేసింది. వాళ్ళు తన మాటలు వింటున్నట్టు లేరు. అంటే తనని వెర్రి వెంగళప్ప క్రింద అని కాబోలు వాళ్ళ అభిప్రాయం! అభిమానం ముంచుకొచ్చి ఉపన్యాసం ముగించేస్తూ అన్నాడు.

"మీకు తెలియాలి పట్నాల్లో బిచ్చగాళ్లది ఎంత పెద్ద సమస్యో!"

"ఔనిద్దూ" అన్నాడు మూర్తి. కాని జానకి మాత్రం నోరు మెదల్పలేదు. అలా ఊరుకోటం విశ్వానికి నచ్చలేదు. తనని తిట్టొచ్చినట్టు తెల్పాలని కాదు. తను అంత నిర్లక్ష్యపూర్వకంగా మాట్లాడితే ఆమె అలా నిర్లిప్తంగా ఉండటం తనకి కష్టంగా ఉంది. చిన్నతనం కూడా వేసింది చూస్తే జానకి కొంచెం నిర్లక్ష్య స్వభావంలా ఉంది.

ఇంటికి చేరేసరికి అసుర సంధ్య వేళయింది. వీధి గాలి ఓరగా ఉంది. లోపలికి వెళ్లేసరికి అరుబయట

వేసిన పడకకుర్చీలో కూర్చుని పాలేరు వెంకన్నతో ముచ్చటిస్తున్న వెంకట్రామయ్యగారు కనిపించారు. వాళ్ళ ముగ్గుర్నీ చూడగానే అడిగారు ఆయన.

"రాములవారి గుడికి వెళ్ళొచ్చారా?"

"ఊఁ" అన్నాడు సూరి.

"ఏమిట్రా సూరీ, మన వెంకన్న ఏదో గలాటా జరిగిందంటున్నాడు?"

సూరి జరిగింది పూసగుచ్చినట్లు చెప్పసాగాడు. మళ్ళీ ఆ గొడవంతా ఏకరువు పెట్టటం విశ్వానికి విసుగు పుట్టిస్తోంది. లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. అక్కడ జానకి కొబ్బరి ముక్కలు చాకుతో తరుగుతోంది. విశ్వాన్ని చూడగానే పళ్ళెం అతనిముందుకు తోసి "ఇదుగో బావా, దేవుడి ప్రసాదం—వొదినకూ పెట్టు" అంది. ఆ ముంగురుల క్రిందికి అతను రెండు కొబ్బరిముక్కలు నోట్లో వేసుకున్నాడు.

"అరిటిపండు మాత్రం ఇవ్వకు జానకీ, నాకు చక్కెరకేళీ తప్ప పాడావి ఇష్టంలేదు" అన్నాడు.

రాత్రి భోజనాలయ్యాయి. దొడ్లో అందరికీ పక్కలు వేశారు. పందిరిమల్లె పరిమళం వచ్చినట్టుగా పూలతో నిండి సువాసనలు వెదజల్లుతోంది. దొడ్డి సమస్తం ఎంతగానో గ్రామదానికి ఉంది. అక్కడ సందడి ఎక్కువగా వుంది. హరికథా కాలక్షేపం. దొడ్డి తలుపులు తెరుచుకుని చాప వేసుకుని సీతమ్మగారూ, జానకీ కూర్చున్నారు. వెంకట్రామయ్యగారు చుట్టపొగ వదులుతూ, బయట అటూ ఇటూ పచార్లుచేస్తూ కథాశ్రవణం చేస్తున్నారు. సూరి, విశ్వం మంచాలమీద పడుకుని అప్పుడప్పుడు హరికథ వింటూ, కబుర్లు చెప్పుకుంటూ మెల్లాగా కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. విశ్వానికి కొద్దిసేపట్లో మాగన్ను పట్టింది.

"ఘుమఘుమ ధూపము వేగనో

పడకను మార్గశ్రాంతుడై చొక్కెనో"

ఆ పైన విశ్వం వినలేదు. అతనికి మళ్ళీ మెలకువ వచ్చేసరికి రుక్మిణీ కల్యాణం అయిపోయింది. హరిదాసు ఉత్సాహంగా "జై శ్రీమద్రమారమణ గోవిందో హరి" అంటున్నాడు.

3

కోనపల్లి గ్రామంలో వెంకట్రామయ్యగారు ఒకప్పుడు చిన్న రైతుమాత్రమే. ఉడుకురక్తం పొంగే వయసులో స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొని జైలుకి వెళ్ళి అంతో ఇంతో నిస్వార్థమైన సేవచేశారు. తరవాత తరవాత కుటుంబభారం పెరిగిపడి సంసార సాగరంలో మునిగి గ్రామంలోనే స్థిరపడిపోయి తమ జీవితానికి ఉన్నవని చెప్పదగ్గ పొలాల్లో స్వయంగా కష్టించి పనిచేసి క్రమేణా పసుపు, పొగాకు పంటల వల్ల వచ్చే ఆదాయంతో కొంత ఆస్తి ఆర్జించారు. ఆయనకి సూరి, జానకి ఇద్దరే సంతానం. కిందటి సంవత్సరమే సూరి బి. ఏ. పూర్తిచేశాడు. పై చదువులకి పోవాలని ఎంతో ఉబలాటపడ్డాడు. కాని వెంకట్రామయ్యగారికి అది ఇష్టంలేకపోయింది. పెద్ద చదువు చదివితే సూరి పల్లెలో పొలం వ్యవహారాలు చూసుకుంటూ కాలం గడపటానికి ఇష్టపడడని ఆయన భయం. మాకున్న పది ఎకరాల సుక్షేత్రమైన మాగాణీ బంజరుభూమై పోతుంది. తనకేమో ఓపిక సన్నగిల్లుతోంది. అందువల్ల సూరి చదువుకి స్వస్తిచెప్పి ఇంట్లోనే ఉండటం తన అభిమతమని ఘంటాపథంగా చెప్పారు. అయినా కూడా పై చదువులకి వెళ్ళాలని పట్టుదలతో ఉంటే వెళ్ళమన్నారు. కాని అలా ఇరుకున పెట్టటం సూరికి సరిపడలేదు. తను చదవనే చదవను పొమ్మన్నాడు. కొత్తలో కొంతకాలం పొలంపని చూడటం కూడా మానేశాడు. కాని ఎల్లకాలం ఒక్కరీతిగా ఎవరూ ఉండరు. రాను రాను పొలంపనుల్ని పరిశీలించుకుని పోయిన ఉత్సాహాన్ని కొద్ది కొద్దిగా కూడదీసుకుని తండ్రికి అన్నింటిలో చేదోడు వాదోడుగా ఉండసాగాడు. చదువు వచ్చినవాడు కావటంవల్ల గ్రామంలో అందరిలో పరపతికూడా ఉంది. పల్లెటూరి రాజకీయాల్లో అతను కలగచేసుకోడు. పల్లెజనం సాంప్రదాయికంగా అనుసరించే కార్యక్రమాల్లోమాత్రం విధిగా పాల్గొంటాడు. ఈ స్థితిలో విశ్వం వచ్చి చదువు కొనసాగించమని పురికొల్పాడు. అతనిలో అణగిఉన్న కోరిక మళ్ళీ పైకి లేచింది. మామయ్యతో ఈ విషయం ప్రస్తావిస్తానని విశ్వం మాట ఇచ్చాడు.

పండుగవెళ్ళిన రెండోరోజున విశ్వం ప్రయాణం కట్టాడు. ఎంతో బలవంతంమీద అందర్నీ ఒప్పించాడు.

జానకి కాఫీ తెచ్చి ఇచ్చింది. ఈ రెండురోజుల్లో పునరుద్ధరించబడిన చనువుతో "థాంక్స్" అన్నాడు.

"వొద్దులే"

"ఏం!"

అంతర్వాహిని

"ప్రతి చిన్నవిషయానికీ ఇక్కడ కృతజ్ఞత స్వీకరించే అలవాటు లేదుగా."

"ఓహో! సరే అయితే, ఉపసంహరించుకున్నాను. మరి నేను వెళుతున్నాను."

"మళ్ళీ ఎప్పుడు రావటం?"

విశ్వం రెండుచేతులూ ఎత్తి నమస్కరించాడు "రాలేనేమో, మళ్ళీనా?"

జానకి నవ్వాపుకొని అదేమిటి, అలా అంటావు?" అంది.

"నాకు ఒంటరితనం ఇష్టం. ఒక్కోసారి రెండో కంటివాడికి తెలియకుండా మన బతుకు మనం బతకొచ్చు. ఇక్కడ ప్రతివాడికీ మన గొడవే కావాలి. పైగా ఈ పోట్లాటలూ, కొట్లాటలూ నేను చూస్తూ ఊరుకోలేను. అబ్బబ్బ! ఎంత అజ్ఞానం ఏదైనా చేస్తుందామని ఒక్కడికీ లేదుగద. పైగా కుర్రవై ప్రతివాడికీ"

"అది అందరికీ సహజమేగా"

"ఇక్కడివాళ్ళసంగతి చెబుతా"

"స్థలాన్ని బట్టి వ్యక్తి స్వభావాలు మారతాయా మనుషులకి?"

"పరిస్థితుల్ని బట్టి ప్రవర్తన మారొచ్చని నా నమ్మకం. నీ ఊరివిషయంలో మంచిమాటలు చెప్పటం లేదని నీకు కష్టంగా ఉన్నట్టుంది. పోనీ, ఓ మీటింగు ఏర్పాటుచేయిస్తే కాసేపు పొగిడి వెళతాను."

"నువ్వు మీటింగు పెడితే వాళ్ళు వస్తారా?"

"రారు. అది నేను అనుకోలేదు. వాళ్ళకి తెలియదు చెబితే వినరు."

"మాటలు చెబితే ఎవరైనా బాగుపడతారా?"

"ఒకరు చెప్పేదేమిటి? మనిషికి కాస్త ఆలోచన కావాలి. అందుకోసం ఏకాంతం కావాలి. వనక కబుర్లు కొట్టుకోవటం, చీట్లాడుతూ కాలం గడుపుతూ కాకే, ఏటొడ్డునో ఏ తోటలోనో కూర్చొని ప్రకృతిలో లీనమై మంచీ చెడూ ఆలోచించుకుంటూ జీవితంలో చీకూ చింతా లేకుండా కలిసి కట్టుగా బతకటం నేర్పాలో చూసెదూ?"

జానకి చిరునవ్వు నవ్వింది. ఆమె ఏమీ అనకపోవటంతో ఇక రాగా మాట్లాడాలని విశ్వం సంతోషపడ్డాడు.

బాగా తెల్లవారింది. వెంకన్న బండి కట్టుకొచ్చాడు. బస్సుదాకా విడిచిపెట్టి రావటానికి వెంకట్రామయ్యగారూ, మారి సిద్ధపడ్డారు

"వెళుతున్నా జానకీ!"

"మంచిది. అందర్నీ అడిగానని చెప్పు బావా!" అంది జానకి.

విశ్వం నవ్వుకున్నాడు. ఈ బాంధవ్యాలన్నీ అర్థం చేసుకుని ఆమెలో పెట్టుకుంటే సమర్థించటానికి జానకి! తనప్పుడే పెద్దవాళ్ళలో చేరిపోయినట్టుగా ప్రవర్తిస్తోంది ప్రతి విషయంలో

రెండెడ్లబండి జోరుగా పోతోంది. ఇంకా బాగా ఎండెక్కనందువల్ల హాయిగా చల్లగా గాలి వీస్తోంది ఎద్దుల మువ్వలన్నీ వాద్యసంగీతంలా లయబద్ధంగా వినిపిస్తున్నాయి. కొంచెందూరంలో ఎదురుగా ఓబండి వస్తోంది.

"ఎవరిదిరా ఆబండి?" వెంకట్రామయ్యగారు అడిగారు.

"మునసబుగారి దండి" అన్నాడు వెంకన్న ఎద్దుల్ని అదిలిస్తూ.

"మారి చదువు సంగతేమిటి మావయ్యా?" విశ్వం కదలేశాడు విషయాన్ని.

"గ్రాడ్యుయేటయ్యాడుగా"

"పై చదువు సంగతి"

"ఎందుకురా పోలేనంత డబ్బు పోసి చదువు చదువులూ?"

"అయితే వాడి చదువు మానేయమంటావు?"

వెంకట్రామయ్యగారు జాలిగా నవ్వుకున్నారు

"అది కాదురా వాడు తప్ప నాకు ఆసరా ఎవరున్నారు చెప్పు వాడు చదువుకని వెళ్ళిపోతే, వ్యవహారాలన్నీ ఏమయ్యేను?"

"అందుకని వాడి భవిష్యత్తు పాడుచేస్తారా ఏమిటి?"

"వాడి భవిష్యత్తుకేం. సంపాదించి ఎవరికీ ఎత్తిపొయ్యక్కర్లేదుగా"

"సంపాదన కోసమేనా చదువులు?"

"ఈ రోజుల్లో అంతే."

"ఎవరో అనాల్సినమాటలు మీరంటారేం మావయ్యా?"

“నీకు తెలుసు కదా విశ్వం నా భ్యాసలో”

“పొలాలు కౌలు కిచ్చేసి అందరూ ఒక చోటే ఉండొచ్చు. విశేషంగా రెండేళ్లు కాగానే ఎం.ఏ. ప్యాసైవస్తాడు”

“అక్కడితో అయిపోయిందేమిటి? మరోకటి చదవాలనిపించవచ్చు. చదువుకి అంతేమిటి? మన పరిస్థితులు చూసుకోవాలి గాని”

“నీకోసం ఆస్తి రావొచ్చుగాని ఈ విషయంలో నువ్వు నీ స్వార్థమే చూసుకుంటున్నావు మావయ్యా”

వెంకట్రామయ్యగారు పొడిగా నవ్వారు.

“పోనీ అలాగే అనుకోండి. వాడికి అంతపట్టుదలగా ఉంటే చదవొద్దని నేనేం అనలేద”

“అదా రాజకీయపు ఎత్తు, నువ్వు మనస్ఫూర్తిగా ఒప్పుకోకపోతే వాడు ఒప్పుకోడు”

“నేను వాడి బాగుకోరే వాడిని కాదా?”

విశ్వానికి విసుగుపుట్టింది. ఊరుకోమన్నట్టు సంజ్ఞ చేశాడు సూరి

“నీ ఇష్టం” అన్నాడు విశ్వం

కొంచెం సేపు ఎవరూ మాట్లాడలేదు. మునసబుగారి బండి వేగంగా వస్తోంది. ఇద్దరు పాలేళ్ళకీ కొంచెం పోటీ పడ్డది ఎవరి ఎద్దులూ తీసిపోయినవి కావని రుజువు కావాలి. గంటల మోతలు ఎక్కువయ్యాయి. ఎదురెదురుగా వాళ్ళ బళ్ల మధ్యదూరం తక్కువౌతున్న కొద్దీ జోరు ఎక్కువ కాసాగింది.

బండిని బండి దాటుకొంది. ఇరువురూ ఇరువురూ ఓరుసుకుని చక్రం చక్రం ఢీకొన్నాయి. ఆగిపోయాయి బళ్లు రెండూ, ఇరుసులు తప్పించాలి వెంకన్న దిగబోయి మళ్ళీ ఎందుకో మనసు మార్చుకుని కూర్చున్నాడు. అవతల వ్యక్తి అలాగే చేశాడు. వాళ్ళిద్దరూ మాటామాటా అనుకున్నారు నీది తప్పంటే నీది తప్పన్నారు. ఎవరిది తప్పో తేలలేదు. ఇంటుకంటివి తేలేవి కూడా కాదు మునసబుగారు కదల్లేక తీరిగా కూర్చున్నారు. వెంకట్రామయ్యగారూ అంతే

“ఏమిట్రా ఈ గొడవ?” అన్నాడు విశ్వం.

సూరి పొడిగా నవ్వాడు “మనం చెంబు విసిరితే వాళ్ళ అంతస్తు తక్కువ, చిక్కు!” అన్నాడు.

పాలేళ్లూ మాటలు మానుకున్నారు.

“ఇద్దరూ పొలాల్లో పనిచేసుకునే వాళ్ళే ఇద్దరూ శ్రమజీవులే పాడున శక్తి మొహా మొహాలు చూసుకునేవాళ్ళే ఈ కీచులాట ఎందుకు?”

“అదే తమాషా వాళ్లకోసం కాదు వాళ్ల పేచీ. వాళ్ల యజమానులకోసం, యజమానుల ఘనతబట్టి తమ ఘనత కొల్చుకోటం ఇంకా పోలేదులే.” చిన్నగా చెప్పాడు సూరి.

వెంకట్రామయ్యగారు కొంచెం ముందుకి వంగారు

మునసబుగారుకూడా జరిగారు పాలేళ్ల మాటల్లో యజమానులమాటలు కలిశాయి. పోరు ఘోరమయ్యే సూచన కనిపించింది.

బండిలోంచి గభాలున ఉరికాడు సూరి వెనకే విశ్వంకూడా దూకాడు.

అవతల బండిలోంచి అదే సమయంలో ఒక యువకుడు కిందికి దూకాడు ఇంచుమించుగా ఒకే సమయంలో అందరూ ఇరుసుమీద చెయ్యేశారు. బళ్లు విడిపడ్డాయి ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. మళ్లీ బళ్లలో ఎక్కారు. క్రమ క్రమంగా బళ్ల మధ్య దూరం ఎక్కువ కాసాగింది

వెంకట్రామయ్యగారు ఓ సారి ఆకాశంలోకి చూస్తూ కొంచెం అర్ధ స్వగతంగా అన్నాడు.

“నా చిన్నతనపు రోజుల్లో ఇలాగే జరిగివుంటే తలకాయలు ఎగిరేవి.”

ఆలోచనలో నిమగ్నుడైవున్న విశ్వం ఆ మాటలు విని సూరివైపు కొంచెం ప్రశంసా పాత్రంగా చూశాడు. అతను నిర్లిప్తంగా శూన్యంలోకి చూడసాగాడు

“ఆ అబ్బాయి ఎవరు?”

“మునసబుగారబ్బాయి, పట్నంలో చదువుకుంటున్నాడు” క్లుప్తంగా చెప్పాడు సూరి.

ఆ తరవాత చాలా సేపటిదాకా ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు. చిరుగంటల గణగణ వింటూ కూర్చుండిపోయారు

[సశేషం]

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

శ్రీ కొండముది శ్రీరామచంద్రమూర్తి

భారత స్వాతంత్ర్య దినం నాడు ఢిల్లీలో లార్డ్ మౌంట్ బాటన్ మాట్లాడుతూ "భారతీయులు, ఆంగ్లేయులు కలిసి మెలిసి సంచరించిన గత కొద్ది శతాబ్దాల్లోనూ ఆంగ్లేయ జీవనవిధానము, ఆచారవ్యవహారాలు, భాష, ఇక్కడి భారతీయుల సాంగత్యంవలన ఎంతగానో మారిపోయినవి — కానీ దానిని గుర్తించడం మాత్రం అంతగా జరుగలేదు" అని అన్నారు. ఇది అక్షరాలా యథార్థం. నాలుగువందల సంవత్సరాల క్రిందట, ఏనాడు ఆంగ్లేయులు వ్యాపారమున్న కారణంతో మన గడ్డమీద అడుగుపెట్టారో, ఆ నాటినుంచే సుదీర్ఘమైన, సుస్పష్టమైన సంబంధ బాంధవ్యాలు మనకూ వారికీ ప్రారంభమయ్యాయి. సాంఘిక, రాజకీయ రంగాల్లోనే కాకుండా, భాషలో కూడా ఇటువంటిదే ఎంతో మార్పు జరిగింది.

పండిట్ నెహ్రూగారో సందర్భంలో మాట్లాడుతూ "కొన్నాళ్ళ క్రిందట ఆంగ్లభాషలో హిందూస్థానీ పదాలు ఎన్ని ఉన్నాయో అన్న విషయాలంతో కొద్ది పరిశ్రమ చేశాను కానీ ఆ మహాకార్యాన్ని చివర వరకూ కొనసాగించడం మాత్రం జరిగింది కాదు. అయినా చేసిన ఆ కొంచెం కృషిలోనే, లెక్కకు మిక్కిలిగా హిందూస్థానీ పదాలు, ఆంగ్లభాషలో కన్పించడం నాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది" అన్నారు. హిందూస్థానీపదాలు మాత్రమే కాదు, ఏ మాత్రం కొద్ది పరిశ్రమ చేసినవారికైనా, భారతీయ భాషలన్నీ కూడా, కొద్దో గొప్పో, తమతమ పదాభరణాలతో ఆంగ్లభాష నలంకరించడం విస్మయం కల్గించక మానదు.

ఆంగ్లరచయితలుకూడా ఈ పరిస్థితిని గుర్తించారు. కానీ కొద్దిమంది మాత్రమే గణనీయమైన కృషి చేశారు. మరికొంతమంది తిరిగి కృషి చేయకుండానే, సర్వమూ తెలుసుకున్నట్టుగా ప్రకటించారు. కొన్ని నిఘంటువులుకూడా చేసినారు. [1] డాక్టర్ మేరీ యస్. సర్జీన్ట్సన్, ఆంగ్లంలో భారతీయపదాలు మొత్తం 188 (అక్షరాలా నూటఎనభై ఎనిమిది) ఉన్నాయని లెక్క తేల్చారు. ఇదేగనక నిజమైతే ప్రొఫెసర్ వీక్లీ చేసిన పరిశోధన అంతా గాలిలో దీపమన్నమాట. చివరకు ఆమె [2] cod ఇచ్చిన మాటలనైనా లెక్కలోకి తీసుకోలేదు. ఆ విధంగా "బ్రాహ్మిన్, బెంగల్" మొదలైన మాటలు ఆమె లిస్టులోనుంచి జారిపోయాయి.

ఈ విధంగా భారతీయ భాషాప్రభావంమీద తగిన శ్రద్ధ లేకుండానే వ్రాసినవారిని వదిలివేసి [3] oed ని మనం ప్రమాణంగా తీసుకున్నట్లయితే మనకు రమారమి ఆంగ్లంలో భారతీయ పదాలు 900 వరకూ కన్పిస్తాయి. ఇవి ఈ పదాలకు కూర్పులూ, చేర్పులూ, మినహాయింపులూ మరెన్నో!

అయితే మన భాషలమీద ఇంగ్లీషు ప్రభావాన్ని గనక లెక్కలోకి తీసుకున్నట్లయితే, ఆంగ్లభాషపై భారతీయ భాషాప్రభావం చాలా తక్కువే. ఒక్క తెలుగులోనే మనం అనునిత్యం మాట్లాడుతున్న మాటల్లోనే దాదాపు 3000 పదాలుండగా, భారతీయ భాషల పదాలన్నింటినీ కలుపుకున్నా, ఆంగ్లంలో, పైన యిచ్చిన సంఖ్యకు పదానికన్నా మించలేదు.

ఈ విధంగా, ఆంగ్ల పదాలు మన భాషల్లో విరివిగా కన్పించటానికీ, భారతీయ పదాలు ఇంగ్లీషులో తగినంత ప్రాతినిధ్యం పొందలేక పోవడానికీ ఎన్నో కారణాలున్నాయి. ఆంగ్లేయులు ఎన్నడూ కూడా ఈ దేశాన్ని తమ జన్మస్థలంగా భావించలేదు. పైగా ఇక్కడి ఆచార వ్యవహారాలు వారికి అత్యంత వ్యతిరేకం. స్వలాభం నిమిత్తం ఈ దేశానికి వచ్చిన వారైనా తిరిగి తమ తమ జన్మస్థలాలకు వెడుతూ వస్తూ ఏదో నాలుగు మాటలు ముఖ్యంగా కలుపుకుని

---

1 History of Foreign words in English అన్న గ్రంథములో

2 Concise Oxford Dictionary

3. Oxford English Dictionary

పోయేవారు తప్ప శ్రద్ధతో, భక్తితో—ఏ కొద్దిమందినో మినహాయిస్తే—ఇక్కడి భాషా సౌరభాన్ని అభ్యసించిన పాపాన పోలేదు.

ఇక, ఈ 900 పదాలైనా, ఆంగ్లంలోకి బలవంతాన ప్రవేశించడానికి కారణాలనేకమున్నాయి. వారి చేష్టలు, వారి భావాలు విశదీకరించగలిగిన భారతీయ పదాలు తప్ప మరేవి వారి భాషలో లేక పోతే, ఆంగ్లేయులు, ఒక తెలుగు మాటనో, ఒక బెంగాలీ పదాన్నో, అది ఇది కాకపోతే ఓ సంస్కృతం మాటనో స్వీకరించేవారు. అందుకనే "క్యాలికో, టమ్బ్లర్, బనియన్, పైజమా, బండికూట్, ముంగీస్, కాశ్, మ్యాంగో" లాంటివి వారికి అవసరములయినాయి.

ఇక్కడే రెండు పదాలను గురించి వివరించవలసిన అవసరం వుంది. "రైతు, రైత్వారీ పదాలు దక్షిణ భారతంలో వున్న లాండ్ రెవిన్యూ పద్ధతి సూచించినంత వివరంగా, సమగ్రంగా, పెజంట్, కల్టివేటర్, ఎగ్రికల్చరిస్ట్ అన్న పదాలు సూచించలేవు అందుకనే రైత్ రైత్వారీ పదాలు రెండూ దక్కగా ఆంగ్లంలో కలిసిపోయాయి" అని హెచ్ హెచ్ విల్సన్ చెప్పగా ఆ విధంగానే తెలుగులో "మద్దు" అన్న పదం కూడా!

ఇంతకన్నా ఎక్కువ సంఖ్యలోనే భారతీయ పదాలు ఆంగ్లంలో చేరివుండేవి. కాని ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఓ ఫర్మానా జారీ చేసింది, ఎవరూ కూడా అనవసరంగా భారతీయ పదాలు ఉపయోగించవద్దు అని. అయినప్పటికీ యథేచ్ఛగా 1624 నుండీ 18వ శతాబ్దం చివరి దాకా అటూ యిటూ పదాలు మారుతూనే వచ్చాయి "ఫర్మానా, అజాదీ, పర్వానా, చౌకీదార్, రహదార్, దాక్, గోడౌన్, దఫ్తర్ ఖానా" మొదలైనవన్నీ.

అదీకాక, ఇంకో కారణం కూడా ఆంగ్లంలోకి భారతీయ పదప్రవాహాన్ని నిరోధించింది. పదునేడవ శతాబ్దానికల్లా, ఆంగ్లేయులు 'తమ భాష, తమ దేశం' అన్న స్థితిలోకి వచ్చేశారు. లాటిన్, ఫ్రెంచి భాషల తగ్గతి, షేక్స్పియర్ వల్లనే ఇంగ్లీషు తీర్చిదిద్దబడింది ఎప్పుడయితే, తమ భాషకు యోగం వచ్చిందో, అప్పటినుంచి పరభాషా పదజాలంతో తమ భాష సంకరించటం మానివేశారు ఆంగ్లేయులు.

2

ఒక భాషలో దిగుమతి అయిన పదాలయొక్క స్వభావాన్ని పూర్తి పరిశీలన చేసే ముందు రెండు విషయాలను గురించి ఆలోచించాలి. 1 ఆ పదాలు ఎలా జాతీయం చెయ్యబడ్డాయి? 2. ఆ పదాలకు శాశ్వతత్వం వున్నదా?

జాతీయం చెయ్యబడిన పదాలు కూడా మళ్ళీ రెండు రకాలు "ఈ విదేశీ పదం తప్ప మాట తప్ప ఇంకొకటి ఉపయోగించడానికి వీల్లేదు" అన్నటువంటివి కొన్ని. ఉదా: "బస్ కిరాయ్" మొదలైనవి రెండవ రకానికి చెందినవి ఏవో కొన్ని కొన్ని ప్రత్యేక సందర్భాల్లో తగినంత అవసరంవుండి ఉపయోగింపబడేవి. ఇటువంటి జాతీయం చెయ్యబడ్డ మాటలే ఆంగ్లంలో చాలా వున్నాయి "ఉదా: మాయా, బొంఘటీ, బంగల్, లూట్, పగోడా, జాక్, జంగిల్" ఇత్యాది.

పై పదాలను గురించి oed ముద్రించి వున్నా, బాగా వాడుకలోవున్న రెండు మాటలను అది జారివేసింది. 1 అనకొండ (తమిళం). 2. పాండా (నేపాల్)

'అనకొండ' అంటే తన కందిన ఆహారాన్ని కుండంలో చుట్టం చేసుకునే ఒక పెద్దపాము. 'పాండా' అసది హిమాలయాల్లోవుండే ఒక మృగం ఈ రెండు మాటలూ, ఇప్పుడు ఆంగ్లంలో బహుళ ప్రచారంలో వున్నాయి ఇటువంటిదే తెలుగుమాట "లంక" అనేటటువంటిది (శ్రీ జి సుబ్బారావుగారు చెప్పినట్లుగా ఈ రకమైన మాటలన్నీ కూడా ఆంగ్ల భాషకు అలంకారాలు మాత్రమే. భోజనంలో కూర, చారు వున్నట్లుగానే, ఇవికూడా భాషకు ఉపదంశాలుగా వుంటాయి అవసరమైతే వుంచుకోనూవచ్చు వెగటు చెందిన నాడూ విసర్జించనూ వచ్చు అంతే!

అయితే, దిగుమతి అయిన మాటలు కొన్నింటికి కూడా శాశ్వతత్వం వున్నదా అన్న విషయం, వాటి అవసరం మీదనే ఆధారపడివుంది అదీకాక ఏ మాట అయినా చిరకాలాలపాటు వుండాలి అంటే, అది జన సామాన్యంలో బాగా ప్రచారం సంపాయించు కోవాలి ఇందుకు రచయితలు తోడ్పడాలి. ఈ వ్యాసం ఉత్తరార్ధంలో ఆంగ్ల రచయితలు భారతీయ

పదజాలాన్ని ఏలా ఉపయోగించారో తెలుసు కుందాం.

3

మాటలచేత మహిమలను మన్నన లందుకున్నది అన్నది ఆనాటి సంగతి అయితే, మాటల స్వరూపం చేత, మాటలలోని మాన్యతలవల్ల, చరిత్రకందిన కొంద రిని గురించి తెలుసుకోవచ్చున్నది ఈనాటి విశేషం. 'మాటలే' ఆర్థిక విప్లవాన్ని వివరిస్తాయి. 'మాటలే' సాంఘిక స్థితిగతులను తెలుపుతాయి. ఆ 'మాటలే' చిరకాల సంస్కృతిని, నాగరికతనూ తెలియ జేస్తాయి.

1600 నుండి 1700 వరకు

ఆంగ్లంలోకి ప్రవేశించిన భారతీయ పదాలను శతాబ్దాల వారీగా పరిశీలిస్తే ఇదే సంగతి తేటతెల్ల మౌతుంది. మొదటగా పదహేడవ శతాబ్దాన్ని పరి శీలిద్దాం.

ఈ శతాబ్దంలో తీసుకున్న మాటలు పూర్తిగా వ్యాపారానికి సంబంధించినవే. దాదాపు అన్నీ వస్తువుల పేర్లే. ఉదా: క్యాలికో, ముద్దార్, టస్సార్, బంగాల్ (ఇదివరలో వస్తువుల మూటల్ని బంగాల్ అని పిలిచేవాళ్ళు), గుంగాళి (చాలా తక్కువ రకానికి చెందిన గుడ్డను 'గుంగాళి' అని పిలిచేవాళ్ళు ఈ గుడ్డతో ప్రజల్లు కుట్టించుకొన్నారు) ఇటువంటివే ఇంకా చాలా మాటలు వున్నాయి. అయితే ఈ మాటలన్నీ కూడా వాడుకలో లేకుండాపోయాయి, కాలగర్భంలో కలిసిపోయాయి. చివరకు ప్రతి ఫున్న మాటల్లో 'క్యాలికో' అన్న దానికి ఒక్కటే చరిత్ర వుంది.

క్యాలికో

16వ శతాబ్దంలో ఇది "కల్లికట్, కలికో" అని పిలువబడేది. ఆతర్వాత పోర్చుగీసు, ఫ్రెంచి భాషల ప్రభావానికి లోనయింది. అసలు ఆ కాలంలో గోవా తర్వాత చాలా పెద్ద ఓడరేవు అయిన క్యాలికట్ నుంచి వచ్చే తెల్లని వస్త్రానికి, దీనికి కొంత సామ్యం వుంది. ఇటువంటి, భౌగోళికమైన మాటలను వస్తువులకు వాడుకునే సౌలభ్యాన్ని భారతదేశం ఇంగ్లాండుకు అశేషంగా కల్పించింది. ఉదా: "దుంగార్, సూరత్, బెంగాల్, మద్రాస్, మలబార్, జోధ్ పూర్, 'శాలోపట్' ". 'క్యాలికో' అన్న మాట ఎంత వాడుకలోకి వచ్చింది అంటే, సామాన్యుడు గర్వపడి చేసుకున్న ప్రతి మాటకు ఇదే పేరు పెట్టి పిలిచేవా రా కాలంలో సామాన్యులు. తర్వాత, తర్వాత ఇది "చాలా చల్లని, మరీ రాని గుడ్డ" అని పేరు సంపా యించుకొంది. సామాన్యుల్లో నాట్య విశేషాల్లో ఒక నాట్యవిశేషానికి "క్యాలికో బాల్" అని పేరు. అక్కడ అప్పుడు నాట్యం చేసే వారందరూ కూడా మామూలు నూలు బట్టలు కట్టుకు వచ్చేవారట! అమెరికాలో "ముద్రింపబడిన మామూలు గుడ్డ"కు క్యాలికో అని పేరు. అమెరికన్ విద్యార్థి దృష్టిలో "A choice bit of Calico" అంటే అమ్మాయి అని అర్థం. ఆధారం గానే సూరత్ అంటే 'చాలా తక్కువ రకానికి చెందిన గుడ్డ' అన్న భావం ఏర్పడింది.

ఈ శతాబ్దానికి చెందిన వ్యాపార వస్తువుల పేర్లలో కొప్రా, కాయిర్, కుంకుమాన్ (తెలుగు కుంకుమారం), పెప్పర్, షుగర్ " అన్నవి కొన్ని. పెప్పర్, షుగర్ అన్న మాటలు ఇంతకు చాలాకాలం క్రితమే, గ్రీకు, లాటిన్ల ద్వారా, ఆంగ్లంలోకి వచ్చినట్టుంది.

ఇటువంటివే మరికొన్ని మాటలు: "గుభాకీ, కూలీ, బజార్, గూడీ, సైపా, మొహార్, పగోడా (గోల్కొండలో అప్పట్లో వాడుకలో వున్న ఒక నాణెం), దీనార్, ఫణమ్, గుడ్; మాండ్, పిస్; సేర్, మొ."

ఈ శతాబ్దంలోనే మరొక్క విశేషం, 1690 95 నాటికల్లా పోర్చుగీసులు వచ్చినప్పట్నుంచి అంతటా స్థావరా లేర్పరచుకుని బాగా స్థిరపడ్డారు. అదీగాక, భారత-పోర్చుగీస్, దేశీయుల సాహచర్యం వల్ల "ఇండో-పోర్చుగీస్" మాటలు కొన్ని ఉద్భవిల్లాయి. ఆ తర్వాత వచ్చిన ఆంగ్లేయులకు కూడా పోర్చుగీసు వారవలంబించినపద్ధతే తప్పా అవలంబించక తప్పలేదు.

డాక్టర్ డాల్గాడో అభిప్రాయం ప్రకారం ఈ సమయంలోనే 300 మలయాళీ పదాలు పోర్చుగీసు ద్వారా ఇంగ్లీషులోకి ప్రవేశించినవి అయితే అందులో చాలా పదాలు ఇప్పుడు కాలగర్భంలో మరి సర్వం మింగివేసిందనుకొండి. అల్లా మింగివేయబడ

కుండా గావర్సీరితో ప్రతిభిన్న పదాలలో 'దొబాసి' అన్నదొకటి. దీని అర్థం రెండు గావచ్చు లేక ఓడలో పనిచేసే పాకీవాడు కావచ్చు లేక భారతదేశంలో పోర్చుగీసువారి సంతానం కావచ్చు. ఏమైనా మన హిందూ "దుబాషీ" పదానికి, దీనికీ కొంత సామ్యం వుంది. ఇంగ్లో - పోర్చుగీసువారు మొదట్లో ఈ దుబాషీలు (Translaters) గా పనిచేసేవారని దీన్నిబట్టి తెలుస్తోంది.

సంపూర్ణమైన చరిత్రగల మరోమాట "ఫిరంగీ" భారతీయులు మొదట్లో పోర్చుగీసువారిని ఫిరంగీ లని పిలిచేవారు. తర్వాత తర్వాత పాశ్చాత్యులందరికీ ఈ పదమే వర్తించింది. కానీ ఈ పదం అసలు ఎలా పుట్టిందో మాత్రం ఊహకందకుండా వుంది. బహుశా 'ఫ్రాంక్' అన్న పదం 'వికృతి చెంది ఫిరంగీ అయిందేమో!' యూరోపు దేశీయుల నందరనూ కూడా భారతీయులు మొదట్లో 'ఫ్రాంక్స్' అని పిలిచేవారు. ఎందుకంటే ఫ్రెంచివారు చేసిన యుద్ధాలే భారతీయుల స్మృతిపథంలో నిల్చిపోయి పరాయివారంటే ఫ్రెంచివారు అనే దృష్టి ఏర్పడిపోయింది. ఆ ఫ్రెంచివారే ఫ్రాంకులయి, ఆ ఫ్రాంకులే ఫిరంగీలయినారు. ఆ పిదప పోర్చుగీసువారు తమ మతప్రస్తరణకై చేసిన దుస్తంత్రాలు, గుర్తయాల మూలంగా, వారు క్రైస్తవులు కావడంచేత, ఫిరంగీ అంటే హేళనగా క్రిస్టియన్ అనే అర్థం వచ్చింది. ద్రావిడ వాఙ్మయంలో 'ఫిరంగీ' అంటే "యుద్ధాల్లో తుపాకీ మందుపెట్టి కాల్చే ఒక మారణసాధనం" అనే అర్థం కూడా వుంది. "పిస్తోల్, అరక్కా, కాయిర్, కోబ్రా" మొదలైన వన్నీ ఇటువంటి మళయాళీ మాటలే. మాటల చేత చరిత్రను తెలుసుకోవచ్చు నన్న నిర్ణయానికి సహాయకారులు "మొఘల్, మున్షీ, సమూర్తా, దుబాషీ" మొదలైన పదాలు.

17 వ శతాబ్దంలో మొఘలు రాజకిరీటం ధగద్ధగాయమానంగా వెలుగుతున్నది. ఆ సొగసులు, ఆ దర్బారులు, వరివైభవం, చూసివచ్చిన పాశ్చాత్యుల కళ్ళకు మిరుమిట్లు గొల్పాయి. 1586 లో అక్బరు చక్రవర్తి ఆస్థానానికి ఎలిజబెత్ రాణి జాన్ న్యూబెరీని తన ప్రతినిధిగా పంపింది. అప్పుడే "మొఘల్" అన్న పదం "గణనీయవ్యక్తి, స్వేచ్ఛాతంత్రుడైన చక్రవర్తి" అన్న అర్థాన్ని సంపాయించుకుంది. "ఫర్మానా" కూడా అటువంటిదే. మొఘలు సార్వభౌముల ఆస్థానానికి తెల్లవారి రాకపోకలు అత్యంత రహస్యంగా యథేచ్ఛగా సాగిపోతుండేవి. సూరత్ లో మొట్టమొదటిసారిగా ఆంగ్లేయులు తమ ఈస్టిండియా కంపెనీని స్థాపించుకోటానికి, వణిజులు తమ ప్రాభవాన్ని పెంపొందించుకోటానికీ, ఉదారహృదయులైన ఆ ఢిల్లీ నవాబులు "ఫర్మానా"లు జారీ చేస్తుండేవారు.

మొదటే మురిపించారు. ఆంగ్లేయుల జీవన విధానానికీ, మన జీవనవిధానానికీ వారి సంస్కృతికీ మన సంస్కృతికీ హస్తిమశకాంతర భేదమున్నది. ఈ భేదాన్ని అంచెలంచెలుగా అధిగమించటానికి "దుబాషీలు, మున్షీలు, సమూర్తాలు" అవసరమైనారు ఆంగ్లేయులకు ఇటువంటిదే తెలుగుమాట "భోయ్" (Boy) కూడా పల్లకీలు మోసేవారిని తెలుగువారు 'భోయీ' లని పిలుస్తుంటారు ఆ భోయీ, చివరకు బోయ్ అయింది అర్థం మారింది "పక్కీర్, డోగీ, రాజా, మహల్, పాలంక్విన్ ధోనీ, మ్యాంగో, బన్యన్, టేక్, సంబూర్, బజార్" ఇవన్నీ అప్పట్లో ఆంగ్లేయులకు క్రొత్తగా పరిచయమైన పదాలు

ఈ పదునేడవ శతాబ్దంలో ఆంగ్లేయులు భారతీయులకు సమానప్రతిపత్తి నిచ్చి గౌరవంతో, ఆదరంతో సందర్శించారు భారతీయ జీవనవిధానాన్ని తెలుసుకోవడానికి ఎంతో ఆసక్తి చూపించారు హిందూమతాన్ని, హిందువుల దైవభక్తినీ ఖండించలేదు. హిందూ ముస్లిము పండుగలు—"హోళీ, దివాళీ, మొహరం, రామదాస్"—లను కూడా తమ భాషలోకి చేర్చుకున్నారు భోజనంలో వస్త్రధారణంలో భారతీయుల ననుకరించారు "బన్యన్ షర్ట్స్, లాంగ్ డ్రాయర్స్, కాంగీ క్యాప్స్, బన్యన్ కోట్స్, మూర్ మెన్స్ ట్రౌజర్స్" వుండేవి ఆ రోజుల్లో.

1700 నుండి 1800 వరకు

పదునెనిమిదవ శతాబ్దంలో ఆంగ్లంలోకి ఎగుమతి చేసిన మాటలు క్రిందటి శతాబ్దంలో వాటికన్నా చాలా తక్కువ. అదికాక తీసుకున్న మాటలకి కూర్పులూ, చేర్పులూ, మినహాయింపులూ చేసి అనేక క్రొత్త మాటలు సృష్టించారు. ఆ తరువాత ఈ శతాబ్దంలో, పూర్వార్ధంలో 20 మాటలు మాత్రమే ఇంగ్లీషులోకి ప్రవేశించగలిగితే అదే శతాబ్దం ఉత్తరార్థభాగంలో 140 దాకా ప్రవేశార్హతను సంపాదించగలిగాయి.

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

1750 ప్రాంతాలవరకూ కూడా ఆంగ్లేయులు తమ వర్తకంమీదనే బాగా దృష్టి వుంచారు. యుద్ధాల జోలికి బాగా పోలేదు. అందుచేత వ్యాపారానికి కావలసిన మాటలను ఇదివరకే తీసుకుని వుంచెసిందేత వారికి క్రొత్త మాటలు తెచ్చుకోవలసిన అవసరం లేకపోయింది. ఏవో కొద్ది మాటలు "కాట్, బంగళా, కెర్సిమెర్, దస్తుక్" లాంటివి మాత్రమే తీసుకోబడ్డాయి.

అయితే తీసుకోబడ్డ మాటలు విశేషార్థాలతోనూ వేళాకోళాలా హాస్యాలతోనూ, కొన్ని కొన్ని సమయాల మిశ్రమాయింపులలోనూ విశేషంగా వినియోగింపబడ్డాయి ఉదా "బెంగాల్ సిల్క్, మ్యాంగోబర్, పాగోడ్ గాడ్, ఇండియా పెప్పర్, నవాబ్ మేకర్, మహారాటాడిచ్, సిపాయ్, ఛీఫ్, ఇండియా సైన్, నవాబిజమ్, నవాబ్‌షిప్"

కానీ, వ్యాపార పదాలు ఈ శతాబ్దంలో ఎంత తక్కువగా వున్నాయో, రాజకీయ సైనిక పదాలు అంత ఎక్కువయ్యాయి. "సిపాయ్, సిబ్బంది, టెలింగా, రిసాలాహ్, లూటీవాలా, దివానీ" వంటివి ఈ రకానికి చెందినవి. ఈ విధంగా సైనిక పదాలు వృద్ధి కావటం, ఆంగ్లేయులు భారతీయుల మధ్యగల సంబంధాలు ఏ స్థితిలో వున్నాయో విశదీకరిస్తుంది. మొదట్లో ఆంగ్లేయులకు ఆంగ్ల సిపాయీలే ఎక్కువగా వుండేవారు. కానీ చివరకు ఈ ఆంగ్ల సిపాయీలే చిన్నరకంగా జమీందారుల్లాగా సంచరించడంతో సుబేదార్లతో, హవల్దార్లతో, జమేదార్లతో, నాయక్‌లతో భారతీయ దళాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ శతాబ్దంలోనే విచిత్రమైన క్రొత్త పదాలు రెండు జనించాయి. 1 బ్లాక్ హోల్, 2 బ్లాక్ హోల్ ఆఫ్ కలకటా కథ అబద్ధమైనా ఆ పదం ఎంత సంచలనాన్ని, దుమారాన్ని కల్గించవలెనో అంతటిని కల్గించింది. జనానాలో ఘోషా స్త్రీల ఆనందం నిమిత్తమై "నాచ్" ప్రవేశపెట్టబడింది. ఇటువంటి జాతికి చెందిన పదాలే "చిలుం, హుక్కా, ఖేదా"లు.

1800 నుండి 1900 వరకు

ఈ శతాబ్దంలో పదాల ఎగుమతి దిగుమతుల వ్యాపారం బాగా ఎక్కువైంది. క్రిందటి శతాబ్దం కన్నా, కొంత తొందరగా మాటలకు మాటలు పుట్టి కాకుండా పరాపరి సంస్కృతంనుంచే అవి వృద్ధి అయినాయి. ఈ శతాబ్దంలోనే మొట్టమొదటి సారిగా "ఇండో-యూరోపియన్" అన్న శబ్దం వినబడింది. ఈ శతాబ్దంలో మరొక్క విశేషం ఏమిటంటే, గతంలోలాగా కాకుండా, పరాపరి సంస్కృతంనుంచే అనేక పదాలు గ్రహించబడ్డాయి. "ఉదా సంధి, గుణ, స్వరభక్తి, దేవనాగరి" ఇత్యాది. ఇంత వరకూ భాషా విజ్ఞానానికి చెందిన పదజాలమే విశేషంగా ఆంగ్లంలోకి తీసుకోబడింది. కాని ఈ శతాబ్దంలో భారతీయ వేదాంతశాస్త్రం నుంచి ప్రాముఖ్యాన్ని సంపాయించుకొంది. భారతీయసంస్కృతి, వాఙ్మయం, హిందూమతం తదితర పదజాలాన్ని ఆంగ్లానికి దత్తత చేసినవి "బ్రాహ్మణ" అన్న శబ్దానికి ఉచ్చేల సంతతి కలిగింది "ఉదా: బ్రాహ్మణిక్ ఫిలాసఫీ, బ్రాహ్మనికల్, బ్రాహ్మణి-బిగ్-బ్ర

18వ శతాబ్దం చివరి భాగంలో "వేద, రిగ్వేద, అవతార్, గురు, తంత్ర," లాంటి పదాలు, 19వ శతాబ్దంలో "యుగ, అమృత, భక్తి, స్తూప, బుద్ధిజం, కర్మ, దేవ, మహాత్మ, మేళా, పూజా, సంహిత, సంస్కార, ఉపనిషత్, విమాన" లాంటి పదాలు ఆంగ్లానికి బలాన్ని చేకూర్చాయి. ఇట్లా చేరి, తమ భావపుష్టి కలించడాన్ని ఓవెన్ బార్ఫీల్డ్ మున్నగు వారెందరో సమర్థించారు అయినా "కర్మ, ధర్మ, మాయ" ఇత్యాదికి ఆంగ్లంలో సరియైన అర్థాన్నిచ్చే మరో పదాలేవీ వారు సమర్థించవ మొక వింత కాదు

ఇంక సిపాయీలయుద్ధం, ఆఫ్ఘన్‌యుద్ధం సిపాయి తిరుగుబాట్లు మరికొన్ని పదాలను చేర్చినవి ఇంగ్లీషులోకి ఉదా: "పుక్రి, జెజైల్, పాంసి, చుప్పట్, లోటా, ఘంటీగార్" వంటివి ఆదీగాక పైతరగతికి చెందిన పదాలు—బంగీ, పచీసి, తమాషా, బంగాయస్ హూలాబూక్, టూన్—అనేకం.

ఇరవయ్యో శతాబ్దం

ఈ శతాబ్దంలో, ముఖ్యంగా భారతస్వాతంత్ర్య సమరం, ఇంగ్లీషులో మన పదాలు చేరడానికి చాలా వరకు దోహదం చేసింది. ప్రథమ ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామాలు "అర్ఖ్‌స్లాంగ్" ఏర్పడడానికి కారణమయ్యాయి "బొకాటీ, దర్, చలో, అచ్ఛంగ్,

డేశో, గన్‌వాలా" లాంటిగా పుట్టిన పదాలలో కొన్ని మాత్రమే. ఇక మహోత్కృష్ట ఉద్యమం "అహింస"కు ప్రచారాన్నిచ్చింది

ఆ తర్వాత హిందూ మహమ్మదీయుల కలహాలు, పాకిస్తాన్ అవతరణం "పాకిస్తాన్ పాకిస్తానైజేషన్, గూండా, గూండాయిజమ్" మొదలయిన మాటలను అందరికీ తెలియజెప్పాయి

ఏమైనా భారతదేశం రిపబ్లిక్‌గా అవతరించడంతో, ఎటువంటి మార్పులు భారతాంగ్ల భాషల మధ్య కలుగుతాయో చెప్పడం కష్టం కాని ఇప్పుడు ఈ రెండు దేశాలమధ్య వున్నటువంటి సుహృద్భావమే గనక కలకాలం నిలిచివున్నట్లయితే, భారత భాషలు ఆంగ్లభాషా సంపర్కంతో అభివృద్ధి పొందగలవనీ, భారత భాషల సంపర్కంతో ఆంగ్లభాష కూడా మూడు పూవులూ ఆరు కాయలూ కాయగలదనీ మాత్రం మనం నిస్సంశయంగా ఆశించవచ్చు

4

ఇంతవరకూ ఆంగ్ల, తమిళ, మళయాళీ, గుజరాతీ, నేపాలీ, హిందూస్తానీ పదాలు ఏ కారణాల చేత, ఎన్నికాలంగా ఆంగ్లంలోకి తీసుకోబడ్డాయో అన్న విషయాన్ని గూర్చి తెలుసుకున్నాం ఈ వ్యాస భాగంలో తీసుకోబడిన పదాలు ఎట్టిమార్పులకు గురి అయిందీ, ఈ మార్పులు చేయడంలో ఏదైనా పద్ధతి అవలంబింపబడిందా, లేదా అన్న విషయాలను గురించి తెలుసుకుందాం

మచ్చుకు కొన్ని Pattans Psthans Ras. bootes Rajputs అనీ, సర్ థామస్ రో Cytore Chittore Umbras Omrahs అనీ, జాన్ ఫ్రయర్ Medapollon Madhavapalem. Shawjhan Shahjehan అనీ ఈవిధంగా విదేశయాత్రికుల వ్రాతల పదాలలో 'స్పెల్లింగులో' భేదముండడానికి కారణం వారికి భారతీయభాషలగురించి సమగ్రమైన జ్ఞానం లేకపోవడమే. ఆయా విదేశయాత్రికులు భారతదేశాన్ని గూర్చి పరాయివారల ముఖతః వినడమే కాని, ప్రత్యక్షంగా ఈ దేశాన్ని చూచి, ఇక్కడి పరిస్థితులను గమనించినవారు కారు. అయితే పర్షియన్, హిందూస్థాన్ భాషలను క్షుణ్ణంగా నేర్చుకున్న థామస్ కోర్‌యాట్, జాన్ మిల్డెన్‌హాల్ వంటివారు లేకపోలేదు. కాని వారు చాలా తక్కువ.

కాని 19వ శతాబ్దం వచ్చేసరికి పరిస్థితులు కొంచెం మారిపోయాయి. భారతదేశం ఇంగ్లండు ఆధిపత్యం క్రిందకు రావడంతో బహుళ సంఖ్యలో ఆంగ్లేయులు ఈదేశానికి రావడమూ, ఇక్కడ భారతప్రజలనూ, వారిభాషలనుగూర్చి సమగ్రపరిశీలన చేయడమూ జరిగింది ఇంతవరకు ఉచ్చారణ (Pronounciation) కి ప్రాముఖ్యం యిచ్చినవారల్లా ఇప్పుడు 'స్పెలింగు'కు కూడా ప్రాముఖ్యం యివ్వడం ప్రారంభించారు. సర్ విలియం జోన్సు వంటి పెద్దలు ఈ మార్పుకోసం బాగా కృషి చేశారు అయితే అక్కడక్కడా కొందరు తెలివితక్కువవారు లేకపోలేదు "భుద్ధ అనేవారు బుద్ధ అనడానికి; బాబర్ అనడానికి భాబర్ "

అయితే ఇరవయ్యో శతాబ్దం వచ్చేసరికి The Society for pure English వారు, దిగుమతి చేసుకున్న మాటలకు సరియైన ప్రతిపత్తి నిచ్చి, రూపకల్పన చేయడంలో మంచి కృషి చేశారు. పైగా భారతీయపదాలు కూడా పెద్ద మార్పేమీ లేకుండానే, ఆంగ్ల వ్యాకరణ చట్టంలోకి ఇమిడిపోయాయి. కాని ఆ రూపదాలకు "ఫలానా నామవాచకం, ఫలానిది క్రియ" అని చెప్పడంలోనే కొంచెం కష్టమైంది.

సాధారణంగా ఏ భాషలోనైనా నామవాచకాలే ఎక్కువగా వుంటాయి. ముఖ్యంగా, హిందీ, ఉర్దూవంటి భాషల్లో నామవాచకాలు పుంలింగాలుగానో, స్త్రీలింగాలుగానో వుంటాయి. ఆ విధంగానే "రోటి" స్త్రీలింగమయితే, "చా" పుంలింగం— "తమాషా" పుంలింగమయితే "చిట్టి" స్త్రీలింగం. కాని ఆంగ్లంలో, పదాలకు వాటివాటి అర్థాన్నిబట్టి మాత్రమే, లింగనిర్ణయం చేసినారు.

ఆంగ్లంలోకి విశేషణాలు కూడా చాలనే తీసుకోబడ్డాయి. ఉదా: బెంగాలీ మాటలు, కచ్చా, పక్కా

కాని క్రియాపదాలను గ్రహించడం మాత్రం అంత సులభంగా జరిగింది కాదు. కొన్ని కొన్ని నామవాచకాలకు "—Age; - dom; - ism" చివర చేర్చారు. ఉదా: డకాయిటేజ్; బాబూడమ్; బ్రాహ్మనిజమ్; ఇత్యాది.

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

క్రియాపదాలకు చివరన ing చేర్చారు ఉదా: బాటింగ్, సలామింగ్.

కొన్నిచోట్ల క్రియలనే నామవాచకాలుగా ఉపయోగించారు. ఉదా: పొంఘా డేర్. మరి కొన్నిచోట్ల నామవాచకాలనే క్రియలుగా ఉపయోగించారు ఉదా: నాచ్, సంకో, టామ్ టామ్

మరికొన్ని, విస్తృతమైన అరగాంభీర్యాన్ని పొందగలిగినాయి ఉదాహరణకు 'అనకొండ' అన్న పదాన్ని తీసుకోవచ్చు మొదట్లో సింహళంలో ఒక నీటి పామును "అనకొండ" అనేవారు కానీ రాను రాను ఏపామైనా సరే, తన కందిన ఆహారాన్ని నలిపి పెట్టకుండా మొత్తం మొత్తం మింగుకొనేది వున్నట్లయితే, దాన్ని 'అనకొండ' అని పిలవడం ప్రారంభించారు ఇలాగే విస్తృతపర్చబడిన అర్థాలతో "బందీకూట్ (తెలుగు పంది కొక్కు), బంగాళా, ఫకీర్, కోహినూర్, ఖరక్షన్" మొదలైన పదాలు వాడబడుతున్నాయి

మరికొన్నిచోట్ల, పదాలయొక్క అర్థం సంక్షిప్తం చేయబడింది "నవాబ్, బాబూ, క్యాలికో" మొదలైన పదాల అర్థం ఇలా సంక్షిప్తం కావడానికి లోనయింది.

మరికొన్ని సందర్భాల్లో కొన్ని కొన్ని పదాలు తమ పూర్వపు అర్థాన్ని కోల్పోవటకు వచ్చాయి "ఉదా: బీటల్ నట్, కూలి, గాడీ, జంగిల్, లూట్, మ్యాంగ్" మొదలయినవి

ఏమైనా ఇటువంటి పరిణామాలన్నీ కూడా సజీవమైన భాషలో జరుగుతూనే వుంటాయి ఇంగ్లీషు నుంచి తెలుగులోకి దిగుమతి చేసుకోబడిన పదాలకు కూడా ఇదే గతి సంభవించింది అది సహజంకూడా!

5

ఈ వ్యాసం మొదట్లో సూచించినట్లుగా, కొన్ని క్రొత్త పదాలు ఒక భాషలో చేరినప్పుడు, ఆ పదాలు బాగా వ్యాప్తిలోకి రావాలి అంటే, ఏతద్భాషలోని రచయితలే ప్రముఖపాత్ర వహించాలి. ఆ పదాలకు బాగా ఆదరణా వ్యాప్తి లభిస్తే, క్రమేణా [illegible] చెల్లుబాటుగా [illegible]

అయితే ఆంగ్ల రచయితలు మాత్రం స్వపరభేదాన్ని పాటించకుండా, అవసరమైనప్పుడెల్లా విదేశీపదాలు వాడేవారు వాడుతున్నారు ప్రతిపదానికి ఒక క్రొత్త సొగసును ఒక క్రొత్త శక్తిని ఇచ్చారు ఆంగ్లసాహిత్యంలో దిగ్గంతులైనవారిచేత ఈ పదాలు వాడబడటంచేత, అవి ఆ కవిపుంగవుల పదికాలాలపాటు నిలిచిపోయే తమతమ గ్రంథాల్లో ఈ పదాలను ఉపయోగించడంచేత, ఆంగ్లభాషా ప్రపంచంలోకి ప్రవహించిన భారతీయ పదజాలం ఎక్కువ కాలం నిలిచివుండగలదని మనం ధైర్యంగా చెప్పకోవచ్చు

ఈస్టిండియా కంపెనీ భారతదేశానికి రాక పూర్వమే, భారతీయపదాలు కొన్ని, ఆంగ్లేయులచేత స్వీకరించబడాయి ఉదా —అల్లం, బెరిల్, జింజర్, రైస్, సుగర్, పాంథర్ —ఈ మాటలన్నీ కూడా గ్రీకు ల్యాటిన్ ఫ్రెంచిభాషలద్వారా ఆంగ్లంలోకి ప్రవేశించాయి ఆంగ్లకవుల రచనలనుంచి ఒక్కొక్కటిగా ఉదాహరిస్తాను

ఛాసర్ The Hous of Fame 1 1288 'Walles of berile'

మార్లో 'సుగర్' అన్న పదాన్ని ఉపయోగించాడు డిటో, II 1 600 'రైస్' అన్న పదాన్ని కూడా ఇతనే మొటగా ఉపయోగించాడు rice porridge, The Jew of Malta III IV. 1368

షేక్స్పియర్ 'పెప్పర్' అన్న మాట ఉపయోగించాడు 'pepper-ginger bread' Henry IV III 1 260, 'pepper Corn Henry IV III III 9 [1] క్రియగా కూడా ఆ మాట నుపయోగించాడు

ఇన్ని పదాలను గురించి మనం ముచ్చటించుకొంటున్నాంగాని, హిందూదేశానికి "ఇండియా" అన్న పేరెల్లావచ్చిందో మనం చర్చించలేదు పాకిస్తాన్ లాగా, హిందూస్తాన్ అని మనం ఇప్పటికీ వ్యవహరిస్తున్నా పాశ్చాత్యులందరూ కూడా 'ఇండియా' అనే భారతదేశాన్ని పిలుస్తున్నారు ఇండియా అన్న పదం సంస్కృత 'సింధు' పదంగా వచ్చింది సంస్కృతం నుండి పర్షియాకు, అటుపై గ్రీక్, అక్కడనుండి ల్యాటిన్, అక్కడనుండి ఆంగ్లంలోకి ప్రవేశించింది ఓల్డ్ ఇంగ్లీషులో "ఇండియా, ఇండియాస్, ఇండిస్క్" అన్న మాటలు కన్పిస్తున్నాయి కానీ 1200 1600 కాలంలో ఇండియా అన్న మాటపోయి "ఇండే, ఇండె, ఇండ్" అన్న మాటలు వ్యాప్తిపొందాయి. ఛాసర్ 'ఇండే' అన్న పదాన్ని ఉపయోగించాడు స్పెన్సరు కూడా అదే పదాన్ని స్వీకరించాడు అయితే ఒక్క చోట మాత్రం [2] "ఇండియా" అన్న మాటనెల్లాగో అతను ఉపయోగించడం జరిగింది అతనంతరం తూర్పు పశ్చిమ ఇండీస్ దీవులు కాలంగా ఈ మాట మరింత వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. మిల్టన్ మహాకవి కాటన్ ద్వార సందర్భంలో మొగల్ ప్రస్తావన తీసుకువచ్చాడు 3

---

1 "I am pepper'd, I warrant for this world" Romeo & Juliet III 1 104

2 The Faerie Queene II 72,5

3. Paaradise Lost. II 1 4

"బెంగాలా, మద్రాస్, మలబార్, ఆగ్రా, లాహోర్, గంగెస్, ఇండస్, హైడాస్పస్ (జీలం నది)"[1] మొదలైన పేర్లు ఉపయోగించాడు.

ఇంక 'ఇండియన్' అన్న పదాన్ని మొట్టమొదటసారిగా ఉపయోగించే గౌరవం డ్రైడన్‌కు దక్కింది 1 అంతేగాక అతను ఔరంగజేబుతో వ్రాసిన నాటక మొకటి వుండనే వుంది

18వ శతాబ్దంలో, తిరువాన్కూర్‌లో పుట్టి, తన యౌవన ప్రథమార్థంలో ఇక్కడ ఉద్యోగం చేసిన రాబర్ట్ ఆర్మ్, ఎడ్మండ్ బర్క్ ఇద్దరూ ఎంతగానో భారతీయ పదజాలాన్నాదరించారు ఒకరు ఈ దేశ వాసులతో కలిసి మెలిసి ఇక్కడి భాషా సౌందర్యాన్ని ప్రశంసిస్తే, మరొకరు అదేమీ లేకుండానే, విదేశంలో వుండికూడా దక్కటి విమర్శనా జ్ఞానంతో, తప్పటడుగు వేయకుండా భారతీయ పదాలమీద స్వారీచేశాడు

డేనియల్ డీఫో ఫాక్స్, వాల్పోల్, స్మాలెట్ మొదలయిన వారంతా ఎక్కడో అక్కడ ఏదో ఒక సందర్భంలో భారతీయ పదాన్ని వాడేవున్నారు

పద్దెనిమిదవ శతాబ్దం చివరి భాగానికల్లా మహాపండితులైన "సర్ ఛార్లెస్ విల్కిన్స్, నథానియల్ హాల్ హెడ్, అలెగ్జాండర్ డౌ, సర్ విలియం జోన్స్, అలెగ్జాండర్ హామిల్టన్" ప్రభృతులంతా ఇండియన్ వ్యవహారాలమీద పుస్తకాలు రాసి, భారతీయ భాషల నాదరించి, అంటి పదాలతో తమ సాహిత్యాన్ని కలిపుకొన్నారు ఏ తప్పూ లేకుండా వాడారు

ఇక పందొమ్మిదవ శతాబ్దంలో నవలా రచయితలూ, విమర్శకులూ, కవులూ, చరిత్రకారులూ, యాత్రికులంతా భారతీయ భాషల సౌష్ఠవాన్ని గుర్తించి, ఆయా పదాలను వాడుకొన్నారు

స్కాట్, సౌథే, బైరన్, మెకాలే, థాకరే, కిప్లింగ్, సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డ్, సర్ జి ఓ, ట్రెవెల్యన్, జేన్ ఆస్టిన్, టి యస్ ఎలియట్ ఇలా ఎంతమందినైనా చెప్పవచ్చు వారు వాడిన పదాల జాబితాలనుండి "బనియన్ టీ, అమృత, దినా, హిందూస్తానీ, థగ్, పటేల్, పంకా, ఫకీర్"లాంటి వాటి నెన్నైనా చూపించవచ్చు

2సర్ వాల్టర్ స్కాట్ భారతదేశాన్ని గూర్చిన మొట్టమొదటి నవల వ్రాశాడు సథే హిందూ స్త్రీలనూ, దేవతలనూ తన కావ్యాల్లో చిత్రించాడు 3

కానీ కిప్లింగ్‌లాంటివారు హిందూదేశంమీది అభిమానంతో తమ తమ గ్రంథాల్లో వాడిన మాటలన్నీ కూడా సర్వజనులకూ అవగాహనయోగ్యం కాలేదు. చాలా మాటలు "బాలఖా, ఖైదీ, సాహిబా, జల్దీ, జాదూ" వంటివి వచ్చిపోయాయి

అయితే ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో ఒక విచిత్రమైన పరిస్థితి వచ్చిపడింది. ఆంగ్లేయులు మనదేశాన్ని గూర్చి, మన జీవనాన్ని గూర్చి కథావస్తువులు తీసుకుని ఆంగ్లంలో రచనలు చేయడానికి బదులు, భారతీయులే రవీంద్రులు చూపిన బాటలో, భారతీయ జీవితాన్ని యథాతథంగా చిత్రిస్తూ రచనలు సాగిస్తున్నారు

ప్రముఖ నవలారచయితలైన శ్రీ కె ఎ అబ్బాస్, డా ముల్క్ రాజ్ ఆనంద్, శ్రీ ఆర్ కె నారాయణ్ లాంటివారు చేస్తున్న కృషివలన ఆంగ్లానికి ఒక క్రొత్త జీవం వస్తున్నది అంతేగాక ఈ పత్రికల యుగంలో పత్రికా రచయితలు వహిస్తున్న పాత్ర మరీ ముఖ్యమైంది కావటంతో, ప్రముఖ పత్రికా రచయితలయిన శ్రీ కుందూరి ఈశ్వరదత్తు మొదలయినవారి ఉద్యమాలతో భారతదేశం ఆంగ్ల భాష అనే అద్దంలో తనను తాను సగర్వంగా చూచుకొంటున్నది

ఇదే పదికాలాలపాటు వర్ధిల్లాలి రాజకీయంగా దేశపరిస్థితి ఎట్లున్నా భాషల సంపర్కంలోనే, ఒక క్రొత్త చైతన్యం పొంగులు వారుతుంది అప్పుడే అటు ఆంగ్లమూ, ఇటు భారతదేశ భాషలూ వర్ధిల్లేది! తథాస్తు *

---

1 Marriage ala Mode IV 304

2 The Surgeon's Daughter

3 The Curse of Kehama

* ఈ నా వ్యాసరచనలో శ్రీ జి. సుబ్బారావుగారి Indian Word in English అన్న గ్రంథము చాలావరకూ తోడ్పడింది. ఇందుకు వారికి నా కృతజ్ఞతలు ఇంకా తోడ్పడిన గ్రంథాలు ఇవి

1 A Dictionary of American English on Historical principles

2 Daniel Jones' An English pronouncing Dictionary

3 H H Wilson A glossary of judicial and revenue terms and of useful words occurring in official documents relating to the administration of the Govt of British India.

పిట్టపోరు

శ్రీ గన్పిసెట్టి వెంకటేశ్వరరావు

పాత్రలు

రామానుజయ్య ఒక భూస్వామి వయస్సు 50
నారాయణయ్య - అతని బావమరిది,, 40
నాంచారమ్మ - అతని చెల్లెలు ,, 35
ఏడుకొండలు - అతని నౌకరు ,, 35
పేరయ్య - పెళ్లిళ్ళ పేరయ్య,, 40

కాలం: వర్తమానం స్థలం రామానుజయ్య ఇల్లు తెరఎత్తేసరికి రామానుజయ్య పడక కుర్చీలో పండుకొని పేపరు చూస్తుంటాడు సిర్కావి ధోవతి, బనీను, బొద్దు మీసం, హుందా అయిన విగ్రహం.

కొంచె మాగి, ఏడుకొండలు బయట నుండి వచ్చి లోనికి వెళుతుంటాడు

రామా ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! (బిగ్గరగా పిలుస్తాడు)
ఏడు : (ఆగి) ఇక్కడే వుండానండీ!
రామా : ఇక్కడే దచ్చావూ?
ఏడు అయ్యా! ఏంది బాబూ?
రామా : లోపలికెళ్ళి కొంచెం పొగాకుపాయ పట్రా
ఏడు : (వెళ్ళి పొగాకు తెచ్చియిస్తాడు)
రామా (చుట్ట చుట్టుకొంటూ) ఏడుకొండలూ!
ఏడు బాబూ!
రామా ఇవెంత రందుకో—ఇవ్వాళ తారీకెంతో?
ఏడు : ఇరయ్యైల పదేను బాబూ
రామా : (ఉలిక్కిపడి) ఆఁ! ఎంతన్నావ్!
ఏడు (చిత్తిరపోయి) పదేను బాబూ! ఏంది బాబూ?
రామా నాకో సంగతే గుర్తులేదు సుమా! (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ!
ఏడు ఇక్కడే వుండాను బాబూ!
రామా ఆ అచ్చిని పిలిచి ఇల్లూ, దొడ్డి అంతా శుభ్రం చేయించు.
ఏడు : చిత్తం (కొంచెం ఆగి) సంగతేంటి బాబూ!
రామా : ఇవ్వాళ తెనాలినుండి నారాయణయ్యగారు వొస్తున్నార్రా!
ఏడు నారాయణయ్యగారా! ఆయనెవరు బాబూ?
రామా : ఎవరేమిట్రా నీ బొంద! ఏడు తాలూకాల్లో యెంగుండని పేరుబడిరా! నారాయణయ్య గారయితే మహా కాకా అనుకొన్నావా?
ఏడు అనుకోలేదు బాబూ! కాని ఎందుకొస్తున్నారా అని
రామా నీ బుర్రలో సరుకు చాలా తక్కువరా!
ఏడు చిత్తం
రామా కాకపోతే ఏమిట్రా! మనింట్లో పెళ్ళికి కొచ్చిన పిల్లున్నాదా?
ఏడు నీవలాగా ఉన్నారు గందండీ!
రామా : ప్రస్తుతం వాడి పెళ్ళిసమయంలో బేరాలు జరుగుతున్నాయా ఈ మార్కెట్లో?
ఏడు చిత్తం జరక్కపోవటం కేంటి బాబూ! కోటూ! కొండా! కుందలరొంపల సమం చాలా బరపాగా జరుగుతోంటే!
రామా : (చిరునవ్వుతో) అవునా! మరి ఈ పరిస్థితులో యాత్రైఫైళ్ళ దూగస్నంది, వక బోటుదరి ఆసామీ మనింటికి వస్తున్నాడంటే, ఎందుకొస్తున్నాడో

ఏసు : (నవ్వుతూ) తెలిసిందిలెండి. అయన గారి దగ్గరనుండా చెప్పుకొచ్చిన ఉల్లి మ్మ గానుండా రన్నమాట!

రామ: ఓసి కోపం ఖర్మ! ఇష్టమున్నారా యుద్ధం!

ఏసు ఆc! గునకుండా దొక్కర్నారేగా బాబూ?

రామ ఏడ్చావులే పద తెలిసి.

ఏసు నిజ్జం (కొంచెం ఆగి) మీ పద్ధతి నాకేం నచ్చలేదు బాబూ!

రామ ఏం?

ఏసు : లేకపోతే ఏందండీ అమ్మగోరు బతుకు పాలించి ఏడా దల్లిపోయింది ఇల్లు మూర్తింటే బోసుగా ఉంటుందా? తొందరగా పిల్లాల పెళ్ళిచేసి, కోడలమ్మను తీసుకొస్తే యిలు కల కల లాడద్దనుకొంటే, మీ రేండో వచ్చిన సముందముల్లా ఏదో ఒక చెటే తిరగ్గొడతింటే, ఎట్టాగండి?

రామ తొందరపడితే యెలాగా? విచారించిన కొలది లేటు పెరుగుతుంటే

ఏసు : పెళ్ళొచ్చినోగా యెంతిత్తా మన్నారుబాబూ?

రామ (పెదవి ముట్టించి) అట్టే ఎంతో ఎక్కడిదిరా! వాళ్ళు పాతికలోపుగానే పలుకుతున్నారు

ఏసు పాతికంటే, పాతికొందలా బాబూ?

రామ ఛ! వందలేమిట్రా వందలు! వేలురా వేలు!

ఏసు (బుంగలు కొట్టుకొంటూ) పాతికవేలే! మరింకేం బాబూ—తొందరగా ముడెట్టెయ్యండి

రామ : ఒరేయి ఏసుకొండలూ!

ఏసు అయ్యా!

రామ (మోసం దువ్వుతూ) రామమజయ్య గారయితే కొసుకుంటేనే చాలు; నా దొంగ పనికిరాని దద్దమ్మయినా సరే, పాతికవేలకు చిలిగవ్వ తగ్గనురా! అందులో మనవాడు ప్లీడరు కాబోతుంటే

ఏసు (అదోలా మొహంపెట్టి) నిజ్జం

(బయటనుండి "ఏయ్ బండివ్వ! అవు బాయనా అవు" అన్నమాట—అట్టాక ఆగిన చప్పుడు వినిపిస్తాయి)

రామ : (కంగారుగా) మనవాళ్ళే బండి ఆగిందను కొంటూ చూస్తూ

ఏసు (వాకిలి దగ్గరకెళ్ళి) నిజ్జం. మన శాంతాంబ గారు దిగినారండీ

రామ (విసుగా) రాక పోయింది! ఇవ్వాళే దిగబడిందే!

ఏసు : (బయటకు చూస్తూ) శాంతమ్మగారూ! పాల బండి కొచ్చినారా?

శాం : అవున్నాయనా! పాసుబండి గంట లేటు, కూర్చుని కూర్చుని దుంప తెగిపోయింది. (లోనికొస్తుంది పాతాలపట్టైన లేమం చేతిలో వ్రేలాడుతుంటుంది.)

రామ ఏం చెల్లెమ్మా అంతా కులాసా?

శాం (పెట్టె క్రింద పెట్టి) ఆc, ఏదో ఇలా వున్నాం. నీ ఇంట్లో కుశలంగా వుంటుందా అన్నయ్యా? (బెంచీమీద కూర్చుంటుంది. ఏసుకొండలు పెట్టె తీసుకొని లోనికెళ్తాడు)

రామ భగ్వాలేదు ఉత్తరమయినా రాయకుండా హఠాత్తుగా వచ్చేశావేమిటమ్మాయ్?

శాం ఏదీ! వారంరోజులనుంచి ఇవ్వాళొ రేపో అనుకుంటుంటే, ఇప్పటికి పడింది ప్రయాణం. నిజంగా, దస్తున్నా ప్రా అన్నయ్య దాకిటో.

రామ : అవును పాపం మామూలుగా లేమంటున్నాడు?

శాం : ఏమంటాను, అన్న కొల్పకు తింటున్నాడు! చచ్చినవాడు గాగు, బ్రతికినవాడు గాగు ఉండాన పడి నా దుంప తెగేస్తున్నాడు—సరేగాని సత్తిగాడు పట్నంలోనే చదువుతున్నాడా?

రామ : ఆ

శాం : ఉత్తరాలన్నా రాస్తుంటాడా?

రామ ఎందుకు రాయడు?

శాం మరి సంవత్సరమున్నా పెళ్ళీడు వుందా, లేదురా అన్నయ్యా?

రామ వడి చదువు పూర్తిగావాలిగా! ఇప్పుడు పెళ్ళికెం తొందర?

శాం నీకేం నీకలాగే వుంటుంది. ఎదిగినపిల్ల ఇంట్లో పెట్టుకొని ఎన్నాళ్ళుకొం చెప్పు?

రామ : నిజమే మరి.

జాం : అందులో మీ బావ సంగతి తెలియకుండా లేదు దన్నయ్యా?

రామా : అవును తెలియం లేదుంది! తిక్క కయ్యాని మనిషి.

జాం : ఈ సంవత్సరం పిల్ల పెళ్ళి చెయ్యాలని గట్టి పట్టుదల మీదున్నారు. నువ్వు కొంచెం కూడా వుంటే, బయట సంబంధాలు కొన్ని చూస్తారని భయంగా వుంది.

రామా : చూసింది చూసేవాడు నీవాడే తేమాత్రం ఆగుతాడా?

జాం : అదేమిట్రా అన్నయ్యా! నువ్వు అలాగే అంటావ్? (గుక్కపట్టింతో) అసలు నీ వాలకం చూస్తే నాకు పుట్టింటి ఆశ లేకుండా చేసేటట్టున్నావే!

రామా : (చిరాగ్గా) ఇగుగో సాంబారమ్మా, వచ్చిన ఏడం లేదు, అప్పుడే ఏమిటే గొడవ?

జాం : మా దన్నయ్యా! నువ్వు నా పిల్లని పత్తిగాడికి చేసుకోడం ఇష్టం లేకపోతే, నేను నుయ్యో గొయ్యో చూసుకొని తీంటాను (ఏడుస్తుంది.)

రామా : సరేలే తర్వాత మాట్లాడదాం నిదానంగా ముందు నువ్వు లోపలికెళ్ళి కాస్త నెమ్మదించుకో.

జాం : మాట్లాడే దేముంది; ఏదయినా సరే నీతో అనుభవించుకోవాలి, ఈ ఇంట్లో నేను కంగ ముట్టాలి అంతే మనసులో ముద్దులా పెండుకు నాకేమాటా తేల్చిచెప్పు

రామా : చెబుతాగ్లే లోపలికెళ్ళు.

జాం : చెప్తాగ్లే నేనచ్చిందంటుకే తెలిసిందా? ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ! (అనుకుంటూ లోపలికెళుతుంది)

రామా : (అటూయిటూ తిరుగుతూ) పాడుపిల్ల ఇవ్వాళే దిగింది! అవతల నూకలయ్యగారొస్తుంటే (నారాయణయ్య వస్తాడు. ఖద్దరులాల్చీ, ధోవతి మల్లగా బాగా వుంటాడు. చేతిలో కేన్ వుంటుంది)

నారా : (నవ్వుతూ పలకరించి) ఏంబావా! తీరుబడిగా వున్నట్టున్నావే?

రామా : (అతన్ని చూడగానే ఉలికిపడతాడు) ఇదేమిటోయ్! నారాయణగా వచ్చావు? తొలకరి మెరుపులాగా!

నారా : (నవ్వుతూ) నీకళ్ళెం జారలేదు మరలేదుగా!

రామా : అంటేమాత్రం తప్పుతుందట్లే! కూర్చో అంతా కులాసేనా?

నారా : ఏదో నీదయవల్ల యిలా వున్నాం. నీవింట్లో కులాసాగా వుంటోందా? (మంచం వాల్చుకొని కూర్చుంటాడు)

రామా : అహా! ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ! (కుర్చీమీద కూర్చుంటాడు)

ఏసు : (లోపలనుండి) అయ్యా! (వచ్చి) ఏంటి బాబూ? ఓ నారాయణయ్యగారొచ్చారే! అంతా బాగుందారా బాబూ?

నారా : ఆ నువ్వు బాగున్నావా ఏసుకొండలూ?

ఏసు : బాగాకొంచెం తెగింది (సంచితీసుకొని లోనికి వెళతాడు)

నారా : ఏంబావా! కబుర్లేం చెప్పకుండా దిగులుగా కూర్చున్నావు? కొంపతీసి చెప్పొచ్చేవని కాదు గదా!

రామా : ఇక్కడేముంటాయి బాబూ కబుర్లు? బస్తీ నుంచొచ్చావు, నువ్వే చెప్పాలిగాని

నారా : ఆఁ, మనపట్నం చదువు ఈ సంవత్సరంతో ఆఖరేగా?

రామా : ఆఁ.

నారా : అసలు మీ అమ్మాయి కూడా రావాలను కొంది "అన్నయ్యను చూచి చాలాకాలం అయ్యింది, ఇపుడు ఒకసారి చూసి వస్తానండీ!" అని గోల చేసింది ఇద్దరం బయలుదేరితే ఇంటిదగ్గర కేలాగని నేనే వచ్చాను.

రామా : అయ్యో పాపం! చార్జీలు కూడా ఎక్కువవుతాయిగా!

నారా : (నవ్వుతూ) నీకెంత పొదుపుగా కూడబెట్టినా, నీకొడుక్కి, కోడలికేగా! నీ కట్నపు బాధ్య దేముయినా వుంది గనక నా!

రామా : అందుకే బాగా కూడబెట్టు. (ఇద్దరూ నవ్వు కొంటారు.)

నారా (జేబులోనుండి సిగిరెట్ తీసి ముట్టించి) చూడు బావా! అసలు నే వచ్చిన పనేమిటంటే

రామా తరవాత తీరుబడిగా మాట్లాడుకుందాం గాని, లోపలికెళ్ళి స్నానం పానాదులు ముగించుకో ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ.

ఏసు (లోపలనుండి) వస్తున్నానయ్యా

నారా ఆఁ ఫర్వాలేదులే టిఫిన్ దండిగానే పడింది. (కొంచెమాగి) మా అమ్మ బొత్తిగా మంచాన పడిపోయింది బావా! ఏవేళ కెలా వుంటుందో! అందుకని ఆమె కళ్ళముందరే ఆ కొస్త ముచ్చటా జరగాలని గోలచేస్తోంది

ఏసు (వచ్చి) వోయ్ బాబూ?

నారా మా అమ్మగార్రా ఏమైనా సరే, ఈమాఘంలో సత్యానికీ, శారదకూ పెళ్ళిచెయ్యాలి తప్పదు బావా!

ఏసు: కానియ్యండి బాబూ! మా పక్కని కోడా! చిలకా గోరింకల్లాగుంటారు.

నారా (ముసిముసిగా నవ్వుతూ) ఏం బావా? ఏమంటావ్?

రామా నాదేముంది బాబూ! అల్లుడూ మామా యిష్ట పడితే, నా అభ్యంతర మేముంటుంది?

నారా వాడిమొఖం వాడికేముంది! మన మంచేస్తే వాడు కాదంటాడ గనక? అయినా శారద వాడికేంపరాయిదిగాదుగా! చిన్నప్పట్నుంచీ

రామా అలాగనకోయ్ నారాయణయ్యా! కాలం మారిపోయింది. ఈ మధ్య నాకూ అదే అనిపించింది "ఆడదిక్కులేని ఇల్లు అడవితో సమాన మంటారు" పిల్లవాడికి త్వరగా పెళ్ళిచేసి కోడల్ని ఇంటికి తెచ్చుకుందామని

నారా (విచారంగా) అవును బావా! మా చెల్లెలుండగా ఇల్లెంత కళకళ లాడుతుండేది! అందుకే నే.

రామా: మరి చెప్పేది పాంతం విను. ఆమాటే వాడితో అంటే "చదువు పూర్తయ్యేవరకూ, అలాంటి పిచ్చి ఆలోచన్లేవి చెయ్యొద్దు" అని తెగేసి చెప్పాడు.

నారా: చదువు ఈ ఏటితో ఆఖరేగా! చూడుబావా! నువ్వు నీకొడుక్కి నిదానంగా నచ్చచెప్పుకుంటావో నాకెందుగాని, ఈ సంవత్సరం ఆ కొస్త శుభం జరిపించక తప్పదు!

రామా: నేనూ అదే ఆలోచిస్తున్నాను ఆ తర్వాత మాట్లాడుకుందాం. నాక్కొంచెం పనుంది నేనలా వెళ్ళొస్తాగాని, నువ్వులోగా స్నానపానాదులు ముగించుకో. (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు: నేనిక్కడే వుండాను బాబూ! (నారాయణయ్యతో) నీళ్లు తోడమంటారా బాబూ?

నారా: ఊఁ.

(ఏసుకొండలు లోనికెళతాడు రామానుజయ్య ఉత్తరీయం భుజాన వేసుకొని, చుట్టముట్టించి చెప్పులు తొడుక్కొని బయటికెళ్ళిపోతాడు)

కాంతా: (వచ్చి) ఎప్పుడొచ్చావు నారాయణయ్య బావా?

నారా (చిరునవ్వుతో) ఓ మరదా! కాంతారమ్మొదినా! ఎప్పుడు రాక!

కాంతా నీకంటే రెండురోజులు ముందుగా వచ్చారు అంతా బాగున్నారా?

నారా ఆహా! పాలంపులయ్యాయా కాంతారమ్మొదినా!

కాంతా జనుము యింకా కొయ్యలేదు బావా! మా అన్నయ్యకు నిమిషం తీరటం లేదంటే నమ్ము!

నారా: మరి పని కోతల్లో వచ్చావు విశేషమేమిటి?

కాంతా విశేషాలేముంటాయి! మా అన్నయ్యను ఒక సారి చూసిపోదామనివచ్చాను ఏం రాకూడదా?

నారా ఆఁ ఆఁ ఎంతమాట! అన్నా, చెల్లెలు రాకుండా ఎలా? సరేగాని పిల్ల పెళ్లికొచ్చింది కదా! ఈ సంవత్సరమన్నా పప్పన్నా అన్నయ్యా?

కాంతా భగవంతుడు చల్లగా చూస్తే చేద్దామనే అనుకొంటున్నాను మరి మీ శారదపెళ్లి ఈ సంవత్సరం చేస్తున్నారా నారాయణబావా?

నారా మన చేతుల్లో ఏముంది? ఆలోచా రామద్దా?

కాంతా నీకేంలే ఉన్నమారాజువి! ఎలాగైనా చెయ్యగలవు.

నారా మాకేనా తెలివాన్ని?

ఏసు: (వచ్చి) మీకు నీళ్ళతోడాను బాబుగారూ!

శాంతా: లేదా స్నానం చెయ్యి ప్రొద్దెక్కింది.
(నారాయణస్వామి లోనికెళుతూంటాడు. శాంతా రమ్మ అతనికేసి మాచి మాచి తిప్పుతుంది)

శాంతా: (నెమ్మదిగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ.

ఏసు: అమ్మా!

శాంతా: నేను అన్నయ్యతో పెళ్ళివిషయం మాట్లాడ దానికొచ్చినట్లు మీయయ్యకు తెలియనివ్వకు

ఏసు: అందుకేనేం టప్పగోరూ మీరొచ్చింది?

శాంతా: ఉష్! నెమ్మదిగా మాట్లాడు వింటాడు. అందుకేలేరా!

ఏసు: సరేలెండమ్మా.

శాంతా: అక్క తంపులమారి మనిషి! మా అన్నయ్య మనసువిరిచేస్తాడనుకుమా!

ఏసు: చిత్తం

శాంతా: ఎలాగయినా తనమాటకుర్చి మా సత్తిగాడి పెళ్ళికి తగిలించాలని చూస్తున్నాడు.

ఏసు: అవునండీ! నిన్నిరాంగానే అయ్యగారితో ఆ రావుకొరకే మాటాడారు.

శాంతా: (ఆదుర్దాగా) మాట్లాడాడూ? అన్నయ్యేమన్నాడు?

ఏసు: నాకు సరిగా వినబడలేదుగానండి, పెత్తామిటయ్య గారు సరిగా సమాధానం చెప్పినట్టు లేరండి.

శాంతా: హమ్మయ్య! ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు: అమ్మా!

శాంతా: ఎవరెంత తన్నుకుచస్తేమాత్రం, నా అన్న నన్ను కాదంటాడ్రా?

ఏసు: ఎట్లాగంటారండి!

శాంతా: అయితే ఎంత బాకమురినయితే మాత్రం. అయినా ఇంకేం బాకమురినలే! మా అవినతో నే పోయింది వాళ్ళకూ మాకూ చుట్టరికం! ఏమం టావు?

ఏసు: (అయిష్టంగా) చిత్తం.

శాంతా: సరేగాని, బయటసంబంధాలేమయినా వస్తున్నాయా?

ఏసు: అయ్యో! రాకపోటం కేంటండీ? ఎటూ రొండా! వొందలు! వొచ్చేవాళ్ళోళ్ళ! లెంపలేదంటే వస్తుంది!

శాంతా: మరి మా అన్నయ్యేమంటున్నాడు?

ఏసు: ఉలుక్కుండా పలుక్కుండా అట్టానే వుంటారు.

శాంతా: చూడు ఏసుకొండలూ! చెబ్తున్నానంటే ఎవరికయినా ఆశ కలగొచ్చు. అందుకనే, ఏ విషయమైనా ఎలావుంటుందో, ఆ కొత్తమాట అని పించుకోకే వినదామని వచ్చాను. ఏమంటావ్?

ఏసు: చిత్తం. మా పెద్ద మంచాలోపనండి

శాంతా: మనమ్మాయిని చూశావుగా నువ్వు? ఎలా వుంటుందంటావు

ఏసు: బుల్లెమ్మగోరి కేంనండీ? చినమాటాడులాగుం టారు!

శాంతా: మా సత్తిగాడికి తగిందేనంటావా?

ఏసు: ఎంతమాట! మాచమ్ముద్ద పెళ్ళియ్యరండీ జంట!

శాంతా: ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ! నువ్వుకూడా మా అన్నయ్యకు నచ్చచెప్పాలిసుమా!

ఏసు: అంతకంటేనా అప్పమ్మగోరూ!

శాంతా: మా చెట్టునకాసిన జాంపళ్ళు తెచ్చాను నాలు క్కాయలిస్తాగాని తీసుకెళ్ళి పిల్లలకు పెట్టుకో

ఏసు: చిత్తం.

శాంతా: సరే, లోపలకెళదాం పదవ్. నారాయ ణయ్యకు నైవేద్యం పెట్టాలిగా మరి!

ఏసు: చిత్తం తప్పేదేంవుంగుండీ
(ఇద్దరూ లోనికెళుతూంటారు. రామానుజయ్య హడావుడిగా బయటనుండి వస్తాడు)

రాము: (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు: నే నిక్కడే వుండాను బాబూ!

రాము: బండొచ్చేటయిమయ్యింది. వాళ్ళొస్తార్రా!

ఏసు: ఓరు బాబూ?

రాము: రెడ్డొచ్చి మొదలాడన్నట్టుంది! ప్రొద్దు ట్నుండీ చెప్పిందిమ్రా?

ఏసు: గమితేలేదు బాబూ!

రాము: ఎందుకుంటుంది; వాళ్ళ బావ్వోలేదు! మాధ యాశ్వగారొస్తారని చెప్పలేద్రా?

ఏడు చిత్తం మరిచిపోయానండి

రాము ఏమిటలేదబ్బాయ్

శాంతా మాధవయ్యగారెవరన్నయ్యా?

రాము: (తడబడుతూ) అయనా అయన.. అయ నాక స్నేహితుడులే (ఏడు కోపంతో) ఒరేయ్! ఆ మందమతి లోపెట్టి, రెండు కుర్చీలు అవి తెచ్చిపెయ్యి అఁ, యూడు శాంచారమ్మ! కొత్త ఇల్లు చాలీ సుఖంగా కుదిరిందమ్మ నేను స్టేషను దగ్గర కెళు తున్నాను (అదుర్దాగా వెళ్లిపోతాడు)

శాంతా: (అర్థంగాని మొహంపెట్టి అలాగే నిలబడి వుంటుంది)

ఏడు (కుర్చీలు తెచ్చి వేస్తూంటాడు)

శాంతా: ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! ఈ మాధవయ్య లేమి టెవర్రా?

ఏడు: మీకు తెలకపోవటవ్వమ్మగారూ? మాధవయ్య గారంటే మా పెద బాబుగారిలే! ఏడు కాలా కాల తిరుగులేదు నవ్వులే నవ్వులు మాటలు తున్నయంట.

(హడావుడిగా అంతా సర్దుతూంటాడు)

శాంతా: (అనుమానంగా) అయితే ఇంత! అయన కెంత కాసన్నాడు?

ఏడు: మీకు తెలకపోటండీ! అయనంటే పిల్లలకెంత్రి గారండీ!

శాంతా (కోపంగా) సరిగా చెప్పరా వెధవా!

ఏడు ఇంకా చెప్పదేముందమ్మగారూ! వమందం కాయం కేసుకోటాని కొత్తుండాను.

శాంతా అఁ!

ఏడు అప్పుడండీ మన చిత్తం బాబుగారి కాయన మాటర్పి తొరంట.

శాంతా: నిజంగా నేనా ఏడుకొండలూ (ఆదుర్దాగా).

ఏడు: ఒట్టు! మీతోడు అప్పమ్మగారూ!

శారా: (లోపలనుండి వస్తూ) ఏమిట్రా ఏడుకొండలూ మాటాపుడి?

ఏడు: ఇయ్యాలో తొత్తున్నారుబాబూ!

శారా: ఇయ్యాలవారెవరు?

ఏడు: మనచిత్తమయ్యగారి కొచ్చాయ్య మామగో రండి. మాధవయ్యగారని, మా పెద్ద బాబు గారికే! అఁ

శారా: అఁ! ఏమిట్రా మళ్ళీ చెప్పేది నిజమేనా?

ఏడు: అవునుబాబో ఇద్దరే తెత్తారు మాదుకుగా.

శాంతా: (గుసుగుస్వరంతో) మాకేనా నారాయణయ్య కానా? మా అన్నయ్య నా కెంత ద్రోహం చేస్తున్నాడో!

శారా నేనెరి! చెప్పకోను శాంతార మొద్దిశా? (కుర్చీలో కూలబడతాడు)

ఏడు: (నవ్వుతూ) ఇల్లోల్లు చెప్పకోండి

శారా ఛ! పోరుయ్ వెధవగాడిదా! కొంపలు మునిగి మునుదుస్తుంటే నీకు నవ్వులాటగావుందే!

ఏడు చిత్తం. (లోనికెడతాడు)

శాంతా: మాడు నారాయణయ్య కానా

శారా: ఏమిటి శాంతా ఏమొద్దినా?

శాంతా సత్తిగాడు నాకొ స్వయాన అన్న కొడుకు.

శారా నాకు స్వయాన చెల్లెలి కొడుకు.

శాంతా అవునా! మరినాకు నాకయినా అల్లుడు కావాలి, లేదా

శారా నాకయినా అల్లుడు కావాలి!

శాంతా అంతేగాని పరాయి వాడిం చేసుంటుం దంటావా?

శారా ఏ గాడిదంటాడు! అన్నగార్ని చెప్ప తీసుకొట్టాలి.

శాంతా: మరి మా అన్నయ్య ధోరణి మాత్రే యిలా వుంది.

శారా: ధోరణేముందిలే! బెలకు చేలు కట్నా లొస్తుంటే

శాంతా: అందుకని అయినవాళ్ళని వదులుకొంటాడా?

శారా: ఆ మాట మీ అన్నయ్యనే అడుగు!

శాంతా అడక్క నాకేం భయమా? నిలేసి మరీ అడుగుతాను

శారా అలాగన్నావ్ బాగుంది. కావాలంటే నేను కూడా నీకు తోడు నిలబడతాను.

శాంతా: నీకు చెప్పాల్సింది అదే.

శారా: ఏది?

కాంతా : ఇద్దరూ మన మిద్దరం ఒక్క మాట మీద నిలబడి, అవతల మానవయ్యగారితో అన్నయ్య వియ్యం కుదరకుండా చూడాలి.

తారా : ఓ! తప్పకుండా. గట్టిగా నిలబడి అడుగుదాం. అడగడ మేమిటి, పోట్లాడుదాం

కాంతా : అలా చేస్తే తర్వాత మన విషయం..

తారా : ఆఁ, దానికేం మొచ్చెరే! నీ పిల్లయితే ఏటి నా పిల్లయితే ఏటిలా కాంతారమ్మొదినా?

కాంతా : నీ కడుపు చల్లగా మాటిచ్చు (బతుకు నారాయణమ్మ వొదినా!

తారా : సరేగాని, కాంతారమ్మొదినా! నా కడుపులో, దేముడు గోలపెడుతున్నాడు అన్నగత్రపాణిని మరి!

కాంతా : అయ్యో! నా మతిమండిపోను. దొర పోటలాపడి ఆమాటే మరిచిపోయాను సరసర (ఇద్దరూ లోపలికి వెడతారు. కొంచెం ఆగి బయట నుండి రామానుజయ్య, ఆయన వెనక పేరయ్య వస్తారు. పేరయ్య వేషం చెప్పాలా, చంకలో చింకి గొడుగు, చేతిలో సంచీ, చింకి కోటు, కొద్దిగా మాసినగడ్డం)

రాము : రాండి రండి. ఇలా కూర్చోండి.

పేర : (కుర్చీ మీద కూర్చుంటాడు ఏసు కొంచెం లోపలనుండి వస్తాడు)

రాము : (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు : ఇదిక్కడే వుండానుబాబూ!

రాము : ఆ సంచీ అదీ లోపల పెట్టు

ఏసు : చిత్తం. (పేరయ్యకేసి చూచి) దండాలు మానవయ్యగారూ!

పేర : (వెకిలిగా నవ్వుతూ) నేను మానవయ్యగారికి వ్యయాన బావమరిదిని. నా పేరు పేరయ్యంటారు

ఏసు : అట్టాగా! దమించండి బాబూ! మా అయ్యగోరు మానవయ్యగా రొత్తారంటేను.

పేర : అవును. వారు రాత్రిబండిలో తప్పక రాగలరు

ఏసు : చిత్తం

రాము : మళ్ళీ పేరయ్యగారికి మంచినీళ్ళు తోడరా ఏసుకొండలూ! (లోపలికి వెడతాడు)

ఏసు : చిత్తం (వెళ్ళిపోతుంటాడు)

పేర : ఇదుగో కొండలూ! (మెల్లిగా పిలుస్తాడు.)

ఏసు : నా పేరు ఏసుకొండలండీ!

పేర : ఆఁ అదే అదే నాకు సరిగా జ్ఞాపకం లేదు లే, ఏమీ అనుకోకు.

ఏసు : పరవాలేదు లెండి.

పేర : ఇదుగో అబ్బాయ్! మాట (ఒళ్ళు గోక్కుంటూ ఉంటాడు)

ఏసు : అయ్యా.

పేర : ఇలా దగ్గరగా రా

ఏసు : (దగ్గరగా వస్తాడు)

పేర : నీకు కొంచెం వేడి నా సైగా వుండాలి మరూ! (మెల్లిగా చెబుతాడు)

ఏసు : హీ హీ తావరగా నుండేంటి పేరయ్యగోరూ!

పేర : హుంఁ! బిగ్గరగా అనకోయ్ బాబూ! నువ్వేదో కుండివాడివని చెప్పకొంటే

ఏసు : పరవాలేదు లెండి. (సంచీ తీసుకొని వెళ్తాడు)

రాము : (లోపలనుండి పొగాకుతో వస్తాడు.) చుట్ట కాలుస్తారా?

పేర : అలవాటు కాల్చకాల్చాలో వాడి కేసేండి (చేతిలోనుండి పొగాకు లాక్కొని) (ప్రస్తుతం ఈ సంఘంలో సభ్యుడినయ్యాను (చుట్ట కాలుస్తాడు)

రాము : మానవయ్య బావగారుకూడా ఈ బండిలో వస్తారనుకొన్నాను (చుట్ట ముట్టిస్తాడు)

పేర : తప్పక వచ్చివుంటే వారేనండి. అనుకోకుండా రాత్రి మంత్రిగారు వచ్చారు ఎలక్షన్లలో గదండీ! వారిని సాగనంపే వరకూ వుండాలిగా మరి!

రాము : అయ్యో కాదు మరి! పెద్దవారితో పనయ్యె రాత్రికయినా తప్పక వస్తారంటారా?

పేర : మా మానవయ్య బావ మాట తప్పటం, అటు మార్లు మొబపాడి పోతే!

రాము : చిత్తం చూడండి పేరయ్యగారూ!

పేర : అయ్యా!

రామా: మా అమ్మాయినిగురించి చెప్పుకోవటం అంతగా బాగుండదనుకోండి—

పేర: ఫర్వాలేదు; సెలవివ్వండి.

రామా: నిజంగా మావాడు బుద్ధికి బృహస్పతి అంటే నమ్మండి.

పేర: చిత్రం ఊరు గొప్ప గొడవే చేయటాయెగదండి!

రామా: ఇక అందం విషయంలో ఆ విషయం నేను చెప్పనక్కరలేదు రండి కావాలంటే అమ్మాయిఫోటో ఇక్కడే వుంది.

పేర: అక్కర్లేదు కూడా. మిమ్మల్ని చూస్తే అమ్మాయి రూపం కళ్ళల్లో మెదులుతోంది సుమండి! ఆ బంగారు ఛాయ, ఆ విశాలమయిన నుదురు, చెంపకు చాయలేని కళ్ళు ఆ ఒడ్డు పొడుగూ ఒహో!

రామా: (పొంగిపోయి) చూచినట్లుగానే వర్ణించారు.

పేర: మరేమి టనుకొన్నారు మన బుర్రంటే! కర్మ గాలి ఈరోజు నా స్థితి కొచ్చానుగాని. చిన్నప్పుడు మా తాతగారంటుండే వారు— "ఒరే పేరినీడూ! నీ తెలివి తేటలముందు రాజాలే కూడా పనికిరావురా! నీరాతబాగుంటే, స్వతంత్ర మొచ్చిన తర్వాత నువ్వు తప్పక మంత్రి వయితీరతావురా" అని

రామా: అవును. అంతటి అర్హులు గాకపోలేదు.

పేర: అదృష్టరేఖ మనచేతిలోనుండి తొలగిపోయి యిలా ఏడుస్తున్నాను.

రామా: ఇప్పుడు మాత్రం తమ కొచ్చిన లోటేమిటి లెండి.

పేర: సరే, అవన్నీ తరువాత ముచ్చటించుకొందాం (పొడుం పట్టుపట్టి) ఇక అసలు విషయానికి వద్దాం. రామానుజయ్యగారూ! మన స్థిర చరాస్తుల ఫోకట్టా కొంచెం యిస్తారా?

రామా: తప్పకుండా నవరత్నఖచితమయిన సుక్షేత్రం ఐనలభై ఎకరా లుందండి.

పేర: అయ్యా!

రామా: పోతే రెండెకరాలమామిడితోట, ఈ ఇల్లు..

పేర: ఊఁ సెలవివ్వండి (బుర్రాడిస్తాడు.)

రామా: ఏదో తమ దయవల్ల కొద్దో గొప్పో నిలవ లోనే వున్నాయనుకోండి.

పేర: సంతోషం.

రామా: క్రిందటి సంవత్సరం సరిగ్గా ఈరోజుల్లోనే మా ఇంటావిడ దేహం చాలించింది.

పేర: విచార కరమయిన విషయం

రామా: అందుచేత వాడికోక ఇంటివాడిని చేస్తే భారం తీరిపోతుంది. ఆ తర్వాత రామాకృష్ణ అనుకొంటూ పోయిగా ...

పేర: కాదుమరి!

రామా: చూడండి పేరయ్యగారూ!

పేర: చిన్నవాణ్ణి. తమ్ముడూ అని పిలిచినా యిబ్బందిలేదు.

రామా: ఏదో లోకాచారా న్ననుసరించే గాని, కట్నాలు కానుకలు విషయంలో నా కంతగా పట్టింపులేదు సుమండీ.

పేర: చిత్రం.

రామా: డబ్బు శాశ్వతమా చెప్పండి? గుణగణాలు, సాంప్రదాయాలు ముఖ్యం గాని.

పేర: ఎలాగయినా తెలిసినవారు.

రామా: ఈమధ్య మరీ వచ్చేపోయే సంబంధాలకు తెంపులేకుండా వుంది సుమండీ! నలభై వేలిస్తా మని, యాభై వేలిస్తామనీ డబ్బొస్తోంది గదా అని అడ్డమయినవాళ్ళతో చేయి కలుపుతామా!

పేర: ఛాఛా! అందులోనూ తమరా?

రామా: మూర్తయ్యగారి మంచి చెడ్డలు విన్న తర్వాత నాకు, అసలు వేరే సంబంధం వెతుకు మనసు పోవటం లేదు.

పేర: చిత్రం.

రామా: చూడండి తమ్ముడుగారూ! మనలోమాట ..

పేర: నిరభ్యంతరంగా సెలవివ్వండి.

రామా: ఇలా అడుగుతున్నందుకు మరోవిధంగా అను కోకు—

పేర: వ్యవహారం నిర్మొహమాటంగా వుండాలనే వాళ్ళ జాబితాలో నేను ప్రథముణ్ణి.

రామా: ఆఁ, మనవాళ్లగారు...ఎంతవరకూ ఊరుకుం రంటారు?

పేర మీ అంతే చెప్పండి?

రామా వారి ఉద్దేశ్యం తెలియాలిగా!

పేర: చూడండి అన్నయ్యగారూ! ఇదంతా పోనూపోను బట్టి వుంటుందిగాని ఈ పెళ్లి మార్కెట్టులో ధరలకు పరిమితేమిటి?

రామా బాగా అన్నారు.

పేర మీ కోడా ననుసరించి, మీరు చిన్నతనం లేకుండా, మీకు తృప్తిపడేలా మా వాళ్లతో పలికించేవాణ్ణి నేనున్నానుగా! నన్ను కాస్త కనిపెట్టి వుండాలిగాని

రామా అలాగన్నారు బాగుంది ఇక నే నేం మాట్లాడను.

పేర ఇప్పుడు చెప్పండి మీ ఉద్దేశ్యం?

రామా: ఏమయినా ఒక మూప్పయివేలూ..

పేర భారం.

రామా ఏమిటి? (కుంగిపోతాడు)

పేర: మూప్పయివేలు చిల్లిగవ్వ తక్కువగాకుండా పలికించటం భారం! మరి నా మాట (నవ్వుతాడు)

రామా: (సంతోషంగా) ఫర్వాలేదు. అనకండి.

పేర: పెద్దలు! తమరే సెలవివ్వటం బాగుంటుంది.

రామా: (చిరునవ్వుతో) ఒకటి! సరా?

పేర పిల్లల గలవాణ్ణి

రామా: నేనయినా చిన్నచూపు చూడలేదుగా!

పేర అదే ఎంతమాట! కాని.. ...ఇంకొక అర కోరదామనుకొన్నాను

రామా: సరే అలాగే.

పేర (సంతోషంగా కావలించుకొని) ఇంకెందుకు లగ్నం నిశ్చయించుకోవటమే తరవాయి.. .. హాచ్చి (తుమ్ముతాడు) కాని ఒక్కమాట.

రామా చెప్పండి

పేర: కట్నకోర మంతా నగదుగా నేను నడుపు కొస్తాను. మీరుమాత్రం తొందరపడకండి.

రామా: (నవ్వుతూ) తొందరా! అది మన ఇంట్లో వున్న ఏడుకొండలక్కా లేదే!

పేర చిత్రం.

రామా: నాకు జపంచేసుకొనే అలవాటొకటుంది. మీరు కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి; ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! (అరుచుకొంటూ లోనికెళ్తాడు).

శారా: (నెమ్మదిగా వచ్చి) నమస్కారమండీ

పేర: నమస్తే తమరు..

శారా రామానుజయ్య గారమ్మాయిని. వ్యాపారం కబురిచ్చి వెళ్లిందండి.. మా పెద్దలింకే వారితో రాలేదు.

పేర సంతోషం

శారా: చూడండి మీ పేరేమిటో నాకు తెలియదుగాని–

పేర నా పేరు పేరయ్యంటారు.

శారా: ఇదుగో పేరయ్యగారూ! మీకు తెల్లారి బండెన్నింటికి?

పేర నాలుగింటి కనుకొంటాను. ఏం? మీరా బండికి వెడతారా?

శారా: నాకే గ్రహచారం పట్టలేదుగాని, మీరు వెంటనే భోంచేసి బయలుదేరితే బాగుంటుంది.

పేర (తెల్లబోయి) అంటే ..

శారా మీరిక్కడనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపోవాలి.

పేర: హీ హీ! సరసమాడుతున్నారా? (వెకిలిగా నవ్వుతాడు.)

శారా: (తీవ్రంగా) నిజంగానే అంటున్నాను

పేర అప్పుడైతేంటి మనిద్దరం బావ మరదుల మవుతాం అనండి అనండి ఫర్వాలేదు.

(నవ్వుతాడు)

శారా (స్వరంపెంచి) పేరయ్యగారూ! పరిహాసం గాదు.

పేర: (తగ్గి) చిత్తం నాకేం అర్థంగావటం లేదు

శారా. లేకపోతే, పిల్లనిచ్చేవారుండగా, తగుదునంటూ పిల్లనివ్వటానికొచ్చారా?

పేర: (అర్థంగానట్టు చూస్తుంటాడు.)

శారా ఏం అర్థంగాలా? విపులంగా చెబుతా వినండి నేను పిల్లవాడికి మేనమామని నాదగ్గర పెళ్ళికొచ్చిన పిల్లవుంది. మా అమ్మాయి పుట్టిందగ్గర్నుండీ, మా వాళ్ళకేనని పేరుపెట్టాం.

ఇప్పుడు మూరాన డబ్బుకోసం గడ్డితిని, మీరీ
సంబంధాలు చూస్తున్నాడు దీనికి పిల్లవాడి
అభిప్రాయమ్ముద ఏమాత్రం లేదు వాడెప్పటికీ నా
అల్లుడే! కాని నరోత్తమా, మీరు వచ్చిన
దారినే దయచెయ్యండని చెబుతున్నాను.

పేర మరి (ఏదో చెప్పబోతాడు)

నారా: (సీరియస్ గా) మరీ లేదు గిరీ లేదు వచ్చినం
దుకు కుష్టగా ఫోం చేసి బండెక్కండి లేదా..
(పళ్లు బిగించి పిడికిలి చూపుతాడు.)

పేర (కంగుతిని) అలా కానండి

నారా (లోపలికి రెండడుగులు వేసి, వెనక్కి తిరిగి)
పేరయ్యగారూ!

పేర అయ్యా!

నారా మీరు ఫోంచేసేవరకే జట్కా వచ్చి వాకిట్లో
వుంటుంది మీరు మా బావతో ఈ గొడవేమీ
చెప్పకుండా ఏం తెలిసిందా? (గద్దిస్తాడు)

పేర • చిత్తం. విపులంగానే చెబుతున్నానుగా! తప్ప
కుండా ఎక్కుతాను.

నారా: (దగ్గరగా వచ్చి) మా బావతో ఈ విషయం
చెప్పారో మీకు మరి తెవాలితేర ఆకే
వుంటాను

పేర (భయపడుతూ) చి. చిత్తం అంతవరకూ
అక్కర్లేదండి (లోపలనుండి నాంచారమ్మ
కంఠం వినిపిస్తుంది)

నాంచా అదీ చూస్తా నా కంఠంలో ఊపిరుండగా
ఆ ఇచ్చేవాడెవ్వడో చూస్తాడో, చేసుకొనేవా
డెలా చేసుకొంటాడో

రాము (లోపలనుండి) ఇదుగో నాంచారమ్మతల్లీ!
నీకు పుణ్యముంటుంది గాని, పరాయి పెద్దమనిషి
ముందు నా పరువు తీయబోకు

నాంచా (విసురుగా) ఎవరైతే నాకేం భయమా? ఆ
పెద్దమనిషినే అడుగుతాను, ఇది న్యాయ
మేనేమో?

పేర (నారాయణయ్య వంక చూచి, ఆ గొడవేమిటని
సైగ చేస్తాడు

నార: పిల్లవాడి మేనత్త. ముందు నిన్ను పంపించేసే
తర్వాత ఆ విషయం చూసుకొంటాను. మీరు
మాత్రం ప్రయాణసన్నాహంలో వుండండి.
(బయటకు వెళ్ళిపోతాడు)

పేర నామ్మయ్య! (కుర్చీలో చతికిలబడతాడు)

నాంచా: (మొగ్గపులా వచ్చి) ఇదుగో ఏమయ్యా పెద్ద
మనిషీ! నువ్వేం ఆ పిల్లల్ని కనుక్కోలా?
నీ పిల్లలాంటిదిగాదూ నా పిల్లమాత్రం?
నీకేమయినా జ్ఞానముంటే, మేనరిక
ముండగా పిల్లనిస్తారని వచ్చావా?

పేర (ఇంతసేపూ నాపెటపోతుంటాడు కొంచెం తేరు
కొని) ఇదుగో తల్లీ! భరానిస్తే!

నాంచా: నా పేరు నాంచారమ్మ.

పేర ఏ అనాచారమ్మయితే నాకేంగాని, మా గొడవ
లేమీ నాకు తెలియవు నా బుద్ధి గడ్డితిని ఇక్క
డకు వచ్చాను. వచ్చినందుకు బాగా నాకే జరి
గింది. దయచేసి ఏమ్మీమీ అనకండి తల్లీ! నే
నిప్పుడే వెళ్ళిపోతున్నాను.

నాంచా: వుంటానంటేమాత్రం వుండనిచ్చేదనకే!
(లోపలకు చూస్తూ) ఒరేయ్ ఏసుకొండయ్యా!

ఏసు (లోపల్నుండి) ఓయ్ వస్తున్నా. (వచ్చి) ఏం
టమ్మగోరూ?

నాంచా లోపల పేరయ్యగారి సంచి వుందిగా, దాన్ని
తెచ్చి వారికివ్వు

ఏసు దరికు మూగనుకుంటార బాబూ?

నాంచా ఏదో ఒకటి తెలచెప్తారే, నీకెందుకు? తెచ్చివ్వు

ఏసు (పేరయ్యతో) ముందు తానం చెయ్యండి

పేర (ఏదో చెప్పబోతాడు కాని, నాంచారమ్మ
వంక చూచి ఆగిపోతాడు)

నాంచా తెచ్చివ్వగ అంటుంటే (గదమాయిస్తుంది)

ఏసు సిత్తం (అయిష్టంగా లోపలికెళతాడు.)

పేర: (కొంత సవరించుకొని) ఇదుగో కనకదుర్గమ్మ
గారూ!

నాంచా: నా పేరు నాంచారమ్మయ్యా బాబూ!

పేర: ఏదయితేనేంలెండి కాని ఒక్కమాట.

నాంచా: ఏమిటది?

పేర: నేను వెళ్ళిపోవటం ఎలాగూ ఖాయమైపోయింది
కాని.

నాంచా: కాని?

పేర: పన్నెండు దాటుతోంది-ఇది నాకే సరిగ్గా భోజనం కాలేట్కేమో యిక్కడ పుస్తకాలు లేవు-అందుచేత

శాంతా (తీవ్రంగా) అందుచేత?

పేర: అహా ఏం లేదు

శాంతా: ఇదుగో పేరయ్యగారూ! ఈ తంతులన్నీ నాకు తెలుసుగాని, ఇలా దారిన పోయే దానయ్యలందర్నీ చూపిస్తే రేపు నా కూతురు జొన్నపెట్టుకు తిరగాల్సిందే! తప్పుతేం ఇక తమరుగాని దయచెయ్యండి

పేర చిత్తం భోజనానికి పిల్చిందని

శాంతా మరేం ఫర్వాలేదు ఒక్క పూటకేం ప్రతి మునిగదులే (ఏసుకొండలు పంచెతో వస్తాడు)

శాంతా (పేరయ్యతో) తీసుకోండి

పేర: (తీసుకొని లోనికి చూస్తూంటాడు)

శాంతా కంచెం టయమవుతోంటే, ఇంకా అటు చూస్తా రేమయ్యా?

ఏసు ఏంటి పేరయ్యగోరూ ఎల్లిపోతారా?

శాంతా నువ్వు వోయ్ తీసుకొని లోపలికెళ్ళరా ఏసుకొండలూ.

ఏసు: చిత్తం (లోనికెళతాడు)

శాంతా: ఇక కదలవయ్యా దేముడా

పేర: అహా. ఏం లేదు నాయుడుగారితో చెప్పి పోదామని

శాంతా: ఏమక్కర్లా. నే చెబుతాన్లే వెళ్ళు అయ్య జపం మీదున్నాడు

పేర అలాగే (నెమ్మదిగా వెళుతూంటాడు) (లోపలనుండి రామానుజయ్యగారు అదుర్దాగా వస్తారు ఆయన వెనకనే ఏసుకొండలు వస్తాడు)

రామా ఆఁ ఆఁ! ఆగేమిటండీ పేరయ్యగారూ! ఎక్కడికి?

పేర: (ఆగి) ఎక్కడికో వెళ్ళ గ్రహచారం నాకేం పట్టింది! నా ఇంటికి పోతున్నాను (వెళ్ళ పోతాడు.)

రామా (దగ్గరగా వెళ్ళి (బతిమాలుతూ) మా అపరాధ మేమయినా వుంటే మన్నించండి.

పేర: మీ తప్పేముంది బాబూ! ఈ ఇంటికి రాకటం నాదే తప్పు సెలవు (వెళ్ళిపోతుంటాడు)

రామా: (చెయ్యి పట్టుకొని) ఆగ్రహించకండి. ఏమయిందో చెప్పండి. (శాంతారమ్మతో) ఏమిటమ్మాయ్ ఇదంతా? మర్యాదేనా అన్నావా?

శాంతా ఏమన్నా అనటమేం! వెళ్ళిపొమ్మన్నాను

రామా ఆఁ!

శాంతా: ఏం ఎందుకనను? నా కూతురు సుఖం చూడొద్దూ? గొట్టాలాడి తిరగాతలా ఈ సంబంధమిదీ?

రామా: (పట్టలేని కోపంతో) ఛా! భోగ్యమ్ నా ఇంటి కొచ్చిన పెద్దమనిషిని అవమానిస్తావా? (పేరయ్యతో) పేరయ్యగారూ! మీకు కావలసింది నేను. క్షమాపణ చెప్పుకుంటాను. నాదే ఎవరేమంటే మీకెందుకు? మీరు వెళ్ళకండి

పేర ఇంత అవమానం జరిగిం తర్వాత

రామా అందుకు నన్ను క్షమించండి (చేతులు పట్టుకొని) ఇవి చేతులు గావు

పేర ఆఁ ఆఁ! అంత మాటనకండి పెద్దలు! అయినా మీ ఇరవాడికి మేనరికముందిగా

రామా అవన్నీ మీ కెందుకు? నా ఇష్టమయి నేను పిలిచానుగా!

పేర: చిత్తం

శాంతా: అయితే నువ్వు పత్తిగాడికి నా పిల్లను చేసుకొన్నట్టా అన్నయ్యా? పిల్లంత మోసం చేస్తావా? (ఏడుస్తుంది)

రామా: ఏమిటి మోసం? నీ పిల్లని చేసుకొంటానని ఎప్పుడయినా మాటిచ్చానా? పేరయ్యగారూ! మీరు లోనికెళ్ళి స్నానం చెయ్యండి. తీసుకెళ్ళరా ఏసుకొండలూ!

ఏసు రాండిబాబూ! (పేరయ్య, ఏసుకొండలూ లోనికెళతారు.)

శాంతా అయితే నువ్వు పత్తిగాడికి నాపిల్లని చేసుకోనట్టే గదురా అన్నయ్యా?

రామా: నీ ఇష్టంలో కైతే అలా గనుకో.

శాంతా: (దుఃఖస్వరంతో) అయితే ఈ విషయమే, నీ వాకిట్లోనే, ఈ కాస్త ప్రాణం తీసుకొంటా ఇంకా బ్రతికేందుకు?

నారా (బయటనుండి వచ్చి) ఆఁ ఆఁ! అడిగావటే శాంతామ్మొదినా; అలా దిగజారిపోతా వేం వచ్చేం సాధిస్తావ్ ?

శాంతా ఇంకొ చెప్పతిరేందుకు నారాయణయ్య బావా ? నా అన్నకే నేను విషమయిపోయ్యా ను! (చీదేస్తుంది)

నారా : ఏమిటి విశేషం బావా ?

రామా : . (మాట్లాడడు. కుర్చీలో కూర్చుని చుట్ట ముట్టిస్తాడు).

నారా ఏం బావా మాట్లాడవు ?

రామా : ఏం మాట్లాడాలి ?

నారా మీ చెల్లెలు గొడవేమిటా అని ?

రామా : గొడవేముంది ? నువ్వే చెప్పవోయ్ పెద్దమని షివి నా ఇంటికొచ్చిన పెద్దమనిషి నవమానిం చటం సబబేనా ?

నారా ఎవర్ని ?

రామా ఆ పేరయ్యగారు, నాతో సంబంధం స్థిర పర్చుకోటాని కొచ్చారని, ఆయన్ని నానా మాటలు అని, ఇంటినుండి వెళ్ళిపొమ్మంటుందా ? ఇదేమయినా సబబేనా !

నారా అదేమిటి శాంతామ్మొదినా! అంతతొందర పనికిరాదులా ?

శాంతా నువ్వూ అలాగే అంటావేం నారాయణయ్య బావా ? మనిద్దరం అనుకొన్నదేగా ?

రామా ఏమిటే ? ఇందులో నీ పాత్ర కూడా వుందా నారాయణ మూర్తి! సరి! చూస్తాను మీ రంతా తన్నుకు చచ్చినా సరే; నా కొడుక్కీ మూర్తయ్యగారి సంబంధమే ఖాయం

నారా కాస్త ఆలోచించి మాట్లాడు బావా ? అంతా నీ ఇష్టమే నేమిటి.

రామా కాక ? మీ ఇష్టమా ? నా కొడుకు పెళ్లి!

నారా అదే నీ కొడుకు తప్పుకోవద్దా అని.

రామా నా కొడుకు నా మాట కాదంటాడా ?

నారా సరే. అది చూస్తాను పద శాంతామ్మొదినా.

శాంతా : ఎక్కడికి ?

నారా ఈయనతో మనకేమిటి ? అసలువాడు వాడికి అనుకున్నాం. సత్తిగాడిదగ్గరకే వెళదాం పద.

రామా : వెళ్ళండి. ఎక్కడికయినా వెళ్ళండి ఎవరెలా చచ్చినా సరే! నా కొడుక్కి మూర్తయ్యగారి సంబంధమే ఖాయం.

నారా సరే నేనూ చూస్తాను. నువ్వెలా ఈ పెళ్లి చేస్తావో! (పోని కేకలాడు పేరయ్య. ఏసు (కొండలు లోపలనుండి వస్తారు.)

రామా ఇదుగో పేరయ్యగారూ!

పేర బాబూ!

రామా : రాత్రి బండికే మూర్తయ్య బావగారొస్తే సరే! లేకపోతే రేపుదయమే మనం తెనాలి వెళదాం.

పేర చిత్తం

రామా : అక్కడే వర్తమానం పైపని చేసుకొని, ముహూర్తం పెట్టిద్దాం. ఈ నెలలో పెళ్లి జరిగి తీరాలి

పేర అలాగే!

రామా : రామానుజయ్యనాయుడంటే అల్లాటప్పా అను కొంటున్నారు! నా కొడుకు పెళ్ళి కూడా నా ఇష్టం కాదట! ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు నా దిక్కునే వుండాను బాబూ!

రామా: పోస్టాఫీసుకెళ్ళి, ఒక కవరు తీసుకురా. వెంటనే తమ్ముడి అబ్బాయికి వుత్తరం రాయాలి. ఇంద. (చిల్లర తీసి యిస్తాడు) (ఏసుకొండలు వెళ్ళబో తుంటాడు)

ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు అయ్యా!

రామా : వద్దులే రా. కవరు కొంటే లేటవుతుంది. ఏకంగా వైరిద్దాం

ఏసు : చిత్తం

నారా (లోపల నుండి సంచితో వచ్చి) వెళదువుగాని శాంతామ్మొదినా.

శాంతా : నేను మాత్రమిక్కడెందుకు? నేనూ వస్తాను. వుండు కలిసి వెళదాం. (లోనికెళ్ళుతుంది)

రామా : వెళ్ళండి విశేషంగా వెళ్ళండి. నన్నాపిస్తారా?

ఏసు . అదేంటిబాబూ! పెల్లమ్మగోరు.....

రామా : ఏసుకొండలూ!

ఏసు : అయ్యో!

రామ: మళ్ళీ కోయమాసుకో కొన్నావు.

ఏసు చిత్తం.

పేర : కాని మారాడు అన్నయ్యగారూ!

రామ: ఏమిటది?

పేర తొందరపడి అయిన వాళ్ళను

రామ: మీరు తెలియదూయకోండి పేరయ్యగారూ!

పేర చిత్తం.

(శాంచారమ్మ ట్రంకుతో తిరిగి వస్తుంది)

శాంచా పద నారాయణయ్య బావా తోడబుట్టిన దాన్ని ఉపవాసముంచి ఏం బావుకుంటాడో చూస్తాను.

ఏసు : భోజనం సెయ్యండి అమ్మమ్మగారూ!

శాంచా : ఇంకా ఈ కొంపలో గంగ ముడతానట్రా!

రామ: మంచిది (నారాయణయ్య, శాంచారమ్మ వెళ్ళబోతుంటారు. బయటనుంచి పోస్టుమేన్ కేక వినిపిస్తుంది) నారాయణయ్య, శాంచా రమ్మను ఆగమని సైగ చేస్తాడు.

రామ: ఉత్తరమేదో వచ్చింది లాగుంది చూడరా

ఏసు (బయటకెళ్ళి కవరుతో తిరిగొస్తాడు) ఇదుగోండి.

రామ (అందుకొని, పరిశీలించి) అబ్బాయే రాశాడు!

ఏసు ఏం రాశారు బాబూ?

రామ ఉండరా చదవనీ!

(చింపి చూస్తాడు ఒక ఉత్తరం, ఫోటో వుంటాయి ఆదుర్దాగా ఉత్తరం చదివి)
కొంప మునిగిందిరా ఏసు కొండలూ!
(బిగ్గరగా అరచి కూలబడతాడు)

ఏసు: ఏంది బాబూ!

శాంచా ఏమిట్రా అన్నయ్యా?

నారా: ఏం జరిగింది బావా?

పేర: ఏమిటండీ విశేషం? (అంతా ఆదుర్దాగా దగ్గర కొస్తారు)

రామ: ఏం చెప్పను నారాయణయ్యా! నీ అల్లుడు నా కొంప నిలువునా ముంచాడు.

నారా ఏం జరిగింది బావా?

రామ ఏం జరగకూడదో, అదే జరిగింది. యిటు చూడు. (లెటరందిస్తాడు.)

నారా. (అందుకొని లోలోపలే గబగబా చదివి) ఆరి పిడుగా! ఎంతపని చేశావురా!

శాంచా : ఏమిటి నారాయణయ్య బావా?

ఏసు పైకి చదవండి బాబూ

నారా: ఇంకా చదివే దేముందిరా ఏసుకొండలూ! మా వత్తెంటాయి ఒక కాలేజీ పిల్లని ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకొన్నాడట! ముందుగా తెలిస్తే వాళ్ళ నాన్న తప్పకోడని పెళ్ళయింతర్వాత ఉత్తరం రాశాడు

ఏసు ఆఁ!

శాంచా నిజంగానా నారాయణయ్య బావా?

నారా నీమీద ఒట్టు. శాంచారమ్మొదినా ఇదుగో ఫోటో కూడా పంపాడు

శాంచా కొంప ముంచావు కదరా వత్తిగా! (భోరు మంటుంది)

పేర కాలమే మారిందిలెండి, ఈ కాలంలో ఇలాంటివి సహజంగా జరిగిపోతూ వున్నాయి

ఏసు మొత్తానికి పిట్టపోరూ పిట్టపోరూ పిల్లి తీర్చింది లెండి బాబూ! [తెర]

ఉపగూహనము

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి

పూర్వార్థము

౧

ఎవరో యొక చోటుకాదు
ఇటీవలను జెప్పినట్టి
గాథ ననుసరించి యల్లు
కథన కావ్య మీ రచనము.

సత్యమైన, కాకున్నను
సంఘటనలు విన్నవారి
పెదవులపై దరహాసం
బుదయించుటయే తథ్యము.

సంఘటనం బాదియందు
సరసముగా సాగె, కాని
మధ్యమార్గమందు మిగుల
మందముగా నడచుచుండె.

వివిధగతుల రాగగాథ
విచిత్రముగ నొక్కనాడు
పరిణయోత్సవమ్ములోన
పరిసమాప్తి నొందెనంట!

౨

మంథానాగ్రహారమందు
మహీసురుల వంశమందు
పుట్టినాడు యోగ్యుడైన
పురుషోత్తమశర్మాఖ్యుడు

ఆంగ్లవిద్యతో పాటుగ
అధ్యయనము చేసినాడు
తండ్రికడన కొంత కొంత
తైత్తిరీయసంహితలో.

వేదములో వర్ణితమౌ
వివిధదేవతాకృతులను
చిన్ననాటనుండి యతడు
చేయుచుండు మృత్తుతోడ.

పాఠశాలలోని విద్య
పరిసమాప్తి నొంది నంత
అవల నేమి చేయవలయు
నన్న చర్చ సాగెనచ్చొ.

అంతలోన తండ్రి పోయె
అమ్మ చిన్ననాడె చనియె.
మిగిలె బంధువర్గమందు
మేనమామ యొక్క డతనికి.

మంథనలో పెంకుటిల్లు
మంచి పంటభూమియు గల
వతనికి, లేదేమాత్ర
మ్మార్థికమ్ముగా లోపము

అగ్రహారమందు కలరు
అయిదుమూర్ల పట్టభద్రు
లందుచేత మేనమామ
ఆ చదువే చదువు మనియె.

అతడు పట్టభద్రుడైన
ఆత్మజాత నిచ్చి పెండ్లి
వైభవమ్ముతోడ చేయ
వచ్చు ననుచు మామకోర్కె.

3

మేనమామ కూతురైన
మీనాక్షీదేవి కూడ

ఉపగూహనము

శర్మ కిశదలోన చెప్ప
శక్యముకానట్టి ప్రీతి.

అనుదినమ్ము వీక్షించెడి
యభ్యాసమువలన ప్రీతి
కలిసిపోయె మానసములు
క్రమముగా నుభయులకును.

చనవువలన నడుమనడుమ
చమత్కారవాక్కు లాడి
గాఢముగా ముద్దులాడు
కుమారి చెక్కిళ్ళ సతము.

ఎదురుగా నరుగుదెంచు
నేని మేనమామకూతు
రుల్లాసముతో నలతిగ
నుపగూహన మాచరించు.

పిన్నవారి రాగసరణి
పెద్దల కభిమతమె కాన
పరిణయమ్ము నిశ్చయ మని
భావించిరి బంధుజనులు.

ఆమె జనని వాంఛితంబు
ఆయేడే పెండ్లి చేయ
మేనల్లుని చదువు ముగియు
మీద చేయ తండ్రి తలపు

౪

పంపినాడు మేనమామ
భాగ్యనగర కలాశాల
లోన జేరి చదువు మనుచు
మేనల్లుని మంచినాడు.

అచటి కలాశాలలందు
అలభ్యమైపోయె తావు
చిత్రకళాశాలలోన
చేరినాడు తుదకు శర్మ

శక్తికొంత, ప్రీతికొంత
స్వతస్సిద్ధముగనె యుండు
కారణమున శిల్పకళను
కడువడిగా నేర్వ కలిగె.

అచటి యొజ్జలెల్ల సిద్ధ
హస్తులైనవార లగుటజేసి
సహాధ్యాయులైనవారు
శ్రద్ధధాను లగుటవలన—

చిత్రకళాశాలలోని
జీవిత మాతనికి మిగుల
ఉద్బోధక ముత్తేజక
ముల్లాస ప్రదము నయ్యె

చలికాలపు సెలవులలో
స్వగ్రామము చేరువరకు
ఈ విద్యాభ్యాసచరిత
మెవ్వరికిని తెలుప డతడు

నిజము తెలిసి మేనమామ
నివ్వెరపా టొంది యపుడు
కొంతవడికి తెప్పరిల్లి
కోపముతో ననియె నిట్లు

"కులీనోర్వీ సురుడ వీవు
కులాలుండ వయినావా!
భావికాలమందు రాతి
పనివాడవు కానుంటివ!

ఉన్నయెడల నీ తండ్రియె
ఒప్పునొకో దీనికి? నీ
విద్యావిషయములో నిక
విడిచినాను నా బాధ్యత!"

విరసవాక్యములకు శర్మ
విమనస్కుం డగుచు పోయి

గోదావరీతీరంబున
కొంతతడవు విశ్రమించె—
కాంచి శిథిల విగ్రహములు
గౌతమేశ్వరాలయమున
స్వామి దర్శనమ్ము చేసి
సదనమునకు జేరినాడు.

"ఇంత ప్రొద్దుపోవు వరకు
ఎచట తిరిగినావు బావ?
అటులున్నా వేందుల?" కని
ఆదరముగ నడిగె కన్య.

"మీ నాయన యే మనెనో
మీనా, విన్నావు కదా
చెప్పుము నీవైన నిజము,
శిల్పవిద్య దూష్యంబా?"—

ఆ మాటల కర్థోక్తిని
అనునయసుస్వరముతోడ
"తనకు నచ్చు కార్యము నే
తత్పరతం జేయదగును.

"నన్నుమాట కేమి కాని
నా ప్రతిమను చేయుదువా?
మిగుల ప్రీతి శిల్ప" మనుచు
మీనాక్షీదేవి పలికె.

బాలపలుకు నమాయికపు
భాషణముల తెప్పరిల్లి
చిరునగవున శర్మ యామె
చెక్కిళులను ముద్దాడెను.

౫

మేనమామ, మేనత్తయు
మీనాక్షీదేవి కూడ
వారించుచు నున్న వినక
స్వగ్రామము విడిచె నతడు.

నిజకళ పురుషోత్తముండు
నిష్ఠతోడ నభ్యాసము
చేయుచు న్క్రమముగాను
సిద్ధహస్తు డగుచుండెను.

భారతీయ శిల్ప చరిత
పౌరాణికగాథావళి
పాశ్చాత్యకలాచరిత్ర
పఠియించుచునుండె నతడు.

చేతినిండ ధన ముండుట
చేత ప్రసిద్ధాలయములు
కళాక్షేత్ర దర్శనమ్ము
కావించును సెలవులలో

చిత్రలోకవిహారణంబు
చేయు నతని కప్పుడపుడు
మీనాక్షీదేవి రూపు
మెలగుచుండు స్మృతిపథమున.

౬

అచట మంథనాగ్రహార
మందు తల్లి తమ తనూజ
పరిణయోత్సవమ్ముగూర్చి
భర్తను త్వరపెట్టుచుండె.

"అన్వేషణ చేయుచున్న
ననుగుబిడ్డ పెండ్లికొరకు
యోగ్యుడైన వరుం డిచట
ఒకడు కూడ కానరాడు."

"మేనల్లుడు చెంతనుండ
మీనాక్షికి వేరే వరు
డెందులకో? మీ వాక్కులు
ఎప్పుడు చిత్రముగ నుండు!"

అనెడి భార్యభాషణముల
కడ్డు వచ్చి భర్త యనియె :

"బొమ్మలు చేసెడివానికి
పుత్రిక నెట్లీయగలను!"

"ఇదియా మీ సందేహం,
ఇంకేమో యనుకొంటిని.
పురుషోత్తమశర్మ కేమి
శీలోపము, ధనలోపము?

చేయవచ్చు సంపాదన
శిల్పకలామూలమ్మున
మంచిపేరు వచ్చు ననుచు
మన మీనాక్షమ్మ మతము."

ఇట్లు భార్య ప్రతివచనం
బిచ్చినంత, యజమానుడు
ఏమి యనక శిరసు మాత్ర
మిట్టటు కదలించినాడు.

౮

పెట్టెలతో బుట్టలతో
పెద్దపెద్ద యట్టలతో
స్వగ్రామమునందు దిగుచు
స్వగృహమ్ము చేరె శర్మ.

పరిసమాప్తి చేసి విద్య
భాగ్యనగర కలాశాల
విడిచి వచ్చి మంథెనలో
విశ్రమింప దలచినాడు.

ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఎగురుచు నుల్లాసమునను
అమ్మ, బావ వచ్చినాడె
అనుచు తల్లితోడ జెప్పె.

"నాకు చేయితీర లేదు—
నారాయణ, మీనాక్షీ,
బావను పిలుచుకు రండని
పంపె జనని ప్రీతితోడ.

తెచ్చుకొన్న వస్తుచయము
తీర్చిదిద్ది, వారి వెంట
ప్రక్క వీథిలోని మామ
భవంతికిం జేరె శర్మ.

మేనత్తకు పట్టుచీర
మీనాక్షికి నారాయణ
కెన్నెన్నో వస్తువులను
ఏర్పరించి యిచ్చినాడు.

కుశలాదిక మడుగు వెనుక,
గోదావరి కేగి వత్తు
అట్టె ప్రొద్దుపోవకుండ
నని పురుషోత్తము డరిగెను.

భోజనార్థ మతని బిలువ
బోయినపుడు రాత్రి కన్య,
"ఉండుండుము మీనాక్షీ,
ఒక్కదాని మరిచినాను"—

అని యతండు పెటి తెరచి
అందలి ముత్తెముల దండ
దీసి యామె కంఠంబున
వేసి యప్రయత్నముగా—

వెనుకకు రెండడుగు లేసి
వీక్షించుచు నామె మోము
చిరునగవున ముందు కరిగి
చెక్కిలి ముద్దాడినాడు.

"పెద్దదాన నయినా" నని
పిల్ల పలుక లజ్జతోడ,
ఉల్లాసముతో నతండు
ఉపగూహన మొనరించెను.

౯

అత్త భాగ్యనగరవార్త
లడిగి, పెరుగు వేయువేళ

ప్రస్తావన చేసె నతని
పరిణయప్రవృత్తిగూర్చి.
కొంచె మవల గదిలోపల
కూరుచున్న మీనాక్షీ
దేవి యాక్షణమ్మె నందు
తేరి చూచుచుండె నతని.

"ఇంక నేను స్వతంత్రముగ
నెచటనైన నుండవచ్చు.
కాని మహానగరమందె
కాపురంబు లాభకరము.

"ఇంతవరకు లేదు కాని
యిపు డిపుడే మనసు పెండ్లి
మీది కొరగుచున్న దనుచు
మీనాక్షిని జూచినాడు.

తృప్తితోడ లజ్జతోడ
దీపించెను కన్నెమోము.
జననియు గ్రహియించి వారి
వరణి మురిసిపోయె లోన.

౯

కరీంనగరు కరిగి మరల
గ్రామమునకు వచ్చినట్టి
భర్తతోడ బిడ్డపెండ్లి
ప్రస్తావన చేసె భార్య.

"పట్నగాన రకరకాల
పడతుల నీక్షించునట్టి
అందగాడు పురుషోత్తము
డమ్మాయిని పెండ్లాడునె?"

"మీ రెరుగరు కాని స్వామి,
మీనాక్షీ పురుషోత్తము
లన్యోన్యము ప్రీతిమగ్ను
లయినా రని నాకు దెలియు."

"పెండ్లి కింత త్వరయేటికి?
బిడ్డకు—ఏ కొరత లేదె?
పడసారము పదునాలుగు
వత్సరాలు నిండలేదు."

కర్మవిషయ మన్నమున్న
చాల బిగిసియున్న భర్త
మెత్తబడుట చూచి భార్య
మిక్కిలి సంతోషపడియె.

భారతీయచిత్రకలా
ప్రదర్శనము జరుగగలదు
నాల్గునెలల గడువులోన
నాగపురిని అనుచు దెలిపె

పత్రికలో ప్రకటనమ్మె
ప్రమోదమ్మె గూర్చ, కర్మ
పంప నెంచె శిల్పమూర్తి
ప్రదర్శనకు అవధిలోన.

వివరించుచు శిల్పకళను
విగ్రహంపు లక్ష్యముగా
మీనను కూర్చుండబెట్ట
మేనత్త ననుజ్ఞ వేడ

కొంత బెరుకుతోడ మీన
కూరుచుండె గాని, తొలుత
సిగ్గు పీడుకొలది నతడు
చెప్పె భంగి వహియించెను

"నీ ముఖమ్మె మీనాక్షీ,
నిండుదైన, ఇంచుకంత
దగ్గరదై కన్నుదోయి
తగ్గించెను సౌష్ఠవమ్మె"

అని కొలతలు తీసికొనుచు
అన్యమండలమున కతడు

ఉ ప గూ హ న ము

ప్రారంభము చేసె నామె
ప్రతిరూపము మృత్తికతో.

నిర్మాణము ముగిసినంత
నీ భంగికి మెచ్చితినని
అతడు మీన చెక్కిళ్ళను
అలతిగ ముద్దాడినాడు

మీన బాహులతిక లతని
మెడకును పెనవేసి కనులు
మూసి యతని పెదవులపై
ముద్దుగొనియె దీర్ఘముగా.

ఎటనుండియో వచ్చినట్టి
యెనిమిదేండ్ల నారాయణ
సంభ్రమమున గాంచి, పోయి
జననితోడ జెప్పినాడు

"అక్కకు బావకును పెండ్లి
అగును రెండు నెలలలోనె,
భార్యాభర్తలు వారలు
పసివాడవు నీ కేటికి?"—

అనుచు తల్లి మందలించి,
ఆవల నేకాంతమందు
పుత్రికతో, నిన్న కాక
పోవనీకు బావ ననియె.

అన్యదృష్టి లేక కర్మ
అధికనిష్ఠతోన శిల్ప
నిర్మాణమునందు భూరి
నియుక్తాంతరంగు డయ్యె.

స్వచ్ఛచంద్రకాంతశిలా
శకల మతని టంకహతికి
అనుదినమ్ము రమ్యదేవ
తాకారము దాల్పసాగె.

శిల్పమూర్తి పరిసమాప్తి
చెందినపుడు మీనాక్షి
దేవి అక్కజంబుతోడ
దీని నామ మే మనియెను

నీ పేరే యనుచు నామె
నిద్దపు చెక్కిళ్ళమీద
ఒలికించుచు ముద్దు, లామె
నుపగూహన చేసినాడు

భద్రము కావించి మూర్తి,
"ప్రదర్శనమునందు నాకు
బహుమానము వచ్చునేని
ప్రణయినికే అర్పణంబు"—

అనుచు సరససూక్తు లాడి
ఆవల తద్విగ్రహమును
వ్యవధిలోన నాగపురికి
స్వయముగ గొనిపోయినాడు

ఆవల 'ఉషో దేవత కే'
అఖిలభారతీయ కళా
ప్రదర్శనమ్మునందు ప్రథమ
బహుమానం బిచ్చినారు.

స్వర్ణపతక మొకటి, రెండు
సహస్ర రూప్యముల ధనము
పురుషోత్తముడను శిల్పికి
పురస్కార మని తెలిసెను.

విశాలాంధ్రదేశమందు
విశ్రుత గోదావరితట
నికట మంథెనాగ్రహార
నివాసి యా శిల్పి యనిరి.

పత్రికలం దీ వార్తలు
పఠియించుచు మేనమామ

హర్షమొందె ప్రసిద్ధాంధ్రు
డల్లుడు కానున్నాడని.

"మేలమాడినాడ నాడు
మీనా, నీ తోడ ప్రతిమ
కుహూ దేవతాభిధాన
ముంచితి : వైదికుడ కదా!"

"నీకు పెండ్లి యెపుడు బావ!"
"నెలలలోనె యనుచు నతడు
ఉత్సుకత్వ మొంది యామె
నుపగూహన చేసినాడు.

"నీకు రొమ్ముబిగుతు లేదు,
నేత్రమ్ముల నందు లేదు,
ఉంచు నేని నీవు మీన,
ఉహూ దేవతాకృతివే!"

అనెడి శిల్పి వాక్కులలో
ననురాగము గ్రహియింపక
అవ్యక్తంబైన భీతి
నా ముద్దియ యులికిపడియె.

వివాహమ్ము చేయ మామ
వేగిరపడుచున్న, శర్మ
"త్వర యేటికి మామయ్యా,
తాళు డించుకంత" యనును.

ఎందులకో మీన యతని
యెదుట బడుటయైన గాని
మాటలాడుటైన గాని
మానుకొనియె నాటనుండి

శర్మకు సన్మానసభలు
జలసాలును మెండాయెను.
నడచుచుండె నిండుహర్ష
కల్లోలములో దినములు.

హాటకపతకమ్ము ద్రవ్య
మతని చేతి కందినపుడు
మేనమామ యింటి కరిగి
మీనాక్షీదేవి కతడు—

పెద్దవారు చూచుచుండ
ప్రీతితోడ సమర్పింప
యత్నింపగ పురుషోత్తము,
డామె నతని వారించెను.

తప్పు తప్పు స్వీకరించు
తల్లియని తల్లి పలుక
అలుక కన్య నివారింప
నప్రతిభుం డయ్యె శర్మ.

ఇది యంతయు గమనించుచు
ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఒక్కసారి పెద్దలగని
బిక్కమొగము వేసినాడు.

ఉత్తరార్థము

౧

ఆవల నొక వారమునకు
హనుమకొండనుండి వారి
చుట్టాలు వివాహోత్సవ
శుభలేఖను బంపినారు

సంబరపడి మేనమామ
సకుటుంబముగా నచటికి
జనుకోరికతోడ చాల
సన్నాహము చేసినాడు.

అచట పెండ్లియైన పిదప
ఇచటను మన యింటిలోన
పెండ్లికి ఆ బంధుజనుల
పిలుతమనియె యజమానుడు.

ఉ ప గూ హ న ము

మీనాక్షి దేవి ముఖము
మిక్కిలి లిప్పారె, కాని
శర్మవదనబింబ మందు
సంతోషపు చిన్నె లేదు.

హనుమకొండ కతని గూడ
నాహ్వానము చేసినారు
పెద్దవారు, కాని యతడు
భీష్మించిన యట్లుండెను.

ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
యీవల కాతనిని బిలిచి
అక్క నిన్ను పిలువ మన్న
దొక్కసారి యని చెప్పెను.

దరహాసముతోడ మీన
"తప్పక రావలెను బావ!
హనుమ కొండలోని పెండ్లి"
కని యాతని దేరిచూచె.

శర్మ క్రింది చూడ్కితోడ
సరే యనుచు శిరము ద్రిప్పి
పెండిలిపయనము కోసము
పెట్టెలు సవరించినాడు.

బావకూడ హనుమకొండ
బయలుదేరు చున్నాడని
నారాయణ చేసినాడు
నాట్యము సంతోషముతో.

వేడుకలను సంబరముల
విందులలో పాటలలో
గడిచిపోయె అయిదునాళ్ళు
క్షణప్రాయ దీర్ఘంబై.

మీరందరు రావలయును
మీనాక్షి వివాహమునకు
మా యింటికి త్వరలోనె
మంథ న్యాగ్రహారమునకు.

అనుచు మేనమామవారి
నాహ్వానము చేసి, అవల
శర్మముఖము విలోకించి
సంతృప్తిం జెందినాడు.

బంధు జనములో నొక్కరు
పాలంపేట శివాలయ
మచ్చటి రామప్ప చెరువు
నవశ్యముగ చూతు మనిరి.

శిల్పసార భూతమైన
శివాలయము, సరోవరము
నిష్ఫలములు చూడనట్టి
నేత్రము లన్నాడు శర్మ.

అవకాశము లభియింపక
అతడు పోయిచూడలేదు.
వివిధ శిల్ప చిత్రమ్ములు
వీక్షించెను పత్రికలో.

సమ్మతించి తెల్లవారు
జామునసే కొందరందు
బయలుదేరినారు పెద్ద
బస్సున పాలంపేటకు.

ఒక్కించుక ములుగులోన
ఉపాహార పానీయము
లారగించి, అక్రమముగ
చేరినారు పాలంపేట.

పాకకృత్యమునకు నచటి
బంగాళాయందు కొంద
రాగినారు, ఘనపురమున
కరిగినారు శర్మాదులు.

గణపవరము విశ్రుతముగుచు
ఘనపురముగ మారిపోయె.

అచట శిథిల మగుచున్న
ఆలయములు చూచినారు.

మెట్లు దిగడివేళ నొకట
మీనాక్షి పాదరక్ష
జారిపోవ, పడకుండగ
శర్మ నామె నాదుకొనియె.

తొమ్మిది దేవాలయాలు
నెమ్మదిగా వీక్షించుచు
మరలి వచ్చినారు వారు
మధ్యాహ్నము బంగళాకు.

భోజనములు చేసి పిదప
పురుషోత్తమ శర్మాదులు
ఆదిలోన తటాకమ్ము
నవలోకింపగ నేగిరి

జలాశయము విశాలమ్ము
సహజముగా నేర్పడినది
రాతితోడ కట్టకొంత
రామోజీ కట్టించెను.

ఒక్క ప్రక్క చిన్న లంక
యున్నది యా సరసులోన.
పాదపములు గోపజనము
పశుగణంబు కానవచ్చె.

అదిగదిగో మొసలి యనుచు
అరచినాడు నారాయణ
పులులిచ్చట తిరుగు ననుచును
పురుషోత్తమశర్మ పలికె

తటము మీది యాలయములు
తటము క్రింద పచ్చచేలు
పరిశీలన చేసి కొండ
ప్రక్కగ దిగ సాగినారు.

2

సవిధమునం బారుకాల్వ
జలములోన కాళ్లు కడిగి
శివాలయ ప్రాంగణమ్ము
చేరినారు శర్మాదులు.

అర్షశాఖవారు చుట్టు
నడవిని కొట్టించివేసి
మందిర సంరక్షణకై
మరమ్మతులు చేసినారు

అప్పటికిని మిగిలియున్న
వాలయమ్ములోని ప్రతిమలు
నియమిత దేశమ్ములందు
నిబద్ధములు కాక కొన్ని.
ప్రదక్షిణము చేసి శర్మ
ప్రథమమందు దేవళమున,
కానల సవిమర్శముగా
నవలోకింపంగ సాగె.

3

పెట్టియున్న దొక్కమూల
చెట్టు ప్రక్క గుట్ట వెనుక
కళలూరెడి చామర
గ్రాహిణీ విగ్రహమ్ము
మెరుగు లీను నల్లరాయి
మిగుల పేర్పుతోడ నెవరో
శిల్పి మలచి రమ్యముగా
చేసినాడు విగ్రహంబు.

మణిమేఖల నగ్నమూర్తి
మధ్యదేశమందు వెలయ,
సన్నని మంజీరమ్ములు
చరణయుగళియందు పొలుచు.
ఉరోజములు పీనమ్ములు
సముత్తుంగమ్ములు, కౌరము

ఉపగూహనము

శిరసునందునుండి కాంచె
మీవలకును వ్రేలుచుండు

హస్తములను కంకణమ్ము
లంగదములు బాహువులను
తాటంకమ్ములు కర్ణ
ద్వయమున నొప్పారుచుండ.

కేతకీ సుమ నివహమ్ము
కేశబంధమందు, దనర
అంగుళీయ భూషితహా
హస్తమందు చామరమ్ము.

త్రిభంగిలో నిలచి యున్న
స్త్రీ మూర్తిని చూచిదూచి
ప్రతిరూపము కాగి తమ్ము
పైనాతడు విభయించెను.

ధనుర్హస్తకంబుబోలు
తచ్ఛిలా విగ్రహమ్ము
పెదవులపై వలతి ముద్దు
పెట్టుకొన్నవాడు శిల్పి

సుందర విగ్రహము నతడు
చూచి చూచి తనివితీర
ఉత్సుకుడై యొక్కసారి
ఉపగూహన మాచరించె.

ఏ మూలనో యొదిగియున్న
యెనిమిదేండ్ల నారాయణ
చూచినాడు శిల్పి చేయు
చుంబనోపగూహనముల.

సవ్వడి లేకుండ వచ్చి
శర్మ భుజము తట్టినాడు

చిరునగవున "అక్కతోడ
చెప్పెద"నని బెదరించెను.

ఉలికిపాటుతోడ శర్మ
ఉవ్వెత్తుగ లేచి, రెండు
చేతులు పట్టుకొని వాని
సిగ్గుతోడ బతిమాలెను.

నారాయణ చిరునగవున
"నన్ను కాదు మా అక్కను
బతిమాలెను పత్రములో
బయటపెట్ట రహస్యమును.

"ఆలస్యము కాకుండగ
అక్కను పెండ్లాడ వలెను.
పద, పోవుద" మనుచు వెంట
బావను గొని పోయినాడు.

ఏదో విగ్రహము వంక
వీక్షించెడి మీనతోడ
"అక్కా, నిను పెండ్లిజూడ
అరుదెంచెను బావ" యనియె.

చీ పో యని యా కన్నియ
చిన్నవాని మందలించె
ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఎగిరి గంతువేసి చనియె.

ఇటునటు వీక్షించి శర్మ
ఎవ్వరచట కానరామి
ఉల్లాసముతోడ కన్య
నుపగూహన మొనరించెను!

తేలు కుట్టిన పాము

'కొ ల క లూ రి'

సూర్యుడు పడమట వాలిపోయాడు. చీకటి మెల్లగా చేతుల్ని భూమిమీద కప్పింది. చీకటి పరిపాలన ప్రారంభం.

లోతైనలోయ లోయకు రెండు ప్రక్కలా ఉన్నతమైన నల్లరాతి పర్వతాలు, ఆ పర్వతాలను కలుపుతూ రైలు బ్రిడ్జి. క్రింద భయంకరమైన లోయ.

చాలా దూరంలో కూత వేసిన రైలు ముందులైటు బ్రిడ్జిమీదపడిన మరుక్షణంలోనే రైలు బ్రిడ్జిమీదకు వచ్చింది.

బ్రిడ్జిచుట్టూ చీకటి దట్టంగా క్రమ్ముకుంది. ఇంజన్ ముందుభాగంలో లైటు వెలుగుతోంది. వెలుగు చీకటిని తరిమివేసింది. వెంటాడింది. దాటిపోయింది. మరుక్షణంలో లోతైన దట్టమైన చీకటి.

రైలు బ్రిడ్జిదాటి, కొండ శిఖరం విడిచిపెట్టి, ప్రక్కనున్న లోయలోని కొండను చుట్టుకొని మెలికలు తిరుగుతూ వెళుతోంది. లోయచుట్టూ చెట్లు పెరిగాయి. గుట్టమీదనించి ప్రక్కనున్న పచ్చిక తప్పుకుంటూ దిగిపోయే పాములాగా రైలు దిగిపోయింది.

రైలు బోగీలు అన్నీ చీకటిగా వున్నాయి. దాదాపు అన్నిపెట్టెలు నిశ్శబ్దంగా వున్నాయి. ఒక్కచోట మాత్రం సన్నగా వెలుగు. ఇంజను తరవాత మూడవ బోగీలో, మూడవ కంపార్టుమెంటులో లైటు.

అది మొదటిక్లాసు కంపార్టుమెంటు. తలుపుల్లో ఒకటి లాక్ చేసివుంది. మరొకటి బోల్టుచేయబడింది.

కంపార్టుమెంటులో రెండు లైట్లు వెలుగుతున్నాయి మూడు ఫానులు తిరుగుతున్నాయి. ఉన్నది మొత్తం ఆరు బెర్తులు. పైనమూడు. క్రింద మూడు. పైన ఏదో సామానుంది క్రింద ఎదురుగా రెండు బెర్తులు. ప్రక్కగా ఒక బెర్తు, మరోప్రక్క రెండు తలుపులకు క్రోసం. ప్రక్క బెర్తుమీద లెదర్ బేగ్, మరేవో వున్నాయి ఎదురు బెర్తుల్లో ఒకదానిమీద పుస్తకాలు, మరొకదానిమీద పడక.

పుస్తకాల బెర్తు దాదాపు కాళీగావుంది. ఉన్న చిన్నచిన్న పుస్తకాలు పత్రికలు ఫానుగాలికి మెల మెల్లగా డాన్స్‌చేస్తున్నాయి పడకమీద ఒక వ్యక్తి పడుకొనివున్నాడు. ఆరోగ్యమైనశరీరం వ్యాయామం చేసిన దేహం

కంపార్టుమెంటు ఒకప్రక్కగా బట్టలున్నాయి. అవి కాకీ బట్టలు వాటిక్రింద పెద్దసైజు బూటు లున్నాయి

లెదర్ బేగ్ పైన ఒక బెల్టువుంది. అలాంటి బెల్టు సాధారణంగా అందరూ వాడలేరు. అక్కడే మరొక్క హేట్ వుంది. చాలా ఖరీదైంది అంత కంటే వింతైంది. హేట్ ముందు నొసటిపైనవుండే భాగంలో ఏదో ప్రభుత్వం గుర్తులాంటి ముద్రవుంది. దానికి రెండువైపుల ఏదో అలంకరణవుంది.

వ్రేలాడుతున్న వస్త్రానికిముందు భాగంలో ఏవో మెడల్సు వున్నాయి. వాటిపైన ఏవో రంగు రంగుల రిబ్బన్లున్నాయి రంగు దారాల కలయికతో ఏదో తాడు వస్త్రానికి కుడిచేతి భుజందగ్గర చుట్టివుంది ఏవో అక్షరాలు కూడా భుజంపైన కుట్టబడి వున్నాయి

ఆ వ్యక్తి నిద్రపోతున్నాడు పైన లైట్లు వెలుగు తున్నాయి ప్రక్కనే ఫానులు తిరుగుతున్నాయి.

ఎదురుగావున్న బెర్తుమీద ఏవో పుస్తకాలు చెల్లా చెదురుగా పడివున్నాయి. గాలికి నృత్యం చేస్తున్నాయి.

లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. వెలుతురు ప్రసరిస్తున్నాయి

ఫానులు తిరుగుతున్నాయి, గాలి పంచుతున్నాయి.

ఎదురు బెర్తుమీద పుస్తకాలు ఎగిరి పడుతున్నాయి. ఏదో పత్రిక అట్టమీది బొమ్మ స్పష్టంగా కనబడుతోంది.

కేలు కుట్టిన పాము

ఒక స్త్రీ!

సన్నవిబట్ట తడిసి శరీరానికి అతుక్కుపోయింది. వెంట్రుకలు పిరుదులు దాటివున్నాయి. శరీరమంతా తడిసివుంది చంకలో నీళ్ళ నాలికలోయే బింద

దూరంగా కొండకోనలు. కొండలమధ్యగా సెలయేరు. సెలయేరు ప్రవహించిన ప్రదేశంలో పచ్చనికరిక, పచ్చగరికమీద ఒక కాలు. సెలయేటిలో మరోకాలు. చూపులు ఏదో వస్తువుమీద

కిటికీ ఒకటి తీసివుంది. బయటనించి గాలి బలంగా వీచింది నాలికతోను ఫానులు తిరుగుతున్నాయి గాలిమున్యరంగా వస్తావుంది. పత్రిక పడిపోయింది

మరోక్క పత్రిక మరోక్క బొమ్మ

లైట్లు వెలుగుతున్నాయి.

ఫానులు తిరుగుతున్నాయి.

కిటికీలోంచి గాలి వస్తూనేవుంది

ఒక యువతి, మరొక్క యువకుడు యువకుడు పట్టలేని తమకంతో యువతిని పట్టుకొని ముద్దుపెట్టుకుంటున్నాడు. ఆమె అతన్ని గుండెలవైపు ఒత్తుకొంటోంది.

యువతి నడుం వంగిపోయింది. యువకుడు ముందుకు వొంగిపోయాడు.

యువకుని చేతులు యువతి తల నలిపేస్తున్నాయి. యువతి చేతులు యువకుని వీపు పిండేస్తున్నాయి

ఉన్నట్టుండి కిటికీలోంచి గాలి కంపార్టుమెంటులోకి వచ్చింది. టప్పున పత్రిక లేచి క్రిందపడింది.

వెల్లకింత పడిపోయిన పత్రిక ఒకకాంపు పుస్తకం అట్ట తొలగించి మరీ ఎదిపోయింది.

లైట్లు వెలుగుతూనే వున్నాయి.

కిటికీలోంచి గాలి రావటం లేదు.

ఫాను గాలికి కాంపు పుస్తకం పేజీలు ఫెటఫెటా కొట్టుకుంటున్నాయి.

ఏ పేజీకూడా పూర్తిగా కనిపించటం లేదు. కాగితాలు లేస్తూ పడుతూవున్నాయి ఒక పేజీలో ఒక బొమ్మవుంది. బొమ్మక్రింద ఏవో వాక్యాలు రాసివున్నాయి. బహుశా అది వివరణ కావచ్చు అర్థం ఏదో తెలియటం లేదు.

ఒక బొమ్మ కనిపించింది. స్పష్టంగా కనబడక ముందే ఫాను గాలికి కాగితం తిరిగిపోయింది. లీలగా ఆ బొమ్మ గుర్తుంది. ఏదో ప్రత్యేకత ఆ బొమ్మకుంది. ఏదో ప్రపంచ జ్ఞానానికి సంబంధించిన బొమ్మ. అదే కావచ్చు! అద్దబొమ్మ. ఒకటున్నలో ఒక స్త్రీ పురుషుల బొమ్మ ఒకటేంగిను.

కిటికీలోంచి వెచ్చటి గాలి తోలింది. కాంపు పుస్తకం అట్ట టక్కున లేచిపడింది. ఫాను గాలికి మళ్ళీ అట్ట లేవలేదు

పడకమీద వ్యక్తి రాత్రి పదకొండింట్లో వున్నాడు. కొంచెం కదిలాడు. చేతులుచాచి కాళ్ళదగ్గర దుప్పటి ముఖం వరకు లాక్కున్నాడు.

చైటి గాలి కిటికీలోంచి సన్నగా వస్తుంది

ఫానులు మామూలుగా తిరుగుతున్నాయి.

లైటు నిద్రమత్తుగా వెలుగుతోంది

అతను నిద్రలోంచి లేచాడు.

కళ్ళు తెరిచాడు. చుట్టూనలో చూస్తున్నాడు. ప్రక్కకు తిరిగాడు. చేయి ముఖం దగ్గరకు తెచ్చుకున్నాడు కళ్ళు తెరిచాడు చేతిగడియారం చూసుకున్నాడు. కిటికీవైపు చూశాడు. తీసివుంది. లేచాడు. కిటికీ మూశాడు. తలుపుదగ్గరకు పోయాడు. లాగి చూశాడు. వేసివుంది. గదంతా కలయజూశాడు. బాత్ రూంలోకి పోయాడు. లైటు వేసి వచ్చాడు. బెర్తుమీద చూశాడు. పడకమీద పిస్టలుంది. పైకెత్తి చూశాడు. తాళం వేసివుంది. తలగడక్రింద పెట్టుకున్నాడు. పడుకున్నాడు దుప్పటి కప్పుకున్నాడు.

కొద్ది సెకండ్లకాలం గడిచిపోయింది.

దుప్పటి తొలగించి లేచాడు. కిటికీవైపు చూశాడు. తలుపువైపు చూశాడు. పిస్టలువైపు చూశాడు. దుప్పటి కప్పుకున్నాడు.

కొంచెంసేపు గడిచిపోయింది.

పడకమీద అటూ ఇటూ దొర్లాడు నిద్ర పట్టలేదు దుప్పటి తొలగించి పడుకున్నాడు. నిద్ర పట్టలేదు ముడగరదీసుకొని మోకాళ్ళలో తల దూర్చి పడుకున్నాడు. నిద్ర పట్టలేగు ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు బోర్ల పడుకున్నాడు. వెల్లకిలా పడుకున్నాడు, నిద్ర పట్టలేదు లైటార్పాడు ముఖానికి ముసుగు పెట్టుకున్నాడు. నిద్రపట్టలేదు.

దుప్పటి దూరంగా పారేశాడు. లైటు వేశాడు. లేచి కూర్చున్నాడు.

మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు. పడుకున్నాడు. మరొక్క ప్రక్కకు తిరిగాడు ఇంకొక్క ప్రక్కకు తిరిగాడు వేరొక ప్రక్కకు తిరిగాడు నిద్రపట్టలేదు.

లేచాడు.

ఎదురు షెల్ఫుమీద చూస్తున్నాడు అక్కడేదో పత్రికలూ—పుస్తకాలూ చూశాడు తీసుకున్నాడు విడిచిపెట్టాడు మూలకు తలవేసి కళ్లు మూసుకున్నాడు. నిద్రపట్టలేదు.

నిద్రపట్టలేదు తృప్తికలగలేదు. కాని అతని ముఖంలో లేదు విసుగులేదు నిరాశ ఎంతో చీకాకు పడవలసిందిప్పుడే కాని అదేమీ లేదు ఏదో మధురమైన అనుభూతి కలిగినట్లు, ఏదో విచిత్రమైన విధి విధానం జరుగుతున్నట్లు, ఏదో ఖలత్తమైన ఆనందంయొక్క అగ్రస్థాయి అనుభవం ముఖంలో కనిపిస్తోంది

ఎదురు షెల్ఫుమీద కొన్ని, క్రింద కొన్ని పుస్తకాలూ, పత్రికలూ వున్నాయి. ఏదో పత్రికలు చూశాడు ఏదో పుస్తకాలు చూశాడు. ఏదో పత్రిక తీసుకొని చూచి అక్కడే పడేశాడు.

మరొక పత్రిక వుచ్చుకున్నాడు ఏదో సినిమా పత్రిక అన్నీ అనెబొమ్మలే.

తీసి చూస్తున్నాడు.

ఒకతార, నిక్కరు వేసుకొని బీచ్‌లో కూర్చుంది.

మరోతార, కుక్కను ముద్దుపెట్టుకొంటోంది.

పేజీలు త్రిప్పుతున్నాడు.

ఒక తార జీవితచరిత్ర సచిత్రంగా ఆ పత్రికలో వుంది. ఆ పేజీలోనే అతి కొత్తమాట ఎప్పుడో వ్రాశాడు. అతను అతని అభిమానతార కొన్ని బొమ్మ లున్నాయి భర్తతో బజారుకు పోతోంది పిల్లలకు అన్నం పెడుతోంది. పార్కులో కూర్చుంది. పడుకుని పుస్తకం చదువుతోంది. తల దువ్వుకుంటోంది. అందంగా అలంకరించుకొంది. బట్టలు మార్చుకొంటోంది. గుర్రంమీద కూర్చుంది. పాట పాడుతోంది. నృత్యం చేస్తోంది.

అతను చాలాసేపు చూశాడు.

పేజీలు తిప్పుతున్నాడు.

సినిమాతార, కత్తిపట్టుకొని కదలకుండా గుర్రం మీద కదనరంగానికి వెళుతోంది.

ఏదో సినిమాలో ప్రేయసీ ప్రియులమాటలు. ప్రథమ సమాగమం

రాణీరుద్ర సినిమాలో క్రొత్తతార

వందనాయిక పాత్రలు నిర్వహించిన ప్రసిద్ధ తార.

పత్రిక మూసి షెల్ఫుమీద పడేశాడు

మరొక్క పత్రిక వుచ్చుకొని, పడకమీదకు పోయి, పడుకుని, దుప్పటి కప్పుకొని చదవటం మొదలు పెట్టాడు పదినిమిషాలు చదివిన తరవాత ప్రక్కన పడేసి, దుప్పటితలదగ్గరకు లాక్కొని నిద్రపోయాడు

అప్పటిదాకా తలదగ్గర అందుని ఆనుకొనివున్న పుస్తకం జారి క్రిందపడింది.

పుస్తకం సైజులో చిన్నది. పేజీల విషయంలో పెద్దది.

అతను దుప్పటి తొలగించిచూశాడు. పుస్తకం పైకితీశాడు. అది చిన్న నోట్ బుక్. ముద్దుగా వుంది.

అట్టమీద పేరువుంది అది అతని పేరుకాదు పేరు అర్థంకావటంలేదు. ఏ భాషో తెలియదు

పుస్తకం తెరిచాడు అది డైరీ.

డైరీ ఒక్కసారిగా తెరిచాడు. పెన్సిల్ వున్నచోటు తెరుచుకుంది పేజీలు కుడివైపు ఏమీ వ్రాయలేదు ఎడంవైపు ఏదో వుంది. అది ప్రబంధ భాషలో వుంది. తెలుస్తోంది.

అది అతని ప్రయాణం విషయం. హెడ్ క్వార్టర్స్ నుంచి వ్యాస్తానికి బయలుదేరాడు. ప్రయాణం మూడుకోట్ల కాలనాడు మొదలు. మూడుకోట్ల కాలవరకు వుంటుంది.

డైరీ కుడివైపుకు తిప్పాడు. తెల్లకాగితాలు ఎడంవైపుకు తిప్పుతున్నాడు ఒక్కొక్కచోట చాలా చాలాసేపు చూడటం, మరికొన్నిచోట్ల వెంటనే తిప్పటం చేస్తున్నాడు

ఎడంవైపు డైరీపుటలు రెండో మూడో తిప్పాడు.

తేలు కుట్టిన పాము

అది హెడ్ క్వార్టర్సునుంచి వ్రాసింది. తనకు కూడా సెలవు పిలుపు దొరికింది. వ్యవస్థలానికి బయలు దేరుతాడు

మళ్ళీ నాలుగుపుటలు తిప్పాడు.

ఆ పుటలో విషయం కొంచెం మాత్రమే కన బడింది పూర్తిగా కనబడకుండా త్రిప్పివేశాడు. అందులో విషయం.

ఏదో నిర్ణయం. హెడ్ క్వార్టర్స్కి పోవాలి. సెలవు తీసుకోవాలి. ఇంటికి వెళ్ళాలి. పెళ్ళి చేసు కోవాలి.

మరికొన్ని డైరీపుటలు తిప్పాడు

అక్కడ తారీఖు మొదట్లో ఎర్రసున్నాలు కూడా క్రమంగా పెద్దవి వున్నాయి.

పనిమీద పడుకున్న అతనిముఖంలో కొంచెం మార్పువచ్చింది. విశ్వాసం కలిగింది

అది తను చేసిన ఒక నేరం ఆ విషయం అధికా రులు తెలిసింది కాని అధికారయుతంగా తెలియలేదు చిక్కులు వచ్చాయి. ఆ కలుషితవిధానంలో రాశాడు అది తను ఓ స్త్రీ వెంటపడటం అది నిరాకరించటం

మరికొన్ని డైరీపుటల్ని తిప్పివేశాడు.

ఒకచోట పచ్చగీతలు డైరీపుటలో హెడ్డింగు క్రింద కూడా, తరుచుగా అండర్ లైన్లు చేయ బడ్డాయి

అతని ముఖంలో తృప్తి నృత్యం చేసింది. దాన్ని అతను చాలా సేపు మూసుకున్నాడు

అది తన హృదయం కోరిచేసిన పని దానిని అందరూ ఘనకార్యమన్నారు ఆఫీసరు లెంక ఇచ్చి సత్కరించాలనుకున్నారు ప్రభుత్వం, డబ్బు పెంచి గౌరవించాలనుకుంది అతను తన కర్తవ్యమేమిటో నిర్వ హించాలని వ్రాసుకున్నాడు.

మరి రెండుపుటలు తిప్పివేశాడు.

అక్కడొక పుటలో నిండుగా, దట్టంగావున్న చేతి వ్రాతలో కొంత విషయంవుంది

'ఈ నాడు నా జీవితం ధన్యం. మానవుడినైనం దుకు మాతృభూమికి చేయగలిగినంత చేశానని హృదయం ఆనందంతో పరవళ్ళు తొక్కుతోంది. వైరుల ఉనికి తెలుసుకున్నాను. స్థావరాలు కనిపెట్టాను!'

మరి నాలుగుపుటలు తిప్పాడు.

అది వైరులు యుద్ధం చేస్తున్న విషయం నిజం. వైరులు అనుకోని సమయాల్లో ఎక్కడినుంచోవచ్చి అకస్మాత్తుగా దాడి చేస్తున్నారు సైనికులు చాలామంది చనిపోతున్నారు. తన సైన్యంలో వాళ్ళుకూడా చని పోయారు.

మరికొన్ని పుటలు తిప్పాడు.

తను సైన్యంతో వైరులు పొంచివుంటున్న స్థలా నికి పంపబడ్డాడు.

మరికొన్ని పుటలు తిరగవేశాడు.

'నన్ను ఆ ప్రాంతానికి పంపితే బాగుంటుంది. ప్రభుత్వం సంతృప్తుండో లేదో పంపితే నా కృషి పాటవ్యాలమీద మరొక్కసారి విశ్వాసం కలగ వచ్చు'

డైరీ పుటలు తిరుగుతున్నాయి. మరికొన్ని తిరిగి పోయాయి కొన్ని చోట్ల ఎర్రగీతలు, కొన్ని చోట పచ్చగీతలు చాలా వున్నాయి డైరీలో చాలా గీతలు వున్నాయి ఎర్రగీతలకంటే డైరీలో పచ్చగీతలు ఎక్కువ

మరికొన్ని పుటలు తిప్పబడ్డాయి

ఒక పుటలో పుటకు సరిపడే పచ్చగీతలూ, ఎర్ర గీతలూ వున్నాయి. ఒక ఇంటూ మార్కు వుంది. దానికి నాలుగు మూలల్లో నాలుగు ప్లస్ మార్కులు వున్నాయి ఆ మార్కులన్నిటినీ చుట్టుతూ ఆ పైన ఒక పెద్ద సున్న వుంది

ఇంటూ మార్కు పచ్చగీతలు. ప్లస్ మార్కు ఎర్రగీతలు సున్నకు పచ్చగీతతో ఒక చుట్టు ఎర్ర గీతతో ఒక చుట్టు వున్నాయి సున్న ఎర్ర, పచ్చగీతల కలయిక.

దాని క్రింద ఒకే ఒక్క లైనులో ఏదో వరస వుంది ఆ వాక్యంలోని మొదటిమాట ఏ భాషలోనిదో తెలియదు. తర్వాత టూక్ కేర్ టూ వుంది. ఆ పైన మెనస్ వుంది దాని ప్రక్కనే చివరను ఆ కే మాట ఇంగ్లీషులో వ్రాయబడివుంది. ఈ వివరణమంతా మామూలు సిరాతోనే.

మరికొన్ని పుటలు తిరిగిపోయాయి. చిట్ట చివరి పేజీలో ఏదో చాలా వ్రాయబడి వుంది. అక్షరాలు చాలా చిన్నవిగా వున్నాయి.

డైరీ చివరి పేజీలో చిట్టచివరనే ఏదో వ్రాసుకున్నాడు

అది అతనికి డైరీ విషయంలోవున్న అలవాటు. డైరీ కొత్తది మొదలుపెట్టబోయేముందు, ముందటిదానిలో తన జీవిత చరిత్ర వ్రాసుకుంటాడు.

ఆ వాక్యం తరవాత చాలా వుంది. అది అతని సంగ్రహ జీవిత చరిత్ర.

తను పుట్టి పెరిగిన ఊరు పల్లెటూరు. తల్లిదండ్రులు అనాథులు చదువు సంధ్యలు లేనివారు. తను బీదకుటుంబంలో పుట్టాడు. చదువు హైస్కూలు గోడలు దాటలేదు. తింటానికి తిండి లేదు ఉంటానికి ఇల్లు లేదు. కట్టుకోడానికి బట్టలేదు దుర్భరమైన పరిస్థితి తల్లిదండ్రుల్ని విడిచిపెట్టాడు సైన్యంలో చేరాడు ఇంటికి డబ్బు పంపుతూనే వున్నాడు నానాదేశాలు తిరిగాడు. లోకజ్ఞానం చాలా వుంది. లోకంతో అనుభవం బాగా పొందాడు. తనకు అలవడిన ఒక మంచి నడవడిక పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ప్రవర్తించటం తను సైన్యంలో చేరి పన్నెండు సంవత్సరాలు చేరిన కొండల్లో సామాన్య సైనికుడు క్రమంగా వృద్ధిపొందాడు. ఇప్పుడు పెద్ద ఆఫీసరు. ముందు ముందు హోదా పెరగవచ్చు. సైన్య పాలనంలో తనకు మంచి స్థానం వుంది. చాలా తక్కువ వయస్సు. అతి కొద్ది కాలంలో ఇంత పెద్ద హోదా చాలా గొప్ప విషయం తను పొందిన అధికారం తనకున్న యోగ్యతలతో మరెవ్వరూ పొందలేరు అది తన అదృష్టం. కొన్నాళ్ళే వృత్తి కర్తవ్యంలోని మహత్తు పుణ్యత్వం దేశానికి సేవచేస్తున్నానని అతని విశ్వాసం తనలో ఆ మధ్య ఒకరకమైన వింత భావం కలిగింది. కొన్నాళ్ళకు తనలో వచ్చిన పరిణామం అర్థం కాలేదు ఆ తర్వాత తెలిసింది కలవరపెట్టిన ఆ శరీరం ఏమిటో కోరుతోంది అప్పుడతను తెలుసుకున్నాడు. తను పెండ్లి చేసుకోవాలిసిన అవసరం కలిగిందని ఇంటికి పోయి పెండ్లి చేసుకుంటానని ప్రభుత్వాన్ని కోరాడు పోవటానికి ఒప్పుకోలేదు పైగా కోరింది, ఒక్క ఆరునెల్లు ఆగమంటిందని. తను సరేనన్నాడు. ఆగిపోతున్నాడు.

చదువుకున్న డైరీమాసి తలగడక్రింద పెట్టుకున్నాడు మెల్లగా కన్నుమూశాడు. మాగన్ను నిద్ర పట్టుతోంది.

భూములు వేగంగా తిరుగుతున్నాయి. చెట్లు నిద్రపోతూ వాలుతున్నాయి కొంగలా ప్రస్తారా కదలాడుతున్నాయి.

ఏదో హాల్-స్టేషన్లో రైలుఆగింది. వెంటనే బయలుదేరింది అతను ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు. రైలు సాగిపోతోంది

ఉన్నట్టుండి విచిత్రంగా ఒక శబ్దం వినవచ్చింది. అది అవ్యక్తంగానూ మధురంగానూ వుంది, కొండరాళ్ళ దొర్లుతుంటే వచ్చే సెలయేటి శబ్దంలాగావుంది కోయిలలు పాడుతుంటే వినవచ్చే కోకిలపిలుపులాగావుంది. గొంతు పిసుకుతుంటే వినవచ్చే దయనీయ పిలుపులాగా వుంది.

అతను మరోసారి ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు.

మళ్ళీ అదే శబ్దం వినవచ్చింది. వెంటవెంటనే మూడుసార్లు వినబడింది

అతను టక్కున లేచి కూర్చున్నాడు.

శబ్దం మళ్లీ వినిపించింది

పడుకున్న కంపార్టుమెంట్లో మునుపటి శబ్దం మళ్ళీ వినవచ్చింది.

వ్యగ్రత పైకి లేచాడు పిస్తోలు పైకి తీశాడు. తాళం తెరిచివుంది. తాళం తీశాడు కిటికీలన్నీ తలుపులన్నీ జాగ్రత్తగా మూశాడు చేతిలో పిస్తోలు పట్టుకున్నాడు.

శబ్దం మళ్ళీ వినపడ్లేదు

పిస్తోలు తాళం వేయకుండా ఒకచోట పెట్టాడు. పక్కమీద కూర్చున్నాడు. పడుకోవాలనుకోలేదు

ఏదో గుర్తుకొచ్చింది పడుకోబోయేవాడు తలగడ ఎత్తాడు డైరీ తీశాడు పుటలు వేగంగా తిప్పాడు. దేనికోసమో గాలించాడు. చివరకు దొరికింది ముఖం వికసించింది.

టక్కున పిస్తోలు పుచ్చుకున్నాడు

డైరీవంక కొంతసేపు చూశాడు. పిస్తోలు కొక్కెం తిప్పట్టి పుచ్చుకున్నాడు

లేచాడు లైటు వేశాడు ఏమీ కనిపించలేదు. మెదలకుండా తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు.

మరేదో గుర్తుకొచ్చింది వ్యగ్రత లేచి మరో మూలమీద కూర్చొని ఆలోచిస్తున్నాడు.

సామానులో రైల్వే గైడ్ తీశాడు. '(టెయిన్' టైంటేబుల్ చూశాడు. టైం చూశాడు. టైమూ, టైంటేబులూ తీసి తిన్నగా స్టేషను పేరు చూశాడు మరి కొన్ని ప్రక్క స్టేషనులు చూశాడు.

వెంటనే పైకి లేచి లెటర్ పేడ్ లోంచి షీట్ తీసి దాన్ని విప్పుతూ పక్క బెర్తుదగ్గర కొచ్చాడు.

కూర్చున్నాడు. షీట్‌లో ఒకచోట వేలు పెట్టాడు. అది ఒక ఊరు పేరు. దానిమీద అతని వ్రేలు.

రైల్వే గైడ్‌లో మునుపటి స్టేషను పేరు మళ్ళీ చూచి, ఎదురుగా పైనావున్న టైంటేబులూ టైమూ చూశాడు. తన చేతిగడియారం చూసుకున్నాడు.

షీట్‌లో ఆవూరుమీద పెన్సిలుతో గుండ్రంగా సున్న చుట్టాడు సామానులో డైరీవిప్పి, ఆవూరుపేరు చుట్టూ ఒక సున్న చుట్టి రాశాడు.

అతని ముఖం వికసించింది. పెదవులు కదిలాయి.

తేలుకుట్టిన పాము

పిస్టలు పట్టుకొని కూర్చున్నాడు. చుట్టూ చూశాడు. కిటికీలు తెరిచివున్నాయి. తలుపు వేసివుంది. బాత్ రూం తలుపు తెరిచివుంది లోపల లైటు వెలుగుతోంది. కంపార్టుమెంటులో లైటు వెలుగుతున్నాయి. ఫ్యాన్లు తిరుగుతున్నాయి.

మునుపటి శబ్దం మళ్ళీ వినబడింది మొదటిసారి కంటె కొంచెం పెద్దది.

ట్రిగ్గర్ నొక్కబోయాడు. ఎందువల్లో ఆగిపోయాడో తెలియదు గాని ట్రిగ్గరు నొక్కలేదు.

శబ్దం మళ్ళీ వినబడింది మునుపటికంటె బాగా పెద్దగా వినవచ్చింది. కొంచెం స్పష్టంగా వుంది. ఎవరో పిలుస్తున్నట్లుంది

ఈసారి ట్రిగ్గర్ నొక్కటానికి ప్రయత్నం చేయలేదు

మళ్ళీ అదే శబ్దం ఆ గొంతుక ఆడ గొంతుకలా వుంది

పిస్టలు దూరంగా పెట్టాడు. తలుపు తీయబోయాడు. మనుదిరిగి వచ్చాడు పిస్టలు పుచ్చుకున్నాడు తలుపు దగ్గరకు పోయాడు.

తలుపు తీయబోయాడు. పిస్టలు చేతిలో చూచుకున్నాడు తలుపు తీశాడు దూరంగా నిలబడ్డాడు

ఒక ఆకారం ప్రవేశించింది. సౌమ్యంగా మృదువుగా, హాయిగా వుంది

ముందడుగు వేయబోయాడు వెంటనే వెనక్కి తగ్గాడు రెండడుగులు వెనక్కి వేసి నిలబడ్డాడు.

అదే ఆకారం మెత్తగా, జాలిగా కనిపించింది.

అతను అక్కడే నిలబడ్డాడు

ఒక ఆడది లోపలికి వచ్చింది. వయస్సు ఇరవై నాలుగు వుండవచ్చు చంకలో ఒకపిల్ల వుంది ఆ పిల్లను ఆమె శరీరాన్ని కప్పుతూ ఒకగుడ్డ వుంది. ఆమె చేతుల్లో ఆ పిల్లను పట్టుకోవాల్సిన అవసరం లేదు.

కళ్ళలో ఏదో విషాదం. ఆ విషాదమే విషాదమైంది. ముఖం సౌమ్యంగా వున్నా చూస్తే జాలి కలుగుతుంది. ఏదో కథలు విన్నట్లు, హృదయాన్ని కలవర పెడతాయి కళలు పడతాయి

బట్టలు ఖరీదు లేనివి. కట్టు కుదిరిగ్గావుంది. ఆభరణాలు కట్టులో దాగిపోయి అందంగా వున్నాయి. ముఖం చంద్రబింబంగా ముద్దుగావుంది.

బొట్టు పెట్టుకోలేదు. మెళ్లో తాళిలేదు చేతులకు గాజులు లేవు. ఆమెది వ్యక్తిగా పన్నని శరీరం. కాని కొంచెం లావుగావుంది. తగినట్లు. చక్కని రూపం. ధనవంతురాలైన వీరవనం బట్టలు చిరిగి వున్నాయి జుట్టుకు నూనెలేదు కాని దువ్వుకొంది. మనిషిలో ఏదో విరక్తి, నిర్వేదం చెందినట్లు ముఖం వ్యక్తమౌతుంది.

లోపలికి వచ్చిన వెంటనే కాళ్లమీద పడింది. గట్టిగా పట్టుకుంది వదలలేదు.

క్షణంలో తమాయించుకొని దూరంగా జరిగి పిస్టలు వైపూ, ఆమెవైపూ చూస్తున్నాడు.

ఆమె అతనివైపు దీనంగా చూసింది పిల్లవైపు, తన చొక్కావైపూ చూపింది ముఖంలోకి చూస్తోంది.

అతను ఏదో అడిగాడు ఆమెకది అర్థం కాలేదు. అందుకనే జవాబు చెప్పలేదు. ఏదో కాగితం తీసి ఇచ్చింది.

తీసుకున్నాడు

ఆ కాగితంలో ఏదో ప్రింటుచేసిన విషయం వుంది. రెండురకాల ప్రింటు కనిపిస్తోంది. రెండు భాషలు ఒకటి ప్రపంచభాష మరొకటి ప్రాంతం భాష. ఆ ప్రాంతం భాష అతనికి తెలియదు ప్రపంచం భాషలోని విషయం చూస్తున్నాడు.

ఈ కాగితం తెచ్చిన మనిషి మూగది

ఆమెవైపు చూశాడు ఆమె నాలుక చూపింది. నాలుక మామూలుకంటే చాలా లావుగా వుంది. చుట్టేది

ఆమెని చూశాడు ఆమె అతన్ని చూచింది. ఆమె చివుళ్లో చేతివేళ్ళు పెట్టి నోరు త్రిప్పి, చేతివేళ్ళు నైటికేసి అటూ ఇటూ తిప్పింది

గౌరవమైన కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగింది

ఆమెవైపు చూశాడు, ఆమెలో అభిజాత్యం యిప్పుడు లేదు. కాని అంతకంటే అద్భుతమైన ఏదో ఆకర్షణ ఆముఖంమీద మామూలుగా కనబడే తెరలవెనక అవ్యక్తంగా కదలాడుతోంది.

భర్త యుద్ధంలో చనిపోయాడు.

అతని కళ్ళలో ఏదో విచిత్రమైన భావ సంచలనం కలిగింది కొంచెంసేపటివరకు కంటిలో కాగితం చూడలేక పోయాడు.

యుద్ధం దెబ్బతో ఆమె నాశనమైంది. ఆస్తి పాస్తు లేవీ లేవు.

ఆమెకళ్ళు చూశాడు. ఆ నయనాలు సజలాలు.

ఇద్దరు పిల్లల్ని పోషించాలి. దిక్కులేని వాళ్ళు.

పిల్లవైపు తేరిపార చూశాడు. పిల్ల ఏడవటంలేదు.

ఆమె పిల్లను తీసి చూసింది. ఆపిల్ల నిద్ర పోతోంది.

ఈ కాగితం చూచినవాళ్ళు తమకు తోచినంత ధర్మం చేయండి.

కాగితం చదివి ఆమె కిచ్చాడు. అతనిచ్చిన కాగితం పుచ్చుకుంది.

అతను జేబులో చేయి పెట్టుకున్నాడు. ఆమె ఆశగా జేబుకేసీ చేయికేసీ చూస్తోంది.

అతనేదో నాణెం యిచ్చాడు. పుచ్చుకుంది. తృప్తిగా కళ్ళుమూసుకుంది.

అతను లేచాడు.

ఆమె తప్పుకుంది.

రైలు పోతోంది. కిటికీ చూశాడు. అతనివైపు చూచిందామె. రైలు ఆగేందుకు దగ్గర్లో ఏ వీధి స్టేషను లేదని నిర్ధరించుకున్న తరవాత తలుపు తెరిచి చూస్తున్నాడు. ఆమె తృప్తిగా గాలి పీల్చుకొంది.

తిరిగి పసికి బెత్తు దగరకు వచ్చాడు

ఆమె కదలకుండా ఫాన్ వైపు చూస్తూ నిలబడింది

ఆమెకు కునుకు వచ్చేట్టుంది. పసిపిల్ల నిద్ర పోతోంది.

అతను టవల్ తో పడక సలిపి, పడుకొని దుప్పటి ముసుగుతన్ని పడుకున్నాడు ఆమె వైపు తిరిగి చూస్తున్నాడు.

ఆమె పసిపిల్లను క్రింద పడుకోబెట్టి ప్రక్క కొంగా, ప్రతికలాపున్న కొత్త కొంగొని కూర్చుని, పిల్లని చిచ్చుకొడుతూ కునుకుతోంది

ఆమె పిల్లని చిచ్చు కొడుతూనే ఆపింది. ఆమె చేయి పిల్లమీద వుంది మెల్లగా కళ్ళుమూసుకుంది. నిద్ర కాసుకుంది.

ఆమె కునుకుతూ కునుకుతూ కునుకులో కళ్ళు తెరచింది అతని వైపు నిశ్చలంగా కళ్ళార్పకుండా తేరి చూచింది. అతను చూస్తూనేవున్నాడు. ఆమె నెమ్మదిగా మొత్తి పడుకొంది.

ఆమె నిద్రపోవటానికి ప్రయత్నం చేస్తోంది.

అతనికి నిద్రపట్టే మార్గం కలుగుతోంది.

ఆమె నిద్రపోయిందనుకున్నాడు. మెల్లగా దుప్పటి కప్పుకొని కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఆమె మెల్లిగా కళ్ళు తెరిచి, అతన్ని చూచి, పిల్లమీద చేయితీసి కళ్ళుమూసుకొని నిద్రపోయింది.

ఆమె చూచిందని అతనికి తెలియదు.

ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు.

కొంచెం సేపటి తరువాత ఏదో స్టేషన్లో రైలు ఆగింది అతనికి నిద్రపట్టలేదు. ఆమె నిద్రపోతోంది. లేచి తలుపుదగ్గరకు పోయాడు కిటికీ చూశాడు. బండి బయలుదేరింది. స్పీడు అందుకుంది. సాగిపోతూనే వుంది. అతను అక్కడే నిలబడివున్నాడు. ఆమెవైపు చూశాడు కిటికీ చూశాడు అటూఇటూ చూశాడు ఆమెదగ్గరకు పోయాడు. మెల్లగా ఆమెమీద చేయి వేశాడు.

నరాలు బుస్సున పొంగాయి కండరాలు మెత్తగా మారాయి. గుండె దబ్ దబ్ మంది. కళ్ళు మసక్ మసక్ మంది గుండె గుబుక్కు గుబుక్కున కొట్టుకుంది.

ఆమె లేవలేదు.

మళ్ళీ చేతితో తట్టాడు

శరీరమంతా తిమ్మిరెత్తి పోయింది. మెదడు కరెంటుషాక్ తిన్నట్టయింది మనస్సు పని చేయటం మానుకుంటోంది. కళ్ళు జలదరించింది స్వాధీనం తప్పిపోతోంది.

ఆమె లేవలేదు

తట్టాడి మళ్ళీ ప్రయత్నం చేశాడు.

కటి ప్రదేశాన్ని చేయి మీద వేశాడు అంతే చేయి పైకి తీయలేదు. తీయలేక పోయాడు. శరీరాన్ని అంటుకుపోయింది పైకిరాలేదు

వీపుమీద చేయి వీపుమీదే ఎంతో కాలం నిలవలేదు.

రైలు ఏదో స్టేషన్లో ఆగింది

అతను తత్తరపోయాడు. చేయి వీపునుంచి తీసివేశాడు. దూరంగాజరిగి నిలబడ్డాడు.

ఆమె నిదానంగా కళ్ళు తెరిచింది.

అతను చేతులు నలుపుకొంటూ దూరంగా, దూరంగా, నిర్లిప్తంగా నిలబడ్డాడు.

అవిడకళ్ళు ఏమాటీ అన్నట్లు ప్రశ్నిస్తూ అతని వైపు చూశాయి.

అతని చేతులు ఏమండీ ఏమీలేదు అన్నట్లు చిత్రమైన భంగిమల్లో జవాబు చెప్పటానికి ప్రయత్నం చేశాయి

ఆమె ముఖంలోకి చూడలేకపోయాడు. ప్రక్కకు తిప్పుకున్నాడు. కిటికీ చూశాడు.

తేలుకుట్టిన పాము

ఆమె కూడ కిటికీ చూసింది. రైలు ఆగివుంది. ప్లాటుఫారం కనబడుతోంది

అతను చేతులు తిప్పుతూ ఏమో చెప్పాడు. చెప్పిందేమిటో తెలియలేదు కాని చేతులు తిప్పినందువల్ల తెలిసింది. దిగిపొమ్మనటం.

ముఖంలోకి చూసింది. అతని ముఖం కనిపించటంలేదు. అతని చేతులు నిర్విరామంగా పనిచేస్తున్నాయి.

చేతుల వెనుక ప్లాటుఫారంవైపు చూసింది. విషయం అర్థం చేసుకుంది పిల్లవైపు చూసింది. పిల్ల గాఢమైన నిద్రలో వుంది.

ముఖంలోకి చూసింది ముఖం కనిపించింది నల్లగావుంది. ఆమె నమస్కారం చేసింది పిల్లను చూపింది. ప్లాటుఫారం చూపింది. తల వూపుతూ తనక్కడ దిగలేనట్టు గొణిగింది మొరపెట్టుకుంది బ్రతిమాలుతుంది చేయి ముందుకు చూపింది మరోక స్టేషన్లో దిగుతానని తెలుపుతుంది

అతని వ్యక్తిత్వంలోని ఒక గుణం ఇక్కడ పనిచేసింది కాని యిప్పుడది దుర్గుణం అది అతని పట్టుదల దిగిపొమ్మని బలవంతం చేశాడు.

ఆమె ఏడ్పుకు సిద్ధమయింది కాళ్ళు పట్టుకుంది బ్రతిమాలుకొంది కంటనీరు పెట్టుకొని వేడుకుంది. నానావిధాల ప్రయత్నించింది.

అతనికి దయ కలిగినట్టుంది. మరి బలవంతం చేయలేకపోయాడు. మెదలకుండపోయి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

రైలు బైలుదేరింది.

పిల్ల దగ్గరకుజరిగి కూర్చుంది పైటకొంగుతో కంటినీరు తుడుచుకొంది అతనివైపు చూసింది మెల్లగా కన్ను మూసుకునేందుకు ప్రయత్నంచేస్తోంది.

ఎదురు బెర్తుమీద ఆమెప్రక్క పత్రికలు చూస్తున్నాడు.

శ్రీ!

చంకలో బిందె

బిందెనిండుగా నీరు.

నీరు పొర్లిపోతోంది.

పల్చని చీర

చీర తడిసిపోయింది.

ప్రక్క రెండు కొండలు. కొండలమధ్య సెలయేరు. ఒడ్డును ఒరుసుకుంటూపోయే ప్రవాహం.

శ్రీ—నీరు పొర్లిపోయే బిందె—తడిసిపోయిన పల్చనిచీర—కొండలమధ్య సెలయేటి ప్రవాహం.

అతను లేచాడు ఆమె పిల్లమీద చేయివేసి కునుకుతీస్తోంది ఆమెవైపు చూశాడు. రెండునిముషాలు నిర్లిప్తంగా నిలబడ్డాడు. తిరిగిపోయి పడుకున్నాడు. దుప్పటి ముసుగు తన్నాడు

ఆమె తల కొంచెం పైకెత్తింది అతన్ని చూసింది, తృప్తిగా కన్ను మూసుకుంది.

అతనికి నిద్రపట్టటంలేదు లేచాడు.

ఆమె నిద్ర పోతోంది శబ్దం చేశాడు మరీ పెద్దగా చేశాడు లేచింది పత్రిక చూపాడు ఇవ్వమని అడిగాడు

పత్రిక చూసింది అట్టమీద బొమ్మ చూసింది.

తనలో తాను నవ్వుకుంది.

అతను తనవైపు చూస్తున్నా డనుకున్నప్పుడు. నవ్వాపి, పత్రిక అతనికిచ్చింది.

అతను పుస్తకం చూస్తున్నాడు.

పుస్తకం చూడటంలో నిమగ్నుడైపోయా డనుకుంది

ఆమె మెల్లగా నవ్వుకుంది.

నవ్వుతోందని అతను తేలిగ్గా తెలుసుకున్నాడు.

పుస్తకం పుటల్లో యిరుక్కుపోయాడు

ఆమె నిద్రాదేవి ఒడిలో ముడుచుకు పడుకొంది.

రైలు సాగిపోతోంది.

అతను పుస్తకం మూసెటం పూర్తయింది.

ఆమెకు నిద్రపట్టటం జరిగిపోయింది.

అతనికి నిద్ర పట్టటంలేదు చదవటానికి బుద్ధి పుట్టటంలేదు లేచాడు తలుపుదాకా పోయాడు. వెనుదిరిగి వచ్చాడు. శబ్దం చేసుకుంటూ కూర్చున్నాడు. అరక్షణంలో లేచాడు తలుపుదగ్గరకు పోయాడు. వెనువెంటనే తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూర్చోబోయాడు. కూర్చోబోతూ లేచాడు కిటికీదగ్గరకు పోయాడు. తీశాడు. మరో క్షణంలో వేశాడు. బెర్తుదగ్గరకు వచ్చాడు కూర్చున్నాడు

ఆమె కూర్చుని నిద్రపోతోంది.

దగ్గరకు పోయాడు ప్రక్కన పిల్ల నిద్రలో వుంది. పిల్ల వయస్సు చాలా తక్కువ పిల్లవైపు [illegible] చూశాడు చూడటమే గాని ఆలోచనకు అక్షరరేఖల్లో రావులేదు ఏదో నిగూఢల ముఖంలో చూపిస్తూ పిల్లవైపు చూపేమార్గంలో కోపం మిళితం చేస్తూ లేచి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు.

ఏదో ఉత్సాహంతో మళ్ళీ లేచాడు. ఆమె దగ్గరగా పోయాడు. నిటారుగా నిలబడ్డాడు. ఆదేకధ్యానంతో ఆమెముఖంలోకి చూశాడు కళ్ళు మూసుకుంది వెంట్రుకలు నిక్కబొడుచుకున్నాయి.

శరీరంలోని అన్ని అవయవాలను పరీక్షగా చూశాడు. తన్మయుడైపోయాడు.

ఆమెదగ్గరగా వీపు ప్రక్కగా, మునిగాళ్ళమీద మెల్లగా కూర్చున్నాడు.

ఆమె కదలకుండా నిద్రపోతోంది.

ఆమె రెండు భుజాలమీద చేతులు వేశాడు మెల్లగా పట్టుకున్నాడు. గట్టిగా నొక్కాడు.

ఆమె లేవలేదు. గాఢంగా నిద్రపోతోంది. బ్రహ్మాండమైన నిద్రాదేవి పరిష్వంగం

అతను క్రిందు మీదౌతున్నాడు. తన్ను తెలియటం లేదు. మునిగాళ్ళమీద నిలబడలేక పోయాడు. తూలాడు. ముందుకు పడిపోయాడు.

ఆమె లేచింది.

అతను తత్తరపోయి లేచాడు. దూరంగా నిలబడ్డాడు.

అతని కాళ్ళు పట్టుకుంది, బతిమాలుకుంది. బలవంతం చేయబద్దింది. మరొక్క స్టేషనులో దిగుతానంది.

ఏదో స్టేషన్లో రైలు ఆగింది.

లేచిపోయి బెర్తు మీద కూర్చున్నాడు. నిద్ర పట్టటం లేదు.

చెక్కిలి కింద చేయిపెట్టుకొని కదలకుండా కూర్చుంది. బైటికి చూస్తోంది. నిద్రపట్టక మాగి పోయింది

ఆమె వైపు చూశాడు. తలవంచుకుంది.

అతని వైపు చూచింది. కిటికీలోంచి చూస్తున్నాడు.

అతనామె వైపు చూశాడు. ఆమె అతని వైపు చూచింది. అతనేదో మాట్లాడబోయాడు. ఆమె ఏదో చెప్పబోయింది. పుస్తకం చూడాను ఇవ్వమని అడిగాడు.

పుస్తకం అట్టమీద హీరో హీరోయిన్లు ముద్దు పెట్టుకున్నారు. తన్ను తెలియని తమకం. పుస్తకం తెచ్చియిచ్చింది. పుచ్చుకున్నాడు.

అట్టమీద బొమ్మ చూస్తున్నాడు

అట మీద బొమ్మవైపూ, అతని ముఖం వైపూ ఆమె పరీక్ష చేస్తోంది.

తనముఖం చూస్తున్నాడని తెలుసుకున్న ఆమె కూర్చేందుకు పోతోంది

పైకి లేచాడు

నిటారుగా నిలబడి వుంది

కొంచెం కొంచెం కదిలాడు

కదలకుండా వుంది

దగ్గరగా పోయాడు

దూరంగా పోలేదు,

చేతులు మీద వేశాడు

కాదన లేదు.

బిగువుగా పట్టుకున్నాడు

వీలైనట్లు పట్టుకోనిచ్చింది.

ఎదురుగా తిప్పుకున్నాడు.

సునాయాసంగా తిరిగింది

భుజాలు గట్టిగా నొక్కాడు

పట్టుగా వూపాడు.

మెల్లగా మీదకు వ్రాలింది

మెత్తదిగా ముఖంలోకి చూశాడు,

ముఖం గులాబి పువ్వులాగా విచ్చుకుంది.

పట్టరాని తమకంతో ఆమెను పట్టుకొని పెదవుల దగ్గరకు మృదువుగా లాక్కున్నాడు.

అలవిగాని ఉత్సాహంతో, ముప్పిరిగొనే ఆనందంతో, పెదాలు అందించింది.

అతని వీపు ఆమె చేతి వత్తిడికి నలిగిపోయింది.

ఆమె పెదవు గంటు పడింది.

అతను విడిపెట్టాడు.

ఆమె పట్టు తప్పుకుంది.

బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

పాపదగ్గర కూర్చుంది.

ఏదో స్టేషనులో రైలు ఆగింది. రైలు ఆగినప్పుడు అతనేమీ చేయలేదు. ఆమె మరొక్క స్టేషనులో దిగుతానని బతిమాలలేదు రైలు సాగిపోతోంది.

ప్రక్క బెర్తుపై పుస్తకాలలో కొందు పుస్తకం పైకితీసింది. ఒక్కొక్క బొమ్మ రెండు మూడు నిమిషాలసేపు చూచింది ప్రతిబొమ్మకూ ఆమెలోంచి ఉత్సాహమూ, ఉద్వేగమూ పరవళ్ళుతొక్కుతోంది.

ఆమె కొందు పుస్తకం బొమ్మలు చూడటం అతను చూశాడు. సంతోషంతో ముఖం వికసింపజేసు

కోపటం కనిపెట్టాడు. వట్టికేవి అంగాలన్నీ, అంది గాని అనుభూతిని పొందటం అర్థం చేసుకున్నాడు.

ఆమె దాన్ని చూడటం పూర్తయింది. పుస్తకం పూర్తిగా చూసేవరకు ఆమె తల ఎత్తలేదు. ఆమె పుస్తకం పూర్తిగా చూసేదాకా అతనూ తలెత్తలేదు. ఆమె ముఖం చూస్తూనే వున్నాడు

ఆమె తలెత్తిన మరుక్షణంలో అతను తలదించుకున్నాడు

ఆమె మళ్ళీ పుస్తకాన్ని చూడటంలో పూర్తిగా నిమగ్నురాలయింది.

ఆమె ముఖాన్నీ, మార్పుల్నీ నిరంతరం పరీక్షిస్తున్నాడు.

ఆమె తలెత్తింది.

చూపులు మరల్చుకొన్నాడు

పుస్తకం ముడుచుకొని లేచింది.

ఆమెవైపు చూశాడు.

దగ్గరగా వచ్చింది.

లేచి నిలబడ్డాడు

పుస్తకం చేతిలో పెట్టింది.

ఇప్పుడు పుస్తకం ముడుచుకున్నాడు.

ఒక బొమ్మను చూపింది.

చూపేబొమ్మ చూశాడు.

ఆ బొమ్మ ..ఒక యువతి ఒక యువకుడు . ఒక చిత్రభంగిమ.

ఆమె మునుపటి స్థలంలో పిల్ల ప్రక్కగా కూర్చుంది పుస్తకం చూశాడు ఆమెను చూశాడు బొమ్మ చూశాడు లేచాడు. కూర్చునేవుంది.

దగ్గరకు పోయాడు రెండో బెర్తుమీద కూర్చోబెట్టాడు. లైట్లు ఆరిపోయాయి.

మరో నిమిషంలో వచ్చాయి

బెర్తుమీద పుస్తకాలు పడిపోయాయి తీసి క్రింద పడేశాడు

ఆమె ఏదో చెప్పబోయింది.

అతను వినిపించుకోలేదు.

ఆమె ఏదో అంటోంది. చేతులతో సైగ చేస్తోంది లైటువైపు చూపింది.

అతను ఆమె చేతులవైపూ లైటువైపూ చూశాడు. అతనికేమీ అర్థంకాలేదు.

మళ్ళీ ప్రయత్నించింది.

అతను అర్థం చేసుకోవాలని ప్రయత్నం చేయటంలేదు

లైటువైపూ స్విచ్‌లవైపూ చేతులు చూపింది.

అతను ఆ వైపు చూశాడు

ఆమె అవునన్నట్లు తల ఊపింది.

మెల్లగా లైటు పట్టుకున్నాడు.

తల నిరసనగా ఆడించింది.

వచ్చి, చేతులు పట్టుకున్నాడు.

కొడతన్నట్లు కొట్టింది

పోయి, స్విచ్ తాకాడు

ఉత్సాహంగా తల ఊపింది.

వెయ్యి ఏనుగులబలంతో ఉత్సాహంతో లైటు స్విచ్ ఆఫ్ చేశాడు. వెంటనే వేశాడు ఆమె ముఖం వైపు చూశాడు. ముఖంలో ఇష్టం లేకపోవటం స్పష్టం లైటు తగ్గించాడు

బెర్తుదగ్గరకు వచ్చాడు.

ఆమె లేదు!!!

చేతులతో తడిమాడు. పూర్తిగా వెదకాడు. ఆమె కన్పించలేదు.

లైటు వేశాడు.

మూడో బెర్తుమీద పడుకొనివుంది. అటు చూశాడు పక్కగా వత్తిగిలింది

మళ్లీ లైటు తగ్గించాడు బెర్తుదగ్గరకు పోయాడు. కూర్చున్నాడు పట్టుకున్నాడు. చేతిలో ఏ ముంది?

ఆమె లేదు!!

బెర్తు గాలించాడు. చేతులకు తగల్లేదు..

లైటు వేశాడు.

తన పడకమీద పడుకొని వత్తిగిలింది పక్క పక్కగా, మెల్ల మెల్లగా, కొల్ల కొల్లగా.

లైటు తగ్గించివచ్చాడు.

బెర్తుమీద చేయి వేశాడు. పిస్తలు దొరికింది. దూరంగా జాగ్రత్తగా పెట్టాడు. ఆమెకోసం చేతులు చాపాడు.

ఆమె లేదు!

లైటు వేశాడు.

లేచి నిలబడివుంది మూడు బెర్తులమధ్య.

ఆమెవైపు చూశాడు. అతనివైపు చూచింది. కూర్చోమన్నట్లు ప్రదర్శించాడు. తన బెర్తుమీద కూర్చుంది.

వచ్చాడు. మృదువుగా హెచ్చరించాడు. ఇక తప్పించుకోదనుకున్నాడు.

లైటు తగించాడు

బెర్తుమీదికి పోయాడు

ఆమె లేదు!!!

చేతులతో వెతికాడు. టార్చి వేసి చూశాడు ఆమె లేదు

లైటు వేశాడు.

పాప బెర్తులమధ్య నిలబడివుంది.

పట్టుకున్నాడు లైటు తగించాడు. తన పక్క బెర్తుమీదికి తీసుకొచ్చాడు.

రైలు సాగిపోతోంది

కొంచెం పెద్దదయిన తరవాత . రైలు ఆగింది.

విస్మయంగా లేచాడు మెల్లగా తూలుతూ పోయి లైటు వేశాడు. తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

పక్కమీద ఆమె పడుకొనివుంది. లేపాడు. లేచింది. పడుకున్నాడు. ఎదురు బెర్తు చూపించాడు.

పిల్ల క్రింద పరుపు వేసివుంది పిల్ల ప్రక్కగా పిస్టల్ వుంది.

లేచిపోయి పిస్టలు పుచ్చుకొని తిరిగివచ్చి పక్క మీద మేను వాల్చాడు.

ఆమె పిల్లతో ఎదురు బెర్తుమీద పడుకుంది.

నిద్రపోతూ ఆమెవైపు చూశాడు. ఆమె నిద్ర పోయిందనుకున్నాడు నిద్రపోలేకుండా ఆమె కూర్చుంది. అతను లేచాడు, కూర్చున్నాక అతని వైపు చూసింది అతను పర్సుతీసి, ఏదో నోటు ఆమె చేతిలో పెట్టాడు, తీసుకుంది. దాచుకుంది. ఆమె ముఖంలో సంతోషం చూశాడు

ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు చేతులతో కొట్టింది. కాళ్ళతో కొట్టింది కొరికింది ఏడ్చింది ఇష్టంలేదు. ఎందుకో తెలియదు కోపంతో లేచిపోయి పడుకున్నాడు.

మెల్లగా కునుకులో పడ్డాడు.

ఏదో స్టేషనులో రైలు ఆగింది.

నిప్పు తగిలినట్లు విచిత్రంగా మెలకువ వచ్చింది. లేచాడు ఎదురు బెర్తుమీద చూశాడు.

ఆమె లేదు!!!

వాకిట్లోకి పోయాడు. చూశాడు ప్లాట్ ఫారం మీదలేదు స్టేషనులో లేదు

ఆమె దూరంగావున్న ఓవర్ బ్రిడ్జి కొంచెం దూరంగా కంకరరాళ్ళ ప్రక్కగా బొగ్గు గుట్టల చేరు వలో కూడా లైట్లు చీకటిలోట, ఎటు పోగాను వెళ్ళం కుండా తెలియనిచోట, ఎదురుగా వచ్చే గూడ్సు షెడ్ పక్కగా పోలీసుని తప్పించుకొని, చంకలోవున్న పిల్లతో ముగ్గురికోసం దాటుతోంది పాగాలు దాటింది. షెడ్ దాటింది. ఫెన్సింగులోంచి దూకింది. కాలు బెణికింది

ఎప్పట్నుంచి అక్కడ ఆ అపరిచితుడి నిలబడి వుండోగాని ఈమె దగ్గరికి ఆమె ఎదురుగా వచ్చింది.

ఈమె రెండు నిమిషాలసేపు ఏమేమో మాట్లాడింది ప్రక్కనే నిలుచున్న మునిసిపాలిటీలైటుకింద ఆమె మాట్లాడుతున్నట్లు అతను స్పష్టంగా గమనించాడు

ఆమె ఏమిటో అడిగింది. ఈమె నవ్వుతూ ఏమిటో చెప్పింది నవ్వుదొంతరలు వాళ్ళ మధ్య చాలా ఎత్తుగా నిలచాయి

అతని కళ్ళు మెరిశాయి, విచిత్రంగా కదిలాయి. మెల్లగా నవ్వు పెదాలమీద కదిలింది. ఈమె!!! అనుమానం లేదు

ఆమె ఎందుకో చేతులు చాపింది

ఈమె పిల్లని అందించింది!!

ఆ పిల్ల కంపార్టుమెంటులో ఏడ్వలేదు. ఎందుకు ఏడ్వలేదూ? ఎందుకేడుస్తుంది? ఏమిటది

ఆమె ఎందుకో చేయి చాపింది.

ఈమె తను ఇచ్చిన నోటు ఆమెకిచ్చింది!!

గార్డు విజిల్ ఊది జెండా వూపాడు.

ఆమె పిల్లను తీసుకొని నోటు దాచుకొని వెళ్ళిపోయింది.

ఈమె వెనుదిరిగి తను దిగివచ్చిన మునుపటి కంపార్టుమెంటు వైపు చూసింది.

ఆమె చూసింది

అతను చూశాడు

ఆమె రోడ్డుమీదికి పోయింది.

రైలు కూత వేసింది.

ఏదో టాక్సీ వచ్చింది. ఆమె రోడ్డుమధ్యకు పోయి ఆపింది

టాక్సీ ఆగిపోయింది. ఏమో మాట్లాడింది. ఎక్కి కూర్చుంది

రైలు బయలుదేరింది.

టాక్సీ సాగిపోతోంది.

రైలులోంచి చూశాడు

టాక్సీలోంచి చూసింది.

రెండూ రెండు ప్రయాణాలు ప్రయాణాలై వెళ్ళిపోయాయి.

తేలు కుట్టిన పాము

తలుపు తెరిచి లోపలికి వచ్చాడు. పిస్తోలు భద్రం చేశాడు. పడకమీద కూర్చున్నాడు

హోల్డాల్లో చేయి పెట్టి వెతికాడు,

పెన్ను కనబడలేదు! పెన్ను పోయింది!! అది తీసుకుపోయింది!!!!

పక్కన పైకెత్తి లెదర్ బేగ్ మూతతీసి చూశాడు. అందులో డబ్బు మాత్రం వుంది!

తిరిగివచ్చి పడకమీద కూర్చున్నాడు.

కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు ఏమీ కనిపించలేదు.

ఏం చేద్దామనుకున్నాడు

రైల్వేగైడు తీసి, టైమూ, నెంబరూ, చూచి పేజీని [illegible]!!

మరొకసారి ఆ పేజీని [illegible] బుక్ [illegible] బుక్‌మీద ఆ పేరున్నచోట పెన్సిల్‌తో సున్నా చుట్టాడు!!

డైరీ బైటికి తీశాడు

పెన్సిల్‌తో ఏదో వ్రాశాడు [illegible] కాగితంమీద అరచేతితో [illegible] కళ్ళు మూసుకుని కొంచెం కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు మళ్ళీ కొంచెంసేపు ఏమో వ్రాశాడు

హోల్డాలులోంచి పెన్ను తీసి దాని క్రింద రెండుగీతలు గీశాడు అవి ఎర్రగీతలు!!

పెన్సిలుతో ఏమో వ్రాశాడు. ముఖం వికసించింది. మీసంమీద చేయి వేసుకొని ధీమాగా సవరించుకున్నాడు.

హోల్డాల్లోంచి పెన్ను తీసి దాని క్రింద మూడుగీతలు గీశాడు అవి పచ్చగీతలు!!

డైరీ ఒక పుట తిప్పాడు తరువాత కాగితంమీద పుటకు చివర్న ప్లస్ మార్కు పచ్చ యింకుతో వేశాడు ప్లస్ మార్కు కాలమ్‌లలో [illegible] ఇంటు మార్కులు వేశాడు. ఆ మొత్తానికి రెండు సున్నాలు చుట్టాడు ఒకటి పచ్చది మరొకటి ఎర్రది దాని క్రింద పెన్సిలుతో ఒక వాక్యం [illegible] వ్రాశాడు. మొదటిమాట తెలియకుండా క్రాస్ చేసి [illegible] వుంది ఆ తరువాత ప్లస్ యింటూ ప్లస్ [illegible] అని వ్రాసి డైరీ మూశాడు

కిటికీ చూశాడు. రైలు లోయలోంచి కొండ ఎక్కుతోంది ఎదురుగా మరో కొండలో రైలు పోయేందుకు సొరంగం వుంది.

తిరిగివచ్చి కూర్చున్నాడు. బయటకు చూస్తున్నాడు

రైలు సొరంగంలోంచి వెళుతోంది!

చీకటి [illegible] పారిపోయింది. [illegible] రేఖలు ఉదయించాయి. [illegible] తెలవారాయి. [illegible] ఉదయించాడు [illegible]

సుప్తదీర్ఘిక

శ్రీ మల్లంపల్లి శరభయ్య

కొల నిమ్మోయి, కరణములను
నలుగుల తెరు వడఁచి యే ననాదిమ నిద్రా
జలముల నంచులు మోవఁగ
నిలువు నిలువు దాఁక లోన నింపితి దీనిన్.

వివృత కరణ సరణి శివః జగత్ప్రీత్యయ
మలినవారి నిగిడి కలఁగు నేమొ
కొలను, విమల కమల కుముద కందప్రతా
నాభిరామ జరర మని తలంచి,

చిరతమో జలౌఘ శిశిర తమ స్పర్శ
మునిఁగి యణఁగె కరణములు తమంత
ఈఁద తాఁకి గూటియెద పులుంగుల వోలె
నెగయరాక తెలివియెల్లలందు.

అలవియగునె! నాకు నస్వప్నమౌ నిద్ర
విరియు నొక్కొ కమలవీధి యందు!
లయ విధాయి రయ చలత్ జలభ్రములందు
వివృతవక్త్రి నక్ర విహృతులందు.

అరిగి యరిగి లోని కబ్జనాళాంతర
విపుల గర్భశయ్య విశ్రమింతు
అలమి యచట నన్ను నస్వప్నమౌ నిద్ర
విరియుగాక కమల విపిన మిందు.

కారల్ మార్క్సు ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు

శ్రీ బులుసు వెంకటసుబ్బారావు

నవీన సామ్యవాదసిద్ధాంతానికి మూలపురుషుడు కారల్ మార్క్సు అనే విషయం నిర్వివాదమైనది. ఈనాడు 'మేము సామ్యవాదులం, భారతదేశంలో సామ్యవాదం విశృంఖలవిహారం చేసినప్పుడే సర్వతోముఖాభివృద్ధి లభ్యం కాగలదు' అని పెద్దగా ఉపన్యసించేవారెందరో మార్క్సు ఆర్థికసిద్ధాంతాలను అసలు అవగాహన చేసుకునేందుకే ప్రయత్నించరు. 'కారల్ మార్క్సు సిద్ధాంతాలప్రకారం రష్యా అభివృద్ధి చెందింది అలాగే మనదేశంకూడా పొందుతుంది. కాబట్టి మీ ఓట్లు మాకే అని' గట్టిగా కేకలు పెట్టడం తప్పితే మరేమీ తెలియనివారు నేడు ఆంధ్రదేశంలో చాలామంది ఉన్నారు. మనం సామ్యవాదాన్ని బలపరిచేముందు కాని, లేక తూలనాడేముందు కాని మార్క్సు సిద్ధాంతాలను అసమం విహంగమదృష్టితోనైనా పరిశీలించడం అత్యవసరం

మార్క్సు బహుముఖప్రజ్ఞాధురీణుడు ఆయన ఒక గొప్ప తత్త్వవేత్త చరిత్రకారుడు సంఘసేవకుడు. ఆర్థికశాస్త్రజ్ఞుడు, రాజనీతిజ్ఞుడు, అఖండమైన తర్కప్రతిభ కలవాడు తనకు ముందుకల పెట్టుబడిదారీ, సామ్యవాదాల, ఆర్థికవిజ్ఞాన సంప్రదాయం అంతా పరిశీలించి, తన భావములతో సమ్మిళితంచేసి ఒక అపూర్వమయిన నూతనతత్త్వాన్ని ఆయన సృష్టింపగలిగాడు ఈతత్త్వం మహోత్తమమైనదని కాని దోషరహితమైనదని కాని ఎవరూ అనరు కాని అది ప్రదర్శించిన ప్రభావం అనల్పమైనది. సాంఘిక పురోభివృద్ధికి ఆయన ఒక నూతన పథకాన్ని తయారుచేసి తదాదరణకు ఎన్నో సలహాలు వెల్లడించారు అ పథకమే కమ్యూనిజం, సోషలిజం రూపాలను తాల్చిన సామ్యవాద స్వరూపం అతివిశాలమూ, కఠినమూ, అయిన ఆయనసిద్ధాంతం ఆయన అనుచరులచేత విమర్శకులచేతకూడ కొంతవరకు అపార్థం చేసికొనబడింది. ఈ ప్రణాళిక అంతా ఏదో పిచ్చితనం అని కొందరు విమర్శకుల అభిప్రాయం ఆయన శిష్యులు మార్క్సు సిద్ధాంతాలు అనేకవిధాలుగా అర్థంచేసికొని అనేక తెగలుగా విడిపోయారు.

మార్క్సుతత్త్వాన్ని పరిశీలించేముందు ఆయన జీవితవిశేషాలు ఒకసారి పరిశీలించి చూద్దాం జర్మన్ జాతీయులైన దంపతులకు మార్క్సు జన్మించాడు. ఈయన తల్లిదండ్రులు ఆతరవాత క్రైస్తవ మతావలంబకులయ్యారు. జర్మన్ విశ్వవిద్యాలయాలలో చదివి ఈయన ప్రఖ్యాత జర్మన్ తత్త్వవేత్తఅయిన హెగెల్ సిద్ధాంతాలు జీర్ణించుకొని తత్త్వశాస్త్రంలో డాక్టర్ పట్టా సంపాదించాడు తరువాత కొన్నాళ్లు ఒక పత్రికాసంపాదకుడుగా పనిచేశాడు ఈయన విప్లవాత్మకమైన రచనలవలన ఆ పత్రిక నాటి ప్రష్యన్ నియంతలచే అణగద్రొక్కబడింది ఆతరువాత తాను ప్రేమించిన జెన్నీ వాన్ వెస్ట్‌ఫేలన్ అనే జమీందారీ వంశానికి చెందిన యువతిని వివాహమాడి మార్క్సు పారిస్‌కు పయనమయ్యాడు.

పారిసునగరంలో ప్రౌఢన్ మున్నగు విప్లవాత్మక సామ్యవాద రచయితల సాంగత్యం ఈయనకు లభించింది వారితో ఎన్నో విషయాలు చర్చించి వారి వాదాలు ఖండించాడీయన. వారి సిద్ధాంతాలు, విధానాలుకూడ లోపభూయిష్టంగా కనిపించాయి మార్క్సుకు

ఆ సమయంలోనే మార్క్సుకు జీవితాంతము ఆప్తమిత్రుడుగా తోడునీడగా మెలిగిన ఫ్రెడరిక్ ఏంజెల్సుతో పరిచయం కలిగింది మాంఛెస్టరులో బట్టలమిల్లుల కధికారి, కోటీశ్వరుడు అయిన ఒక ఆసామికి పుత్రుడు ఏంజెల్సు పిమ్మట పత్రికలలో విప్లవాత్మకమైన వ్యాసాలు చూసి ప్రష్యాప్రభుత్వ నిరంకుశ దీర్ఘహస్తం మార్క్సును అణచివేయ యత్నించింది. మార్క్సు ఫ్రాన్సువదలి బెల్జియంలో స్థిరపడ్డాడు

పందొమ్మిదవ శతాబ్దంలో నాలుగవ దశాబ్దం చాలా విప్లవాత్మకమైనది 1848 లో ఫ్రాన్సులో చాలా అలకల్లోలాలు జరిగాయి లూయీ ఫిలిప్సు చక్రవర్తి పదవిచ్యుతుడయ్యాడు విప్లవజ్వాలలు జర్మనీఅంతటా అలముకున్నాయి దానికి తోడు నిరుద్యోగంతోను, వేతనాల తగ్గింపులతోను బాధపడుతున్న కార్మికులు తిరుగుబాటుకు సిద్ధమయ్యారు. అన్ని వర్గాలలోను ప్రభుత్వంమీద అవిశ్వాసం, అసంతృప్తి, ప్రబలాయి. "న్యాయసంఘము" అనే రహస్యమైన అంతర్జాతీయసంస్థ కార్మికులను కూడగట్టుకొని విప్లవానికి నాయకత్వం వహించడానికి పూనుకొన్నది. తన ఆశయాలు, విప్లవసిద్ధాంతాలు,

గ్రంథస్థం చేయవలసిందిగా మార్క్సును, ఏంజెల్స్‌ను ఆ సంఘం కోరింది. దాని ఫలితమే విశ్వప్రఖ్యాతమైన "కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టో."

కార్మికులకు, పెట్టుబడిదారులకు జరుగుతున్న కలహాన్ని విశదీకరించి, ఈ సమరంలో అంతిమ విజయం కార్మికపక్షానిదేనని, ఈ విజయానికి ఉత్పత్తి సాధనాలన్నీ కార్మికులకు లభించి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు నెలకొల్పబడతాయని ఈ గ్రంథం వక్కాణించింది. విశ్వకార్మికులంతా ఏకమై పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని నాశనం చేసి పురోభివృద్ధి సాధించవలసిందిగా కోరింది.

కాని అన్నింటికన్నా ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమంటే, ఈ సాంఘిక విప్లవంవలన ఏ లాభాలు వస్తాయని మార్క్సు కార్మికులకు ఆశ పెట్టాడో అవన్నీ ఏ కష్టం లేకుండానే పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలు లభించిన దేశాలు సాధించగలిగాయి. అమెరికాలోని కార్మికుడు కమ్యూనిస్టు చైనాలోని కార్మికుని కన్న సౌఖ్యంగా ఉన్నాడనడం అతిశయోక్తి కాదు. అయితే అట్టి సౌకర్యాలు పెట్టుబడిదారీ దేశాలలో ఎన్నటికీ కలగజాలవని మార్క్సు సంపూర్ణంగా విశ్వసించాడు. అయితే ఆ నాటి గతకాల పరిస్థితులు ఆయన సిద్ధాంతాన్ని బలపరిచాయి.

అటుపిమ్మట 1848లోనే ఐరోపాలో విప్లవాలు మాటుమణిగిపోయాయి. నాగరిక వాగులు తిరిగి అధికారంలోనికి వచ్చాయి. అందువలన మార్క్సు జర్మనీ విడిచిపెట్టి లండను ప్రయాణమయ్యాడు. ఆయన శేషజీవితమంతా లండను మహానగరంలోనే గడిచింది. "కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టో"లోని సిద్ధాంతాలు, బలపరుస్తూ, విపులంగా నూతన సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదిస్తూ ఆయన ఇక శేషజీవితం అంతా అక్కడ గడిపాడు. ఆ కాలంలోనే ఆయన "పెట్టుబడి" (Das Kapital) అనే ఉద్గ్రంథం రచించాడు. ఈయన మరణించిన తర్వాత ఏంజెల్స్ ఈ గ్రంథం మూడుభాగాలు, 1895 నాటికి ముద్రించాడు. మార్క్సు మూలసిద్ధాంతాలన్నీ మొదటిభాగంలో సంగ్రహీకరింపబడినాయి.

ఇక మార్క్సు ప్రతిపాదించిన ఆర్థికసిద్ధాంతాలు పరిశీలిద్దాం.

మార్క్సు అంతటి విప్లవ రచయితకూడా కొంతవరకు సాంప్రదాయికులయిన అర్థశాస్త్రజ్ఞుల అడుగుజాడల్లోనే నడవడం గమనార్హం. ఈ విషయాన్ని "కేపిటల్" రుజువు చేస్తుంది. సాంప్రదాయిక శాస్త్రజ్ఞులవలెనే మార్క్సుకూడా కొన్ని ప్రాథమిక విషయాల పరిశీలనవలన, ఆలోచనాశక్తివలన నూతనాంశాలను గ్రహించే తార్కిక విధానాన్ని అవలంబించాడు. అందువలన నవం మార్క్సు సిద్ధాంతాలను విమర్శించాలంటే తదాధారమైన భూతకాలపు సాంప్రదాయిక విజ్ఞానాన్ని విమర్శించాల్సి ఉన్నమాట. మార్క్సు సిద్ధాంతాలు దోషభూయిష్ఠములైతే సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతాలు కూడా కొంతవరకు దోషభూయిష్ఠములే. ఆయన ఉపయోగించిన తార్కిక విధానం అసంబద్ధ విషయాలకు దారితీస్తే, సాంప్రదాయిక విధానంకూడా కొంతవరకు అట్టిదే అయి తీరాలి. అన్నివిధాలా మార్క్సు సాంప్రదాయిక ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తే. కాని ఈయనకు వారికి భేదం ఒక్కటుంది. తమ విజ్ఞానాన్ని, తార్కిక ప్రతిభను వారు పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని బలపరచేందుకు ఉపయోగిస్తే, మార్క్సు ఆ వ్యవస్థ నాశనం చేయడానికి ఉపయోగించాడు!

తన పూర్వులవలెనే మార్క్సు, వస్తువుల విలువలు వానిని తయారుచేయడంలోని శ్రమపై ఆధారపడి ఉంటాయని విశ్వసించాడు. దీనినే శ్రమసిద్ధాంతం (Labour Theory) అంటారు. రికార్డో మున్నగు ప్రఖ్యాత ఆర్థిక తత్త్వవేత్తలు ఈ సిద్ధాంతాన్ని బలపరిచారు. రికార్డో శ్రమసిద్ధాంతానికి క్రొత్తగా చేర్చిన అంశం ఒకటుంది. అదేమంటే ఈ శ్రమ సాంఘికోపయోగకరంగా ఉండాలని. మారకపు విలువను, గిరాకీ ఎక్కువైనకొలది ద్రవ్యరూపకంగా మార్చాలి. ఈ ద్రవ్య వ్యవహారంలో చాలా చిక్కులు ఉన్నాయి. మార్క్సు మారకపు విలువల సిద్ధాంతం ప్రకారం ఒకడు కొంతధర పెట్టి ఒక వస్తువు కొన్నట్లైతే, ఆ వస్తువునందు నిక్షిప్తమైన సాంఘికోపయోగకరమైన శ్రమపరిమాణాన్ని కొన్నాడన్నమాట!

కాని పెట్టుబడిదారుని (Capitalist) పట్ల ఈ సిద్ధాంతం వర్తింపదు. వస్తువులను అతడు తన స్వంత ఉపయోగానికి అంటే వాడుకోవడానికి కొనడు. అధికమయిన ధరకు విక్రయించడానికి కొంటాడు. ఉదాహరణకు, ఒక మిల్లుయజమాని, మిల్లు, యంత్ర పరికరాలు, కార్మికుల "శ్రమ" కొనడానికి వెచ్చించిన మొత్తం ధర, ఆయా పరికరాలలో నిక్షిప్తమైన శ్రమ పరిమాణం, కార్మికుల శ్రమ పరిమాణం కలిపితే వచ్చే మొత్తానికి సమానమౌతుంది. అతడు తయారుచేసే ఉత్పత్తిని ఈ మొత్తం వ్యయాన్ని ఎక్కువ ధరకు అమ్ముతాడు. తాను ఖర్చుచేసిన దానికంటె అధికభాగాన్ని అతడు విక్రయం ద్వారా పొందుతాడు. ఈ అధికభాగమే అతని లాభభాగము. ఈ మిగులునే మార్క్సు "సర్ ప్లస్ వేల్యూ" అని వ్యవహరించాడు.

కారల్‌మార్క్స్ ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు

ఇక మార్క్స్ వేతన సిద్ధాంతం (Theory of wages) కూడా సాంప్రదాయిక పంథాలోనే సాగిపోయింది. కార్మికుడు సరిగ్గా బ్రతకడానికి అంటే చనిపోకుండా ఉండేందుకు తగు మాత్రం వేతనాన్ని పెట్టుబడిదారుల నుండి పొందుతాడు. అంతేకాని తాను ఉత్పత్తి చేసిన దాని పూర్తి విలువను పొందజాలడు. అతని శ్రమవలన వచ్చిన లాభభాగము పెట్టుబడిదారుడు తీసుకుపోతాడు. ఈ విధంగా శ్రామికుని అన్యాయం చేసి అతనికి చెందవలసిన మిగులును తానే తీసుకుంటాడు పెట్టుబడిదారుడు. మార్క్స్ దృష్టిలో ఇది ఒక విధమైన సాంఘిక దోపిడీయే. క్రింది ఉదాహరణము ఈ మార్క్స్ భావాన్ని వెల్లడిస్తుంది. కార్మికుని కనీసపు వేతనము విలువ శ్రమద్రవ్యమాత్రే ఒక అర్ధరోజు శ్రమ పరిమాణానికి సమమనుకుందాం. అంటే పెట్టుబడిదారుడు ఒక అర్ధదినపు పరిమాణముగల శ్రమ కనీసపు వేతనరూపంలో శ్రామికునికిచ్చి ప్రతిఫలంగా ఒక పూర్తిరోజు శ్రమ ఫలితమైన వస్తువు పొందుతాడు. శ్రామికుని ప్రయాసతో ముందున్న రెట్టింపు ఉత్పత్తి పెరిగినందంగా నూతన యాంత్రిక సాధనలను పెట్టుబడిదారుడు ప్రవేశపెట్టాననుకుందాం. నిపుణత ఉత్పత్తి రెట్టింపైనా, అతను వేతనాలను మాత్రం ఏవిధంగాను పెంచడు. లాభభాగాన్నంతటిని తనకే అట్టిపెట్టుకుంటాడు. తిరిగి ఈ లాభద్రవ్యంతో ప్రోగుచేసినదాన్ని పెట్టుబడిధనంగా తయారుచేస్తాడు. కార్మికులను ఏవిధంగా అన్యాయంచేసి లాభాలను అందించకపోయినట్లే పెట్టుబడి దాన్ని కూర్చడం వీలుపడదు. ఇలాగని మార్క్స్ పెట్టుబడిని, యాంత్రిక పరికరాలను, శ్రామికులను నిందిస్తున్నాడని తలంచకూడదు. కాని ఈ ఉత్పత్తి సాధనాలను పెట్టుబడిదారుని స్వంత ఆస్తిగా పరిగణింపరాదని ఆయన వాదం. ఈవిధంగా సాంప్రదాయిక మారకపు విలువల సిద్ధాంతాన్ని, వేతన సిద్ధాంతాన్ని తన భావాలలో సమన్వయించుకొని పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థపై ఆయుధంగా ఉపయోగించాడు మార్క్స్.

ఇటువంటి ప్రయత్నాన్నే మార్క్స్‌ముందు చేసి కొంత విజయం సాధించినవాడు జోహాన్ కార్ల్ రాడ్‌బెర్టస్ (1805-1875) అనే జర్మన్ అర్థశాస్త్రవేత్త. అయితే మార్క్స్‌అంత స్పష్టంగాను, విస్తృతంగాను తార్కికంగాను ఈయన సిద్ధాంతీకరించలేకపోయాడు.

చారిత్రిక పరిణామాన్ని గురించి మార్క్స్ వెలువరించిన భావాలు అతను హెగెల్ తత్త్వప్రభావానికి ఎంతగా లోనయ్యాడో ఋజువు చేస్తాయి. హెగెల్ తత్త్వ ప్రకారం మానవసంఘ పరిణతి ద్వంద్వ విషయ పరస్పర సంఘట్టన పూర్వకమైనది. పూర్వకంగా ఈ తత్త్వాన్నే తీసుకొని చారిత్రక పరిణామానికి ప్రయోగించాడు మార్క్స్. దీనికే ద్వంద్వ సంఘర్షణాత్మక భౌతిక వాదము (Dilectical-materialism) అని పేరు. ప్రథమంగా ఒక సంఘము క్రింద ఏర్పడి మానవులు పరస్పర సహకారంతో మెలగేవారు. స్వేచ్ఛా సమానత్వాలు ఆ ఆదిమ సంఘంలో ఉండేవి. కాని కాలక్రమేణా ధనం, అధికారం హస్తగతం చేసుకునే ఆర్భాటంలో తగాదాలు, కొట్లాటలు, పరస్పర వైషమ్యాలు ఏర్పడినాయి. ఆ సంఘం అనేక తెగలుగా విడిపోయింది. ఈ తెగలు ఒకదానితో ఒకటి పోరాటం సలిపి కొల్లగొట్టిన కొంత సమానత్వాలు నాశనమయ్యాయి. యుద్ధ పరికరాలు, యంత్రాలు కనుగొనబడ్డాయి. పూర్వపు శాంతి కాముకత, సర్వాదరణ పరాయణత్వం అడుగంటాయి. తదనుగుణమైన సాంఘిక పరిస్థితులు దానితో ప్రబలము కాజొచ్చాయి.

ఈ విధమైన కల్లోలాన్ని, దౌర్జన్యాన్ని పోగొట్టడానికి నూతన సంస్థ, నూతన భావాలు అవసరం. దౌర్జన్యంవలన, కల్లోలంవలన లాభపడేవారు ఏ మార్పులకు అంగీకరించక ప్రాత విధానాన్నే బలపరుస్తారు. కాని వారి దౌర్జన్యాలకు, అన్యాయాలకు లోనైన కార్మికులు ఎంతో కాలం సహనంగా ఉండలేరు. పరస్పర విరోధులయిన ఈ రెండు తెగలకు కలహం సంభవిస్తుంది. ఈ పరిస్థితి క్రమంగా తీవ్ర సంఘర్షణకు దారితీసి అంతంలో ఒక నూతన సాంఘిక వ్యవస్థను జనింపజేస్తుంది. తరతరాలుగా తమను పీల్చి పిప్పి చేస్తున్న పెట్టుబడిదారుల నిరంకుశత్వంనుండి విడివడి శ్రామికులు తమకు సౌఖ్యకరమైన నూతన రాజ్యాన్ని, నూతన సాంఘిక నియమావళిని తయారు చేసుకుంటారు.

ఇదంతా చాల శాస్త్రీయమైన భావమని మార్క్స్ విశ్వసించాడు. డార్విన్ పరిణామ సిద్ధాంతం వలెనే ఇది అతితార్కికము, అతిసహజము అయిన సిద్ధాంతమని ఆయన అభిప్రాయం. సాంఘిక పరిణామము ఏదో ఒక్క రోజులో జరిగిపోయేది కాదని, అది చరిత్రగమనం వలన సిద్ధించేదని మార్క్స్ విశ్వసించాడు. ఈ విధమైన శాస్త్రీయ తర్క ప్రధానమైన తన సామ్యవాద సిద్ధాంతానికి ఒక ప్రత్యేకత కలిగించి అంతకుముందున్న భావాలను మించిందని మార్క్స్ పేర్కొన్నాడు.

ఈ విధమైన చారిత్రక పరిణామాన్ని విస్మరించి ఏదో ప్రత్యేకమైన విధానాన్ని గురించి కలలుకనే తత్త్వజ్ఞులను మార్క్స్ తీవ్రంగా నిరసించాడు. వారి ప్రత్యేకంగా పరిస్థితులు పరిపక్వస్థితిలోనికి రానిదే ఏదో విధానాన్ని లేవదీసి ప్రభుత్వాన్ని కూల

ద్రోయమని మార్క్స్ తన జీవితంలో ఎన్నడూ ఉప
దేశించలేదు. ఐతే ఆ పరిపక్వస్థితి వచ్చినతరువాత
అహింసాయుతంగా పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని తొల
గిద్దామంటే సాధ్యమయ్యే విషయం కాదని ఆయనయూహ
ఆ పరిస్థితులలో తరతరాలుగా దుర్దశలో ఉన్న కార్మిక
వర్గమంతా తిరుగుబాటుచేసి విప్లవంలో విజయాన్ని
సాధిస్తుంది. పెట్టుబడిదారీ విధానానికి ప్రారంభంలోనే
పతనం ఎన్నటికీ సంభవించదు దాని ఉచ్చస్థితి వచ్చిన
తరువాత దానివలన అన్నీ కష్టనష్టాలే కాని ఏమీ ఉప
కారం లేదని ప్రజలు తెలిసికొన్న తరువాతనే దానికి
పతనం సంభవిస్తుంది ఈవిధంగా పెట్టుబడిదారీ విధా
నపు పతనము, కార్మిక రాజ్యాంగవ్యవస్థ నిర్మాణము
చాలసహజంగా, పరిణామాత్మకంగా జరుగుతాయి

ఈ పరిస్థితులలో సామ్యవాద నాయకుల కర్త
వ్యం ఏమిటోకూడ మార్క్స్ ఉపదేశించాడు పీడిత
కార్మికవర్గానికి వారిబాధలకు హేతువేదో తెలిపి వారి
తిరుగుబాటుకు సర్వవిధాల చేయూతనొసగి వారికి తగు
సలహాలనివ్వడమే నాయకుల కర్తవ్యం

తన సిద్ధాంతాల శాస్త్రీయతను నిరూపించుకొన
డానికి అవి ఆచరింపబడితే ఏమిజరుగుతుందో ముంగు
గానే సూచించాడు కార్ల్ మార్క్స్ కార్మికులసంఖ్య
క్రమముగా పెరిగిపోవడం, పెట్టుబడినమంతా కొంతమంది
వ్యక్తులహస్తాలలో కేంద్రీకృతం కావడం ప్రథమంగా
జరుగుతుంది. కార్మిక వర్గానికి ("Proletariat")
పెట్టుబడిదారులకు మధ్య సంఘర్షణవృద్ధి అవుతుంది
ఈ సంఘర్షణలో కార్మికవర్గం రెండువిధాలుగా విజ
యాన్ని సాధించవచ్చును ఒకటి ప్రజాస్వామ్య పద్ధ
తులద్వారా ఎన్నికలలో గెలిచి అధికారాన్ని హస్త
గతం చేసికోవడం, రెండవది విప్లవాన్వితంగా పెట్టుబడి
దారులను సంహరించడం ప్రథమమార్గంద్వారా
విజయం ప్రజాస్వామ్య దేశాలలో జరగడానికి కొద్దిగా
అవకాశం ఉందని మార్క్స్ సూచించినప్పటికీ,
ఆ విధానంపైన ఆయనకు నమ్మకం లేదు

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పరిపక్వమునందినకొలదీ
కార్మికవర్గమునకు కష్టనష్టాలు ఎక్కువౌతాయని
మార్క్స్ తెలియజేశాడు క్రమంగా పెట్టుబడిదారులు
అధికలాభాలనాశించి శ్రామికుల వేతనాలను తగ్గించి,
వారుచేయవలసిన పనిని కష్టతరం చేస్తారు. రానురాను
ఉత్పత్తి పెరిగిపోవడం, గిరాకీ తగ్గిపోవడం సంభ
విస్తుంది. తమవద్ద పెరిగిపోతూన్న పెట్టుబడినంతో
లాభాలకోసం తహతహలాడే ధనికులు ఏమిచేయాలో
తోచక ఈ విధానాన్ని అన్నిరంగాలకు వ్యాపింప
చేస్తారు. వ్యవసాయంలోకూడ ఈవిధానం ప్రబల
మౌతుంది భూమిఅంతా కొంతమంది పెట్టుబడిదారుల
వశమై తదితరులంతా కేవలం కార్మికులౌతారు. ఈ
రంగంలోకూడా పెట్టుబడి హెచ్చిన కొలదీ
లాభాలు తగ్గిపోతాయి ఈవిధంగా ఒకవంక
నిర్విరామంగా ప్రోగుపడుతున్న పెట్టు
బడి ధనం, తీవ్రంగా పడిపోతూన్న గిరాకీ
—నిరుద్యోగుల ఆర్తరవంలో తీవ్రసంచలనం కలి
గించే పాటుపోట్లు ఎక్కువై క్లిష్టపరిస్థితులకు దారి
తీస్తాయి కార్మికవర్గం సహనం పూర్తిగా కోల్పోయి
అఖండవిప్లవానికి ముందంజవేస్తుంది ఆ మహావిప్లవ
సంగ్రామరంగంలో పెట్టుబడిదారులు సంపూర్ణంగా
నాశనం చేయబడతారు అధికారం, ధనం, అన్నీ
కార్మికుని వశమౌతాయి ఈ విధంగా, తనలో అంత
రంగికమైన తీవ్రమైన దోషాలమూలంగానే పెట్టుబడి
దారీ వ్యవస్థ నాశనం పొందుతుంది అంతా
సహజ చారిత్రక పరిణామం దీనినెవరూ ఆపలేరు ఇదే
భవిష్యత్తునుగూర్చిన మార్క్స్ ఊహాచిత్రం

పెట్టుబడిదారీ విధాన వినాశనం, కార్మికపక్ష
విజయం సిద్ధించినతరువాత విశ్వశాంతి, మహాసౌఖ్యం—
ఇంకా ఏవేవో వాటంతటవే కలుగుతాయి అని అన
డమేకాని తత్సాధనకు ఏ నిర్దిష్టప్రణాళికను మార్క్స్
సూచింపలేదు ఆ స్థితిలో రాజ్యాంగాన్నిగూర్చి,
ప్రభుత్వాన్నిగూర్చి, ఆయన కొంతవరకే పేర్కొ
న్నాడు అప్పుడు కార్మికపక్ష కార్యనిర్వాహకవర్గమే
ప్రభుత్వంగా వ్యవహరింపకలదట. విరోధపక్షం సర్వ
నాశనమవడంవలన దీనికి సర్వనియంతృత్వాధికారాలు
వస్తాయి. దీనినే మార్క్స్ కార్మికపక్ష నియం
తృత్వము ("Dictatorship of the proletariat)
అని వ్యవహరించాడు కాని ఈ నియంతృత్వంకూడ
అట్టేకాలం ఉండదు సంపూర్ణమైన సామ్యవాద స్థితి
రాగానే ఈ రాజ్యాంగమంతా దానంతటదే సహ
జంగా అదృశ్యమౌతుంది. తిరిగి ప్రజలలో స్వేచ్ఛా
సమానత్వాలు, పరస్పర సహకారం తలెత్తుతాయి
వర్గవిభేదాలు, పరస్పర కలహాలు లేని ఆ కార్మిక మహా
వ్యవస్థలో మానవుడు సర్వసుఖాలననుభవిస్తాడు ఈ
విధమైన ఊహాచిత్రమే కాని ఒక విధమైన నిర్దిష్ట
ప్రణాళికను మార్క్స్ సూచింపలేదు సామ్యవాద
వ్యవస్థలో ధరల నిర్ణయం ఏ విధంగా జరుగుతుంది?
పెట్టుబడి ఏ రంగాలలో ఏ పద్ధతులలో ఉపయోగింప
బడుతుంది? ద్రవ్యోల్బణాది దుష్ఫలితాలు ఏ విధంగా
అదుపులో పెట్టబడతాయి? ద్రవ్యము, లాభములు
ఏ పరిమాణాలలో పంపకం చేయబడతాయి? అనే
ప్రశ్నలకు మార్క్స్ సమాధానాలు సూచింపనైనా లేదు.
అయితే ఆయన సిద్ధాంతాలవలన కార్మిక పక్షానికి
ఒక గొప్ప ఆధారం లభించింది. ఏ విధంగా వ్యవ
సాయ దారులకు ఫ్రెంచి ఫిజియోక్రాట్ ఆర్థిక విజ్ఞా

ములక్షణీ చేయాలని కొనసాగిందో, ఏ విధంగా పెట్టుబడి దారులకు సాంప్రదాయక ఆర్థిక శాస్త్రజ్ఞుల సిద్ధాంతాలు ప్రోత్సాహాన్ని కలుగజేశాయో, అట్టి విధంగానే కార్మిక పక్షానికి మార్క్స్ రచనలు అధిక బలాన్ని చేకూర్చాయి.

ఈ విధంగా మార్క్స్ ఆర్థిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలను సింహావలోకనం చేసుకొన్న పిదప తత్ప్రామాణికత్వాన్ని పరిశీలిద్దాం

ఏ ఆర్థిక సిద్ధాంతాలను ఆధారంగా చేసికొని మార్క్స్ శిష్యులు సామ్యవాద తత్వాన్ని విప్లవాత్మకంగా ప్రపంచ విస్తృతం చేయాలని నడుము కట్టుకున్నారో, ఆ తత్వంలోనే అతి ప్రాథమికమైన దోషా లుండడం గమనార్హం.

మార్క్స్ సగర్వంగా నిర్ధారించి అతి శాస్త్రీయమని చాటిన చారిత్రక పరిణామ వాదము అసత్యమైంది. ఆయన ఊహించినట్లు, పెట్టుబడిదారీ విధానం ఎంతో పరిపక్వస్థితినందిన అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములవంటి దేశాలలో సహితం వ్యవసాయం పారిశ్రామికం చేయబడి కొద్దిమంది పెట్టుబడి దారుల హస్తాలలో భూమంతా కేంద్రీకరింప బడలేదు. పైగా, ఆయా దేశాలలో ప్రభుత్వాలు చేసిన భూసంస్కరణములవలన వ్యవసాయారంగంలో అనేక మార్పులు వచ్చాయి. భూమి కొలదిమంది పెట్టుబడి దారుల చేతులలో కేంద్రీకరింపబడటానికి మారుగా శాసనములవలన ఎంతగానో వికేంద్రీకరింపబడి చిన్న చిన్న రైతులకు ఆర్థిక పటుత్వం కలిగించింది. ఈవిధంగా జరగగలదని మార్క్స్ మేధాశక్తి ఊహాతీతమైంది.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పురోగమించినకొలదీ, కార్మికుల సంఖ్య అత్యంతాధికమై అన్ని వర్గాలను అధిగమిస్తుందని మార్క్స్ ఊహించాడు. కాని చరిత్ర గమనం దీనినికూడ అసత్యమునే నిరూపించింది. కాల క్రమాన వృత్తి విద్యల మూలంగాను, చిన్న చిన్న వర్తకములమూలంగాను, ఇతరమైన ఉపాధులమూలంగాను జీవనాన్ని సాగించేవారి సంఖ్య పెరుగుతోందే కాని దేశమంతా కార్మికులలో నిండిపోవటం లేదు.

కార్ల్ మార్క్స్ ఊహాచిత్రణంలో అన్నిటి కన్నా ముఖ్యమైన దోషము పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ వృద్ధి చెందినకొద్దీ కార్మికుల కడగండ్లు అధికమౌతా యని మార్క్స్ చేసిన వర్ణనమంతా అతిశయోక్తి అని కొన్ని ఆధునిక పెట్టుబడిదారీదేశాలు నిరూపించాయి. బాగా వృద్ధిచెందిన పెట్టుబడిదారీ దేశాల్లో మార్క్స్ చెప్పినట్లు వేతనాలు తగ్గిపోయి, కార్మికులంతా కడగండ్లపాలు కాలేదు. వారి జీవనప్రమాణాలు రోజు రోజుకీ పెరుగుతున్నాయి. అమెరికావంటి పరిపక్వ స్థితి నందిన పెట్టుబడిదారీ విధానము గల దేశాలలో స్వంతకార్లలో సుఖంగా తిరిగే కార్మికులను చూస్తే మార్క్స్ ఊహాచిత్రం ఎంత వాస్తవికతా రహితమైనదో తెలుస్తుంది.

ఇక మార్క్స్ పరిణామ సిద్ధాంతంలో మరొక ఘోరమైన అసత్యాంశం ఒకటి ఉన్నది—కార్మిక విప్లవం, బాగా పరిపక్వత నందిన పెట్టుబడిదారీ దేశములందే సంభవిస్తుందని ఆయన ఊహ. ఇదికూడా సత్యదూరమని చరిత్ర నిరూపించింది. పందొమ్మిది వందల పదిహేడవ సంవత్సరం నాటికి రష్యాగణంలో పెట్టుబడిదారీ విధానం అసలు ప్రారంభదశలో నయినా ఉందా అన్న విషయం సందేహాస్పదం. అలాగే విప్లవం నాటికి చైనాలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి ఏ మాత్రం లేదు. ఈ దేశాలలో విప్లవాలను రాజకీయ విప్లవాలంటే కొంత సబబుగా ఉంటుంది! ఇంక అటు వంక బాగా పరిపక్వ స్థితిలోనికి వచ్చిన పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలలో—ఉదాహరణకు అమెరికాలో అసలు సామ్యవాద మహావిప్లవ ప్రసక్తే లేదు!

ఈ దోషాల నటుంచి ఆర్థికశాస్త్ర విజ్ఞానిగా కారల్ మార్క్స్ స్థానం పరిశీలిద్దాం. కార్మికుల కష్టాలను చూచి అత్యాగ్రహంగా వ్రాసిన ఆయన విప్లవాత్మకమైన వ్యాసాలు, గ్రంథాలు, పటుతర రాజకీయ మహాప్రభంజనాలను సృష్టించాయి. ఆయన సిద్ధాంతాల నాధారంగా చేసికొని అనేక నూతన రాజకీయ పక్షాలు పైకివచ్చి చాలా అలజడి కలిగించాయి. అయితే ఈ విప్లవాలు ఆర్థికశాస్త్ర రంగంలో ఏమాత్రం నూతన వికాసాన్ని కలిగించ లేకపోయాయని తెలుపవచ్చును. సాంఘిక పరిణామ విజ్ఞానానికి మార్క్స్ సిద్ధాంతం ఒక అమూల్యమైన చేర్పు. అయి నప్పటికీ కేవలం ఆర్థికశాస్త్ర దృష్ట్యా దానికి అంత గొప్ప విలువ లేదు. మార్క్స్ ప్రతిపాదించిన మారకపు విలువల సిద్ధాంతం, వేతన సిద్ధాంతం—అన్నీ కూడా ప్రాచీన శాస్త్రజ్ఞులు చాలావరకు కూలంకషంగా చర్చించినవే కాని క్రొత్త వేమీ కాదు.

ఈ విధంగా నిష్పాక్షిక మయిన ఆర్థికశాస్త్ర దృష్టితో చూస్తే కార్ల్ మార్క్స్—కీన్సు, రికార్డో, మార్షల్ మొదలైన ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల తరహాకు చెందినఆర్థిక శాస్త్రవేత్త కాదని చెప్పవచ్చును.

మొక్కుబడి

'మంజీర'

వసంత రాయుడుగారిని గురించి, అందరు అనేక విధాల చెప్పుకుంటూంటే ఆ వ్యక్తిని గురించి చెప్పేటప్పుడు, నా పాత స్నేహితుడొకడు తన ముఖం చాటంత చేసుకొని, ఆయన చాలా మంచివాడనీ, ఆయనకు ఆయనే సాటి అనీ, అలాంటి ఘనుణ్ణి మరొకణ్ణి తన జీవితంలో చూడలేదనీ, చూడబోడనీ, కొంచెం ఉపన్యాసంలా చెప్పాడు. ఇంత పాత స్నేహితుడు అంత గొప్పగా చెప్పుతూంటే కాబోసు అనుకున్నాను. కాదనడానికి ధైర్యం లేదు సరికదా వాడు నా చెవి నులిమి పుణ్యపురుషుని దూషించగల అర్హతల స్నేహితుడు మాయాలుగా లేదని ఒప్పు చెప్పడంచూస్తే "ఇంత దుర్మార్గుడా!" అనిపిస్తుంది. మొత్తంమీద ఆయన మంచివాడూ, మంచివాడని, పెద్దమనుష్యులు చెప్పినా, ఆయన్ని మరోరకం మనుష్యులు ఎంతో చెడువాడంటూ వాపోవడం వింటూంటే యీ మంచి చెడ్డల కేమయినా అర్థముందా అనిపించేది. ఈ వైవిధ్యాన్ని ప్రాతిపదికగా తీసుకుని యోచిస్తే, ఒక నిర్దిష్టమయిన పరిస్థితులలో ఉన్న ఒక వ్యక్తి దృష్టిలో ఏదయితే మంచిదో, అదే మరో పరిస్థితులలో ఉన్న ఇంకొకడి దృష్టిలో చెడుగా కనిపిస్తుంది. కాబట్టి నేను యీ వస్తువు చెడ్డది, యీపని మంచిది అని స్థిరపరచలేను. అందుచేతనే కాబోలు రాయుడుగారిని గూర్చి నేను ఏ అభిప్రాయానికీ రాలేకపోయాను. ఆయన మంచిచెడ్డలు గ్రహించాలంటే, ఆయన సంగతి సందర్భాలు గ్రహించాలి.

వెంట్రుకలన్నీ తెల్లగా నెరిసిపోయి, కళ్ళకు కళ్ళజోడు అలంకరించినా, మనిషి పిడుగులా ఉంటాడనడానికి సందేహం లేదు. మాటలాడుతూంటే పిట్టలు నీళ్ళు త్రాగవు! చాలాకాలంగా గుమాస్తాపని చేస్తున్నాడు. ఎప్పుడూ ఒకటే వేషం. ఆ జారిపోయే పంచకట్టు, లాంగ్‌కోటు, చిన్నకోటూ అయినా, నడుస్తూంటే జారేటుంది. అయినా ఎన్నాళ్ళ బట్టి గుమాస్తాపని చేస్తున్నాడో ఆయనకే తెలీదేమోకూడా నిజానికి!

మొన్న ఈమధ్య ఒకాయన వచ్చాడు. ఆ మహామహావుడు సైకిలుమీద హిందూదేశం అంతా తిరిగేస్తాడు! అలా మన హిందూదేశాన్ని ఉద్ధరించేవాడు, ప్రపంచమంతా చుట్టేసి వస్తాడుట! పోయేకాలం గుడిలాగ! రోజూ సరాసరి 15 మైళ్ళు సైకిలు త్రొక్కగాడట! అదీ ఆయన ఘనత! ఆ మహానీయుని కీర్తి ఆ రోజున సందర్శించడానికి తిరుపతిజనం అప్పట్లో దేవుడి పెళ్ళివాళ్ళగా రోజుకు 15 మైళ్ళు సైకిలు త్రొక్కడమనేదో మహదాశ్చర్యకార్యంలాగ ఎంచేసి ఆ సైకిలుగాణ్ణి పూలహారాలతో స్వాగతగీతాలు పాడి రెండుపూటలా మేపి, కొంత దక్షిణ కూడా ఇచ్చి పంపారు. పాపం పెదలు ఆ లెక్కని చూస్తే రాయుడు గారు రోజుకు సులాగా 15 మైళ్ళదూరం నడుస్తారు. అంటే తిన్నగా రోడ్డుమీదగా పోయినా ఇంటినుండి ఆఫీసుకు ఆఫీసునుంచి అధికారులదగ్గరకు అటునుంచి ఆ పైన ఇంటి వ్యవహారాలు కొన్నాలు! ఈ తిరిగిన దూరం లెక్కవేసి ఉంటుందా ఏమిటి? ఎవరూ లెక్కవేసి చూసుకోరుగాని ఇంత తిరుగుడు తిరుగుతూ, ఆఫీసులో తిట్లుబడ్డలయ్యేలాగ చాకిరీచేస్తూ ఇప్పటికి పాతిక ఏండ్లు గడిపాడే! ఈయన పోతూంటే, పూలహారాలు లేవు సరికదా ప్రక్కన తిట్టకుండానూ, వెక్కిరించకుండాను ఉంటే అంతే చాలు! అదే లాభం. ప్రపంచ ధోరణి ఇంతేనేమో! ఇన్నేళ్ళనుండి పని చేస్తున్నా ఆయన ఉద్యోగంలో యేమీ యెదుగూ బొదుగూ లేదు. కాని ఆయన సంసారంమాత్రం అపారంగా పెరిగిపోతూంది. ఏడాదికో నోరు అన్నంకోసం తెరుచుకుంటూంది. రాయుడుగారి ఉద్యోగం మామూలే. ఆ పిల్లలు యెదిగి పెద్దవాళ్ళయ్యారు, ఆ పైన కోడివాళ్ళంతా ఏదో తమాషాగా నిలుచున్నారు. కటువుమాటలు అవిసరటంలో ఉన్న అందం ఏమిటంటే, సరిగా రాయుడుగారి చెవిలోనే దూరుతున్నాయి! రాయుడుగారు ప్రపంచంతో చేయీ చేయీ కలిపిపోయే మనిషి. ప్రపంచానికి అద్భుతంగను ఎవరయినా అడోస్తే సహించలేడు. అందరూ అంతే. ఎవరో కొందరు తప్ప. ఇక ఊరుకుంటే తనకున్న కాస్త ప్రతిష్ఠ కాస్తా పోతుందేమో అనిందా ప్రమాదం ఉంది ఆయన భయం. నెలకి నెలకి చాలా తెలిసినవాళ్ళ, గొప్పవాళ్ళ, తన పిల్లలకు తగినవాళ్ళు, అన్నీనుఅనుకున్న యాంటికి బట్టలను ఎంచిఎంచి, తన కున్న సిరిసంపదల తెగనమ్మగా వచ్చిన ధనంతో కొని పాతేశాడు! ఆయనకి రత్నాలు కూడా తిమసు తిన విలువ పోరిందిగదా అన్న ఆశతో ఉద్విగ్నతో ఆ

లు నాయకులను చేపట్టారు. ఆ దెబ్బతో నాయుడుగా రింట్లో సిరీ, సంపదకూడా ఖాళీ అయిపోయాయి. అయినా నాయుడుగారి ఆనందానికి కొరతలేదు. తను ప్రపంచాన్ని సంస్కరించాడు. ఇంట్లో దమ్మిడీ లేకున్నా కరువు నాట్యం చేస్తున్నా పెరుగుతోంది అమెరికా విశ్వ విద్యాలయాల, గౌరవ పదవులు అయాయి. కాని నాయుడు గారి జీవితం మామూలే కష్టం మామూలే. ఆ అని అనేక వారికి విల్లేదనలేక కాని తనకెన్నడూ, ఉద్యో గంలో చేరినవాళ్ళు, తనతో పని చేస్తున్న వాళ్ళు పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగస్థులయి పోతున్నారు. వాళ్ళలో ఉన్న విశేషం, తనలో లేని శక్తి ఏమిటో చెప్పా లనుకున్నాడు నాయుడుగారు.

ఈ విషయం గురించి పరిశోధనలు చేయటం మొదలుపెట్టారు. దాని అంతూ కనిపెట్టారు. అన్ని టికీ మూలం ఏమిటో గ్రహించారు. తన ఈ అభిరు చిలోనయినా వాలుకుర్చీ ఎందుకు దొరకలేదు? తన పిల్లలగతి యేంకావు! తన వృద్ధాప్యంలో, యింతి గింజాకు లేకుండా, ఒక కాని యిస్తేనా తను చేసుకు కోడింగి దినంగా ప్రార్థిస్తుంటే? అయినా ప్రపంచా నికి అనుగుణంగానే నడుచుకోవాలి మరి. ఈ నిర్ణ యమయిన ఆలోచనలు ఆయన మెదడులో ప్రవేశించి వృద్ధిపొందిన కొద్దీ, ఇంట్లో అనేక ప్రతిబంధక రెట్టింపు అయింది. జీవితం సుఖంగా, శాంతిగా, సాగా లంటే ఎలాగో అలాగ డబ్బు గడించాలి. అనే ఉద్దేశ్యంలోకి వచ్చేశారు నాయుడుగారు. అది మానవ ప్రవృత్తిలోని విగ్రహం. ఒకసారి తను కోల్పోయిన గౌరవం మనస్సులో స్థాపించిందా, దాన్ని లాగా ఒకలాగ, హిమాలయ ప్రమాణమయిన అలంకా లోచ్చితా పాటిస్తుంది. ఆ కుపితమనః ప్రవృత్తే కావాలి! రావాలి! దాన్ని నాయుడుగారు సాధించ గల్గారు. అలా తనకు అనుకున్నంత మాత్రంలో నే ఆ అదృష్టంగాదు. చుట్టూ ఆవరించిన పరిస్థితులు కూడా సమకూరాలి.

మగపిల్లల గదువు, యింట్లో తిండి, యింటద్దె, అందరికీ బట్టలు, మనస్సుకు వినోదం, ప్రశాంతి వాతా వరణం అన్నిటిలోనూ జీవితంలో! అన్నీ దక్కాలంటే?

నాయుడుగారి జీవితం యీ చిక్కులమయం అయింది. ఆయన సంసారంలో ఉన్న వ్యక్తుల జీవితా లన్నీ ముడిపడిపోయి, చిక్కుపడిన దారప్పుంజిలా తయారయాయి. ఒక్క మనిషిలోయినందికి చిక్కంతా అదే డబ్బు! అది సంపాదించి తీరాలనుకున్నాడు, తనలో తను ఇన్నాళ్ళలో లేని యీ అభిప్రాయాన్ని తనకు కలగజేసినందుకు ఆ భగవంతుడికి భూరిగా చిరాల్లు పెట్టారు. భగవంతుడి కొరతేమి కలగక పోయినా, తనంతట తనకు కలిగినందుకు, లోలోన తన్ను తను అభినందించుకొని, అప్పటినుంచి యిదుగుదల తిరిగే తన లోలోపలి అంతరాత్మ గొంతులివి దించి పారేశాడు నాయుడుగారు!

డబ్బు రాబట్టడం ఆరంభించాడు. డబ్బుకూడా అలాగే రావడం మొదలెట్టింది. డబ్బు వచ్చినకొద్దీ నాయుడుగారికి ధనతృష్ణ అధికమించింది. ఏ పనయినా ప్రతిఫలం ముట్టకుండా ఎందుకు చెయ్యాలి అనే ఉద్దే శంలోకి వచ్చేశారు. పెద్దయినా, చిన్నయినా, ఎవ రయినా, ఏ పనయినా, తన విధాయినా, ఏ మయినా సరే, డబ్బులేందే నాయుడుగారి వద్ద పనిజరగడం కల్ల అనే ఖ్యాతి గడించాడు ముందావాడు!

కష్టజీవులైతే కష్టంగా ఉన్నా, దొంగ వ్యాపారులు, డాపిడీ వర్తకులు, మొదలైన పరాన్నభుక్కు జీవులకుమాత్రం కన్నతండ్రిలా కనుపించేవాడు! నాయుడుగారికి కావలసింది అదే. అది నిర్విఘ్నంగా సాగిపోతూంది. నాయుడుగారికి ఎక్కడా లేనిచిన్నా తనలాంటివాళ్ళ సంఖ్య హెచ్చుగా కనిపించేది. ఈ డబ్బున్న ఘరానా మనుష్యుల జీవితాలు తరచిచూస్తే, తను చేసేది ఏమీ కాదు అని నమ్మంమనుకోవా డాయన!

అదంతా యెందుకు? ఆనాడు, తనలాంటి విష యాలు బయటపెట్టకూడదు. ఆ వేళ ఆవల బజారు కొనుటకి గురించి, తనమాట మారనివ్వక. అంతపని చేయించాడు కదా తను కక్కుర్తిపడితే తప్పేముంది? తెలిసేలోగా తను యిన్నాళ్ళూ కాస్తపుచ్చుకోకుండా పని చేసే సానుభూతి జూపిన ఆపాపీ ఎవరూ లేరు. ఈ గౌరవ నాలుకుర్చీ పొందించి, మరొకసారి తిరగ్గానే అంతా గొంతుకే!

ఎవరయినా నాయుడుగారిదగ్గర నీతి నియాయతీల గురించి ఇప్పుడు మాట్లాడితే పెదవులు విరిచి చల్లగా సమాధానం చెప్పేసే ఒప్పుకుని తీరవలసిందే "చూడండీ, నీతి, నియమం ఉండడం మంచిదే. మన జీవితంలో అటువంటి పవిత్ర భావాలు లేక ఉండవలసిన అవశ్యకత ఎంతయినా ఉంది. ఎలాంటి నియమాలయినా ఎప్పు డూ ఉండడం అవసరం. మన ప్రపంచమంతా వృద్ధి పోయింది. పాడయిపోయింది. నీతి నియమాలు పాటించేవాళ్ళు చాలా అరుదయిపోయారు. అలాంటి సమయంలో ఒకరూ, యిద్దరూ మడికట్టుకూర్చుని, నీతి నియమాల్ని, ఉద్ధరిస్తామంటే లాభంలేదు. సరిగదా ఆశాయాలోపడి మునిగి చక్కాపోతారు. అంచేత బుద్ధిమంతుడయినవాడెప్పుడూ, ఒక చేత్తో ఆ మాయను అవతాగా తీసుకుని, రెండో చేత్తో దాన్ని చెందా దాని అంతేగాని మామూలుగా అని అఘోరిస్తే లాభం ఏమిటి?" అంటాడు ధీమాగా.

ఏది ఎలాగున్నా యిప్పుడుమాత్రం నాయుడు గారికి కొంచెం గౌరవం మర్యాద లభించాయి. ప్రోత్సాహిస్తూనూ, మాటలుగానూ, నమస్కారాలు చేస్తున్నారు. నాయుడుగారు చాలా సంతోషంగా, ఆనందంగా కాలం గడుపుతున్నారు. దానధర్మాలు చేస్తున్నారు. పెద్దవాళ్లు చిన్నవాళ్లు ఇప్పుడు దాన కర్ణుడు అన్నంతవరకు కూడా పొగిడేస్తున్నారు నాయుడుగారిని.

2

నిజానికి యీ రోజులలో నేను నాయుడు గారి దాతృత్వం, కీర్తి విని, ప్రక్కనున్నా యింత వరకు కనిపెట్టలేక పోయినందుకు విచారించాను. నా కష్టసుఖాలు, బాధలు, ఆయనకు బాగా తెలుసు. ఆయన ఆఫీసులో ఏదో గుమాస్తా పని ఖాళీగా ఉందని తెలిసి నేయిందయని అడిగితే — పాపం వాణ్ణి కూడా చూడకుండా నిక్కచ్చిగా అడిగావేలందం! అందుకే ఆఫీసరుని ప్రతిమిలాడినా లాభం లేదని, ఈ ఉద్యోగం నీకే అవుతుందని బంట్రోతు కూడా స్పష్టంగా చెప్పేవాడు పాపులా పుచ్చుకున్న తిరుగువాడి ఆయన కాళ్లా వేళ్లాపడి ప్రతిమిలాడి వెలిసిగా పనిచేస్తావని యిచ్చు కుంటావని ఆ నౌకరీలో చేరాను

ఆయనమాత్రం నాదగ్గర డబ్బు పుచ్చుకోవడం చేతో, మరెందుచేతో గాని నా యెడ దయతో వాత్సల్యం ప్రకటించేవాడు తీరిక సమయాల్లో గుమాస్తాయొక్క గుణగణాల బాధ్యతలు, కష్టసుఖాలు, అనేక సమస్యల గూర్చి సమగ్రంగా ఉపన్యాసాలు దంచేసేవాడు

ఇంకా సంతోషంగా ఉన్నప్పుడు "చూడ్రా అబ్బాయీ! నీదగ్గరలా పదిమంది గుమాస్తాలు పుచ్చు కుంటున్నానని కోపపడకు. అది గుమాస్తా ఉద్యోగ ధర్మం పైపెచ్చు మనవియమం. అసలీ గుమాస్తాగాడి కింతటిపక్కన తలిమియ్యడం ఎంతెతో తెలుసా. అందుకే, అందుకే, అలా ఉండకపోతే యీ గుమాస్తా గిరీకదలేవి, సంసారం సాగరంలో తోసిన పద్యాసం పుచ్చుకోవడంచేయు. తెలిసిందా ఈ కిటుకు ఒక్క తెలుసుకుని నీ ఉద్యోగం ప్రశాంతంగా నిర్వర్తించావా అందరికీ మంచివాడివి నీ ఆఫీసరు కూడా అవుం టాడు. లేకపోతే చాలా విచారించదగిన పరిస్థితుల్లో పడి చిక్కుపోతావు. అనుగ్రహించేరుగో నాయనా!" అంటాడు

అప్పటికి నేను చేతులు జోడించి తలూపి కిమ్మనకుండా మొదలుపెట్టాను అంగుళీ గాలు నాయుడుగారు నేనంటే పడిచచ్చిపోయేవాడు నేనంటే ఆయనకు ఎక్కడలేని తెలివితేటలా ఉండి ఉండేది. మన ప్రభుత్వం నాయకులకు పనులు

నక్కవినయపుటలకు దక్కతప్పేది. ఆయన యెప్పు డయినా ఆహ్లాదంగా ఉన్నప్పుడు నే కనపడితే చాలు. మాట్లాడుమని కుర్చీ కాస్త చూపిచ్చి మొదలెట్టేవాడు

"ఇలా చూడరా అబ్బాయీ (నేనూ మాట్లాడనే ఉంటాను లెండి) బ్రిటిషువాళ్ళు మన దేశం దోచుకుం టున్నారు. వాళ్ళకు బలంకొంది దేశం దిగాలిచ్చి దోచుకునేదాన్ని మనవాళ్ళ కోర్కె అదే స్వాతంత్ర్యం అయింది. వాళ్ళని తరిమేశాం ఏదో ప్రభుత్వంనిమయిన ఉద్యమాలు జరిపి. ఆ ఉద్యమాల్లో నిచ్చినవాళ్ళూ, త్యాగంచేసినవాళ్ళూ ఎందరు? నువ్వూ నేనే అయినా యిప్పుడు నీకూ నాకూ ఏముంది? యిదివరకే ముందో అదినీకూ నాకూ ఓకేసి ఎక్కువ నిర్మాంతే ఎక్కడలేని అనేక సమస్యలు, నిరంతర సంఘర్షణలు అవుతున్నాయి కానీ యీ పరిశ్రమాధికారులూ, భూస్వాములు, గుత్తేదారులు పెట్టుబడిదారులూ ఎలా డబ్బు చేసుకుంటున్నారో! ఇళ్ళమీద యిళ్ళు, కారు మీద కారు, మాటమీద మాట్లు విలాసాలు, సరదాలు, పెళ్ళిళ్ళు, విస్తళ్లు అన్నీ ఇంతింత నమ్మకాలేనా? న్యాయమైనవేనా? ధర్మసంబంధాలేనా? నువ్వూ నేనూ అవదానికి నిర్లేగు నువ్వు "ఆ" అన్నా వంటే పట్టుకోడం నువ్వూ, నీ ఉద్యోగం, నీ బ్రతుకూ వీధిపాలయి మాడిపోయి అవుతాయి అంచేత నీచాతినయినంతవరకు నువ్వూ నేనూ మాట్లాడుకుంటాం ఇది పరమరహస్యం సుమా! మనయిద్దరి మధ్య అంతరంగిక సంభాషణా క్రమేపీ ఎటొచ్చి వాళ్ళకు నీకూ నాకూ తేడా ఏమిటంటే వాటం వాళ్ళని రక్షిస్తుంది మనల్ని భక్షిస్తుంది అంతే"

"ఈ పరిస్థితులున్నంతవరకూ నువ్వూ నేనూ కుడిగట్టకపోతే కాదు. అయినాగాని మనము చేసేది ఒకటేకాక పైవాటితో పోలిస్తే ఈ పాంతీయ వ్యాపారాలు, పరిశ్రమలు, డబ్బుచేసుకోడాలు, ఉన్నంతవరకు, నన్ను నువ్వు, నిన్ను మరోడూ, మనందర్నీ యింకోడూ కొల్లగొట్టుకోడం ఎలా పోతుంది ఏకాలంలోనైనా ఒక్కటి మనం ఉపేక్షించమని తినడాన్ని ఈ సంఘం సమర్థిస్తూ, చట్టాలు రక్షిస్తూ ఉంటే యీ దగాలుపోవు. మరిగిట్టుకు మాత్రం నువ్వూ నేనూ కూర్చోడం చట్టవిరుద్ధం అది నేరమే!" అని ముగించేవాడు ఉపన్యాసం.

ఆయన చిరునవ్వూ అప్పటి ప్రశాంతమైన మాటే తిన్న తాను మెచ్చుకుంటూ ఉంటాడని తేలి కగా అర్థమవుతుంది నాకు మాత్రం అది వింటూ న్నప్పుడు అంతా పరమంగాసంగానే కన్పించేది.

కొన్నాళ్లకోసం ఒకడిని మరోడు దోపిడిచేసు కోడాన్ని అంతంచేసి, కష్టపడేవాళ్ల శ్రమను తిని

ప్రతిఫలం, విశ్రాంతి, వార్ధక్యాలకు అతీతాలైనా, సౌకర్యాలయితే అంతకన్న యింకేం కావాలి మరి

నాయుడుగారి ఉద్యోగం నా మెడకులో పూర్తిగా చుట్టుకుపోయింది నా ఆకలికొద్దీ నన్ను పూర్తిగా మ్రింగివేసింది నాయుడుగారి పాదద్వయాలలో నేనూ నివాసం ప్రారంభించాను అనుకోని ఆ దినచర్య నాకు సాధ్యమయింది

అదే నాయుడుగారికి కరతలామలకమయింది!

పనివాళ్ళు చెమటోడ్చి సంపాయించినది, ఏమిస్తే యిచ్చినా, "నరంతులు తెచ్చి మోసం సొమ్ము ఏమిస్తే యిచ్చినా, వరూన ఔదార్యంతో పుచ్చుకోవటంలో ఉన్న ఘనత ఆయనకు పూర్తిగా వచ్చింది

ఈనుంచి ఋణాలు అలవడిన వెనుక నాయుడు గారుటువంటి ప్రమాణం చే పెదవుమా ప్రాణం అయినాను ఇప్పుడు యీనాడ ప్రతిభ మహోన్నత యమానంగా వెలుగొంది నాయుడుగారి పేరు చెప్తే అధికారులు సహా వణుకుతారు

అయినా దట్టి విరుద్ధంగా ఎంతకాలము మనగలం నాయుడుగారు లంచం పుచ్చుకుంటూంటేగానే రతికథల బరిమువారు పట్టుకున్నారట. "అగరక" అన్నారంటూ 'ఇంత గాస్త్రకు యీనాడ కనేమిటి పాపం!" అన్నారు కొందరు "మంచి పని యిందన్నారు" చిన్న కుమాస్తాలు

నేను మాత్రం నా జాగ్రత్త నేను పడ్డాను అందరికి అలాగే ఉంటుందనుకుంటే! నాది నేను మామూలుగానే విధ్య చేస్తున్నా కాని మెలకువతో ఉంటున్నాను నాయుడుగారిని కత్తిరించి తాత్కాలికంగా తప్పించారు చాలా ముందు వాడినయినా, నాన్న పోకుండ పోయిన పాతకుమాస్తాలున్నా నాయుడుగారి ఖాళీలో వచ్చి పడేశారు

కురూపదేశం చాలా బాగా పనిచేసింది మరి!

అధికారులు వచ్చి ఎందుకు పెద్ద కుమస్తాగా వేశారో ఎవరికీ అర్థం అవలేదు, నాకూ ఆ అధికారులకూ తప్ప

ఇప్పటికీ పారుకు వారంతా నా పూర్వజన్మ సుకృతం అన్నారు నేను మాత్రం కొవటమెందుకు! ఆఫీసువాళ్ళంతా నా అభ్యున్నతులన్నారు అది కాదనలేక పోయాను అధికారులు అతి సమర్థుడనన్నారు. 'మహాప్రభో!' 'మహాప్రసాదం' అన్నాను నేను.

ఈ సుభాషితాలతోపాటు నాయుడుగారి ధర్మగుణం తెలివితక్కువతనం కూడా నేను వాళ్ళ ప్రవచించారు. అంతా చాలా సానుభూతి వెల్లడి చేశారు. ఆయన చేసినదంతా న్యాయమేనట!

కన్నమాత్రం చక్రంగా తిరిగిందట. కర్మ చక్రించి తిరిగినా అదృష్టం బాగుండలి! అంగుళ అభ్యాసంలో ఉన్న మొత్తుపరిపాలకులు తను నాటినుంచి ఆయన్ని విడువలేదనుకుంటారు నాయుడుగారు మాత్రం ఆ తర్వాత నాకు కనిపించలేదు.

కను లావాదేవీలు, పోలీసుల కేసులు, క్రీడల్లోకి దిగి వ్యవహారంలో ఆయన మునిగిపోయారట.

ఆయన యిదివరలో చేసి వదలిన పనిలో నేను నిమగ్నుడనయ్యాను ఒకరిని గురించి ఇంకొకరు అలోచించడానికయినా తీరిక కనుపించడంలేదు అయినా గాని ఆయన్ని గురించిన వార్తలు మాత్రం పుష్కలంగా వస్తున్నాయి కోట్లు కోట్లకి సంపాదించినది కొత్త కక్కుతున్నాడట!

ఎంత దారుణ కోపమున్నా యీ ప్రజలు "పాపం" అనే సానుభూతి పదం దేనికి ఉపయోగిస్తారో! వాళ్ళ అంతరార్థం లోతు కనుక్కోడం కూడా కష్టమే

"దోచుకు తిన్నవాడు, కోటికి పడగెత్తినవాడు సహజం!" అని తెలుగుసామెత దీన్లో ఎంత సత్యం లేకపోతే ఇది చిరంజీవియై ప్రజల నాలుకలపై నిలుస్తుంది!

బ్రిటిషువాళ్ళు మనకు చేసిన మహోపకారాల్లో కల్లా ఉత్కృష్టమైనది యీ న్యాయస్థానాల ఏర్పాటు! అటువంటి కేసుల మన తెలుగువాళ్ళ వ్యవహారంతో పోల్చాను అంగుళ తెలుగువాళ్ళకు చాలాకాలంగాని ఆంధ్ర రాష్ట్రం యివ్వలేదు!

అసలు 'ఉన్నమాటంటే ఉలుకెక్కువట!' యిదీ తెలుగుసామెతే ఇలా నిక్కచ్చిగా మాట్లాడే గలిగిన జాతీయతే అందరికీ కంటకమయింది 'నిజమాడితే నిష్ఠూరం' అందుచే కష్టాలొస్తాయి

ఏమయితేనేం తెలుగువాళ్ళమాట మట్టుకి, నాయుడుగారిని కోటికెక్కించింది.

నేనున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల ప్రభావంవల్ల కాబోలు, నాయుడుగారు తిరిగి రాకుండా ఉంటే చాలనిపిస్తూ వచ్చింది. ఆయన నిజంగా కోటికెక్కినా పంతొమ్మిందోవాడికి నేను దేవుడికి వేలకువేలు నమస్కారాలు చేస్తాను "ఆయన్ని కొలువులో పంపకూడదని. అంతేకే ఆయన యిందు నీకు ప్రేమా, దయా, పుట్టగొస్తే నీ స్వర్గంలో కూర్చోపెట్టుకుని పర్యవసానాలు అనుభవింపచెయ్యి. అంతేగాని నామీదకు దండెత్తకుండా చూడు" అని.

కవిదారంబాడు ఉపవాసాలుకూడా మొదలు పెట్టాను అష్టంపెట్టుకు కలలోకూడా ముట్టనని ప్రమాణం చేసుకున్నాను. మహా తింటే

మినహా కొంచెం ఫలహారం మాత్రమే. మధ్య మధ్య ఏకాదశి ఉపవాసాలు, పూజలు ఇంటిదగ్గర భక్తులందరినీ పోగుచేసి భజనలు కూడా చేయించడం మొదలు పెట్టాను. కనిపించిన దేవుడి కల్లా నమస్కారం పెట్టాను. కనిపించని దేవుణ్ణి భక్తితో కొల్వడం ఆరంభించాను. అఖరికి ఆ కేసులో నాయుడు గారికి జీవితాంతం ఖైదు వేయించేందుకుగాను ఆ భగవంతుడికి నా తలమీద వెంట్రుకలు, గడ్డము మొగుకట్టి మొక్కుకున్నాను.

నాయుడు గారి కేసును గురించి చాలా ఆత్రుతతో తెలుసుకుంటున్నాను. ఈ మధ్య ఆయన కేసు గురించి వింటూంటే నాకు చాలా విచారం, కోపం, పొంగుకువచ్చాయి. "ఇంత భక్తితో కొలుస్తున్నా, భగవంతుడికి దయలేదా!" అనుకున్నాను. దేవుడు నమ్మిన వాళ్ళను మోసం చెయ్యడుట. ఏదో వేషం వేసుకునయినా సరే వచ్చి భక్తులని రక్షించి తీరతాడని శ్రుతిస్మృతులు ఘోషిస్తున్నాయి. అయినా "తాడో పేడో తేలుతుంది దేవుడి సంగతి!" అనుకునే వాడిని.

ఒక్కొక్కసారి నాయుడుగారి ప్లీడరుగారి సంగతి వింటూంటే, అసలు దేవుడనేవాడు ఉన్నాడా అనే సందేహానికి కూడా తావొచ్చింది. నాయుడు గారి ప్లీడరు అఖండ ప్రతిభావంతుడట! చాలా గట్టివాడట. ఎదుట వారిని తినేస్తున్నాడుటంతే! అతడు అడ్డు ప్రశ్నలో అఖండుడట. ప్రతికక్షుల ఆయన యొక్క ప్రశ్నలకి జవాబు లీయలేక పరుగు లంకించుకున్నారట! యివీ వార్తలు!

దేవుడి మీద కోపం ముంచుకు వచ్చింది. "అయినా తాడో పేడో తేలుతుంది దేవుడి సంగతి అప్పుడు చెప్తాను. ప్రపంచం అంతా చాటేస్తాను. తర్వాత చూసుకుంటా" ననుకునేవాడిని నేను అలాగే తేలింది దేవుడున్నాడా లేదా? అనే ప్రశ్నకు విలువైన జవాబు.

నాయుడుగారికి ఆరునెలల కఠిన కారాగార వాసం విధించారు.

"రక్షించావు దేవుడా!" అని వేయి నమస్కారాలు చేశాను. చేసిన పూజలు పెట్టిన నమస్కారాలు ఊరికే పోతాయా!

ఇంక దేవుడి మొక్కు మిగిలింది తీర్చాలి. వెంటనే బయలుదేరి వెళదామనుకున్నా. కాని చాలా రాత్రి కావడంవల్ల మానేశాను. మరునాడు పొద్దున్నే బయలుదేరి పురోహితుడి ఇంటికి వెళ్ళాను. ఎందుకంటే అడవిలాంటి నా గడ్డాన్ని వదిలిపెట్టడానికి తయారవడం కష్టంగానే ఉంది. అయినా యిది భగవంతుడితో వ్యవహారం. ఆయన ముందా మన ఆటలు. విచారంతో గడ్డాన్ని, ప్రేమతో హిమాచలాంటి నా జుట్టుని తడుముకున్నాను. ఆ విచారంలో నా కళ్ళలోనుండి ఒకటి రెండు అశ్రు కణాలు దొర్లాయి. నాకు తెలీకుండా ఇలా నాలో నేను బాధపడుతూంటే, శాస్త్రిగారు తన పాతకథానీ మొదలుపెట్టారు.

"మామగారా?" అన్నాడాయన నన్ను చూడగానే.

"ఆ! ఏమిటి?" అంటూ ఉలిక్కిపడి ముంగు వెనకా చూశాను.

"ఏమీ లేదండి" అన్నాడు తాపీగా ఆయన. ఆ భావం చూసేసరికి నాకొళ్ళు మండింది.

"ఏమీ లేకపోతే ఏం చూస్తున్నారయ్యా!" అన్నా విసుగ్గా.

"అబ్బే! ఏమీ లేదు. ఆ ముసలిముండా వాడు చాలా మంచివాడు."

"ఆ ముండావాడికో కొత్త పెళ్ళిద్దురూ బాబూ."

"ఆ నాయుడుగారండీ! చాలా సన్మార్గుడు. తనకు యీ ఉద్యోగం ఆయనే వేయించాడుట గా! ధర్మాత్ముడు."

"అదే తమలాంటి పెద్దలు చెప్పుకుంటున్నారు ఊరిలో" అన్నా కోపం పట్టలేక.

"మంచివాడికే కష్టాలన్నీను" అని పెదవి విరిచి, బల్లి అరిచినట్టు చప్పుడు చేసి "ఇంకేమిటిలెండి లాభం! ఉద్యోగమూ పోతుంది. శిక్షా అనుభవించాలి" అన్నాడు తన సానుభూతి యూనిట్టూ మాటలద్వారానే గాకుండా ముఖంద్వారా కూడా ప్రకటిస్తూ.

"అవునంతే మరి!"

"అయినా పెద్దకోర్టుకు వెళతాడుటలెండి."

"అయితే యింకా నాశనమవుతాడుట!" అన్నా నా అభిప్రాయం కప్పిపుచ్చడానికి ప్రయత్నం చేస్తూనే.

"ఏమో మరి"

"పెద్దకోర్టుకు వెళ్ళడం అనవసరం. ఏదో ఓ చిల్లి గవ్వ యింట మిగిలితే అది ఖర్చు చేసుకోవడం ఒక్కటే జరుగుతుంది."

"నేనూ అదే చెప్పానండి నాయనగారు విన్నవస్తే."

"చాలాసేపయింది వెళ్ళొస్తా" నంటూ ఓ నమస్కారం ఆయన మొహాన్ని కొట్టేసి బయలుదేరాను యింటివైపు.

పాపం శేషంగారు గబ్బాలో ఎంచేత వెళ్ళిపోతున్నారో అర్థం అవక గాబోలు శాస్త్రులుగారు అలాగే నిలబడిపోయారు నిశ్చేష్టంగా "ఇదే దేవుడి పరీక్ష" అనుకుంటూ యిల్లు చేరాను, మిగిలిన ఆఫీసు పని ముగించడానికి.

3

నాయుడుగారి సంగతేమీ తెలిసిందేకాదు. అతను ఆయన కుటుంబం కూడా మావూరు వదిలి ఆయన భార్య పుట్టినింటికి పోయిందట. ఆయనను గూర్చి నేను చాలా వాకబు చేశాను. కనిపించిన ప్రతివ్యక్తిని ప్రశ్నించాను. ఒక్క సెలవుతీసుకుని స్వయంగా వెళ్ళడం తప్పించి మిగతా పని అంతా చేశాను. తెలిసినది సరిగా వినుకత్తిపోలేదని అని ఊగుతున్నాను. అతనికి పోస్టలు శాఖవారికి కూడా ఆయన చిరునామా తెలీదట! జైలుకుపోయి ఉంటాడనుకున్నాను.

ఈ మార్గ నాడు యీ ఉద్యోగం ఖాయం చేసినట్లు ఆర్డర్లుకూడా ఇచ్చేశారు. నా అదృష్టానికి ఎంతో సంతోషించాను. అతనికి సత్యనారాయణ వ్రతం కూడా చేయించాను. ఇక కొత్త నుంచి మహూర్తం చూసి యీ జాత్ర మొక్కుబడి కూడా తీర్చేస్తే శుభం అనుకున్నా. మనం అనుకున్నంతా జరిగింది.

ఆ నాయుడు పత్తా లేదు. పాపం జైలుకుపోయి ఉంటాడు!

కొత్త వేగంగా యీ వైభవం కూడా తీర్చేస్తే యింక మంచిదని, ఆ శాస్త్రులగారిచే తిరుపతిలో మొక్కుబడి తీర్చేటందుకు మహూర్తం ఏర్పాటు చేయించాను. ఏదో వేగంగా అవుతుందని నేను ఆలోచిస్తుంటే నాడి సామ్యం పోయినట్లు శాస్త్రి గారు గోదాలాలసత్యంగా రమ్మంటా చాలా మంచిగోదా కొండకు చుట్టాలనీ, పక్కాలని చెప్పేశాను సంతోషంకొద్దీ. పోనీ దేవుణ్ణిచూసి పోతాంలే!

మా కొత్తగా తిరిగి మొచ్చి చాలా కాలం అయింది. ఎన్ని ఉద్యోగాలు! ఎంతెంతదూరాలు పోతున్నా గాని ప్రజలు అంగదూరం అయినా ఆయన దేవాలయంలో కదలివచ్చి నా మొక్కుబడి మహోత్సవం చూసి పోతావని ఉత్సాహమున్నా రాలేదు. ఆయన్ని చూసి కూడా చాలా కాలం అయింది ఆయన రూపురేఖలే మరచిపోయాను పూర్తిగా.

ఈ శుభవార్త చెప్పడానికి నా భార్యని పిలిచాను. అవిడ సంతోషంతో వచ్చి రాడంతో ఏదో యీ వార్త చెప్పాను. ఎంతో ఆప్యాయంగా "మీ అన్నను చాలా చాలా చూడాలనుంది." అన్నాను.

"నాగా కోతంది మీరు చూడలేదాయేమిటి నా పెళ్ళికి!" అంది కొత్త సిగ్గు అభినయిస్తూ.

"ఎంతకాలమయిందో ఆ మన్ను చూసి! పని తొందరల్లో వస్తాడో రాడో!"

"మొన్న మా పుట్టింటికి వెళ్ళినప్పుడు చూశాను నేను. వాడూ మీలాగే ఏదో మొక్కుకుని గడ్డం పెంచి ఆనవాలు పట్టడానికి కూడా వీల్లేకుండా మారిపోయాడు. ఎంతపని తొందరలో ఉన్నా, అన్నయినా చూడడానికి రాకపోతాడా?"

"అయితే ఆయనకు కూడా ఏదో మొక్కుబడి ఉన్నదన్నమాట మనలాగే! ఎందుకో ఆ మొక్కుబడి?"

"ఏమో ఎవరికి తెలుసు మీ మొక్కుబడులు మీరూను!"

"వెళ్ళి నీపని చూస్కోవోయ్" అన్నాను ఆమె విసిరిన మాటలకు కొత్త కోపం తెచ్చుకుని. ఆమె విసురుగా లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

మన నాడు వచ్చిన మహూర్తం దగ్గరకొస్తున్నా మా శాస్త్రిగారి సప్తం కనపడలేదు. నాకు ఆయన మొక్కుబడి ఎందుకో తెలుసుకోవాలని తహతహ! ఆ గడ్డం కోసం నాగడం ఇంతగా ఓపికపట్టడం నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది. గడానికి గడ్డానికిమధ్య ఎంత సామరస్యం ఉంది! రోడ్డు పై ప్రక్కన్న మాయకుండా చూస్తున్నాను. ఆగడ్డంకోసం చాలా మారాం పెడుతోంది మనస్సు. ముహూర్తం ఘడియలు సమీపిస్తున్నాయి. అయినా నాయుడు లేడు. "ఇంక లేవండి బాబూ!" అంటూ అరిచాడు పురోహితుడు. ఏదో మునిగిపోయినట్లు గడ్డం కోసం ఎదురుచూస్తున్నా, ఫలం లేక తప్పింది కాదు.

ఇలా లేచానో లేదో, దూరంలో ఒక బండి చప్పుడయింది. తొంగిచూద్దామనుకుండగా బండిలోంచి కూడా ఒక గడ్డం నావైపే తొంగిచూస్తోంది. సరిగా ముహూర్తం ముందు ఆగింది. నా గడ్డం ఆనందంలో ఊగిపోయింది. ఆయన బండి దిగడంతో నే "వచ్చారా" అంటూ ఆనందాతిరేకంతో ఆలింగనం చేసుకున్నాను.

ఆప్యాయంగా గడ్డం గడ్డం కలిసి మెలిసి కొంచెం చిక్కుపడి చాపలా అల్లుకున్నాయి ఒకదానితో ఒకటి!

మావాళ్ళంతా ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు.

మా ఆవిడ కూడా గబగబా వచ్చి ప్రక్కన నిలబడింది.

మళ్ళీ "క్షేమంగా వచ్చారా!" అన్నా హర్ష పులకిత గాత్రుడనై.

"అవచ్చాండి" అన్నాడాయన వస్తించిలినట్లు

"అయితే బాబగారూ!" అన్నాను ఆయన మొక్కుబడిసంగతి అనుకుదామని

"ఇంకా నన్ను గుర్తుపట్టలేదుటండీ" అని ఆయన—

"ఆయన మీ బాబగారు కాదండీ" అని నా చెవిలో మా ఆవిడ, అనడం ఒకేసారిగా జరిగాయి

ఆశ్చర్యంతో పరిశీలించిచూద్దును యింకేముంది? మా గురువుగారు! నాయుడుగారే!

"మీరా!" అన్నాను దిగ్భ్రమచెంది

"నేనేనోయ్ కేసు గెల్చావు దిబ్బిడి" అన్నారాయన ఆనందబాష్పాలు రాలుస్తూ

నా ప్రాణంమాత్రం అలా మిగిలించే యెగిరి పోయింది!

"నా ఫీజింగద్దకూడా ఇచ్చేశారు!" అన్నారాయన సంతోషంగా

నాపరిస్థితి జ్ఞాపకంవచ్చి ఆయన్ని ఓక పిపికేదాకా అన్నంతకోపము, అసూయ పుట్టుకొచ్చాయి ఆ ఉద్రేకంలో యేమీ మాట్లాడలేకపోయాను

"ఇంత క్రితివాడవుగదా! నీ కేలా యిచ్చారోయి నాభాళీ ఉద్యోగం?"

"తమ చలవల్లనే నేను మీ అనుగుణాన్లో నడిచాను. అంతే!"

ఆయన కూడా లేత నవ్వులు పెదవుల్లోంచి వదులుతూ ఓ కాయితం ఇచ్చారు, నన్ను చూడమంటూ అయనకు అధికారపదవి యిచ్చారు నన్ను మాత్రం ఆ పెద్దకుమస్తా పదవిలోంచి తీసెయ్యలేదు అదే పదివేలనుకున్నాను

"ఈ గడం, యిదంతా యేమిటి?" అన్నారాయన

"తమర్ని యీ చిక్కునుంచి తప్పించేందుకు గాను కవుడికి మొక్కుబడి" అన్నాను

"సెబాష్ ఇదంతా కవుడిదయే సంగతేమిటి? నేనూ యీ కేసునుంచి బయటపడెయ్యమని ఆగవుడికే మొక్కుకున్నాను"

"అయితే యీ గుడిమీదా రాన్నే గదం యిద్దరం యీ మొక్కుబడులు తీర్చుకుందాం రండి" అన్నాను నవ్వుతూ

"అలాగే పదవోయ్" అన్నారాయన

"అయితే గురువుగారూ! కొంపతీసి మిమ్మల్ని మళ్లీ కోర్టుకు లాక్కొచ్చి మళ్లీ మళ్లీలా తీర్పు చెప్తారేమో!" అన్నా సందేహంతో

"అదంతా పిచ్చి! తెలుసునోయ్ మన తీర్పులకు తిరుగులేదు తెలుసునా! యిదే గుడికి ఉన్నత న్యాయస్థానం!" అన్నారాయన ధీమాగా

కుండలినీశక్తి: కొన్ని అనుభూతులు

శ్రీ వావిరెడ్డి పార్థసారధి

వర్షములు వెనుకపట్టి, శరదృతువు ప్రవేశించినది ప్రొద్దు వాలింది రవిమోహనరావుల చెప్పటం పూర్తయింది మామూలు ప్రకారము రామాలయంలో ధ్యానం చేసుకుంటున్నాను అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉన్నది. హఠాత్తుగ, ఆకాశం వైపున ఫెళ్లున మెరిసింది! పెద్దగా ఉరిమి, పిడుగు పడబోతున్నట్లు మేఘములలో మెరిసినట్లుగా తీగ మెరుపు మెరిసింది! అది కళ్లు మూసికొన్నంత తీవ్రంగా వుంది! మెరుపు వెంట పిడుగుపడుతుందని భయంకలిగి, ఆ అపాయంనుండి పారిపోదామని లేచి నిలుచున్నాను నిలుచోవడంతోనే స్పృహ వచ్చింది. నేను ఉన్నది దేవాలయంలో పైన కప్పు ఉన్నది, అక్కడ ఆకాశమూ లేదు మేఘములూ లేవు మెరుపులూ లేవు! బైటకూడా ఆకాశం నిర్మలంగా ఉన్నది. నాకు కనుపించినది, అద్భుతంగా మేఘములలో మెరియు మెరుపే ఇదేమిటా అని భ్రమించుచున్నాను. దీనిని గురించి పెద్దలను అడిగి తెలుసుకున్నాను అనుభవజ్ఞులు వ్రాసిన గ్రంథములను పరిశోధించాను. ఇందువల్ల కొన్ని అనుభవములు కలిగినా, కొన్ని శాస్త్ర పత్త్రములు సేకరించకలిగాను జస్టిస్ వుడ్రఫ్ కుండలినీయోగము, ఉపనిషత్తులు, తంత్రశాస్త్రములు పురాణములు, శాస్త్రీయదృష్టితో పరిశీలించి గొప్పగ్రంథములు వ్రాశారు జ్ఞానదేవులు, రామకృష్ణపరమహంస, వివేకానందస్వామి, లెడ్ బీటరు, అనిబిసెంటు, అరవిందులు కుండలినీ శక్తిని స్వయంగా దర్శించి, వారి అనుభవాలు ప్రకటించారు ఇంకా అనేక భారతీయులు, పాశ్చాత్యులు కూడా ఇట్టి దర్శనములను పొంది, వాటిని ప్రపంచమునకు చెప్పారు ఈ నాటి సత్యాన్వేషకులైన శాస్త్రజ్ఞులకు పాఠకులకు ఉపయోగపడునని ఉద్దేశ్యంతో క్లుప్తంగా మనవి చేస్తాను.

వెన్నెముకను, యోగశాస్త్రంలో బ్రహ్మదండమని, మేరుదండమని, వీణాదండమని పిలుస్తారు వెన్నెముకలో, తామరకాడలో ఉన్నట్లు కాలువగా ఉన్నట్టి, సెంట్రల్ కెనాల్ అన్నది కాలువ ఉన్నది. వుడ్రఫ్ అది వాలీకుదారంవలె ఉన్నదని వ్రాశారు. దీనిని సుషుమ్నా నాడి అని అంటారు. వెన్నెముకను ఆధారం చేసుకుని కొన్ని చక్రము లున్నవి. ఎలక్ట్రిసిటీ తీగయందు, దీపపు బల్బు లున్నట్లు శామ్యయందు వున్నట్లు ఉన్నవి ఈ చక్రములను పద్మములని కూడా పిలుస్తారు చక్రములు చాలా సూక్ష్మమైనవి మానుష్యలోకములనుండి, శక్తులను గ్రహించి, ఇవి శరీరమునకు అందచేయుచుండును ప్రతిచక్రమునకు కొన్ని రేకులు, వర్ణములు బీజాక్షరములు శక్తులు, దేవతలు అక్షరములు, వాహనములు, ఆకారములు, తత్త్వములు వేరువేరుగా ఉన్నవి. వెన్నెముక మూలములో, మలమూత్ర స్థానముల మధ్య మూలాధారమనే చక్రమున్నది ఇది 4 రేకులు, పృథివీ తత్త్వము, గణేశదేవత, లంబీజము ఢాకినీ శక్తి, పసుపువర్ణము కలిగి ఉన్నది

జననేంద్రియందు స్వాధిష్ఠానమనే చక్రం ఉన్నది ఇది 6 దళములు, జలతత్త్వం బ్రహ్మదేవత, వంబీజం, రాకినీశక్తి, తెలుపువర్ణము కలిగి ఉన్నది

నాభియందు మణిపురమనే చక్రమున్నది ఇది 10 రేకులు, అగ్నితత్త్వం, రంబీజం, లాకినీశక్తి, విష్ణు దేవత, నీలవర్ణం కలిగివున్నది హృదయందు అనాహత చక్రం వున్నది ఇది 12 దళములు, వాయుతత్త్వం, ధూమ్రవర్ణం, యంబీజం, కాకినీశక్తి, శివుడు దేవతగా కలిగివున్నది

కంఠందగ్గ విశుద్ధచక్రం ఉన్నది ఇది 16 రేకులు, ఆకాశతత్త్వం, తెల్లరంగు, హంబీజం, శాకినీశక్తి, దుర్గాదేవత కలిగి ఉన్నది

భ్రూమధ్య ఆజ్ఞాచక్రమున్నది ఇది 2 దళములు, మనోతత్త్వం, ఓంబీజం, హాకినీశక్తి, అర్ధనారీదేవత కలిగి ఉన్నది శిరస్సుపైన, శిఖ (పిడి కట్టిన జుట్టుముడి) క్రింద సహస్రార పద్మం వున్నది ఇది వెయ్యి దళములు, అతీతతత్త్వము అవ్యక్త ప్రణవబీజం, కామేశ్వరీ కామేశ్వరులు దేవతలుగా కలిగి వున్నది

చక్రములలో దళములు మొదలైన వాటిలో కొన్ని అభిప్రాయభేదము లున్నవి యోగకుండలినీ ఉపనిషత్తులో అనాహత చక్రమునకు 16 దళములని, ధ్యానబిందూపనిషత్తు శాండిల్యోపనిషత్తులలో మణిపుర చక్రమునకు 12 రేకులున్నవని వ్రాశారు. స్వాధిష్ఠానచక్రము, నాభిప్రక్కగా, పైభాగమందున్న

దని లెడ్ బీటరు వ్రాశారు 1696 లో జర్మన్ క్రిస్టి యన్ గీచ్‌టెల్ అను యోగసాధకుడు కూడా ఇట్లే వ్రాశాడు 7 గ్రహములను, 7 చక్రములిచ్చాడు. చక్రములు పద్మములను, బొంగుకు కణుపు లున్నట్లున్న జనీచక్రములు సుషుమ్నా నాడిలోపల ఉన్నవని కొందరు వ్రాశారని జస్టిస్ ఉడ్రాఫ్ వ్రాశారు

మూలాధారచక్రంలో, త్రికోణ ఆకారం ఉన్నది దీనిలో స్వయంభూలింగం ఉన్నది స్వయంభూలింగం చుట్టూ 3½ చుట్లు చుట్టుకుని, తల సుషుమ్నా నాడిలోపుంచి ఒక సర్పశక్తి నిద్రిస్తున్నది ఈమెయే మన కుండలినీ మహాశక్తి సృష్టి, స్థితి లయములకు ఆధారభూతమైన మహాశక్తి ఈమెయే భక్తులు ఉపాసకులు ఈమెను దేవి అని స్తోత్రంచేసి, వారి వారి అనుభూతుల ప్రకారం అనేక పేర్లతో పిలిచారు కాళి, దుర్గ, ఆదిశక్తి, రాజేశ్వరి, త్రిపురసుందరి, మహాలక్ష్మి, మహాసరస్వతి, మహాశక్తి అన్నారు ఈ మహాశక్తిని ఇవి ఆమె సాత్విక నామములు ఈశక్తి ఆకార గమనాలను బట్టి కుటిలాంగి, భుజంగిని, శక్తి, ఈశ్వరి, కుండలి, అరుంధతి అన్నారు చుట్లు చుట్టుకుని ఉన్నందువల్ల కుండలినీ అనీ, ఇడా పింగళ నాడులు ఈమెకు కుండలములవలె ఉన్నందున కుండలిని అని వంకర నడకవల్ల కుటిలాంగిఅని అన్నారు పామును తలమీదకొట్టగా బుస్సుమనే శబ్దంచేస్తూ లేచును ఇట్లే కుండలిని ఉద్రేకంగా లేచి, శబ్దం చేయును కనుక భుజంగిని అన్నారు దివ్యజ్ఞాన పరమార్థులు ౘ అరంభేలు, కుండ్ అనగా అగ్ని అని, అగ్ని స్వరూపిణి కనుక కుండలినీ అని అన్నారు శబ్దమునకు ఆధారభూతం లం కనుక, శబ్దబ్రహ్మ అని, మహాసరస్వతి అని అన్నారు వాక్కు మూలచక్రం నుంచే పుట్టుచున్నదని కొందరంటారు కాని శిరస్సులో సంకల్పం కలిగి మూలాధారంలో వాయురూపం దాల్చి వాక్కుగా వస్తున్నదని సమయులంటారు కుండలిని మంత్రమయి, జ్యోతిర్మయి. మంత్రములు ధ్వనిరూపాలు, తేజస్సనాతన్యగూఢం జీవుల ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు కుండలినీవల్లనే జరుగుచున్నవి అందువల్ల ఈమె సమస్త ప్రపంచమునకు జనని. అక్షరములన్నియూ ఈమె యందే ఉన్నవి మంత్రములన్నియూ ఈమె నుంచున్నవి మంత్రమునగా పాశ్చాత్యులకు యధార్థమైన భావం తెలియదని జస్టిస్ వుడ్రాఫ్ వ్రాశారు. పాశ్చాత్యులు మంత్రములనగా ప్రార్థనలని అనుకుంటారు ఇది పూర్తి తప్పు ప్రార్థన వేరు, మంత్రం వేరు, మంత్ర మనగా శబ్దశక్తి మంత్రం చెప్పనలవికానంత శక్తివంతమైనది, మంత్రము చేత ఒక మనిషిని చంపవచ్చు, బ్రతికించవచ్చని జస్టిస్ వుడ్రాఫ్ వ్రాశారు కేవలం పాము కాటులకు మంత్రం చేత చికిత్స చేయటం అందరూ ఎరిగినదే మంత్రోచ్చారణ వల్ల చెవిన్యం, శక్తివలన దేవత ఉద్భవిస్తుంది రెండు పెదవులు కలిసినపుడు రెండు పెదవుల కలయికవల్ల, శబ్దశక్తి సంయోగంవల్ల జనించిన దీ దేవత. కుండలినీ అష్టప్రకృతి రూపిణి పృధివి, జలం, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశం, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము ఎనిమిది ఈమె రూపములే కొందరు ఈమెను అంతరంగిక శ్రీ అంటారు నాని స్త్రీ రూపంగా కాదు స్త్రీ అవసరం అంటారు వీరసాధకులు కుండలిని మేల్కొన్నప్పుడు కుమారి అనీ, అనాహతం చేరినప్పుడు యోషిత్ అనీ, సహస్రారం చేరినప్పుడు పతివ్రత అనీ అంటారు. మూలాధారంలోని ఈమెను కామేశ్వరి అంటారు. కొందరు కుండలిని మేల్కొల్పకుండానే, మూలాధారంవద్దనే పూజచేస్తారు భౌతిక సుఖముల కోసం, సమయులు కూడా ఇక్కడే ఈమె పూజ చేస్తారు కామములను ప్రసాదించును కనుక కామేశ్వరి అన్నారు విశ్వకుండలిని సూర్యభగవానుడు గాయత్రి మంత్ర మీకుండలినీధ్యానమే voice of silence అనే గ్రంథంలో కుండలినిని అగ్నిశక్తి అని పిలిచారు. యథాపంగా, చంద్రకాంతిని పొందుతుంది మేల్కొని పైకి పాకుచున్నప్పుడు సుడిగాలి వలె, చుట్టి పెకిలించగలదని వ్రాశారు భక్తులు కుండలినీ భాతిఃమైనదని వ్రాశారు,

కొందరాచార్యులవారు కుండలినిని, బ్రహ్మశక్తిని ఆనందలహరిలో స్తోత్రం చేశారు వీరు, వీరి గురువు గౌడపాదుడు కుండలినీ దర్శనం పొంది, ఆమెను స్తోత్రం చేశారు గౌడపాదులు సుభగోదయములోను కొందరాచార్యులు ఆనందలహరిలోను వారు పొందిన అనుభూతులనుగురించి వ్రాశారని వల్లభాచార్యుల వారి పుత్రుడు విట్ఠలనాథులు వివరించారు.

నాడు లనగా నరములుకావు. ఇవి ప్రాణశక్తి ప్రవహించే సూక్ష్మమైన గొట్టాలు నడ్ అనే ధాతువు నుండి నాడీశబ్దం వచ్చింది నడ్ అనగా నడుచుట నాడులన్నిటిలో ముఖ్యనాడి సుషుమ్న ఇది వెన్నుముక మధ్యలో, మూలాధారంనుండి సహస్రార చక్రందాక వెళ్ళగా ఉన్నది భూతశుద్ధి తంత్రములో సుషుమ్నానాడిలో 8 కోశములుగా, 8 నాడులున్నవని వ్రాశారు సుషుమ్నానాడి, తమోగుణం, అగ్నితత్వం కలిగి ఎర్రగా ఉన్నది సుషుమ్నానాడిలో రజోగుణం కలిగి, తేజోవంతమైన వజ్రిణి అనే నాడి ఉన్నది. వజ్రిణీ నాడిలో సత్వగుణం కలిగి, పాలిపోయిన రంగు కలిగిన చిత్రిణీ అనే నాడి ఉన్నది. చిత్రిణీ నాడిలో, త్రిగుణాతీతమైన బ్రహ్మనాడి ఉన్నది. యోగశిఖోపనిషత్తులో, ప్రపంచమంతా

ఈ సుషుమ్నా నాడిలో అంతర్గతమై ఉన్నదని ప్రాచీనులు. సుషుమ్నా నాడి పర్యాయముగా మన దవ్వు టచె పగ్గాలు అని అన్నారు సుషుమ్నా నాడి ఊర్ధ్వ మూలం కేశ అగ్రాలు తెలిసిఉన్నది దీనినుండి డెబ్బదిరెండు వేల నాడులు శరీరమంతటా వ్యాపించి ఉన్నవి భగవద్గీతలో అశ్వత్థవృక్షము వర్ణన, ఈ సుషుమ్నా నాడి కే వర్తిస్తున్నది అశ్వత్థవృక్ష మనగా సుషుమ్నా నాడియే అని నా అభిప్రాయం. భగవద్గీతలో, ఆదిలో వ్రాయబడ్డ కొన్ని విషయాలు తీసివేయబడి ఆదిలో లేని కొన్ని కూర్చిన విషయాలు చేర్చారంటారు. ఇందులో ఊర్ధ్వమూలం, అగ్రాలు అని సుషుమ్న వర్ణనఉన్నది కాని కుండలిని అనే శబ్దం లేదు. జ్ఞానేశ్వర్ భగవద్గీత 6వ అధ్యాయంలో కుండలిని గురించి చెప్పారు ఒక్కొక్కరు, వారి వారి అనుభవముల ప్రకారం అనేక పేర్లతో పిలిచారు సుషుమ్నా నాడిని ఈ నాడికే శూన్యపదవి బ్రహ్మరంధ్రము, మహాపథము, శ్మశానము, శాంభవి, మధ్యమార్గము, సరస్వతి అని పిలిచారు ఇది శివస్వరూపిణి. మంత్రస్వరూపిణి, ప్రాణస్వరూపిణి, జ్యోతిస్వరూపిణి ఇది కదలగానే జ్యోతిర్దర్శనములు కలుగును

డాక్టరు రేలే సుషుమ్నా నాడి వేగస్ నర మన్నారు

ఇడా పింగళా నాడులు

సుషుమ్నా నాడి తర్వాత ముఖ్యమైన నాడులు ఇడా పింగళానాడులు ఇవి వెన్నెముకను ఆశ్రయించి వున్నవి వెన్నెముకకు కుడివైపున పింగళానాడి, ఎడమవైపున ఇడానాడి ఉన్నది కుడిముక్కు పుటమునది పింగళానాడి ఎడమ ముక్కు పుటమునది ఇడానాడి. పింగళానాడికి సూర్యుడున్నాడు. ఈ నాడి ఆడునప్పుడు వేడిచేయును ఇడానాడి యందు చంద్రుడున్నాడు ఈ నాడి నడచునప్పుడు చల్లదనం చేయును ఈ రెండు నాడులు కాలమును తెలియచేయును సుషుమ్న నాడి కాలమును మ్రింగును. యోగసాధన సుషుమ్న నాడి నడుచునప్పుడు చేసిన సమాధిసిద్ధి త్వరగా లభించును సమాధిలోనివారికి కాలం తెలియదు. నాడులను శుద్ధిచేసికొన్నవారు, తమ కర్మ ఫలితములను తమ ఇష్టం వచ్చినట్లు తిప్పగలరు యమధర్మరాజును ధిక్కరించిన సిద్ధులున్నారు ఈ నాడు కూడా కుండలిని సహస్రారం చేయుటకు త్రిగ్రంథులను ఛేదించవలసి వున్నది మూలాధారమువద్ద బ్రహ్మగ్రంథి ఉన్నది. మణిపూరము వద్ద విష్ణుగ్రంథి ఉన్నది విశుద్ధవద్ద రుద్రగ్రంథి వున్నది మాయాశక్తి ఈ 3 గ్రంథులవద్ద బలంగా వున్నది కాని మణిపూరచక్రంవద్ద ఎక్కువ బలంగా ఉన్నది. ఈ గ్రంథులను ఛేదించుటకు భరించరాని బాధ కలుగును భస్త్రికా ప్రాణాయామంవల్ల గ్రంథిత్రయమును ఛేదించవచ్చును

సుషుమ్నా నాడి శిరస్థానం కలదు. అనగా దీని మూలం సహస్రారచక్రంలో వున్నది. సహస్రార చక్రమును గురించి తెలిసికొనుట చాలా ముఖ్యం

సుధాసింధువు

సహస్రార చక్రము అధోముఖమైవున్నా దాని కర్ణిక ఊర్ధ్వముఖంగా ఉన్నది ఇక్కడ శ్రీచక్ర మున్నది ఇది ప్రకృతి స్వరూపిణి మహాలక్ష్మి ఇక్కడ చంద్రమండల మున్నది దీనిలో గురుపీఠ మున్నది ఈ గురుపీఠమును, హంసపీఠమని, మణిపీఠమని అంటారు గురువు, హంస ఇందులో వున్నారు వీరిని ధ్యానం చేయవలసింది ఈ గురుపీఠం ఇది మణివలె ప్రకాశంగా మెరుస్తూ వుంటుంది ఈ పీఠమందు గురువు ఆసీనులై, ముక్తినిస్తుంటారు గురువు అక్కడ ఆజ్ఞాచక్రంవద్ద నివసిస్తూంటారు కనుక దానిని ఆజ్ఞాచక్రమన్నారు. సహస్రారంలో ఉన్న చంద్రమండలమును బిందుస్థానమంటారు ఇదే సుధాసింధువు ఇక్కడనుంచే అమృతము వర్షించుచుండును కుండలిని మెల్లగా సహస్రారం చేరి, అందులోని చంద్రుని కొలువు చేయును అప్పుడు చంద్రునినుండి అమృతం క్రిందికి ప్రవహించును ఆజ్ఞాచక్రం వద్ద ఇంకొక చంద్రుడున్నాడు పై అమృతం ఈ చంద్రుని తడుపును ఇక్కడినుండి అమృతము శరీరమంతటిని తడుపును సహస్రారంలోని చంద్రునికి 16 కళలున్నవి కళ అనగా పరమాణువు ఈ 16 కళలలో, 15 కళలు కాలమును తెలుపు తిథిస్థానాలు మిగిలిన 16 వ కళ, వృద్ధి క్షయం లేనిది విభాగము లేనిది దీనిని ధ్రువకళ అంటారు. ఇదే అమృతకళ, చిత్కళ, త్రిపురసుందరి ఇదే బైందవ స్థానము పార్వతీ పరమేశ్వరుల ఐక్యము తో ఇది ఇక్కడ నిత్యత్వంతో శివాత్మ కలియుటతో, సచ్చిదానందము కలుగుటతో. సిద్ధులకు ముక్తి కాంతను పొందుచోటిది. సహస్రారం దగ్గర బ్రహ్మరంధ్రం ఉన్నది. దీనిని దశమద్వార మంటారు. శరీరంలో బ్రహ్మ ప్రవేశించుచోటిది మృత్యువు, శరీరం నుండి విడిపోవు చోటూ ఇదే. ఇక్కడ శూన్యసిద్ధి వున్నది. నిర్వికల్ప సమాధి కలుగుచోటు ఇదే. శ్రీ అరవిందులు ఊర్ధ్వమనస్సు Over mind సహస్రార చక్రంలోను, లోమనస్సు Inner mind ఆజ్ఞాచక్రంలోను ఉన్నదని వ్రాశారు సహస్రార చక్రం Pineal gland దగ్గర, ఆజ్ఞచక్రము Pituitary gland దగ్గర

ఉన్నవి. వీటివల్ల మానవునికి ఆరోగ్యబలములు కలుగు చున్నవని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు.

కామేశ్వరీ కామేశ్వరుల సంయోగానందము నిచ్చునది కనుక, అన్ని యోగములలోను కుండలినీ యోగం చక్రవర్తి వంటిది.

కుండలీ సాధన

కుండలినిని మేల్కొల్పుటకు అనేక సాధనలున్నవి. ఇది సాహసకార్యము, తెలియకుండా చేసినా లేక తెలిసినవారు లేని యెడల సాధకునకు ఎంతో అపాయము. అట్లే ఇది గురువు దయకలిగినప్పుడు, వారి దృష్టి వల్లగాని, స్పర్శవల్లగాని సిద్ధి కలుగును. ఇట్టి సిద్ధిగన్నవారు ఇప్పటికీ ఉన్నారు.

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస వివేకానందునికి ఇట్లే సిద్ధి ప్రసాదించారు.

కుండలినిని చైతన్యవంతం చేయుటకు ముఖ్యంగా నైతికబలం వుండాలి. యమ నియమాలు ముందు పాటించాలి. నైతికశక్తి లేక, కుండలినీ చైతన్యవంతమైనప్పుడు, అది ఆ వ్యక్తిని భ్రష్టుని చేయును. ఆ వ్యక్తి కామక్రోధముల పాలవును. కుండలినీ సాధనకు శరీర, ప్రాణ, నాడీ, మనో, బుద్ధులు శుద్ధి కావాలి. శరీరశుద్ధికి ఆసనములు కొన్ని సాధించాలి. ప్రాణ, నాడీ శుద్ధులకు ప్రాణాయామం చేయాలి. మనస్సుకు త్రాటకం వగైరాలు చేయాలి. ఆసనముల విషయంలో పతంజలికి, హఠయోగమునకు అభిప్రాయభేదము లున్నవి. సుఖంగా కూర్చుండుటకే ఆసనమని పతంజలి అభిప్రాయం. కుండలినిని మేల్కొల్పుటకే ఆసనము లని హఠయోగము చెప్పుచున్నది. ఆసనములలో సిద్ధాసనము శ్రేష్ఠమైనదని అందరి తలంపు. కుండలినిని మేల్కొలుపుటకు ముఖ్యము, మూలస్థానము పైకి కుంచించుట — సిద్ధాసనంలో ఒక మడమతో ఈ మూలస్థానమును ఒత్తిపెట్టి రెండో మడమతో బాహ్య జననేంద్రియముల మర్మస్థానములను ఒత్తవలెను. ఈ స్థానమును కందస్థాన మంటారు. నాభికి క్రింది ఇది. సిద్ధాసనంలో నాభిని లోనికి లాగిపెట్టి, మెడ హృదయం పైకి వంచి, లోనిగాలిని బైటికిపోకుండా బిగపట్ట వలెను. లోపల ప్రాణ అపానవాయువుల కలయిక వల్ల అగ్ని పుట్టి కుండలిని మేల్కొంచును. సిద్ధినిచ్చు ఆసనం కనుక సిద్ధాసన మన్నారు. దీనికే ముక్తి నిచ్చునది కనుక ముక్తాసనమని, రహస్యంగా వుంచవలసింది కనుక గుప్తాసనమని అన్నారు. జ్ఞానదేవు ఈ ఆసనమునకు గొప్ప ప్రాముఖ్యమిచ్చి దీనికే వజ్రాసనమని అన్నాడు.

కుండలినిని మేల్కొల్పుటకు ముఖ్యసాధనము వాయువు. కొందరు అగ్ని, వాయువు, మంత్రము అంటారు. వాయుప్రకోపం, గాలిలోని ప్రాణవాయువు అగ్నియే. దానివల్లనే అగ్ని పుట్టును. కనుకనే, మంత్రమునకు కూడా వాయువే మూలము.

ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసలను ప్రేరేపించునది కుండలిని. ఈ ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసలతోనే కుండలిని మేల్కొల్పవచ్చును. హంసమంత్రంలోని, హంసశబ్దంతో గాలిని లోనికి పీల్చి, కుండలినిని గట్టిగా తాకుచున్నట్లు భావంతో గాలిని బైటికి వదలుతూ అధోముఖమైన మూలాధారచక్రం ఊర్ధ్వముఖమౌతున్నట్లు భావించాలి. లోపలకు పీల్చిన వాయువు కుంభించి, జాలంధర బంధంతో గాలి బైటికి పోకుండునట్లు బంధించాలి. అప్పుడు అది ఎటూ దారిలేక, సుషుమ్నా నాడిలో దారిచేసుకొని ప్రవేశించును. అట్లు ప్రవేశించిన వాయువు, మనస్సు సుషుమ్నా నాడిలో లయమగును. ఇదే సుప్రసిద్ధమైన మనోన్మని. ఈవిధంగా కుండలినిని నడిచి మేల్కొలిపిన తర్వాత కుండలినిని పైకి తీసుకుపోవుటకు భస్త్రికా ప్రాణాయామం చేయవలెను.

దీనికి ఇంకా అనేకమైన సాధనలున్నవి. మహావేధ, మహాముద్ర, శక్తిచాలనము, వజ్రోలి, కేవల కుంభకము, ఖేచరి, త్రాటకం, నేతి, ధౌతి, కపాలభాతి, భస్త్రికా జ్వాలంధర, ఉడ్యాణ మూలబంధములు మొదలయినవి కూడా ఎక్కువ ఉపయోగించును.

మంత్రశక్తి

మంత్రమువల్ల కూడా కుండలినిని లేపవచ్చును. మణిపూరచక్రము అగ్నితత్వం కలది. మణి అంటే తేజస్సు కలది కనుక దీని ఈ చక్రమును మణిపూర మన్నారు. ఈ చక్రం అగ్నిస్వరూపి కనుక, కొందరు ఇక్కడ కుండలిని వున్నదంటారు. అగ్నిస్వరూపమైన ఈ చక్రంలోని బీజాక్షరము రం. రం వహ్నిబీజము, రం వహ్నిబీజముగా ప్రపంచంలోని అనేక దేశాలలో, అనేక కాలములలో భావించారు. ఈజిప్టు పూర్వీకుల మంత్రము ర-మక్-హోటెప్ అనే ఇందులో, ర అక్షరము, సూర్యస్వభావం కలదని, పాల్ బ్రంటన్ వ్రాశారు. టిబెటువారు, కొండలమీద కట్టెలలో, రంబీజాక్షరమును జపిస్తూ అగ్ని పుట్టించి, దిగంబరులుగా ఉండగలిగారు. ఇట్టి రం బీజమంత్ర ఉచ్చారణతో అగ్నిని పుట్టించి, కుండలినిని లేవగొట్టవచ్చు.

ఇచ్ఛాబలము కూడా కుండలినిని లేపి పైకి తీసుకొని పోవచ్చునని లెడ్‌బీటరు వ్రాశారు.

కుండలినిని లేవగొట్టటం తేలికగాని, దానిని పైకి తీసుకొనిపోయి, సహస్రారంలో వుంచుట తేలిక కాదు.

అది మణిపూరంవరకువచ్చి తిరిగి క్రిందికి పోతున్నది. మణిపూరమునకు కుండలిని చేరినటు సాధకునకు కొన్ని గుర్తులు కనుపించును. నక్షత్రములు, మిణుగురు పురుగులవంటి జ్యోతులు కనుపించును.

కుండలిని మేల్కొని మూలాధారచక్రమును విడిచి పైకిపోవునని కొందరు అంటారు. కొందరు అసలు కుండలిని మూలాధారంలోనే ఉంటుందనీ దాని జ్యోతియే పైకి వస్తుందనీ అంటారు. కుండలిని ఒక్కొక్క చక్రమును విడిచి పైకిపోవుచున్నప్పుడు, ఆయా చక్రములలోని తత్త్వములను, శక్తిని గ్రహించి పైకిపోవును. ఈ విధంగా క్రింది 5 చక్రములలోని పంచభూతములను, ఆజ్ఞలోని మనస్సును, శివునిలో లయింపచేసికొని ఇది సహస్రారం చేరును. ఇట్లు లయింపచేసికొనుటకే లయక్రమ అనీ, లయ యోగమనీ అంటారు. అధోముఖములైఉన్న చక్రములన్నీ, తిరుగుడు పువ్వు సూర్యుని ఎటుంటే అటు తిరిగినట్లు, పైన వున్న కుండలిని వైపుకు తిరుగును.

అనుభూతులు

కుండలిని మేల్కొన్నటు సాధకునికి కొన్ని గుర్తులు కనుపించును. ఆనందము, కంపం, ఉత్సాహం, ప్రకోపం, నిద్ర కనుపించును.

పైకివెళ్ళిన కుండలిని క్రిందికి దిగివచ్చునప్పుడు, చక్రములలో తాను గ్రహించిన వాటి నన్నిటిని తిరిగి ఇచ్చివేస్తూ మూలాధారమునకు చేరును. దానితో శరీరము ఉష్ణహీనమై, కట్టెవలె ఉండును. కుండలిని క్రిందికిరాగానే ఉష్ణము కలుగుచు దీనిని వృష్టికర్మ అంటారు. కుండలినీ సహస్రారం చేరినప్పుడు, అనేక మందికి, అనేక అనుభూతులు కలిగినవి ఇందులో జ్ఞానేశ్వరుడు పొందినది ముఖ్యం. ముందు వీరి అనుభూతులను మనవిచేస్తాము.

జ్ఞానదేవుని అనుభూతి

సిద్ధాసనంపైనవల్ల కుండలినీమహాశక్తి మేల్కొని, మణిపురచక్రము చేరును. ఇక్కడ గొప్ప అలజడి చేయును. ఇందుకు భయపడకూడదు. అక్కడఉన్న మేదోమాంసరక్తములను ఇది హరించును. దీనివల్ల జబ్బుచేయును. ఈ జబ్బు కుండలినియే నయం చేయును. ఉడ్యాణబంధంవల్ల, కుండలి మణిపుర చక్రంవద్ద నిగిందబడి ఉండును. మణిపురచక్రంలోనికి చేరిన కుండలిని, విద్యుత్కణంవలె, అగ్నిజ్వాలలు గల గోళములవలె, మెరుగుపెట్టిన సువర్ణపాత్రవలె ప్రకాశిస్తూండును. ఇక్కడనుండి, తన్ను విరుచుకున్నట్లులేచి, హృదయంలో మాంసం కొద్దిగాను, శరీరములోని మాంసము కరిగించును తిని, దప్పిక కలిగి ఉండును. ఇందుచేత రక్తం మొదలైన సప్తధాతువులను ఒక్కొక్కటి త్రాగివేయును. అప్పుడు శరీరం కుంచించును. ముక్కువెంట విడుచు 12 అంగుళాల వాయువు కూడా నశించును. మధ్యచక్రం మిగులును. అప్పుడు కుండలిని విషం కక్కుతూ ఈ విషం ప్రాణవాయువుకు అమృతప్రాయంగా వుంటుంది. ఇందుచేత ప్రాణం నిలిచివుంటుంది. అంతఃపూర్వము, గ్రీష్మంలో వున్నట్లున్న శరీరము చల్లబడును. కుండలిని తాను భక్షించిన స్థానములకు తిరిగి శక్తినిచ్చును. ఇడాపింగళలు ఏకమౌను. గ్రంధులు ఛేదింపబడును. షట్చక్రములమీది ఆవరణ తొలగును. ఇది చాంచల్యంపోవును. చంద్రుని అమృతకస్తం కుండలిని నోటపడి, అవయవములకు వ్యాపించును. శరీరమునకు బంగారు కాంతివచ్చును. ఆనందసుఖములు కలుగును. యౌవనవంతుడగును. నూతనంగా గోళ్లు వెంట్రుకలు కలుగును. తర్వాత కుండలిని అనాహత చక్రంలో ప్రవేశించును. అప్పుడు అనాహతశబ్దములు వినిపించును. తర్వాత మిగిలిన ప్రాణవాయువు క్షీణించును. ఇప్పుడు నాదం వినిపించదు. తేజస్సు కనుపించదు. సంకల్ప వికల్పాలు లేవు. ఆతని ఎదుట అణిమాదిసిద్ధులు నిలుచును. పృథివి జలాగ్నులు నశించగా వాయువు వుండును. శరీరము వాయుప్రాయమౌను. అప్పుడు సాధకుడు ఆకాశగమనం చేయును. కుండలిని పేరు పోయి మారుతం అనే పేరువచ్చును. తర్వాత జాలంధరబంధం విడువగా, కుండలిని బ్రహ్మస్థానమైన సహస్రారచక్రం చేరును. సోహంభావంతో బ్రహ్మభావం కలుగును.

జ్ఞానదేవు కుండలిని సహస్రారం చేరుట, పాము కాటువలె వర్ణించాడు. భగవద్గీతలో అర్జునుడు శ్రీకృష్ణభగవానునితో 'విశ్వరూపము నే సర్వం కాలంధరించుట శరీరము నిర్జీవంకాకుండా నివేశం తగ్గించుటకు కావలసినశక్తి నీయందున్నదని' అన్నాడు. ఇంతకూ ముఖ్యం భగవానుని కరుణ ఇది లేనప్పుడు ఎంతటి సాధన నిర్జీవంవలె ఉండును.

శ్రీ రామకృష్ణుని అనుభూతి

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస తనకుండలినీ సిద్ధి అనుభవాలను ఈ విధంగా చెప్పారు: కుండలినీ కదలగానే, ముందు పాదములలో ఏదో ఝల్లుమంటున్నట్లుండును. ముందు అది చీమలబారువలె నడచును. మెల్లగా తర్వాత కప్పగంతులు వేసినట్లు వేస్తూ నడచును. తర్వాత పాముమెలికలు తిరిగి నడచునట్లు నడచును. పక్షివలెనూ కోతివలె కొమ్మమీద నుండి ఇంకొక కొమ్మమీదకు దూకినట్లు దూకును. కుండలినీ అనాహతచక్రం చేరుకు చేరుకు మాట్లాడలేకుండును. తర్వాత మాట కట్టుపడుతుంది. అనాహతచక్రం చేరినప్పుడు దివ్యజ్యోతులు కనుపించును. వాటినిచూచి ఆనందాశ్చర్యములు పొందును. ఆజ్ఞాచక్రం చేరినతర్వాత భయము లేదివుండెను. ఆజ్ఞాచక్రం

సహస్రార చక్రం మధ్య సన్నిహితవుంటుంది. సహస్రారం చేరిన తర్వాత స్పృహవుండదు. వారికి పక్షి భాష తెలియును. దివ్యదర్శనములు లభించును. కాలస్వభావం తెలుసును. శరీరం సుగంధాన్ని పొందును. కుండలిని సహస్రారం చేరినప్పుడు, యోగగ్రంథములలో చెప్పబడినట్లు వీరు దర్శించారు. ప్రపంచమంతా జ్యోతిర్మయమైనట్లు ఒక్కొక్కసారి ప్రపంచమంతా పాదరస సముద్రంవలె వున్నట్లూ ఇంకొకసారి ప్రపంచమంతా తెల్లటివెండివంటిదిగా ఉన్నట్లూ, ఇంకొకసారి ప్రపంచమంతా దీపములతో వెలుగుతున్నట్లు కనిపించేది. ఒక్కొక్క అనుభూతి పూర్తికావటంతోనే, ఇంకొకటి వచ్చేది. ఇదంతా యంత్రం తిప్పుతున్నట్లుండేది. ఆ కాలములలో తినకోరడు భోజనం చేయలేదు. కుండలినీ గురికి నైవేద్యం పెట్టేవారు. ఇట్టి సమాధిగల్ల మనుష్య శరీరములు కొన్ని రోజులవరకూ, కుళ్ళిపోకుండా వుంటాయని చెప్పారు.

20 వ శతాబ్దములో కొందరు పాశ్చాత్యులకు ఇట్టి అనుభూతులు కలిగిన నిదర్శనము లున్నవి.

డాక్టరు రిచార్డు మారిస్ బక్కు ఇట్టి దర్శనములను పొందిన వారిని గురించి ఒక గ్రంథం వ్రాశారు. బక్ సొంత అనుభవమిట్లున్నదని వ్రాశారు. ఒక ప్రళయాగ్ని, తానున్న పట్టణమును తగులపెట్టుతూ వున్నట్లు కనిపించింది. తీరా విచారించి చూచువరకు ఆ అగ్నిజ్వాలలు తనలోనే వున్నట్లు కనిపించినవి.

థియోడార్ స్టువార్డు అను ఆమె తనకు కళ్ళు జిగేల్ మనిపించుమంటలు చుట్టి ముట్టినట్లు ఒక ఆధ్యాత్మిక శక్తి తనను పైకి లేపుతున్నట్లు తన శరీర బాహ్యావరణం దాటినట్లు అనుభూతి పొందింది. లెవ్ సన్ తన కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే మంటలు తన శరీరాన్ని చుట్టినట్లు తనకు అత్యానందం కలిగినట్లు చెప్పారు.

వివేకానందుడు తన తల వెనుక హఠాత్తుగా గొప్ప కాంతి కనిపించగా, తనను తాను మరిచి నిర్వికల్పసమాధి పొందినట్లు చెప్పారు.

మా పూర్వులు వానిరెడ్డివారు శివపూజా ధురంధరులనీ శివభక్తులనీ పేరు పడ్డవారు. మా నాయనమ్మ గారు తరిగొండ వెంకమాంబగారి శిష్యురాలు. నాయనమ్మగారి శిష్యులు నా తండ్రి గారు. వీరిద్దరూ నిర్వికల్ప సమాధిసిద్ధులు. వానిరెడ్డి వారి వంశచరిత్రలో నాల్గవవంతు గ్రంథంలో యోగమునుగురించి గద్యపద్యములతో వ్రాశారు నా తండ్రిగారు.

1980 సంవత్సరములో నేను రాయవేలూరు జైలులో వుండగా ఆసన ప్రాణాయామాలు అభ్యసించాను. వీటివల్ల నాకు ఉపయోగం కలిగింది. యోగగ్రంథములను, ముఖ్యంగా విశ్వనాథ శ్రీ సాధు నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి వద్ద జాన్ వుడ్రాఫ్ వ్రాసిన కుండలినీ అనే గ్రంథరాజమును చదివాను. జైలునుండి విడుదలైన తర్వాత ఆసన తీవ్రంచేసి భస్త్రిక, ఉడ్యాణములను అభ్యసించాను. ఇవి బాగా లాభించినవి. రెండవ ప్రపంచయుద్ధం రాబోవు నాటికి, ప్రకోపం కలిగింది. ధ్యానంలో కూర్చున్నప్పుడు నాడీ ప్రకోపం కలిగి, అయాంతం, ముందుకు వచ్చేసేది. ఒకరాత్రి మేడమీద మంచంలో పండుకుని నిద్ర పోతున్నాను. బంతి లేచినట్లుగా, నా శరీరం పైకిలేచి, మంచం క్రింద పడింది. భూకంపం వచ్చి నన్ను క్రిందికి నెట్టిందని భ్రమపడ్డాను. భూకంపంవల్ల మేడ కూలి చనిపోతానేమోనని భయం కలిగింది. దగ్గరవున్న కిటికీగుండా క్రిందకు దూకుదామని లేచాను. అప్పటికి స్పృహ బాగా వచ్చి, అది భూకంపం కాదు, నాడీకంపం అని తెలిసింది. ఆగస్టునెలలో జలుబు జ్వరం తీవ్రమైనది. 1951 లో కళ్ళు తెరిచివుండగానే మిణుగురు పురుగులవలె నక్షత్రాలు కనిపించినవి. శివానందస్వామి కళ్ళు మూసుకున్నప్పుడు ఇలా కనిపిస్తాయని వ్రాశారు. రామాలయంలో ఆ తరవాత మరికొన్ని అనుభూతులు కలిగాయి.

ఈ వ్యాసం ఆరంభంలో అవి వ్రాశాను.

కుండలినీ మేల్కొన్న తర్వాత 40 రోజులు సాధకుని నిష్క్రియునిగా చేయునని పెద్దలు చెప్పారు. ఇట్టి ప్రకాశం మానవుని ఊపి రోగినిచేయును. అవి నిజంటు ఇట్టి ప్రకాశమును భరించుటకు, సాధకుని వెంటనే బలపర్చ ఉండవలెనన్నారు. లెడ్ బీటరు ఈ ప్రకాశము, మానవశరీరమును భంగపరిచి, సాధకుని పిచ్చివానినిగా చేయునని వ్రాశారు.

చక్రములు కూడా తేజోవంతంగా వుండునని లెడ్ బీటరు వ్రాశారు. చక్రములను ఏమాత్రం దివ్యదృష్టి వున్నా చూడవచ్చును. మామూలు మనిషి చక్రములు తేజోహీనంగా, 2 అంగుళాల వలయంలో కనిపించును. సిద్ధునిలోని చక్రములు వీటికి రెట్టింపుగా చిన్న సూర్యునివలె మంటలు మండుతూ సుళ్ళు తిరుగుతున్నట్లు కనిపించును. చక్రములలోని దళములు, సుళ్ళుతిరిగే అగ్నిదళములు. కుండలినిని స్వాభావికంగా మేల్కొల్పుట శ్రేయస్కరం. బలంచేత మేల్కొలపడం అపాయము. ఇందుకు క్రియాయోగములోని తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర ప్రణిధానములు చక్కటి మార్గములని లెడ్ బీటరు వ్రాశారు. పుటమువల్ల బంగారము మేలిమైనట్లు, తపస్సువల్ల మానవుడు మలినరహితుడౌను. వేదాధ్యయనంవల్ల మానవుడు ద్విజత్వం పొందునని వివేకానందస్వామి అన్నారు. ఇట్టి అధ్యయనమువల్ల మానవుడు దివ్యత్వం పొందును. ఇట్టి స్వాధ్యాయ పాటవము తెలిసినవారు దివ్యత్వం పొందుతారు.

జీవితమాధుర్యం

శ్రీ మల్లాది సత్యనారాయణ

జీవితంలో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రతి మానవునకు మంచి యోగాలు వస్తాయని అప్పుడే జాగ్రత్తగా ఆ మంచి యోగాల్ని సద్వినియోగం చేసుకున్నవాడే నేర్పరి అని అయితే ఆ మంచి యోగాలకోసం నిరీక్షణ ఓర్పు చాలా అవసరం అని గోపాలానికి తెలియకపోలేదు. అయితే కాలగర్భంలో కొన్ని సంవత్సరాలు కలిసిపోయి యిప్పుడు చూచినా గొప్పకు (?) తెత్తెకులోకి (?) అన్నట్లు యేడుస్తూ బాగుస్తూ (?) లేని తన జీవితాన్ని తలచుకుంటూంటే మంచి యోగాలు వస్తాయన్న నమ్మకం కాస్తా నశించింది గోపాలానికి నశించిపోవడమే కాకుండా ఆ మంచి యోగాలు అన్నపదం ఎవరినోట వింటేనా విషపడ్డట్లు (?) యేవగింపు (?) మంచి యోగాలు అనే ప్రశ్న వినపడేంటనే (?) వెలవెలలేది (?) కాని ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం తనలోపలే అణగిపోయేది

సంవత్సరం పొడుగునా వాన అనక ఎండనక కొండనక, పురుగనక పుట్ట అనక, రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని పొలం పండించిన వానికి యెంత నిరీక్షించినా మంచి యోగాలు రావు భూమిగల భూమంచుకు (?) యెప్పుడూ మంచి యోగాలే వస్తూంటాయి పగలు పన్నెండుగంటలూ రక్తం ధారపోసి మిల్లులో పనిచేసే కార్మికుడు ఎంత నిరీక్షించినా యెంత ఓర్పు వహించినా మంచి యోగాలు రావు. మిల్లు యజమానికి మూడువందల అరవై నాలుగు (?) యోగాలూ మంచి యోగాలే

కష్టపడే వాడికి అనుభవించేది యింకొకడు అనే సిద్ధాంతం వేళ్ళుపాతుకు పోయిన మనదేశంలో అందరికీ మంచి యోగాలు యెప్పుడూ రావు కొందరికే వస్తూంటాయి అందుచే గోపాలానికి ఆ మంచి యోగాలు అన్నమాట వింటే హేళనగా ఉంటుంది.

సాహుకారు వెంకటసుబ్బయ్య యిచ్చిన అర్డరు ప్రకారం సగము కావడానికి (?) తెల్లవారుఝామునుండే బయలుదేరే నిమిత్తం సాహుకారిచ్చిన యేభైయేడు (?) రూపాయలు జాగ్రత్తగా జాకెట్ (?) సంచిలో భద్రపరచి నడుం చుట్టూ కట్టుకొని బయలుదేరి యింటికి వస్తున్న గోపాలానికి ప్రొద్దుటినుంచి తిండి లేనందున కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి తన తిండిమాట దేవుడెరుగు. చంటిపిల్లకి ప్రొద్దుటినుంచి పాలు లేవు పాలడబ్బా నిన్ననే అయిపోయింది. ఈ సాయంత్రం పాలడబ్బా కొనుక్కు వెళ్ళకపోతే యీ రాత్రి పిల్లని పట్టుకోగలరా? పాలడబ్బామాట తలపునకు వచ్చేసరికి గుండె గుభేలుమంది. ఏం పెట్టికొంటాడు పాలడబ్బా వెలాఖరు (?) అయి ఒకటవ తేదీ వస్తే కాని సాహుకారు వెంకటసుబ్బయ్య జీతం యివ్వడు ఇద్దరు (?) అంటే సాహుకారు కదిపా (?) తప్పలేదు. ఎందుచేతనంటే గోపాలం సాహుకారు చుట్టూ పని యిప్పించమని తిరిగినప్పుడే సాహుకారు వెంకటసుబ్బయ్య కొన్ని షరతులు జాగ్రత్తగా విధించి గోపాలంచేత సంతకం చేయించుకున్నాడు. అప్పటికి ఆమోదించి ప్రవేశించాడు గోపాలం

నెలలో ముఖ్యగా (?) ఎప్పుడూ జీతం కొయ్యాడు (?) డబ్బులో కొంతకూడా అడగడానికి వీలులేదు నెలా పూర్తి అయ్యాక ఒకటవ తేదీని పూర్తిగా జీతం యిచ్చే వరకు మొదటిది

ఇక రెండవది గుమాస్తా సంఘాలలో చేరడం గాని సమ్మెలలో పాల్గొనడంగాని యెంతమాత్రం కూడదు

మూడవది ఇష్టం లేకపోతే పనిమానివేయడం తప్ప జీతం పెంచమని యెప్పుడూ అడగకూడదు

నాల్గవది సెలవు (?) కుదరాలు (?) అంటూ ఆదివారాలు పనిమానడానికి వీలులేదు ఎంత అత్యవసరమైన పని అయినా సావుకారు పర్మిషను తీసికొనిదే మానడానికి వీలులేదు.

ఐదవది పని యేమాత్రం తృప్తికరంగా లేకపోయినా గోపాలాన్ని పనిలోనుంచి తప్పించడానికి నోటీసులతో నిమిత్తం లేకుండా పూర్తిహక్కులు సావుకారుకున్నాయి.

ఆరవది నెల జీతం అరవై రూపాయలు అయినప్పటికీ సావుకారు అంకెలు యెంత యెక్కువగా వేసి సంతకం పెట్టమన్నా గోపాలం సంతకం పెట్టి తీరాలి.

ఇన్ని షరతుల కంగీకరించి ఉద్యోగంలో ప్రవేశించిన గోపాలం యీ రోజు యింట్లో బియ్యంలేక పస్తు పడుకోవలసి వచ్చినా చంటిపిల్లకు పాలడబ్బా లేపోయినా సావుకారుని యేమని అడుగుతాడు? కనీసం చెప్పేందుకూడా తన అసమర్థతను సూచిస్తుందని చెప్పలేదు.

ఎన్ని మరయంలు బిగించినా ఆ నాటి ఆదుర్దా కొద్దీ సుఖాస్తావనికి ప్రకటించాక యీనాడు పావుగాను నియతలద లేదని అఘోరించి వాళ్ళదగ్గర వాళ్ళదగ్గర మహానుభావులు యిట్లా చేస్తున్నాడని చెప్పుకోవడం కూడా పొరబాటేనని గ్రహించిన గోపాలం యెవ్వరితోనూ యేమీ చెప్పకూడదనుకున్నాడు.

ఈ రోజు యెనిమిదికందల రూపాయలు జేబులో ఉన్నాయి. ఒక రూపాయికి పావుసేరు పాలడబ్బా కాని నాలుగురూపాయల బియ్యంగాని యింటికి పట్టుకెడితే ఈ ఆయిగురూపాయలకి యేం జమా ఖర్చు చెప్పాలి. ఒకటవతేదీ యింకా పదిరోజులకి గాని రాదాయెను. పైగా ఒకటవతేదీ ముప్ఫయి రోజులు గడిస్తేనేగాని రాదుగదా. ఈ ముప్ఫయి రోజులయినా ఋరదపాము నందంగా నడుస్తాయి. కనిపెట్టుకున్నా ఆ ఒకటవతేదీ కనుపిస్తున్న మాటేగాని [illegible] జారిపోయి ఊరుకుంటుంది. పదిహేను రోజులకోసారి ఒకటవ తేదీ వస్తుందంటే బాగుండును అనిపించింది గోపాలానికి. ఏమయినాసరే బియ్యం పాలడబ్బా కొనుక్కువెళ్ళ డానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. లేకపోతే యిట్లాగే తనేదో ఉద్ధరిస్తాడని జీవితాంతం పోషిస్తాడని నమ్మక మెడలో పుస్తెకట్టించుకున్న భార్యకు బియ్యం లేక పోయాయని ఏ ముఖం పెట్టుకు చెబుతాడు.

ఇంతకీ పెద్దవాళ్ళకి బుద్ధిలేదు. చిన్నతనంలోనే గుదిబండని మెడకి కట్టి వాళ్ళబాధ్యత వాళ్ళు తీర్చుకుంటే సరేననుకున్నారుగాని తరువాత వచ్చే గోపాలం బాధలు కొంచెమయినా గమనించగలరా? అయితే ఒకటి. కాలమానపరిస్థితినిబట్టి ఇప్పుడింత తెలిసినా చాలడం లేదుగాని గోపాలం చిన్నతనంలో వాళ్ళ నాన్న యెలిమెంటరీ స్కూలు మాస్టరీ చేసేటప్పుడు నెలకు పదుహేడున్నర జీతం యిచ్చేవారు. ఆ డబ్బుతో ఐదుగురు పిల్లలతో సంసారాన్ని యీదుతూ అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క కాసు బంగారం (అప్పుడు కాసెంత? పదమూడున్నరేగా) కొని గోపాలం తల్లికి చెల్లెళ్ళకి ముక్కులనీ మెళ్ళో యేదో అంత చేయించి లనీ చేయిస్తూఉండేవాడు. ఇప్పుడు గోపాలానికి మహానుభావులు నెలకు అరవై రూపాయలు యిస్తారు. తాను భార్య యిద్దరు పిల్లలు బ్రతకడం కష్టం అయిపోతోంది. ఇంతమొత్తం తక్కువ అను చచ్చి చెడి యీదు కొస్తున్నాడు. అక్కడినుంచి నెలాఖరు వరకు రోజూ యేకాదశులు, శనివారాలు, కార్తీక సోమవారాలు. ఎవరినీ చెయిచాచి అడగలేదు. గోపాలం చిన్నతనంలో "ఈ రోజుల్లో పెళ్ళాన్ని పోషించుకోలేనివా దేవుడు!" అనేవాడు. అప్పుడు జీవితం అంత తేలికగా ఉండేది. ఇప్పుడెంత బాగుందో గోపాలం లాంటివాళ్ళకే తెలుస్తోందిగాని తక్కినవాళ్ళకేం తెలుస్తుంది.

తనూ తన భార్య ఏ పస్తులు పడుకుంటేనేం? జీవితాన్ని గడిపేద్దామనుకుంటే వీలులేకుండా ఇద్దరు పిల్లలు కూడాను. గోపాలం దరిద్రానికి సాయం భర్త కొపరానికి వచ్చి యిద్దరైయోళ్ళయితే యిప్పుడు పుట్టుకొస్తున్నారు పిల్లలు, ఏది తక్కువయినా పిల్లలు పేచీ పెడ్తేస్తారు కదా. వాళ్ళకేం కావాలి సంసారంలోని బాధలు. పెద్దపిల్ల బృంద చూచినదల్లా కావాలని యేడుస్తుంది. ఇంక చంటిపిల్ల కమల తెలియపు పాలు లేకపోతే యేడుస్తుంది. పస్తు పడుకుంటే తల్లిదగ్గర పాలెలా ఉంటాయి!

పిల్లల భవిష్యత్తుకోసం బల్లగుద్ది ఉపన్యాసాలిచ్చే అగ్రనాయకులు చేసిందేమిటి? గట్టిగా అడిగితే తిండి పెట్టలేనప్పుడు యెందుకు కనాలి? సంతాన నిరోధానికి అనేక సాధనాలున్నాయిగా? అదరగొట్టి పెట్టకూడదా అంటారేగాని జీవన ప్రమాణం పెంచినందువల్ల తిండి పెట్టలేకపోతున్నాడనే ఆలోచనే రాదుగా. జీవన ప్రమాణం పెరగడానికి కారణం ఏమిటి అంటే స్వతంత్రం వచ్చింది గనుక దేశంలో అన్ని విషయాలు ప్రణాళికపద్ధతిలో నడుస్తున్నా సరికి కొంతకాలం పడుతుంది. 'మేమూ మా నాయకులూ తంటాలు పడుతున్నాము పంచవర్ష ప్రణాళికలు అమలుపరుస్తున్నాం. ఒక్కొక్క రాష్ట్రానికి రెండు, మూడు విశ్వవిద్యాలయాలు స్థాపించి విద్యాభివృద్ధి చేస్తున్నాం' అంటారేగాని దిగమింగుకు [illegible] తలు అంటుకుండా యెంత మింగేస్తున్నారో, ఎందరు గాలరాయుళ్ళ పానకంలాగ తాగేస్తున్నారో, ఎంత దుబారా ఖర్చుల క్రింద [illegible] విలాసాల క్రింద ఖర్చవుతోందో, ఎన్ని అనవసరమయిన టూర్లు సాగిపోతున్నాయో! తెలిసుకు గమకదా? అందరికీ తెలుసు! అయినా ? క్వశ్చన్ మార్కు అది పాలసీకాని సమస్య పైకి చెప్పుకోడానికి వీలులేని సహస్ర ప్రశ్నార్థక తెలిసికూడా తెలియనట్లు నటించదగిన రాజకీయ రహస్యం బయటపెడితే కుందటికి మోసం వచ్చే చిదంబర రహస్యం. మనకెందుకు పోనివ్వండి.

అనేక ఆలోచనలు బుర్రలో పరుగెత్తుతున్నాయి గోపాలానికి పావ లోనికోటితో నాన్న పాలడబ్బా తెస్తాడని యెదురుచూస్తూ ఉంటుంది వట్టిచేతుల్తో తాను వెడితే పాలడబ్బా కూడా కొనలేనివాడవు నన్నెందుకు కనాలి? నందనోద్యానవనం కావలసిన నా జీవితాన్ని మెలకత్తేవరికి ఉంపెయ్యదలుచుకున్నావా?

నాకు ఇవ్వాళ్ళిచ్చిందెందుకు? నాకా ఇవ్వనిమ్మని నిత్యం బ్రతిమాలలేదే?' అని అడుగుతుందేమో!

ఉదయం బయలుదేరి యింట్లోంచి వచ్చేటప్పుడు పెద్ద పిల్ల బృంద "నాన్నగారూ! వాళ్ళ పాప ఎక్కడమంటే ఊ ఊగుతోంది. అలాంటి ఊగే గుర్రాన్ని నాకు పట్టుకు రావూ" అంది. కాళ్ళ కడ్డంపడి, గోపాలం అల్లాగే తెమ్మని అన్నాడు అదెంత పని అప్పట్లు ఆ గుర్రాన్ని కొనడం గోపాలానికి సాధ్యమా? అప్పుడే కావలని చెబితే తీరిపోదుగా అది పెట్టుకు రోదుగు చూడదుగా పిల. పిల్లని ఊరుకో పెట్టడానికి అల్లాగే అనడం తరువాత దాన్ని నిరాశలో ముంచెత్తి నీరసింపచెయ్యడం ఇదీ మనవాళ్ల ధనివృత్తి

ఎందుకింత వైరాగ్యం మొలలో యొనిమిది అణా లున్నాయి. ఏమైనాసరే ఖర్చుపెట్టి కావలసినవన్నీ కొనుక్కు వెడదామని గబగబ నడుస్తున్నాడు.

"ఇతరుల సొమ్ము ఖర్చుపెట్టడానికి నువ్వెవర వోయి నిన్ను నమ్మి వ్యాపారం చేసుకు రమ్మని పాపం కాని నీ చేతికి డబ్బు యిస్తే ఖర్చుపెడతావా? ఇదేనా న్యాయం? ఒకటి అరేదీ వచ్చేవరకే అరవై రూపాయలు చేతిలో పోస్తున్నాడే అట్లాంటి పాపం కానుని అన్యాయం చేస్తావా?" అని అంతరాత్మ ఘోషించింది ఆ సంచిలోంచి ఒక్క రూపాయి కూడా తీయ కూడదనుకున్నాడు.

అట్లాగే నీరసంగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వస్తున్నాడు ఎదురుగా ఫుట్ పాత్ మీద ఒక పంజరంలో చిలుకను పెట్టుకొని ఏవో కొన్ని మడతలతో ఉన్న కాగితాలు ఎదర పెట్టుకొని ఒక ఆసామీ" పక్షి పలుకుతుంది నీ భవిష్యత్తు రా తమ్ముడూ" అంటున్నాడు.

గోపాలం యేమి తోచక అసలీ యేం చెపుతుందో నని యాంత్రికంగా నడిచి అక్కడికి వెళ్ళాడు ఆ ఆసామీ అలా యిమ్మన్నాడు చేతిలో యిప్పటి నుంచో ఒక చిల్లి కాని ఒక నయా పైస స్నేహం చేస్తున్నాయి. పాత క్రొత్తల కలయికలో దాన్ని వర్గం క్రొత్త కలయికాలం అన్నట్టున్న ఆ చిల్లి కాని ఆ నయా పైసల స్నేహాన్ని అమాంతంగా విడదీసి చిల్లి కాని యిస్తానన్నాడు. పాపం యెందరి భవిష్యత్తేనా చెబుతాడు గాని తన భవిష్యత్తు తనకే తెలియని ఆ ఆసామీ ఆ చిల్లి కానికి కక్కుర్తిపడి తీసికొని చిలకని పంజరంలోంచి బయటికి తీశాడు.

"అమ్మయ్య! నా చిల్లి కానీ ధర్మమా అంటూ ఈ రెండు నిముషాలేనా స్వతంత్రం యిచ్చావు పాపం ఆ చిలక! అని సంతోషించాడు గోపాలం. కాని ఆ పిట్ట రెంటికే ఎగరడానికి వీలులేకుండా రాటుగా రెక్కలు కత్తిరించి బహిరంగంగా స్వతంత్రం యిచ్చానని చూపించే ఆ ఆసామీ మోసం చూస్తే పాపం గోపాలానికి యేవేవో జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఆ జ్ఞాపకం వచ్చినవన్నీ పైకి చూపించడానికి వీలులేని అణి ముత్యాలు చూపిస్తే యేదో వంక పెట్టి యేదావల రెక్క కత్తించే పరమవర్గాలు.

ఆ చిలక కాగితాల మడతలలోని ఒక మడతను ముక్కుతో లాగింది. ఆ ఆసామీ మడతవిప్పి చదవడం మొదలుపెట్టాడు.

"నీకు యిప్పుడు చాలా మంచిరోజులు. నీ ఆలోచనలు వ్యాపారంవైపుకి మొగ్గుచూపుతాయి. నీ పవిత్రతే నిన్ను కాపాడుతుంది కంగారుపడి ఉరవలో అడుగువెయ్యకు వేగారా తందరాంతం వదలకు" అని చదివాడు

ఎక్కడలేని కోపం వచ్చింది గోపాలానికి. ఏమాటంటే కడుపు రగిలిపోతుందో అదే యిక్కడ కూడా ప్రత్యక్షమైంది. ఇప్పుడు చాలా మంచిరోజులట అందుకే కొంపలో బియ్యం లేవు అప్పిచ్చే వాడు లేడు. అయినచ్చే పాపం కాయలేదు ఎంతకీ మంచిరోజులు . నాకు కాదు మంచిరోజులు మా పాపం కానుకు వచ్చాయి. ముందు నోట్లు గట్లు ఉన్నాయి. పిల్లజాల్ల ప్రతిం రెక్కలు మాడుకొంగా వ్యాపారంలో పన్నెండు వేలు లాభం వస్తే యీ నాలుగు రూపాయలు పెట్టి తో క్కుట్టించుకోమని యివ్వలేక పోయాడు. ఇక నాకు మంచిరోజులేమిటి!

వెనక రాతలు పిచ్చూలు. ప్రతీ కాగితం మడత లోను యిల్లాగే రాసివుంటుంది. పాపం! చిలక దగ్గరికి వచ్చినవాళ్లకల్లా మంచిరోజులు వస్తూనే ఉంటాయి కాని చిలకమాత్రం మంచిరోజులు రావు కాబోలు వస్తే పిడికి ఫుట్ పాత్ మీద నివసించే ఖర్మమేమిటి? మంచిరోజులమాట యెల్లా ఉన్నా బిలయొక్కసీ కసీసం కాసిన్ని బఠానీలేనా కొనిపెట్టకుండా చిల్లికానీ మాత్రం పుచ్చుకుంటుంది పురగొక్కుంటూ రెండు కాళ్ళకి బుద్ధిచెప్పి గోపాలం ఘటాన్ని యింటికి నడిపిస్తున్నాడు.

అదే ఫుట్ పాత్ మీద పెద్ద చెయ్యి బొమ్మ ఉన్న అట్టముక్కటి పెట్టుకుని ఏవో పెద్ద పెద్ద గ్రంథాలు దగ్గర పెట్టుకుని కూర్చున్నాడో పెద్దమనిషి. పెద్దతలపాగ, కోటు, ఆ కోటుకి నాలుగు మెడల్సు (బంగారానివో గిల్టువో చెప్పలేం అనుకోండి) చేసంయాత్రం కాంతు

గానే ఉంది అనుభవజ్ఞుల సుభాషితాలు అర్థరహితమైనవా హస్త సాముద్రిక శాస్త్రంలో ఆరితేరిన పెంకిగాడిలా ఎప్పటికప్పుడు బొట్టుతో ఆకర్షిస్తున్నాడు గోపాలం లాంటి అమాయకుల్ని.

పక్షపాతి ధనవంతులకోసం అంకించిన గోపాలాన్ని చూశాడు పడింది తనలలో ఒట్టు .ట్టింది వాడి డబ్బులకు ఆశపడి అనుకున్నాడు ఒకచేతో కోంబీహాన్ని గుప్పుతూ హస్తసాముద్రికం గాబూతాం పాడే అన్నాడు గోపాలాన్ని చూచి

చివరకు వచ్చింది గోపాలానికి "ఏదో మంచి రోజులకే ఎదురుచూడు తొరకోజాలని తిరిగే రాగి వైపు యువ్వను దొర్పుదూను. ఇదో రకం బ్రతుకు తెరువు" అనుకుని సమాధానం చెప్పకుండా తీవ్రం చుకు తొందరగా వస్తున్నాడు

తనలో తనకే నవ్వువచ్చింది "మంచి రోజులట మంచి రోజులు" అనుకున్నాడు మనోహరి అంతలోనే ఎవరో వీపుమీద చరిచి ఏదో చెబుతున్నట్టయింది

"అవును నీకు మంచి రోజులు గనుకనే నీ షావుకారుకు పన్నెండువేల లాభం వచ్చింది నీ షావుకారుకు లాభంరాక నష్టంవచ్చి ఉంటే వ్యాపారమే మానివేసి ఉండేవాడు. అప్పుడు నీ గతి యేమవుతుంది. సుమార్గా పనికోసం ఎక్కడ సుళ్ళుం దిగేటట్లుం డ్రాపక ముందాక ఆ అక్కడికి తిప్పింది నీ షావుకారుకు లాభం వచ్చింది గనుకనే మళ్లీ వ్యాపారం సాగించాడు కనుకనే ఏ కొలతా లేకుండా ఎగగొట్టకుండా యున్నాడు పన్నెండువేల లాభంవస్తే చాల్క కుర్ర కట్టిందని బాధపడుతున్నావా! అలా ఎందుకు అనుకోవాలి! అసలై రూపాయల జీతమిచ్చి దారిచేస్తాడని పదిగాని నీ షావుకారుకు నష్టం వచ్చి ఉంటే నీ జీతంలో ఒక్క రూపాయి తగించుకుందుకు నువ్వు ఒప్పుకుంటావా! నీ షావుకారు బాగుండాలని కోరుకో బాగుండి నీ బ్రతుకు బాగుపడడానికి ప్రయత్నించు బాగుకోసం ప్రాగడానికి ప్రయత్నించకు నీకొక సుఖం నీ షావుకారుకు రాగుగు తిరిగి రెండం చెయ్యాలనుకున్నాడు గోర్తలదుట్టు తిరుగుతున్నాడు. లేచి రాడు మరో ఉద్యోగం అని బతుకు తెరువుకు కావలసింది సామర్థ్యంగాని యోగ్యులు, కోర్తలగావు మళ్ళీ ఎక్కడైనా సుమారుగా నేకున్నాడా! ఎందుకు చెప్పకుంటాడు! వెర్రివాడా! శ్రద్ధగా నీకు రావలసినదానికి ప్రయత్నించు అన్యాయంగా ఒక్క కాని కూడా ఆశించడానికి ప్రయత్నించకు కష్టాలు వస్తాయి నిగ్రహించుకోవాలి. అప్పుడే ఓర్పు చూపించాలి కష్టాలు కూడా ఉన్నప్పుడే సుఖాలయొక్క విలువ తెలుస్తుంది అప్పుడే నిజమైన జీవితమాధుర్యాన్ని అనుభవించగలుగుతాడు మానవుడు"

వెనక్కు తిరిగి చూశాడు గోపాలం ఎవ్వరూ లేరు ఆలోచించాడు తనహృదయమే తనకు చెప్పిందనుకున్నాడు తనకు వినిపించిన మాటలన్నీ యదార్థమే అనుకున్నాడు బాగుపడిందే పాలుకాగాలి గాని కోరుకుతాగడం పొరపాటే అనుకున్నాడు. కష్టాలున్నప్పుడే సుఖాలయొక్క విలువ తెలుస్తుందనుకున్నాడు ఈ రెండు విషయాలు శిలాక్షరాల్లా హృదయంలో నాటుకుపోయాయి గోపాలానికి. మననం చేసుకుంటూ కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఘటాన్ని యింటికి చేరాడు.

తండ్రి రాకకోసం ఎదురుచూస్తూ వీధిగుమ్మాన్ని పట్టుకు నిలుచున్న బృంద తండ్రిరాగానే కాళ్ళకు చుట్టుకొని "నాన్నగారూ! నాకు సుల్లం పట్టుకు వచ్చారా!" అంది. ఏం చెప్పాలో తెలియలేదు గోపాలానికి. కళ్లనీళ్లు తిరిగాయి కనిపెట్టింది భార్య సుగుణ. బృందని చంక నెత్తుకుంది.

"ఛీ! అల్లాంటి క్షీరం రోతగానుంటుంది దాని నీరుదనుంచి వడిపోతే డబ్బు తిరుగుతుందన్నా" అంది.

"ఎందుకు తిరుగుతుంది."

"ఆ క్షీరం పలిగొట్టేస్తుంది"

"ఎందుకు పలిగొట్టుతుంది? మరి వాళ్ళపాపని పలగొట్టిదేం"

"దానికి కోపం వచ్చినప్పుడు పడగొడుతుంది"

"ఎప్పుడొస్తుంది కోపం?"

"ఎప్పుడో వచ్చేస్తుంది ఇంకా కావలిస్తే నాన్నగారిని అడుగు" అంది భర్తని బాధాసముద్రంలోంచి కాస్త తేల్చాల్లాలని

"ఏమండి నాన్నగారూ! కుక్కలకి కోపం వొచ్చి పలగొడుతుందా?" అంది బృంద, కూర్చున్న తండ్రి ఒళ్లో కెక్కి చొక్కా గుండీలు పట్టుకూ

"అవునమ్మా" అన్నాడు గోపాలం సుగుణ మాదిరిగా వర్ణి చెప్పేవిధానం తనకు తోచలేదను కున్నాడు

"అయితే నాన్నగారూ! వదకుల్లం మనకొద్దు" అంది బృంద మూంగముఖం పెట్టి తండ్రితో

జాలేసింది గోపాలానికి నవ్వూ వచ్చింది తన అసమర్థతకు.

పిల్లల కోర్కెలు తీర్చలేనివాళ్లు ఎందుకు కనాలి కని వాళ్ళ ఆశల్ని సమూలంగా నాశనంచేసి వారి పురోభివృద్ధి కిలా అరికడుతున్నారో యీనాడు అరమైంది గోపాలానికి తనకే పాపం తెగ్గిన బృందను ఒక్క ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

మరి యీ ముద్దో అని రెండోబుగ చూపించింది బృంద కోపంతా మటుమాయమయి రెండో ముద్దు కూడా పెట్టుకున్నాడు

కొంతకాలం జరిగిపోయింది

"సుగుణా! కాఫీన్ని మంచినీళ్ళు అందు కుంటావా?"

"కొంచెం మజ్జిగ దాహం కాకూడదూ తెప్పిస్తే యిస్తాను"

"మరి నువ్వుకూడా తాగవూ? ఇవ్వాళటికి ఇదరం చెరో కాస్త ఆ మజ్జిగ తాగి పడుకోవలసిందే. క్రిందటి జన్మలో ఎవరికో టిఫుందు అన్నట్లు లాగేసాం ఈజన్మలో తిండికి ముఖంవాచాము" అన్నాడు కన్నీళ్లతో గోపాలం.

'అదేమిటండి ఇంతమాత్రానికి మీ కంట తడిపెడితే కెకెమలోవాలి చెప్పండి మనమాటకేం పాపం పాపకి ప్రొద్దుటినుంచీ పాలు లేవు"

"అవును కనపించుయాత్రం కన్నాము. గుక్కెడు పాలు పొయ్యలేకపోతున్నాం మనలాంటి గర్భ దరిద్రుల కడుపున యెందుకుపుట్టాలి మరి బృంద కేగా యోయికొంతో"

"నిన్న రంపేగా గిన్నెకుడిచిన్నం మిగిలాయి అవి కండి దానిముట్టుకు పెటాను"

"మంచిపని చేశావు పాపకి పాలు లేవు."

"పాపం ఆ యెదురింటివారి లక్ష్మి తుంగ్రికం వచ్చింది. ఏవో మాటల సందర్భంలో పాలడబ్బా అయిపోయింది లేవాలి అనిచెబితే పాపం వాళ్ళ పాల డబ్బాలో పాలుకలిపి పట్టుకవచ్చి యిచ్చింది యిప్పుడే"

"మరి పట్టించావా"

"ఏదీ? అనిదా వెళ్లింది మీరూవచ్చారు మీకు మజ్జిగయిచ్చి పాపకి పాలు పట్టిస్తాను అని తొందరగా కి వంటయింట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

'సుగుణా' అన్నాడు కన్నీళ్లతో గోపాలం

'ఏమండీ' అని దగ్గరకు వచ్చింది చూచింది "ఏమిటండీ అది చిన్నపిల్లాడిలా" అని కళ్లనీళ్లు తుడుచు కుంది

"ఇంత అసమర్థుడైన భర్తను కట్టుకుని యేం సుఖ పడుతున్నావు సుగుణా"

"అబ్బ! ఏంమాటలండీ అవి.

"మాటకైనా గతిలేని కాపురం ఎంగిలోచ్చిన కాపురంగా అనుకుంటోందేమో నీ మనస్సు సుగుణా"

ఆ మాట బాణంలా గుచ్చుకుంది సుగుణ హృదయానికి, తీక్షణంగా చూచింది భర్తవంక "మీకు ప్రతిదానికిపెం మీ కిమంతేనా!" అంది బాధగా.

"లేదులే సుగుణా వెళ్ళి మజ్జిగ పట్టుకురా. చెరో గుక్కెడు తాగుదాం"

"ఇంకెప్పుడు అలాంటి మాటలననని ప్రమాణం చెయ్యండి."

"లేదులే సుగుణా, వెళ్ళి మజ్జిగ తీసుకురా."

కన్నీళ్ళతోనే వంటయింటి గుమ్మంలోనికి వెళ్ళింది. పిల్లి మూతి నాకుకుంటూ దొంగ దొంగగా వచ్చింది. కుసుమ చూచింది. గుండె గుభేలుమంది. మూత పడకొట్టి మజ్జిగ కాస్తా పిల్లి తాగేసింది. కళ్ళ నీళ్లు గిర్రున తిరిగాయి. అక్కడే కూలబడింది. ప్రొద్దుటినుంచీ యిద్దరికీ తిండిలేదు. భర్త యింటికి వచ్చాక ఒకవేళ భోజ్యం దొరక్కపోతే యిద్దరూ కలిసి నూక్కాడు ఆ మజ్జిగ త్రాగి యీ రోజు గడప వచ్చుననుకుని, మనస్సులో ఆకలిబాధ అణుచుకోలేక పోయినా మజ్జిగ త్రాగకుండా అలాగే అట్టే పెట్టింది. భర్తకు పట్టుకు వస్తానని చెప్పి లోపలికి వచ్చింది. ఏ ముఖం పెట్టుకు భర్త దగ్గరకు వెళుతుంది? ఏమని చెబుతుంది?

పాప పాలకోసం తొట్టెలో ఏడుస్తోంది. ఎంత సేపటికి మజ్జిగ తీసుకు రాకపోవటంచేత గోపాలం 'కుసుమా!' అన్నాడు. జవాబు రాలేదు. ఉదయం నుంచీ భోజనం లేకపోవటంచేత కళ్లు తిరిగి పడిపోయి ఉంటుందేమోనని కంగారుపడి వంటయింట్లోకి వచ్చాడు. కుసుమ ముఖం రెండుచేతులలో దాచుకుని ఏడుస్తోంది.

'ఏమిటి కుసుమా' అన్నాడు దీనంగా.

'పిల్లి మజ్జిగ కాస్తా తాగేసింది' అంది ఏడుస్తూ కుసుమ.

ఇంతమాత్రానికే ఏడుస్తారా! పాపకే పాప ఏడుస్తోంది. ఆ పాలు కాసిన్ని పొయ్యరాదూ?" అన్నాడు.

లేచింది కుసుమ. పాలగ్లాసు తీసుకుంది. తొట్టెకు వచ్చింది. పాపని లేవదీసి పాలుపోయటం కోసం కాళ్లమీద పడుకోబెట్టుకుంటోంది. పాప చేతులు కాళ్లు కొట్టుకుని ఏడవటంలో చెయ్యితగిలి ఆ పాలగ్లాసు పడిపోయింది.

అయ్యో! అని అరిచింది కుసుమ. తల గోడకేసి కొట్టుకు ఏడుస్తోంది. పిల్లి! ఆ పాలుకూడా పట్టలేకపోయా తెలివి

గోపాలానికి నవ్వు ఏడుపు రెండూ కలిసి వచ్చాయి. కళ్ళవెంట కన్నీరు కారుస్తూ నవ్వుతున్నాడు.

ఏడుస్తూనే ఎందుకు నవ్వుతున్నారంది కుసుమ.

"ఎందుకా? జీవిత మాధుర్యం అంటే ఏమిటో యిప్పుడు తెలుసుకున్నాను. నా జీవితంలో తొల్లి ఉంటే అందం కనిపిస్తోంది కుసుమా! ఎంత విచిత్రమైన సంఘటన మన జీవితాంతం వరకు మరచిపోగలమా? కష్టాలున్నప్పుడే సుఖాలయొక్క నిజమైన విలువ తెలుస్తుంది కుసుమా. జీవితంలో తుల్ని తరచి చూచినవాడే నిజమైన జీవిత మాధుర్యాన్ని పొందగలుగుతాడు కుసుమా! నిజమైన జీవిత మాధుర్యం అనే పదానికి సరియైన అర్థం ఈ మన విచిత్రసంఘటనే కుసుమా!" అన్నాడు.

కుసుమకు ఏం అనాలో తెలియక ప్రశ్నించి చూస్తోంది గోపాలంకేసి.

కాళ్లమీదవున్న బోసినోటి పాప నైరాశ్య రహితురాలైవున్న కుసుమ కాళ్లమీదనుంచి దొర్లిపోయి ఒలికిన పాలల్లోపడి రెండు చేతులతో తపతప కొడుతోంది. అవ్యక్తమైన ఆనందంలో బోసినోటితో కలకల నవ్వుతూ తల్లికేసి చూస్తోంది.

ఆ మాటలతో తేరుకున్న కుసుమ ఒక్కసారి పాపను తీసికొని గుండెలకు హత్తుకుని చిరునవ్వు నవ్వింది.

ఆచార్య శిశిరకుమార్ మిత్ర

శ్రీ ఆర్. ఎల్. ఎన్. శాస్త్రి

యిటీవల బ్రిటిష్ రాయల్ సొసైటీవారు యిద్దరు ప్రముఖ భారతీయ భౌతిక శాస్త్రవేత్తలను సభ్యులుగా యెన్నుకొని. వీరిలో ఒకరు ఆచార్య ఎస్. ఎన్. బోస్ వీరు చాలకాలము కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయము ఆచార్యులుగానుండి, ప్రస్తుతము విశ్వభారతి శాంతినికేతనమునకు ఉపాధ్యక్షులుగానున్నారు రెండవ వారు ఆచార్య శిశిర కుమార్ మిత్ర.

శ్రీ శిశిర్ కుమార్ మిత్ర కలకత్తాలో 1890 లో జన్మించిరి భగల్పూర్ కళాశాలయందును, కలకత్తా ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలోను విద్య నభ్యసించిరి 1919 లో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమువారు వీరికి D Sc. పట్టము నొసగిరి ఆ సంవత్సరములోనే వీరు పారిస్ విశ్వవిద్యాలయమునకేగెంచి 1923 లో స్వదేశమునకు తిరిగివచ్చిరి వెంటనే కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయములో భౌతిక శాస్త్రములో ఖైరా ప్రొఫెసర్ గా నియమింపబడిరి నిస్తంత్రి ప్రసారము (వైర్లెస్ కమ్యూనికేషన్స్) దేశములో ముందు ముందు వేగముగ అభివృద్ధి పొందగలదని ఆచార్య మిత్ర ఆ రోజులలోనే గ్రహించి, వైర్ లెస్ శాస్త్రమును పెద్ద తరగతులలో బోధించుట మొదలిడిరి. అంతేకాక వారు ఆ శాస్త్రములో పరిశోధనలు కూడ మొదలిడిరి 1935 లో వారు సర్ రాష్ బిహారిఘోష్ ప్రొఫెసర్ గా నియమింపబడి, పదంబడి 1955 లో రిటైర్ అగునరకు ఆ పదవి యందే యుండిరి

భారత ప్రభుత్వమునకు చెందిన కౌన్సిల్ ఆఫ్ సైంటిఫిక్ అండ్ యిండస్ట్రియల్ రిసర్చి వారిచే రేడియో పరిశోధన సంఘమును స్థాపింపచేయుటకు ఆచార్య మిత్ర కారకులు ఈ సంఘటనమునకు ప్రప్రథమ అధ్యక్షులుగా వీరు 1943-48లో పనిచేసిరి. వీరి కార్యకర్తృత్వమున కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయములో 1949 లో రేడియో ఫిజిక్స్ అండ్ ఎలక్ట్రానిక్స్ శాఖ నెలకొల్పబడెను

ఆచార్య మిత్ర మనదేశములో రేడియోకు సంబంధించిన పరిశోధనలలో అగ్రగణ్యులు వారు యువకులకు, తమ శిష్యులకు ప్రోత్సాహము నిచ్చి సహాయము చేయుటలో ఉదారబుద్ధి కలవారు

వీరు Upper Atmosphere అను గ్రంథమును రచించిరి ఈ విషయమును గురించిన గ్రంథము యిది యొక్కటే యగుటయే గాక అనేక అంశములలో యిది స్వతంత్ర రచనగా ప్రపంచ ఖ్యాతినొందినది. యిటీవల దీనిని రష్యన్ అకాడమీ ఆఫ్ సైన్సెస్ వారు రష్యను భాషలోనికి తర్జుమా చేయించి ప్రచురించిరి

ఆచార్య మిత్ర 1955 లో భారత విజ్ఞాన పరిషత్తు (Indian Science congress) నకు అధ్యక్షత వహించిరి. భారత విజ్ఞాన వార్తాసంఘమునకు కూడా అధ్యక్షులు. ఈ సంఘమువారు "విజ్ఞానము-సంస్కృతి" (Science and Culture) అను యింగ్లీషు మాసపత్రికను ప్రచురించుచున్నారు అంతర్జాతీయ జియోఫిజికల్ ఇయర్ కొరకు భారత జాతీయసంఘమునకు ఆచార్య మిత్ర సభ్యులు అనేక భారతీయ, విదేశీయ వైజ్ఞానిక పత్రికాసంపాదక వర్గములలో సభ్యులు. మన దేశములో యిటువంటి ప్రఖ్యాతిగాంచిన శాస్త్రజ్ఞులుండుట మనందరికి గర్వకారణము.

గీర్వాణ కవయిత్రి విజ్జిక

'మధురవాణి'

సంస్కృత కవయిత్రులలో విజ్జికకు తారాపథమున ప్రముఖమగు ఒక విశిష్ట స్థానమున్నది. నేడు మనకు సుప్రసిద్ధములైన యీ కవయిత్రి శ్లోకములే యిట్టి గౌరవమును చేకూర్చుచున్నవి. ఈ సౌందర్యము, మేఘమాలికలతో పంతమాడుచుండెనని, సత్యానుభవికి ప్రవచనము ఇట్టి విశేషము విజ్జికా విరచితమగు నీక్రింది శ్లోకమువలన వ్యక్తమగుచున్నది

నీలోత్పల దళశ్యామామ్,
విజ్జికాం మామజానతా
వృథైవ దండినా ప్రోక్తమ్
'సర్వశుక్లా సరస్వతీ'

'నేను నీలోత్పలమువలె, మేఘమువలె నల్లనయిన దానను నన్నెరుగక దండి కవి సరస్వతీ తెల్లనిదని వ్రాసెను' ఇందుమూలమున మనకు తెలియవచ్చు విషయములు వ్యక్తములగుచున్నవి ఒకటి, శ్యామవర్ణయగు యువతి, ఆమె తన సౌందర్య ప్రతిభా రసికతలపై నభిమానవతియై యుండెను తాను సరస్వతియేనని నొక్కి వక్కాణించుట తెలుపబడినది. అట్టి యామె మనోహర పద్యములు కించిన్మాత్రముగా తిలకించుదము

కమలినీ మలినీ దయితం వినా
న సహతే సహతే న చ చంద్రికామ్!
ఇతి మనస్వినా మనసా నిహితం హృది
స్మరతి సా రససార మహర్నిశమ్

కుముదిని (కలువలుగల సరస్సు), తన ప్రియుడగు సూర్యుడు కనబడనందున, వెలవెల బోవుచున్నది. వసంతమువలన, తన హృదయ విహారమును వ్యక్తపరచుకొని, వికల మనస్కయైనది

సుందరియగు నొక యువతీముఖ సౌందర్యము చూడుడు, యెంత విచిత్రముగ చిత్రింపబడినదో!

కోపః ప్రీతికరః స్థితాని పరితః
వక్త్రాణి దుర్గం జలమ్
మైత్రం మండల మాజ్యలం చిరముఖో

శీతాంశునా కరాకాః
ఇత్యాకల్పవ్య శరీముఖేన రచనాం
కృత్వా విధిస్స్వయంభువం
యుక్త్యా జనిత జగన్మోహనం
ముగ్ధే! త్వదీయం ముఖమ్!

ముగ్ధా! కమలము పెద అట్టహాసముతో నీ విజయము గాంచుటకు సమరయాత్ర సలిపినది కాని, దాని ప్రయత్నములన్నియు నిష్ఫలములైనవి. కార్యము, కలయ సాధన సామగ్రికూడ అత్యల్పములు నిచ్చుకొన్న దాని కోశము దాని ఖజానా పలుదిక్కుల వ్యాపించిన దాని దళములు వాహనములు, జలము దాని గుప్తమైన గుహ, ఉజ్జ్వల సూర్యమండలము, దాని ప్రియమిత్రుడు కంటకములను పోషించునది ఇంతే కాక శరీరమునకు (శరము, భ్రమరము)ను కూడియు లాగి వేసినది కాని యింతటి సాధన సామగ్రి యున్నను, కమలముచే నీవదనయు కాంతిపూర్ణ సౌందర్యము అందని మాత్రమేమున్నదిగనుక! విజయ యాత్రకు బయలు వెడలిన యీ ముఖము తెలియను గొంచుకొనలేక పోయెను!

విజ్జిక, అనుపమాన కావ్యశక్తి విశిష్ట, విచిత్రమైన విస్పష్టమైన శారదగుణము

వర్షాకాలమున నొక విరహిణి, యొక్క చిత్రాన్ని, భావుకురాలు విజ్జిక, తన కవితాకుంచెతో చిత్రించినది అటెది, యీ క్రింది పంక్తులలో గాంచవలెను—

మేఘైర్వ్యోమ నవాంబుభిర్వసుమతీ విద్యుల్లతాభిర్దిశో,
ధారాభిర్గగనం వనాని కుటజైః పూరైర్వృతా నిమ్నగాః ।
ఏకాం ధారయితుం వియోగవిధురాం దీనాం
వరాకీం స్త్రియం ప్రావృట్కాల! హతాశ!
కిం ప్రతికృతం మిథ్యా కిమాడంబరమ్ ?

విరహిణి వర్షర్తువులో యిలా అన్నది 'విరహ వేదనచే తపించెడు నాకొఱకు, నీ వింతగా ఇంత యాడంబరము చేసితివి! ఆకాశమున నీలమేఘము లలముకొనినవి. భూమి జలముచే పరిపూర్ణమై పోవుచున్నది దిశలు మెరుపులతో మెరసిపోవుచున్నవి అంతరిక్షమును, జలధారలచే నిండిపోవుచున్నది. వనముల, కామోద్దీపకములగు కుటజ పుష్పముల సౌరభము వ్యాపించినది నదులు వేగవతులై మహాప్రవాహములలో నుంతియాడుచున్నవి. ఇట్టి పరిస్థితిలో నేను విరహానలముచే దగ్ధనైపోవుచుండ నీవి యాడంబర మేమున్నది?'

విజ్జిక కవిత సహృదయ శిరోధార్యము.

గ్రంథవిమర్శనము

దేవీగానసుధ

[ద్వితీయ సంపుటి]

శ్రీ ఓగిరాల వీరరాఘవశర్మ. గోవృద్ధక్షేత్రం. కొవ్వూరు. పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా వెల మూడు రూపాయలు

ఓగిరాల వీరరాఘవశర్మగారు 1947 లో దేవీగానసుధ ప్రథమభాగం ప్రకటించారు దానికి కృతి రెండవ భాగం దీనిలో ఉన్నవి మొత్తం 36 కృతులు వీటిలో కొన్ని సంస్కృతంలో రచించిన కృతులు. కృతులన్నిటిలోను చరణములకు పైన పరమార్థ దేవత నామ ముద్రితవి

కేవలం గేయకవులు గాని, కేవలం సంగీత వేత్తలు గాని కృతులు రచించి కృతకృత్యులవలేరు. ఈ విషయమైన రచనకు, అటు సంగీతంలోను, ఇటు సాహిత్యంలోను సముచితమైన శక్తిసామర్థ్యాలు అవసరం

కనుక నే తెలుగు దేశంలో స్వతంత్రంగా కృతులు రచించగలిగిన వాగ్గేయకారుల సంఖ్య చాలా తక్కువ. సంగీత విద్వాంసులలో చాలా మంది త్యాగరాజాదుల కృతులకు గానకల్పనలో నే తమ కళాపాండిత్యం వ్యక్తీకరిస్తూ అంతటితో నే సంతృప్తి పొందుతున్నారు.

ఈ రచయిత స్వతంత్రంగా కూడా వాగ్గేయ రచన కుపక్రమించారు శ్రీ వీరరాఘవశర్మగారి కృతులలో సహజము, రుచిరమైన భక్తిభావం జాలువారుతున్నది. ఈ కృతులు క్రమక్రమంగా ప్రజాదరణ, విద్వాంసుల ఆదరణ పొందడానికి కృతులలో జాలువారే గానమాధుర్యమే గాక, భక్తిభావం కూడా తోడ్పడగలదని కోరతాము.

ఈ గ్రంథంలో రచయిత కేవలం కృతులే గాక, ప్రతికృతికీ, స్వరరచనతో పాటు ఆయా రాగాల లక్షణాలు కూడా, సంగ్రహంగా పొందుపరిచారు. ఇవి సంగీత విద్యార్థులకే గాక, విద్వాంసులకు కూడా ఉపకరిస్తాయి ఆదితాళంలో కానడ రాగంలో రచించిన ఈ క్రింది కృతినిబట్టి వీరి రచనా ఫణితి గుర్తించవచ్చును. "సమ్మతో నీ కన్న వేరెవ్వ రున్నారు అపన్నరక్షణ ఇలలో || కన్నతల్లి! జగదంబ! కామాక్షి! తిన్నగా భావాబ్ధి దాటించి నన్ను | కన్నవిడిచి పాటింపుల చెంతకు పొట్టకూటికై పోరు లాడగలనా! | ఇటువంటి సమ్మక రఘుపతి రక్షించి దీవించుటది గాదా"

శ్రీ శర్మగారు అత్యల్ప సంఖ్యాకులయిన నేటి ఆంధ్ర వాగ్గేయ కారులలో పరిగణింప దగినవారు.

అన్ని విధాలా సాంప్రదాయికమయిన త్యాగరాజాదుల అడుగు జాడల్లో నడిచిపోతూ వీరు ఆంధ్రగాన సరస్వతికి కొన్ని నూతనాలంకృతు లర్పించారు

'శాస్త్రి'.

భారత యువజనులారా !

అనువాదకులు శ్రీ శ్రీ తత్త్వానందస్వామి ప్రచురణ శ్రీ రామకృష్ణమఠము మైలాపూరు మద్రాసు-4 వెల : రెండురూపాయలు

శ్రీ వివేకానందస్వామి భారతదేశం నాలుగు మూలలా పర్యటిస్తూ చేసిన ఆధ్యాత్మిక ప్రబోధ ప్రసంగాలు ఆ నాటికి నిద్రితమయిఉన్న భారతజాతికి విద్యుత్ చైతన్యం కలిగించాయి. భారతజాతి స్వాతంత్ర్యకాంక్షకు, నవజాగృతికి శ్రీ వివేకానందుని ప్రసంగాలు మేలుకొలుపు లయినాయని అన్నా అతిశయోక్తి కాజాలదు

శ్రీ శ్రీ తత్త్వానందస్వామి ఆ ప్రసంగాలలోని 9 ప్రసంగాలు 'భారత యువజనులారా!' అన్న గ్రంథ నామధేయంతో ఆంధ్రంలోనికి అనువదించారు.

'హైందవ జీవితము వేదాంతము' 'హిందూ మతమునందలి ప్రాముఖ్య సూత్రములు' మొదలైన ఈ తొమ్మిది శీర్షికల్లోను వివేకానంద సందేశం చాలా వరకు సంగ్రహంగా సంక్షిప్తంగా ప్రతిఫలిస్తున్నది

అనువాదకులు చేసిన ఆంధ్రానువాదం కుదిరి అయిన గ్రాంథిక శైలిలో సాగిపోతూ ఒక్కొక్క చోట అనర్గళమయిన వివేకానంద వాగ్ధోరణి స్ఫురింప చేస్తున్నది

హైందవ సంస్కృతి అంతరార్థం అవగాహన చేసుకోవాలంటే వివేకానందుని రచనలు పరిశీలించడం ఆవశ్యకం. అందులోను ఈ గ్రంథం వివేకానంద సందేశానికి సారభూతమయినది. 'శాస్త్రి'

శివ తాండవము

అనువాదము: బులుసు సూర్యప్రకాశశాస్త్రి
సాధన గ్రంథమండలి, తెనాలి. వెల ఒక రూపాయి

శివతాండవాన్ని వర్ణించి, కావ్యాలు, శిల్పాలు, చిత్రరూపాలు అనేకంగా బయలుదేరాయి బహుళంగా ఉన్నాయి. ప్రాచీనకాలంలో కూడా శివతాండవం వర్ణించే కొన్ని శిల్పా లావిర్భవించాయి.

శివతాండవానికీ, అర్ధనారీశ్వరత్వానికీ సంబంధించిన ఇతిహాసాలు, సంప్రదాయాలు చాలావరకు, శివపురాణంలో విశ్వేశ్వర సంహితలోను, స్కాందపురాణంలో సూత సంహితలో ముక్తిఖండంలోను ఉన్నాయి.

శ్రీ సూర్యప్రకాశశాస్త్రిగారు ఈ రెండు పురాణాలలోను శివతాండవానికీ అర్ధనారీశ్వరత్వానికీ సంబంధించిన మూల సంస్కృత భాగాలతో పాటు తెలుగు వివరణలు కూడా చేసి ఈ గ్రంథంలో చేర్చారు. శివతాండవ రహస్యము సంప్రదాయాలు తెలిసికోదలచినవారికీ చిన్ని గ్రంథం అవశ్యపఠనీయం.

'శాస్త్రి'

అంతర్దర్శనము

శ్రీ ఉప్పాడ రామారావు ప్రకటన: కాను మంతు మోహనరావు. తిలగాము వయా కొపడా శ్రీకాకుళం జిల్లా మూల్యము 2-50 నయా పైసలు.

'అంతర్దర్శనము' అనగానే ఇది ఏదైనా ఆధ్యాత్మిక గ్రంథమని ఊహ కలగవచ్చును. కాని ఇది అలాంటిదేమీ కాదు ఇది ఖండకావ్యాల సంపుటి. దీనిలో స్తుతి, ప్రకృతి, స్వేచ్ఛ శృంఖలములు మొదలయిన 37 ఖండికలు ఉన్నాయి. గేయాలు మొదలయిన వేరే లేవు. అన్నీ ఛందస్సులోనే. ఈ ఖండకావ్య, సంపుటి అంతా ఒక పరిమిత పంథాలో నడిచిపోతుంది

ఈ సంపుటిలో ప్రకృతి, ఆంగ్ల కవుల మొదలైన రెండు మూడు ఖండకావ్యాలలో తప్ప మిగిలిన అన్నిటిలోను ఏకోద్దేశంగా మోహశృంగారాదుల వర్ణ ఒక్కటే పరమలక్ష్యంగా కనిపిస్తుంది

'ప్రకాశం' అనే శీర్షికలో ఒక యువతి సంతానార్థం అనేకమైన పాట్లుపడి ధూర్తవైద్యుల పాలయిన వారి దుశ్చేష్టలకు లోనై తనశీలం కోల్పోతుంది.

ఇలాగే 'ఆత్మాహుతి' అనే ఖండకృతిలో ఒక కవయిత్రి మాన వ్యాపారాన్ని ప్రోత్సహిస్తాడు

ఇలాగే ఈ కావ్యంలో చాలా ఖండ కావ్యాలలో మోహ శృంగార వర్ణనలు చేయడమే కవి లక్ష్యంగా కనబడుతున్నది కొన్ని కొన్ని చోట్ల అసభ్యవర్ణనలు కూడా అతివేలంగా జొరబడ్డాయి. కేవలం ఇలాంటి అనుచిత వర్ణనలు చేయడమే ఈ కవి అసలు లక్ష్యమేమో!

అయితే ఈ కవి పద్యరచనలో కొంత సంపన్నులు తగినంత వ్యుత్పత్తి, సామర్థ్యము కలవారు పద్యాలు నిరర్గళధారతో సాగిపోతాయి. ఖండకావ్య సంపుట మైనా ఈ గ్రంథం అంతా ఒక నవల చదివినట్లుగా చదువుకు పోవచ్చును

దక్షిణాది రచనాశక్తి కలిగిన ఈ కవిగారి కనుగ్గుణంలోను, మొదటిదాని కావ్యలక్ష్యం లోను ఔచిత్య దృష్టి లోపించడం శోచనీయం. అవతారిక లోని ఈ క్రిందిపద్యం వీరి రచనాశక్తికి తార్కాణ

"సన్నుత మూర్తికిన్ వరదు
 శాంతునకున్ రసభావభావనా
భ్యున్నత సత్కళానిధి!
 ఋణ్యున కాంధ్ర సుపద్యహాల భా
షోన్నత వేదికిన్ గుణమహోదధికిన్
 ఘన భోగ భాగ్య సం
పన్నునకున్ వదాన్యులకు
 మాలికి నా కృతి సమర్పితమ్"

—శాస్త్రి

Printed & Published For Nageswara Rao sEtates (Private) Ltd., by S. Radhakrishna, at The Andhra Patrika Press, 6 & 7, Thambu Chetty Street, Madras—1. Editor S. Sambhu Prasad.